

BANKA QENDRORE E REPUBLIKËS SË KOSOVËS
CENTRALNA BANKA REPUBLIKE KOSOVA
CENTRAL BANK OF THE REPUBLIC OF KOSOVO

Godišnji Izveštaj 2022

P R I Š T I N A , J U N 2 0 2 3

BANKA QENDRORE E REPUBLIKËS SË KOSOVËS
CENTRALNA BANKA REPUBLIKE KOSOVA
CENTRAL BANK OF THE REPUBLIC OF KOSOVO

Godišnji izveštaj 2022

Ova stranica je namerno ostavljena prazna

SADRŽAJ

Uvodna reč Predsednika Odbora - Vršioca dužnosti Guvernera.....	11
Odbor Centralne banke i Izvršni odbor.....	13
Organizaciona struktura CBK, 31. decembar 2022.	17
1. Izvršni rezime	18
2. Eksterno ekonomsko okruženje	24
2.1. Evrozona i Zapadni Balkan	24
2.2. Zapadni Balkan	26
3. Ekonomija Kosova.....	28
3.1. Realni sektor	28
3.2. Fiskalni sektor	32
3.3. Spoljni sektor.....	33
3.4. Finansijski sektor.....	36
3.5. Makroekonomske projekcije za 2023. godinu.....	52
4. Licenciranje i regulisanje finansijskog sistema	53
4.1. Licenciranje	53
5. Nadzor finansijskog sistema.....	64
6. Usluge koje se pružaju vlastima, finansijskoj zajednici i javnosti.....	68
6.1. Operacije i upravljanje gotovinom.....	68
6.2. Platni sistem	75
6.3. Upravljanje sredstvima.....	82
6.4. Informaciona tehnologija	87
6.5. Kreditni registar Kosova	87
6.6. Aktivnosti u oblasti ekonomske analize i finansijske stabilnosti.....	88
6.7. Glavne aktivnosti u oblasti statistika tokom 2022. godine	90
6.8. Razmatranje zahteva finansijskih institucija pod nadzorom CBK-a.....	91
7. Unutrašnja kretanja	92
7.1. Unutrašnja revizija.....	92
7.2. Ljudski resursi	93
7.3. Pravne aktivnosti CBK-a	93
7.4. Funkcija upravljanja rizikom	94
8. Spoljni odnosi i međunarodna saradnja	96
8.1. Međunarodni odnosi.....	96
8.2. Komunikacija i finansijska edukacija.....	97
8.3. Tehnička pomoć.....	99
8.4. Evropske integracije.....	100

9. Finansijski pregled.....	103
10. Statistički dodatak	159

LISTA SKRAĆENICA

ACH	Automatski individualni sistem plaćanja (automatska klirinška kuća)
ASK	Agencija za statistiku Kosova
ATM	Bankomat (engl. Automated Teller Machine)
ATN	Agencije za transfer novca
BDP	Bruto domaći proizvod
BIS	Banka za međunarodna poravnanja (engl. Bank for International Settlements)
CBK	Centralna banka Republike Kosovo
CEFTA	Srednjoevropski sporazum o slobodnoj trgovini (engl. Central European Free Trade Agreement)
DSI	Direktne strane investicije
EBRD	Evropska banka za obnovu i razvoj
ECB	Evropska centralna banka
EU	Evropska unija
EUROSTAT	Generalna direkcija za evropske statistike
IAIS	Međunarodno udruženje supervizora osiguranja (engl. International Association for Insurance Supervisors)
ICU	Indeks cena uvoza
IIP	Međunarodna investiciona pozicija
IPK	Indeks potrošačkih cijena
KAP	Kosovska agencija za privatizaciju
KBO	Kosovski biro osiguranja
KPŠF	Kosovski penzioni štedni fond
KRK	Kreditni registar Kosova
MFI	Mikrofinansijske institucije
MFRT	Ministarstvo finansija, rada i transfera
MMF	Međunarodni monetarni fond
MPS	Međubankarski platni sistem
MTPL	Osiguranje od autoodgovornosti
NPL	Nekvalitetni krediti
NSA	Neto spoljna aktiva
PAK	Pokazatelji adekvatnosti kapitala
PAK	Poreska administracija Kosova
POS	Mesto prodaje (eng. Point of Sale)
pp	Procentni poeni

PPI	Indeks proizvođačkih cena
ROAA	Povračaj na prosečnu imovinu
ROAE	Povračaj na prosečni kapital
RPP	Program za uplate i doznake
RTGS	Bruto poravnanje u realnom vremenu (engl. Real Time Gross Settlement)
RWA	Aktiva ponderisana rizikom
SB	Svetska banka
SEPA	Jedinstveno područje plaćanja u evrima (engl. Single Euro Payment Area)
SFR	Swiss Franc (Švajcarski franak)
SKPF	Slovenačko-kosovski penzioni fond
SWIFT	Society for Worldwide International Financial Telecommunication
TEB	Türk Ekonomi Bankasi
TPL	Odgovornost treće strane (engl. Third Party Liability)
USAID	Američka agencija za međunarodni razvoj (engl. United States Agency for International Development)

LISTA GRAFIKONA

1.	Inflacija u Evrozoni po glavnim kategorijama -----	25
2.	Godišnji rast BDP-a na Zapadnom Balkanu -----	26
3.	Realna stopa rasta BDP-a -----	28
4.	Inflacija na Kosovu prema glavnim kategorijama -----	29
5.	Osnovna i opšta inflacija -----	30
6.	Domaća i uvezena inflacija -----	30
7.	Poslovni registar -----	31
8.	Struktura novih preduzeća -----	31
9.	Izvoz, uvoz i trgovinski bilans -----	33
10.	Struktura izvoza po kategorijama -----	34
11.	Struktura uvoza po kategorijama -----	34
12.	Doznake -----	35
13.	Direktne strane investicije -----	35
14.	Vrednost aktive finansijskog sistema Kosova -----	36
15.	Glavne stavke aktive bankarskog sektora -----	37
16.	Kreditni za preduzeća i domaćinstava -----	37
17.	Novi krediti -----	38
18.	Učešće kredita po ekonomskim sektorima -----	38
19.	Stanje kredita po ekonomskim sektorima -----	38
20.	Struktura depozita -----	39
21.	Prosečna kamatna stopa na kredite i depozite -----	40
21a.	Stanje kredita po vrstama kamatnih stopa -----	40
22.	Prosečna kamatna stopa na kredite domaćinstava i preduzeća -----	41
23.	Prosečna kamatna stopa na kredite po ekonomskim sektorima -----	41
24.	Prosečna kamatna stopa na depozite -----	41
25.	Prosečna kamatna stopa na depozite preduzeća -----	41
26.	Prosečna kamatna stopa na depozite domaćinstava -----	41
27.	Neto dobit bankarskog sektora -----	42
28.	Prihodi i rashodi bankarskog sektora -----	42
29.	Pokazatelji profitabilnosti bankarskog sektora -----	42
30.	Pokazatelji kvaliteta kreditnog portfelja i stope rasta NPL-a -----	43
31.	Aktiva penzionog sektora -----	44
31a.	Učinak KPŠF-a -----	44
32.	Investicije KPŠF-a -----	44
33.	Investicije SKPF-a -----	44
34.	Učešće investicija penzionih fondova -----	45
35.	Aktiva sektora osiguranja -----	45

36.	Obračunate premije i plaćena potraživanja -----	48
37.	Aktiva mikrofinansijskog sektora -----	49
38.	Vrednost kredita domaćinstvima i preduzećima i godišnji rast kredita -----	50
39.	Rast kredita nefinansijskim korporacijama -----	50
40.	Lizing mikrofinansijskog sektora -----	50
41.	Prosečna kamatna stopa na kredite u sektoru mikrofinansiranja -----	50
42.	Prosečna kamatna stopa na kredite po ekonomskim sektorima -----	50
43.	Prihodi i rashodi u sektoru mikrofinansiranja -----	51
44.	Pokazatelji profitabilnosti sektora mikrofinansiranja -----	51
45.	Pokazatelji kvaliteta kreditnog portfolija -----	52
46.	Struktura finansijskog sistema na Kosovu -----	54
47.	Mreža banaka prema broju filijala / kancelarija -----	54
48.	Raspodela stanovništva na Kosovu po regionima -----	54
49.	Mreža osiguravača -----	55
50.	Snabdevanje gotovinom -----	69
51.	Prihvatanje gotovine -----	69
52.	Snabdevanje gotovinom -----	69
53.	Prijem gotovine -----	69
54.	Snabdevanje evro novčanicama po apoenima -----	70
55.	Snabdevanje evro kovanica po apoenima -----	70
56.	Prmljene evro novčanice po apoenima -----	70
57.	Prmljene evro kovanice po apoenima -----	70
58.	Izvoz gotovine -----	70
59.	Uvoz gotovine -----	70
60.	Izvoz gotovine (obim) -----	71
61.	Uvoz gotovine (obim) -----	71
62.	Zastarele novčanice povučene iz opticaja (obim) -----	71
63.	Zastarele novčanice povučene iz opticaja od ukupno primljenih -----	71
64.	Zastarele novčanice povučene iz opticaja (broj komada) -----	71
65.	Zastarele novčanice povučene iz opticaja od ukupno primljenih -----	71
66.	Nove novčanice puštene u opticaj -----	72
67.	Nove novčanice puštene u opticaj od ukupno isporučenih novčanica -----	72
68.	Nove novčanice puštene u opticaj (broj komada) -----	72
69.	Nove novčanice puštene u opticaj u odnosu na ukupno isporučene -----	72
70.	Obim domaćih odlaznih transakcija, broj -----	73
71.	Vrednost domaćih odlaznih transakcija, u milionima evra -----	73
72.	Obim domaćih dolaznih transakcija -----	73
73.	Vrednost domaćih dolaznih transakcija -----	73
74.	Obim međunarodnih odlaznih transakcija -----	74

75.	Vrednost međunarodnih odlaznih transakcija -----	74
76.	Obim međunarodnih dolaznih transakcija -----	74
77.	Vrednost međunarodnih dolaznih transakcija -----	74
78.	Broj transakcija u MPS -----	75
79.	Vrednost transakcija u MPS-----	75
80.	Godišnji obim MPS transakcija prema njihovim vrstama -----	76
81.	Godišnja vrednost MPS transakcija prema njihovim vrstama -----	76
82.	Dnevni prosek broja transakcija u MPS-----	76
83.	Dnevni prosek vrednosti transakcija u MPS -----	76
84.	Broj transakcija po sesijama u MPS -----	77
85.	Vrednost transakcija po sesijama u MPS-----	77
86.	Odnos unutardnevnog kredita i ukupne vrednosti otplaćene u RTGS-u-----	77
87.	Broj debitnih kartica po vrsti-----	79
88.	Broj kreditnih kartica po vrsti-----	79
89.	Broj ATM terminala-----	79
90.	Broj POS terminala-----	79
91.	Godišnji obim transakcija elektronskih instrumenata plaćanja -----	79
92.	Godišnja vrednost transakcija elektronskih instrumenata plaćanja -----	79
93.	Broj transfera kreda u elektronskom obliku u odnosu na transfere u papirnom obliku-----	80
94.	Broj računa sa pristupom Internetu u odnosu na ukupan broj tekućih računa -----	80
95.	Portfolio rezervi (EUR) CBK-a-----	83
96.	Završni bilans uloženih sredstava u EUR prema statusu, 31. decembra odgovarajućih godina ----	83
97.	Završni bilans uloženih sredstava u USD -----	83
98.	Izveštaj o raspodeli investicija portfelja CBK-a u EUR -----	84
99.	Raspodela investicionog portfelja na kraju svake godine -----	84
100.	Struktura državnih hartija od vrednosti po ročnosti -----	86
101.	Struktura investitora na aukcijama -----	86
102.	Prosečne godišnje stope povraćaja za 2021. i 2022. godinu-----	86
103.	Aukcije državnih hartija od vrednosti u 2022.-----	86
104.	Broj istraživanja u CRK sistemu -----	87
105.	Broj kredita odobrenih u sistemu CRK -----	88
106.	Broj zahteva za izveštajima o kreditu -----	88
107.	Struktura po obrazovanju -----	93

LISTA TABELA

1.	Osnovni makroekonomski pokazatelji u Evrozoni -----	25
2.	Podaci o makroekonomskim i bankarskim pokazateljima za zemlje Zapadnog Balkana -----	26
3.	Broj finansijskih institucija-----	36
4.	Struktura aktive bankarskog sektora-----	37
5.	Struktura pasive bankarskog sektora-----	39
6.	Aktiva sektora osiguranja -----	46
7.	Pasiva i kapital sektora osiguranja -----	47
8.	Bruto obračunate premije po poslovnoj klasi -----	47
9.	Isplaćena odšteta, po poslovnim klasama-----	48
10.	Finansijski rezultati -----	49
11.	Geografska raspodela filijala i kancelarija banaka -----	55
12.	Geografska raspodela filijala osiguravača-----	55
13.	Mreža MFI-a prema geografskoj raspodeli-----	56
14.	Mreža NBFI-a (kancelarije i agenti) prema geografskoj raspodeli -----	56
15.	Struktura zahteva za finansijskim sistemom koje je odobrila/odbila CBK -----	57
16.	Broj pregleda banaka-----	64
17.	Broj pregleda u MFI-ima i NBFI-ima -----	64
18.	Broj pregleda sektora osiguranja -----	65
19.	Broj pregleda-----	66
20.	Broj pregleda-----	66
21.	Broj žalbi po godinama -----	67
22.	Broj žalbi po statusu-----	67
23.	Iznos i obim opšteg poslovanja gotovinom-----	68
24.	Iznos transakcija po glavnim vrstama plaćanja -----	73
25.	Nivo depozita glavnih klijenata -----	74
26.	Pokazatelji koncentracije za transakcije pokrenute/isporučene u MPS-u -----	77
27.	Slučajevi obrađeni u Registru bankovnih računa -----	78
28.	Broj računa -----	80
29.	Broj računa elektronskog novca -----	81
30.	Broj i vrednost plaćanja elektronskim novcem -----	81

Uvodna reč Predsednika Odbora - Vršioca dužnosti Guvernera

Uz najveću čast, predstavljam godišnji izveštaj Centralne banke Republike Kosovo (CBK) za 2022. godinu. U skladu sa zakonskim zahtevima i standardima za transparentnost i odgovornost, CBK je izradio godišnji izveštaj za 2022. godinu. Izveštaj, pored pregleda glavnih aktivnosti institucije, sadrži i analizu glavne makroekonomske dinamike u zemlji, regionu i šire i ukupne finansijske stabilnosti.

U godini koju je obeležila globalna neizvesnost, rastuće cene i pitanja globalne fragmentacije kao što su trgovinske tenzije, geopolitički sukobi i zaoštavanje monetarne politike, održavanje ključnih ravnoteža i opšta ekonomska stabilnost predstavljali su ozbiljan izazov za kreatore politike. U ovim okolnostima, CBK je, u skladu sa drugim lokalnim institucijama, preduzeo adekvatne mere i radnje u cilju očuvanja opšte finansijske stabilnosti. Fokus CBK-a na održavanju finansijske stabilnosti, stabilnosti cena i obezbeđivanju povoljnog okruženja za rast privredne aktivnosti, u koordinaciji sa merama koje je preduzela Vlada, rezultirao je privrednim rastom od 3,5 odsto u 2022. godini – uprkos okruženju sa povećanim unutrašnjim i spoljnim makroekonomskim rizicima. Uprkos povećanim rizicima, finansijski sistem Kosova je nastavio da raste, odražavajući stabilnost u svim njegovim sastavnim sektorima. Kreditna aktivnost bankarskog sektora je ubrzala rast, označivši najveću stopu rasta u poslednjih jedanaest godina od 16,0 odsto, i time podržala finansiranje potrošnje i opštih investicija u zemlji. U međuvremenu, kontinuirani inflatorni pritisci, kao i neizvesnosti oko ekonomske aktivnosti u 2023. godini ugrožavaju ekonomsku perspektivu i za domaćinstva i za biznise. Uprkos ubrzanom rastu kreditiranja tokom 2022. godine, bankarski sektor je nastavio da poboljšava ključni pokazatelj kvaliteta kreditnog portfolija, odnosno odnos nekvalitetnih kredita prema ukupnim kreditima, na 2,0 odsto. Međutim, visoka stopa inflacije, posebno osnovne, povećava rizik, a samim tim i potrebu za pažljivijim praćenjem dinamike kreditnog rizika u 2023. godini. Pokazalo se da su ubrzana kreditna aktivnost, a kao rezultat i rast rizične aktive, lako uticali na poziciju kapitalizacije sektora, iako nivo kapitala ostaje iznad minimalnih regulatornih nivoa od 15,5 odsto, sa 12 odsto koliko zahteva pravni okvir na snazi.

Pokazalo se da su i ostali sektori u okviru finansijskog sistema na Kosovu tokom 2022. godine zabeležili dvocifren rast, osim penzijskog sektora, koji je 2022. godine karakterisao izraženije usporavanje rasta imovine i smanjenje vrednost investicija u odnosu na prethodnu godinu, uglavnom kao rezultat nepovoljnih globalnih makroekonomskih kretanja i geopolitičkih tenzija koje su se pretočile u fluktuacije na globalnim finansijskim tržištima.

Brza i kontinuirana promena finansijskog sektora u zemlji, evrozoni i širom sveta zahteva prilagodljivost i kontinuirano unapređenje infrastrukture i pravnog okvira. Tokom 2022. godine, CBK je usvojio propise koji se odnose na upravljanje rizikom u bankarskom sektoru, koji su u skladu sa zahtevima BASEL III, kao i druge propise u funkciji finansijske stabilnosti. CBK pažljivo prati digitalne transformacije u finansijskom sistemu koje podržavaju inovacije i povećanje efikasnosti. CBK učestvuje u važnim međunarodnim projektima koji modernizuju platni sistem, promovišu finansijsku uključenost i poboljšavaju ulogu nadzora u finansijskom sektoru.

U narednim godinama, CBK će se, zajedno sa međunarodnim partnerima, fokusirati na jačanje svoje uloge u ekološkim, društvenim i upravljačkim (ESG) politikama, koje treba uzeti u obzir od strane aktera finansijskog sektora. Ulaganje i podizanje ljudskih kapaciteta sa pravim veštinama, kako bi se ispunio mandat po zakonu, su neophodni i fokus CBK-a. Povećanje rizika sa kontinuiranim napretkom tehnologije, kontinuirano proširenje mandata CBK-a u skladu sa međunarodnim standardima, kao i jaz u veštinama koji karakteriše tržište rada u zemlji povećao je pritiske na izgradnju ljudskih kapaciteta i povećanje atraktivnosti CBK-a kao poslodavca u privlačenju pravih veština i njihovom održavanju.

Naša posvećenost negovanju snažnog upravljanja i održavanju poverenja javnosti ostaje nepokolebljiva. Naši ciljevi ostaju jačanje unutrašnjih kontrola, izgradnja kapaciteta za praćenje, analizu i upravljanje rizicima koji ugrožavaju finansijsku stabilnost i promovisanje etičkog ponašanja. Kroz efikasnu i transparentnu komunikaciju, CBK će nastaviti da koordinira politike u koordinaciji sa glavnim akterima u zemlji kao što su vlada, finansijske institucije, međunarodni partneri i javnost.

Konačno, dostignuća tokom 2022. godine pokazuju stabilnost finansijskog sektora i posvećenost osoblja, kojima se od srca zahvaljujem. Sa jasnom vizijom i posvećenošću, CBK će nastaviti da se kreće kroz ekonomski pejzaž koji se stalno menja i ispunjava svoj mandat na odličan način.

Dr. Sc. Bashkim NURBOJA

Predsednik Odbora - Vršilac dužnosti Guvernera
Centralne banke Republike Kosovo

Odbor Centralne banke i Izvršni odbor

Odbor Centralne banke

Proces donošenja odluka u Odboru Centralne banke vođen je principima zakonitosti, profesionalnosti, nezavisnosti i transparentnosti.

Aktivnosti Odbora Centralne Banke su orijentisane ka ispunjavanju ovlašćenja i dužnosti definisanih Zakonom o Centralnoj Banci Republike Kosovo. U tu svrhu, Odbor Centralne Banke je održavao kontinuirane sastanke na kojima je informisan i diskutovano o opštem napretku finansijskog sistema na Kosovu. Takođe, Odbor Centralne banke je vršio nadzor nad sprovođenjem politika, kao i nadzor nad administracijom i aktivnostima Centralne banke.

Odbor Centralne banke je tokom 2022. godine održao 12 sednica na kojima je doneseno ukupno 38 odluka.

Odbor Centralne banke, kao jedan od organa za donošenje odluka CBK-a, je razmotrio i odobrio donošenje i dopunu uredbi iz oblasti finansijskog sistema na osnovu preporuka Izvršnog odbora, i to:

1. Uredba o elektronskim instrumentima plaćanja;
2. Uredba o transferima i uplatama transfera penzionih fondova;
3. Uredba o određivanju korisnika penzija;
4. Uredba o penzijskim naknadama dopunskih penzijskih fondova poslodavca;
5. Uredba o spoljnim revizorima penzijskih fondova;
6. Uredba o pokazateljima pokrića likvidnosti;
7. Uredba o pokazateljima neto finansiranja;
8. Uredba o pristupu platnim računima sa osnovnim uslugama.

Odbor Centralne banke je takođe odobrio:

- Godišnji izveštaj CBK-a za 2021;
- Finansijske izveštaji CBK-a za 2021. godinu i Izveštaj nezavisnog revizora;
- Budžet CBK-a za 2023;
- Godišnji plan interne revizije za 2023. godinu;
- Izveštaje i periodični izveštaje o finansijskom stanju CBK-a;
- Statut Komisije za reviziju;
- Statut interne revizije;
- Priručnik za poboljšanje i osiguranje kvaliteta interne revizije;
- Etički kodeks za interne revizore CBK-a;
- Priručnik za internu reviziju;
- Računovodstvene politike Centralne banke;
- Godišnji plan interne revizije za 2023. godinu.

U cilju ispunjenja zakonom utvrđenih ovlašćenja, Odbor Centralne banke je blagovremeno obavljao sve poslove koji se odnose na:

- Sprovođenje procesa nominacije i imenovanja u okviru nadležnosti definisanih Zakonom o CBK;
- Razmatranje svih izveštaja i preporuka Izvršnog odbora i Guvernera, u cilju održavanja finansijske stabilnosti.

Takođe, Odbor je vršio i druge dužnosti koje su bile u skladu sa Zakonom o Centralnoj Banci Republike Kosovo i drugim zakonima na snazi.

Dana 31. decembra 2022. godine, Odbor Centralne banke Republike Kosovo sastojao se od članova u nastavku:

Fljamur Mrasori, Predsednik ;

Fehmi Mehmeti, Guverner;

Nora Latifi Jashari, Članica;

Bashkim Nurboja, Član; i

Nexhat Kryeziu, Član.

Komisija za reviziju

Komisiju za reviziju (KR) je imenovao Odbor Centralne banke u skladu sa članom 62. Zakona br. 03/L-209 o Centralnoj banci Republike Kosovo. Svrha Komisije za reviziju (KR) je da pomogne Centralnoj banci Republike Kosovo (CBK) u ispunjavanju njenih odgovornosti, u pogledu upravljanja rizikom institucije, kontrola, upravljanja i srodnih aktivnosti, kao što sledi:

- Finansijsko izveštavanje i integritet godišnjih finansijskih izveštaja;
- Usaglašenost sa zakonima, pravilima i Etičkim kodeksom;
- Funkcionisanje interne kontrole;
- Upravljanje rizikom;
- Efikasnost i objektivnost funkcije interne revizije (IR); i
- Obavljanje funkcije IR i spoljnih revizora (SR).

Odbor Centralne banke je sastav, odgovornosti i dužnosti Komisije za reviziju definisao Statutom Komisije za reviziju Centralne banke. KR periodično izveštava Odboru Centralne banke. Dok, svoju delatnost može da reguliše poštujući bilo koji zahtev Zakona o Centralnoj banci i svaki nalog koji ovom organu izda Odbor Centralne banke.

Komisija za reviziju je od 15.06.2020. godine bila nefunkcionalna, kao posledica isteka mandata dva (2) neizvršna člana Odbora Centralne banke, koji su bili i članovi KR-a. Odbor Centralne banke je na sjednici održanoj 28.02.2022. godine u svojim redovima imenovao dva (2) neizvršna člana, u svojstvu članova Komisije za reviziju Centralne banke, čime je ovaj organ postao funkcionalan. Tokom ovog perioda, KR je bio prilično aktivan, održavši ukupno osam (8) sastanaka.

Dana 31. decembra 2022. Komisija za reviziju je bila sačinjena kao u nastavku :

Nora Latifi-Jashari- Predsednica,

Nexhat Kryeziu- Član,

Edona Perjuci-Uka- Spoljna članica.

U cilju ispunjavanja svojih odgovornosti i dužnosti, Komisija za reviziju je tokom 2022. godine obavljala sledeće poslove:

- Pružanje saveta u oblastima odgovornosti menadžmenta za sistem interne kontrole;
- Diskusija i podrška Strateškom planu interne revizije za period 2023-2025;
- Diskusija i podrška godišnjem planu rada Interne revizije za 2022. godinu (dokument koji je usvojio UO Centralne banke);
- Diskusija i podrška godišnjem planu rada Interne revizije za 2023. godinu (dokument koji je usvojio UO Centralne banke);
- Pregled sažetih izveštaja unutrašnje revizije, nalazi i preporuke koje su proizašle iz ovih revizija, kao i zahtevao od Odbora Centralne Banke da zatraži od Menadžmenta CBK-a da adresira ove nalaze;
- Pregled finansijskih izveštaja, procena pitanja vezanih za mišljenja spoljne revizije i svih revizorskih izveštaja.
- Pregled pitanja pokrenutih od strane spoljne revizije;
- Osigurano je da postoji efektivan odnos između interne revizije i spoljnog revizora;
- Kontinuirano je branio funkcionalnu nezavisnost šefa interne revizije i funkciju IR;
- Procena adekvatnosti resursa interne revizije;
- Pružanje saveta o pitanjima vezanim za identifikovane rizike i sistem interne kontrole;
- Vođena evidencija o svim sastancima zajedno sa izveštajima obezbeđenim od strane funkcije unutrašnje revizije i svim pisanim podacima o svim pitanjima i svedočenjima u vezi sa ovim izveštajima, kao i radnjama koje je preduzela Komisija za reviziju.

Komisija za reviziju je tokom 2022. godine, u saradnji sa rukovodiocem interne revizije, pregledala sva dokumenta koja se odnose na funkciju interne revizije i to: Statut Komisije za reviziju, Statut interne revizije, Etički kodeks za unutrašnje revizore CBK-a, Priručnik za poboljšanje i obezbeđenj kvaliteta interne revizije, Priručnik za unutrašnju reviziju, kao i Standardne obrasce unutrašnje revizije. Ovi dokumenti su prosleđeni Upravnom odboru Centralne banke, gde su nakon relevantnih rasprava i komentara isti odobreni.

Izvršni odbor

Izvršni odbor CBK-a se sastoji od guvernera, koji je predsedavajući Izvršnog odbora, i zamenika guvernera. Dana 31. decembra 2022. godine, Izvršni odbor su činili Fehmi Mehmeti, guverner i Shkendije Nahi, V.D. zamenika guvernera za finansijski nadzor. Ovlašćenja Izvršnog odbora su definisana Zakonom o Centralnoj banci Republike Kosovo. Izvršni odbor je zadužen za administraciju i obavljanje poslova Centralne banke Republike Kosovo, dok njegovu aktivnost nadgleda Odbor Centralne banke.

U toku 2022. godine Izvršni odbor je održao 32 sednice. U okviru svojih nadležnosti u vezi sa Odborom Centralne banke, Izvršni odbor je tokom 2022. godine razmotrio i pripremio za procesuiranje važeće uredbe za finansijski sistem zemlje, godišnji izveštaj CBK, kao i izveštaje, finansijske izveštaje i planove CBK-a. U datom kontekstu, Izvršni odbor je takođe pripremao i dostavljao redovne i ad hoc izveštaje i informacije o vršenju datih dužnosti i ovlašćenja.

Izvršni odbor je, u skladu sa zakonima koji su na snazi tokom 2022. godine, usvojio dva metodološka uputstva i priručnik za upotrebu u finansijskom sistemu zemlje. U istoj sferi nadležnosti, Izvršni odbor u bankarskom sektoru je odobrio licenciranje jedne banke, dok je u nebankarskom finansijskom sektoru odobrio registraciju pet institucija sa delatnošću devizne razmene i jedne institucije sa delatnošću platnih usluga i izdavanje elektronskog novca. S druge strane, u sektoru osiguranja tokom 2022. godine oduzete su dozvole trima posrednicima u osiguranju. U istom periodu, u cilju ostvarivanja ciljeva i na osnovu nadzornih zadataka koje sprovode odgovorne organizacione jedinice, u četiri slučaja odobrene su kazneno-administrativne mere protiv finansijskih institucija i povezanih lica.

U 2022. godini, Izvršni odbor je odobrio periodično izveštavanje u vezi sa sprovođenjem strateškog plana CBK-a za 2021. godinu, kao i usvajanje novog strateškog plana za period 2022-2024. Izvršni odbor je takođe dao saglasnost na donošenje/izmenu i dopunu 14 internih politika i pravila, kao i nadzor nad izveštajima relevantnih unutrašnjih organa za vršenje svojih nadležnosti. Izvršni odbor je obavljao i druge dužnosti u skladu sa Zakonom o Centralnoj banci Republike Kosovo i drugim zakonima na snazi.

Ova stranica je namerno ostavljena prazna

1. Izvršni rezime

Na ekonomsku perspektivu evrozone tokom 2022. godine negativno su uticale povećane geopolitičke neizvesnosti sa početkom rata u Ukrajini i pojačani inflatorni pritisci, pritisci koje je u drugoj polovini godine pratila čvrsta monetarna politika.

Na osnovu preliminarnih podataka Eurostat-a, ekonomska aktivnost u evrozoni tokom 2022. godine zabeležila je realni rast od 3,5 odsto, u odnosu na rast od 5,3 odsto u prethodnoj godini. Na ekonomsku aktivnost tokom 2022. godine uticalo je i pogoršanje uslova trgovine usled ubrzanja uvoznih cena uz niže izvozne cene u evrozoni.

Decembarske projekcije Evropske centralne banke (ECB) za ekonomski rast u 2023. revidirane su naviše sa 0,5 odsto u decembru na 1,0 odsto u martu 2023. godine, kao rezultat pada cena energije i izdrživosti ekonomije evrozone na šokove spoljne sredine.

Prosečna godišnja stopa inflacije u evrozoni iznosila je 8,4 odsto u 2022. u poređenju sa 2,6 odsto u 2021. godini, dostigavši najviši nivo u oktobru kada je zabeležila dvocifreni rast (10,6 odsto). Glavni doprinos inflaciji u evrozoni dale su visoke cene energije i hrane sa 3,8 odnosno 1,9 procentnih poena. Pored direktnih i indirektnih efekata povećanja cene energije, inflaciju tokom 2022. godine delimično je podsticala i devalvacija evra.

Projekcije ECB za inflaciju u 2023. su porasle sa 6,3 odsto u decembru na 5,3 odsto u martovskim projekcijama, uglavnom kao rezultat pada cena energije, olakšavanja uskih grla u lancu snabdevanja, vrednovanja evra i usporavanja ekonomske aktivnosti.

Slično evrozoni, Zapadni Balkan se takođe suočio sa sporijim ekonomskim rastom u 2022. u odnosu na prethodnu godinu. U 2022. godini prosečan realni rast BDP-a u regionu bio je 3,8 odsto, pri čemu je najveći rast zabeležen u Crnoj Gori od 6,6 odsto, a najmanji rast zabeležen u Severnoj Makedoniji od 2,0 odsto.

Projekcije MMF-a za 2023. sugerišu da se očekuje da će region karakterisati realni rast BDP-a od 2,7 odsto. Očekuje se da će usporavanje ekonomske aktivnosti u evrozoni, glavnom trgovinskom partneru i važnom izvoru investicija i doznaka, biti odlučujući faktor u ukupnoj ekonomskoj dinamici zemalja Zapadnog Balkana.

Prosečna stopa inflacije u zemljama Zapadnog Balkana dostigla je godišnji rast od 12,1 odsto, pri čemu je najveća zabeležena u Severnoj Makedoniji od 18,7 odsto, slede Bosna i Hercegovina sa 14,0 odsto i Albanija sa najnižom stopom inflacije 6,7 odsto.

Prema procenama ASK-a, ekonomija Kosova je zabeležila usporeni rast od 3,5 odsto u 2022. Usporavanje ekonomske aktivnosti je uglavnom pripisano opštem rastu cena, što je uticalo na rast realnog BDP-a za samo 1,0 procentnih poena. Što se tiče neto izvoza, dinamika koja je karakterisala spoljni sektor ekonomije, posebno trgovinski bilans roba i usluga, uticala je da neto izvoz ima pozitivan doprinos rastu BDP-a od 2,6 procentnih poena. Povećanje poseta dijaspore Kosovu rezultiralo je realnim povećanjem izvoza usluga za 17,9 odsto. I izvoz robe je u 2022. godini zabeležio realni rast od 15,5 odsto. S druge strane, uvoz robe beleži usporen realni rast od 2,0 odsto, i to se odrazilo na smanjenje deficita roba i usluga za 8,0 odsto u realnom smislu.

Cene u 2022. u velikoj meri nastavili su da diktiraju spoljni faktori koji su odredili putanju inflacije iz druge polovine prethodne godine, koji uključuju rast cena energije na međunarodnim tržištima, prepreke u lancima snabdevanja izazvane pandemijom i brz rast opšte potražnje. Jedan od glavnih faktora koji su determinisali inflaciju tokom 2022. godine pokazalo se naglo ubrzanje cena osnovnih dobara na međunarodnim tržištima, posebno cena energije i hrane sa početkom rata u Ukrajini, povećanje koje se prenelo na Kosova putem kanala uvoza ove robe. Prosečna godišnja inflacija u 2022. godini iznosila je 11,6 odsto, sa 3,4 odsto u prethodnoj godini. Imajući u vidu značajnu težinu

hrane i energije u potrošačkoj korpi na Kosovu (46,7 procenata, uključujući električnu energiju), dominantni pokretači ubrzanja inflacije u 2022. godini bili su ubrzane cene hrane i energije na međunarodnim tržištima koje su dovele do povećanja uvoznih cena i posledično potrošnje.

Budžetski prihodi u 2022. godini zabeležili su godišnji rast od 13,7 odsto, kao rezultat visoke stope inflacije, kao i napora preduzetih na formalizaciji ekonomije. Budžetski rashodi su takođe zabeležili dvocifren porast od 10,5 odsto, što je dovelo do toga da budžet Kosova registruje primarni budžetski deficit od 0,1 odsto BDP-a. Javni dug je dostigao oko 1,8 milijardi evra, što je 4,2 odsto više u odnosu na 2021. Uprkos povećanju u apsolutnom iznosu, u procentima BDP-a, javni dug je pao na 20,7 odsto sa 21,5 odsto u 2021. godini.

U 2022. godini spoljni sektor na Kosovu okarakterisan je pogoršanjem tekućih i kapitalnih računa, dok je pozicija finansijskog računa poboljšana. Deficit tekućeg računa je u 2022. godini dostigao vrednost od 940,3 miliona evra, što predstavlja godišnji porast od 35,4 odsto i učešće od 10,5 odsto u BDP-u zemlje (8,7 odsto u 2021.). Na tekućem i kapitalnom računu zabeležen je rast deficita, uglavnom kao rezultat povećanja robnog deficita i smanjenja pozitivnog bilansa računa primarnog dohotka. U istom periodu, pozitivan bilans računa usluga i sekundarnih prihoda karakteriše rast. U okviru finansijskog računa, direktne strane investicije zabeležile su godišnji rast od 85,0 odsto i dostigle su vrednost od 778,2 miliona evra. Sektor nekretnina čini 67,3 odsto ukupnih SDI ili 523,7 miliona evra i u 2022. godini beleži godišnji porast od 36,4 odsto. Dok je vrednost doznaka primljenih u 2022. godini dostigla 1,22 milijarde evra, povećanje od 6,0 odsto u odnosu na prethodnu godinu (13,7 odsto BDP-a).

Finansijski sistem je tokom 2022. godine zabeležio značajan porast aktivnosti, uprkos visokoj inflaciji, zabrinutosti zbog usporavanja ekonomije, kao i fluktuaciji cena roba na međunarodnim tržištima. Međutim, rast je bio sporiji nego prethodne godine, kao rezultat značajnog usporavanja rasta imovine penzijskog sektora.

Ukupna vrednost aktive finansijskog sistema dostigla je 9,89 milijardi evra u decembru 2022. godine, što se poklapa sa godišnjim povećanjem od 10,7 odsto, odnosno 2,0 procentna poena niže u odnosu na prethodnu godinu. Bankarski sektor i dalje ima glavni doprinos u širenju aktivnosti finansijskog sistema u zemlji.

Aktiva bankarskog sektora u 2022. godini dostigla je vrednost od 6,76 milijardi evra, što se poklapa sa ubrzanim godišnjim rastom od 13,4 odsto u odnosu na rast od 11,3 odsto u prethodnoj godini. Najveći doprinos povećanju dala je ekspanzija kreditiranja kao osnovne delatnosti sektora, koji je zabeležio najveći godišnji rast u poslednjih jedanaest godina.

Kreditni portfolio bankarskog sektora je u 2022. Godini povećan za 16,0 odsto, dostigavši vrednost od 4,35 milijardi evra. Godišnji rast kreditnog stanja predstavlja najveći rast u poslednjih 11 godina. Faktori sa pozitivnim doprinosom rastu kreditne aktivnosti bili su dobra likvidnost sektora, povećanje konkurencije između banaka, kao i podrška Kosovskog fond za kreditno jemstvo. Dok su faktori sa negativnim doprinosom bili povećani rizici vezani za ekonomsku perspektivu i globalna tržišta i njihov odraz u pogoršanju kreditnog portfolija.

U istom periodu, depoziti u bankarskom sektoru Kosova dostigli su vrednost od 5,55 milijardi evra i zabeležili su ubrzani godišnji rast od 13,3 odsto (12,4 odsto u 2021. godini). Depoziti domaćinstava, kategorija koja dominira strukturom ukupnih depozita u bankarskom sektoru, usporili su rast na 8,2 odsto sa 14,6 odsto pre godinu dana. Depoziti preduzeća zabeležili su sličan godišnji rast, odnosno blago usporavanje stope rasta na 18,9 odsto sa 19,3 odsto u 2021. godini.

Pokazatelji učinka i finansijskog zdravlja bankarskog sektora su nastavili da ostanu stabilni, pri čemu je kao rezultat visokog rasta kreditiranja, odnos nekvalitetnih kredita i ukupnih kredita u decembru 2022. godine smanjen na 2,0 odsto, za 0,3 procentna poena niže nego u prethodnoj godini. Istovremeno, koeficijent pokrivenosti nekvalitetnih kredita rezervisanjem smanjen je na nivo od

149,8 odsto sa 151,9 odsto pre godinu dana, zbog većeg povećanja vrednosti nekvalitetnih kredita u odnosu na povećanje rezervisanja.

Bankarski sektor nastavlja da ima visok nivo i kvalitet kapitala. Rizikom ponderisana aktiva beleži izraženiji rast, kao rezultat ubrzanog rasta kredita, u poređenju sa sporijim rastom kapitala, dinamikom koja se ogleda u smanjenju pokazatelja adekvatnosti kapitala na 15,5 odsto sa 16,4 odsto u prethodnoj godini, iako ovaj pokazatelj stoji iznad potrebnog regulatornog minimuma od 12 odsto. Pozicija likvidnosti bankarskog sektora ostaje na visokom nivou. Odnos likvidnih sredstava prema tekućim obavezama iznosio je 36,5 odsto sa 37,2 odsto pre godinu dana, ali to ostaje znatno iznad potrebnog regulatornog minimuma od 25,0 odsto.

Penzioni sektor u 2022. godini okarakterisan je izraženijim usporavanjem rasta aktive i smanjenjem vrednosti investicija u odnosu na prethodnu godinu, kao rezultat nepovoljnih makroekonomskih kretanja koja su istovremeno uticala na evidentne turbulencije na finansijskim tržištima. Vrednost aktive fondova, kojom dominira Fond penzijskih štednji sa učešćem od 99,6 odsto, na kraju 2022. godine dostigla je 2,42 milijarde evra, što se poklapa sa usporenim godišnjim rastom od 2,4 odsto (pre godinu dana 18,2 odsto). Sporiji rast je rezultat smanjenja vrednosti povraćaja od investicija, dok je rast naplata od doprinosilaca veći nego prethodne godine. Kumulativni bruto povraćaji od investicija tokom 2022. godine pretrpeo je pad vrednosti, spustivši se u negativnu teritoriju od 119,7 miliona evra, u poređenju sa pozitivnim povraćajem od ukupno 228,4 miliona evra pre godinu dana.

Sektor osiguranja četvrtu godinu zaredom beleži dvocifren godišnji rast aktive. Uprkos ekspanziji sektora, nivo posredovanja i gustina su se širili sporijim tempom u ove četiri godine. Izraženo kroz bruto obračunate premije u odnosu na BDP, posredovanje sektora i dalje ostaje na relativno niskom nivou u poređenju sa prosekom Evrope, na 1,50 odsto (1,48 odsto u 2021). Slično tome, nivo gustine ostaje nizak, meren kroz obračunate premije po glavi stanovnika, koje su 2022. godine zabeležile vrednost od 73,9 evra (64,8 evra u 2021).

Aktiva sektora osiguranja predstavljala je 2,7 odsto ukupne aktive finansijskog sistema na kraju 2022. Vrednost ukupne aktive dostigla je 269,7 miliona evra, što predstavlja godišnji porast od 12,1 odsto. Vrednost obračunatih premija osiguravača u 2022. godini dostigla je 134,0 miliona evra, što predstavlja godišnji porast od 14,1 odsto (18,2 odsto u 2021. godini), dok su štete koje je platio sektor osiguranja, što uključuje potraživanja osiguravača i Kosovskog biroa osiguranja (KBO), beleži godišnji rast od 5,4 odsto (24,4 odsto pre godinu dana), dostigavši vrednost od 64,3 miliona evra na kraju 2022. godine (61,0 miliona evra u 2021. godini).

Sektor osiguranja je ovu godinu završio sa pozitivnim finansijskim rezultatom od 2,1 milion evra, slabijim učinkom u odnosu na prošlu godinu kada je zabeležio neto dobit od 6,3 miliona evra. Smanjenje ostvarene dobiti u odnosu na prethodnu godinu uglavnom odražava povećanje operativnih troškova, i to troškova nabavke roba i usluga (pod uticajem inflatornih pritisaka u 2022. godini) i administrativnih troškova (uglavnom naknade za radnike). Takođe, u odnosu na prethodnu godinu, došlo je do povećanja kategorije rashoda za nastalu štetu (u vrednosti i broju), što je rezultat povećanja broja i vrednosti obračunatih premija.

U 2022. godini aktiva mikrofinansijskog sektora dostigla je vrednost od 400,8 miliona evra, što predstavlja godišnji porast od 17,9 odsto. Krediti i dalje dominiraju strukturom aktive mikrofinansijskog sektora (71,5 odsto), a zatim lizing (18,4 odsto). Dok se preostali deo aktive (od 10,1 odsto) sastoji uglavnom od gotovine u banci i druge aktive.

Vrednost zaliha izdatih kredita u 2022. godini dostigla je 286,5 miliona evra, što predstavlja godišnji porast od 19,8 odsto (godišnji rast od 17,1 odsto u 2021. godini), dok delatnost lizinga drugu godinu zaredom beleži dvocifreni rast i dostigla vrednost na 73,7 miliona evra na kraju 2022. godine.

Mikrofinansijski sektor je u 2022. godini uspeo da zabeleži neto dobit u iznosu od 17,2 miliona evra. Najizraženiji rast prihoda (14,9 odsto) u odnosu na nivo rasta rashoda (12,0 odsto) sektora uticao je da MFI/NBFI ostvare veću dobit od 3,1 milion evra u odnosu na prethodnu godinu. Nivo nekvalitetnih kredita prema ukupnim kreditima ostaje nizak i smanjen je i dalje za 0,6 procentnih poena, na 1,8 procenata. Dok je nivo pokrivenosti nekvalitetnih kredita rezervisanjem u decembru 2022. porastao na 153,2 odsto (141,6 odsto u 2021).

U cilju daljeg razvoja regulatornog okvira za regulisanje banaka, tokom 2022. godine usvojene su uredbe i uputstva u vezi sa upravljanjem likvidnošću u bankama, odnosno pokazateljem pokrića likvidnosti (LCR) i pokazateljem neto održivog finansiranja (NSFR); uredba za pristup osnovnim računima i plaćanje u uslugama, kao i izrađeni su veći broj nacrti zakonskih i podzakonskih akata koji se odnose na regulisanje finansijskog sektora. Generalno, tokom 2022. godine, CBK je nastavila sa revizijom/dopunom regulatornog okvira za regulisanje mikrofinansijskih institucija i nebankarskih finansijskih institucija, kao i osiguravača i posrednika u osiguranju, sa ciljem usklađivanja našeg zakonodavstva sa standardima i najboljim praksama Evrope.

Tokom 2022. godine, u okviru svog zakonskog mandata za realizaciju zadataka i odgovornosti u funkciji prudencijalne supervizije, CBK je nastavila sa sprovođenjem plana ispitivanja licenciranih finansijskih institucija, kroz primenu pristupa nadzora zasnovanog u opasnosti.

CBK igra važnu ulogu u zaštiti korisnika finansijskih usluga na Kosovu. U ovom kontekstu, u okviru internog procesa bavljenja žalbama, tokom 2022. godine CBK je razmotrila 873 žalbe korisnika finansijskih usluga (fizičkih i pravnih lica), gde je podneto 518 žalbi na banke, 87 za MFI i NBFI, 262 žalbe su podnete za osiguravače, dok su 6 bile druge žalbe.

CBK, u okviru operacija upravljanja gotovinom, obezbeđuje snabdevanje lokalne ekonomije odgovarajućom količinom i kvalitetom evro novčanica i kovanica. U poređenju sa prethodnom godinom, tokom 2022. godine opšte aktivnosti poslovanja gotovinom su zabeležile grupni rast od 28,2 odsto (vrednosno izraženo) i grupno povećanje od 26,9 odsto (izraženo u obimu). Ukupna vrednost nabavljena gotovinom u 2022. godini zabeležila je umeren rast od 1,5 odsto u odnosu na 2021. Struktura snabdevane gotovine po apoenima, koja je prvenstveno određena zahtevima bankarskog sektora, malo se promenila od 2021. na 2022. godinu.

Međubankarski platni sistem (MPS) izgrađen i pod upravom CBK-a, tokom 2022. godine, obezbedio je maksimalnu dostupnost, garantujući obradu i poravnanje plaćanja za sve ekonomske aktere zemlje. Međubankarski platni sistem, koji omogućava obradu većeg broja platnih instrumenata, međubankarski kliring, kao i poravnanje hartija od vrednosti, nastavio je da funkcioniše normalno i nesmetano. Statistički pokazatelji aktivnosti MPS-a odražavaju povećanje obima transakcija za 19,2 odsto i vrednosti za 18,6 odsto u odnosu na prethodnu godinu, gde je tokom 2022. godine obrađeno 17,4 miliona transakcija ukupne vrednosti preko 20 milijardi evra.

Broj elektronskih plaćanja nastavio je značajno da raste i tokom 2022. godine, gde su plaćanja putem usluge elektronskog bankarstva porasla za 16,5 odsto po obimu i za oko 29,5 odsto u vrednosti. Plaćanja karticama su takođe imala značajan porast gde su imala povećanje od 41 odsto u obimu i 35,3 odsto u vrednosti u odnosu na prethodnu godinu.

Čak i u 2022. godini, prioritet CBK-a za sredstva kojima upravlja bila je sigurnost i likvidnost sredstava, pre povraćaja investicija. Rezerve u portfoliju CBK-a se sastoje od instrumenata portfolija koji su klasifikovani kao likvidni i sa investicionim nivoom. Likvidna kategorizacija rezervi se sastoji od instrumenata koji se održavaju da bi se obezbedila dovoljna sredstva za plaćanje i transfere u skladu sa potrebama CBK-a i njenih deponenata. S druge strane, kategorizaciju investicija ispunjavaju sigurni finansijski instrumenti sa investicionim kreditnim rejtingom kojima se takođe lako trguje.

Kao i prethodne godine, tokom 2022. CBK je nastavila da bude deo kreditne linije koju nudi Evrosistem preko Deutsche Bundesbank. Preko ove kreditne linije, Evropska centralna banka je ponudila Centralnoj banci Republike Kosovo mogućnost da se zaduži iz paketa likvidnosti Evrosistema uz adekvatan kolateral u evrima koji se sastoji od tržišnih dužničkih hartija od vrednosti koje su izdale centralne vlade evrozona i nadnacionalne institucije. Ova kreditna linija se odnosi na moguće potrebe CBK-a za likvidnost u slučaju eventualnih zahteva, omogućavajući joj da pozajmi do 100 miliona evra od Evropske centralne banke. Kreditna linija će ostati na snazi do sredine januara 2024. godine, uz mogućnost produženja roka.

Čak je i Kreditni registar Kosova (K RK) zabeležio napredak tokom 2022. godine, gde su registrovana 493 nova korisnika, kao rezultat zahteva koje su podnele institucije članice, dok je istraživanje obaveza i kreditne istorije podnosilaca zahteva dostiglo na 1.009.083 istraživanja.

U funkciji postizanja svog primarnog cilja, održavanja finansijske stabilnosti kroz redovno praćenje sistemskog rizika, između ostalog, CBK identifikuje, prati i analizira sistemski rizik na redovnoj tromesečnoj osnovi. U tom kontekstu, identifikacija potencijalnih rizika se vrši kroz kontinuirano praćenje makroekonomskih cikličnih i strukturnih kretanja. Procena rizika i njihovog potencijalnog uticaja na finansijsku stabilnost, a samim tim i na ukupnu makroekonomsku stabilnost, vrši se kroz redovne kvalitativne i kvantitativne analize, uključujući analizu kretanja ekonomskih i finansijskih pokazatelja sa velikom učestalošću, prognoze o glavnim makroekonomskim pokazateljima i primene modela koji se bave cikličnom, strukturnom i međusektorskom dimenzijom sistemskog rizika.

Pored različitih periodičnih analiza i redovnog praćenja glavnih pokazatelja kretanja u relevantnim sektorima ekonomije, CBK je nastavila da ažurira modele razvijene za procenu rizika, kao što su model Mape finansijske stabilnosti, Model stres testa, Model identifikacije sistemski važnih banaka, kao i Model kontracikličkog dodatnog kapitala). 2022. godine, u saradnji sa tehnički fokusiranom pomoću MMF-a, CBK je započela veoma važan proces za reviziju i unapređenje jednog od najvažnijih alata koje jedna centralna banka ima da proceni stabilnost finansijskog sektora – model stres testa. Model, čiji se završetak očekuje tokom 2023. godine, pomoći će u kreiranju politike CBK-a kroz povećanje kapaciteta za procenu dimenzija rizika koji ugrožavaju ukupnu finansijsku stabilnost u zemlji.

CBK je nastavila sa redovnim objavljivanjem statistika za monetarni i finansijski sektor, kao i statistike za spoljni sektor, u skladu sa kalendarom objavljivanja tokom 2022. godine.

2. Eksterno ekonomsko okruženje

2.1. Evrozona i Zapadni Balkan

Na ekonomsku perspektivu evrozone tokom 2022. godine negativno su uticale povećane geopolitičke neizvesnosti sa početkom rata u Ukrajini i pojačani inflatorni pritisci, pritiske koje je u drugoj polovini godine pratila čvrsta monetarna politika.

Na osnovu preliminarnih podataka Evrostata, ekonomska aktivnost u evrozoni tokom 2022. godine zabeležila je realni rast od 3,5 odsto, u poređenju sa rastom od 5,3 odsto u prethodnoj godini (tabela 1). U prvom delu godine ekonomska aktivnost je bila podržana domaćom potražnjom kao rezultatom potpunog ponovnog otvaranja ekonomija u evrozoni, gde je evidentno povećanje potrošnje podržano fiskalnim paketima i privatnom štednjom akumuliranom tokom pandemije, kao i povećanje ekonomske aktivnosti u sektoru netrgovinskih usluga, uključujući i one u turizmu. Dok je u poslednjem tromesečju godine, iako je ekonomski rast uspeo da izbegne predviđenu kontrakciju u odnosu na prethodno tromesečje, značajno se usporio na 0,1 odsto nakon pada realnih prihoda domaćinstava i povećanja troškova proizvodnje za preduzeća, koje su umanjile domaću proizvodnju i potražnju. Međutim, neke velike ekonomije poput Nemačke, Italije, Austrije, u zavisnosti i od izloženosti energetske krizi i efikasnosti preduzetih politika za suočavanje sa ubrzanjem cena energije, zabeležile su recesiju u odnosu na prethodno tromesečje. Na ekonomsku aktivnost tokom 2022. godine uticalo je i pogoršanje uslova trgovine usled ubrzanja uvoznih cena uz niže izvozne cene u evrozoni.

Decembarske projekcije Evropske centralne banke (ECB) za ekonomski rast u 2023. revidirane su naviše sa 0,5 odsto u decembru na 1,0 odsto u martu 2023. godine, kao rezultat pada cena energije i otpornosti ekonomije evrozone na šokove spoljnog okruženja. Ali iako se očekuje da će ekonomski rast biti veći u naredne dve godine, odnosno 1,6 odsto u 2024. i 2025. kao rezultat solidnih tržišta rada i poboljšane kupovne moći i poverenja potrošača, ove projekcije u poređenju sa decembarskim ostaju niže kao rezultat pooštavanje uslova finansiranja za koje se očekuje usporavanje ekonomske aktivnosti u naredne dve godine. Međutim, u srednjoročnom periodu, uprkos pooštavanju uslova finansiranja, olakšavajući faktori prema ekonomskom rastu očekuje se da bude smanjenje neizvesnosti oko geopolitičkih tenzija, jačanje spoljne potražnje, kao i eliminisanje preostalih prepreka u ponudi.

Dok, kratkoročno gledano, rizici vezani za projekcije ekonomskog rasta u evrozoni nastavljaju da naginju naniže i uključuju, između ostalog, neizvesnosti vezane za rat u Ukrajini, potencijalno ubrzanje cena hrane i energije, kao i potencijalno usporavanje globalne ekonomske aktivnosti iznad predviđenih nivoa.

Stabilno tržište rada nastavilo je da podržava ekonomsku aktivnost u evrozoni, pri čemu se očekuje da će godišnja stopa nezaposlenosti dostići 6,7 procenata u 2022. Sve u svemu, učešće na tržištu rada i stopa zaposlenosti su porasli, dok je broj radnih sati smanjen u poređenju sa nivoima pre pandemije. Slična je bila i dinamika potražnje na tržištu rada, koja je takođe zabeležila porast sa prosečnom stopom slobodnih radnih mesta koja je dostigla 3,1 odsto u 2022. sa 2,3 odsto pre pandemije.

Na inflaciju u evrozoni u 2022. godini nastavila je da utiče kombinacija faktora koji su pojačali inflatorne pritiske od druge polovine 2021. kao što su povećanje cena energije na međunarodnim tržištima, poremećaji u lancima snabdevanja usled pandemije i brz oporavak ekonomske aktivnosti nakon izlaska iz restriktivnih mera. Štaviše, početak rata u Ukrajini, koji je rezultirao smanjenjem snabdevanja Evrope prirodnim gasom i drugim robama iz Rusije i Ukrajine, dodao je dodatne pritiske na cene energije i hrane u evrozoni, koje su postale glavne odrednice inflacije sa prosečnim godišnjim rastom od 37,0 i 9,0 odsto, respektivno.

Tabela 1. Osnovni makroekonomski pokazatelji u evrozoni

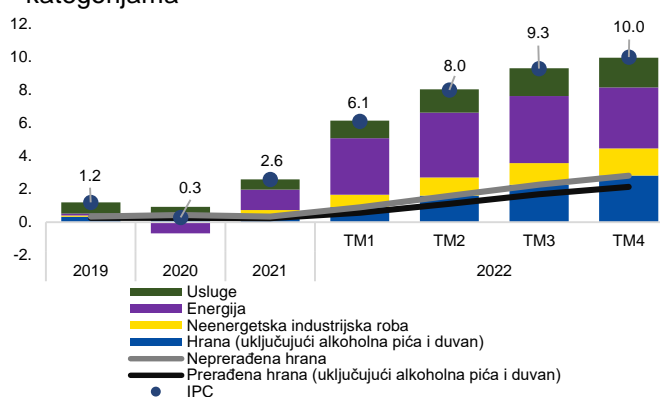
Opis	Realni BDP (%)				Inflacija				Nezaposlenost (%)		
	2020	2021	2022	2023p	2020	2021	2022	2023p	2020	2021	2022
Evrozona	-6.1	5.3	3.5	1.0*	0.3	2.6	8.4	5.3*	8	7.7	6.7
Austrija	-6.5	4.6	5	0.5	1.4	2.8	8.6	6.6	6	6.2	4.8
Francuska	-7.8	6.8	2.6	0.6	0.5	2.1	5.9	5.2	8	7.9	7.3
Nemačka	-3.7	2.6	1.8	0.2	0.4	3.2	8.7	6.3	3.7	3.7	3.1
Grčka	-9	8.4	5.9	1.2	-1.3	0.6	9.3	4.5	17.6	14.7	12.5
Italija	-9	7	3.7	0.8	-0.1	1.9	8.7	6.1	9.3	9.5	8.1
Španija	-11.3	5.5	5.5	1.4	-0.3	3	8.3	4.4	15.5	14.8	12.9

*Podaci su prema procenama i prognozama ECB (mart 2023), a prognoze za 2023 za zemlje evrozone su zasnovane na podacima EK (februar 2023).

Izvor: Eurostat, ECB (mart 2023), Evropska komisija (februar 2023)

Prosečna godišnja stopa inflacije u evrozoni iznosila je 8,4 odsto u 2022. u poređenju sa 2,6 odsto u 2021. godini, dostigavši najviši nivo u oktobru kada je zabeležila dvocifreni rast (10,6 odsto) (grafikon 1). Glavni doprinos inflaciji u evrozoni dale su visoke cene energije i hrane sa 3,8 i 1,9 procentnih poena respektivno, dok je tokom godine zabeležen i porast doprinosa neenergetskih industrijskih dobara (sa prosečnim godišnjim doprinosom od 1,2 procentna poena) i usluge (1,5 procentna poena). U poslednjem tromesečju došlo je do smanjenja doprinosa inflacije energije kao posledica pada cena energije na međunarodnim tržištima. S druge strane, inflacija hrane je nastavila da se ubrzava, posebno za prerađenu hranu. Pored direktnih i indirektnih efekata povećanja cene energije, inflaciju tokom 2022. godine delimično je podsticala i devalvacija evra.

Grafikon 1. Inflacija u Eurozoni prem glavnim kategorijama

Izvor: Eurostat (2023)

Projekcije ECB za inflaciju u 2023. revidirane su naniže sa 6,3 odsto u decembru na 5,3 odsto u martovskim projekcijama, uglavnom kao rezultat pada cena energije, olakšavanja prepreka u lancu snabdevanja, vrednovanja evra i usporavanja ekonomske aktivnosti. Dok se očekuje da će fiskalne politike preduzete da zaštite potrošače i kompanije od inflacije ublažiti inflatorne pritiske u 2023. godini, očekuje se da će efekat biti suprotan 2024. godine kada se očekuje da će skoro sve ove mere biti ukinute. Projekcije inflacije u 2024. i 2025. godini sugerišu stopu od 2,9 odnosno 2,1 odsto, na osnovu pretpostavki stabilizacije cena energije i hrane u periodu projekcije, nižih projekcija ekonomske aktivnosti, kao i postepenog efekta pooštavanja uslova finansiranja monetarnom politikom ECB.

U nastojanju da inflaciju vrati u okvire cilja od 2,0 odsto, ECB je preduzela niz mera tokom 2022. Kupovina sredstava u okviru programa hitne kupovine u slučaju pandemije obustavljena je u martu 2022, dok ECB nastavlja da reinvestira otplate glavnice iz hartija od vrednosti u okviru ovog Program do kraja 2024. Upravni savet ECB je takođe odlučio da smanji iznos neto kupovine imovine na 20 milijardi u junu i obustavio kupovinu u okviru ovog programa u julu 2022. nastavljajući delimično reinvestiranje glavnice iz hartija od vrednosti u okviru ovog programa do jula 2023. radi olakšavanja uslova likvidnosti. Dok je ECB od jula 2022. počela sa povećanjem tri ključne kamatne stope ECB-a: depozitne stope (-0,5 odsto u septembru 2019. na 2,0 procenta u decembru 2022. godine), stopu na operacije refinansiranja (0,0 procenta u septembru 2019. do 2,5 procenta u decembru 2022.) i graničnu stopu na pozajmice (0,25 procenta do 2,75 procenta).

Ove odluke ECB-a da poštiri uslove finansiranja prevedene su u povećanje kamatnih stopa i posledično u sporiji rast kreditiranja privatnog sektora (sa 6,3 odsto godišnjeg rasta u junu na 5,4 odsto u decembru 2022. godine), iako uz povećanje tokom avgusta i septembra kao rezultat pozitivne dinamike ekonomske aktivnosti tokom trećeg tromesečja. Segment domaćinstava okarakterisan je takođe usporavanjem rasta kreditiranja, sa 4,6 odsto u junu na 3,8 odsto u decembru.

2.2. Zapadni Balkan

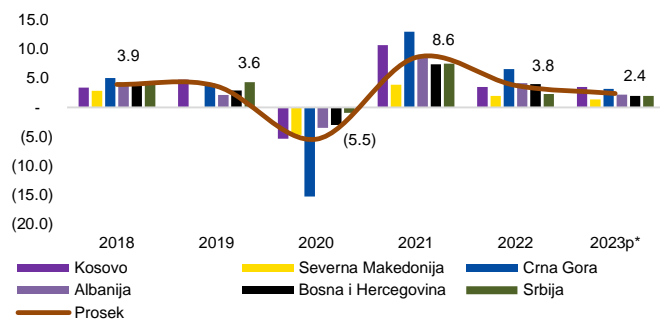
Slično evrozoni, Zapadni Balkan se takođe suočio sa sporijim ekonomskim rastom u 2022. u odnosu na prethodnu godinu. U 2022. godini prosječan realni rast BDP-a u regionu iznosio je 3,8 odsto, pri čemu je najveći rast od 6,6 odsto zabeležen u Crnoj Gori, podržan dobrim učinkom tokom turističke sezone i najmanjim rastom od 2,0 odsto zabeleženim u Severnoj Makedoniji, pod uticajem visokih cena energije i hrane.

Projekcije MMF-a za 2023. sugerišu da se očekuje da će region karakterisati realni

rast BDP-a od 2,4 odsto. Očekuje se da će usporavanje ekonomske aktivnosti u evrozoni, glavnom trgovinskom partneru i važnom izvoru investicija i doznaka, biti odlučujući faktor u ukupnoj ekonomskoj dinamici zemalja Zapadnog Balkana. Ekonomski učinak šest zemalja i dalje je pod uticajem krize cena hrane i energije. Izvoz iz zemalja Zapadnog Balkana je počeo da usporava, a troškovi uvoza su značajno porasli usled rasta cena na međunarodnim tržištima, što predstavlja rizik od pogoršanja deficita tekućeg računa. Zemlje regiona su zabeležile rast privatne potrošnje, uglavnom pod uticajem rasta plata, doznaka i privatnog kreditiranja.

Prosečna stopa inflacije u zemljama Zapadnog Balkana dostigla je godišnji rast od 11,6 odsto, pri čemu je najveća zabeležena u Severnoj Makedoniji i Bosni i Hercegovini sa 14,0 odsto, dok je u Albaniji najniža stopa inflacije od 6,6 odsto. Nasuprot inflaciji, centralne banke zemalja regiona koje imaju svoje valute povećale su osnovnu kamatnu stopu. Albanija je od početka rata u Ukrajini povećala osnovnu stopu za 2,75 procentnih poena (poslednje povećanje u novembru 2022, 0,5 poena). Severna Makedonija je krajem 2022. odlučila da podigne kamatnu stopu za 0,5 poena, dostigavši nivo od 4,75 procentnih poena. Dok su najnoviji podaci Centralne banke Srbije pokazali da je kamatna stopa porasla na 5,5 procentnih poena.

Grafikon 2. Godišnji rast BDP-a na Zapadnom Balkanu

Izvor: Eurostat i statističke agencije zemalja Zapadnog Balkana (2023).

*Projekcije MMF-a (WEO April 2023).

Tabela 2. Podaci o makroekonomskim i bankarskim pokazateljima za zemlje Zapadnog Balkana

Opis	Realni BDP (%)				Inflacija (%)				Stanje tekućeg računa (% BDP)*				Rast kreditiranja (%)!				Nekvalitetni krediti (%)!				Nezaposlenost (%)*			
	2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022
Kosovo	4.8	(5.3)	10.7	3.5	2.7	0.2	3.4	11.6	(5.7)	(7.0)	(8.8)	(10.5)	10.0	7.1	15.5	16.1	2.0	2.7	2.3	2.0	25.7	26.0	20.8	n/a
Severna Makedonija	3.9	(4.7)	3.9	2.0	0.7	1.2	3.4	14.0	(3.0)	(2.9)	(3.1)	(6.0)	5.7	4.8	8.4	10.0	4.6	3.3	3.1	2.8	17.3	16.4	15.7	14.5
Crna Gora	4.1	(15.3)	13.0	6.6	0.5	(0.5)	2.5	11.9	(14.3)	(26.1)	(9.2)	(13.3)	4.5	3.2	6.4	8.9	5.1	5.9	6.8	6.3	15.1	17.9	24.7	n/a
Albanija	2.1	(3.5)	8.9	4.2	1.7	2.2	2.3	6.6	(7.6)	(8.7)	(7.7)	(7.8)	(0.8)	5.8	10.3	6.5	8.4	8.1	5.7	5.0	11.5	11.7	11.4	11.1
Bosna i Hercegovina	2.9	(3.0)	7.4	4.0	0.6	(1.1)	2.0	14.0	(2.6)	(3.3)	(2.4)	(3.8)	6.6	(2.0)	3.0	4.4	6.5	6.1	5.6	4.5	15.7	15.9	17.4	17.3
Srbija	4.3	(0.9)	7.5	2.3	1.9	1.8	4.0	11.7	(6.9)	(4.1)	(4.3)	(6.9)	8.1	14.5	8.3	4.5	4.1	3.7	3.6	3.0	11.2	9.7	11.0	9.4

* MMF (WEO) april 2023

! Izvor: Centralne banke odgovarajućih zemalja

Izvor: MMF (WEO) oktobar 2021

Kreditiranje je zabeležilo rast u gotovo svim zemljama regiona u proseku za 4,2 odsto. Najveća stopa rasta kreditiranja zabeležena je u bankarskom sektoru Kosova sa 16,1 odsto, zatim Severna

Makedonija 11,6 odsto i Crna Gora 9,0 odsto. Ekonomija Kosova nastavlja da održava najnižu stopu nekvalitetnih kredita od 2,0 odsto, dok Crna Gora beleži najviši nivo nekvalitetnih kredita od 6,7 odsto, a sledi Bosna i Hercegovina sa 5,2 odsto. Depoziti su povećani u svim zemljama regiona: najviše u Crnoj Gori (24,4 odsto), Kosovu (13,3 odsto), Srbiji (7,0 odsto) i Albaniji (5,9 odsto). Očekuje se da će se pooštavanje monetarne politike odraziti na veće troškove finansiranja i posledično, na usporavanju potražnje za kreditima i povećanju troškova finansiranja bankarskog sektora.

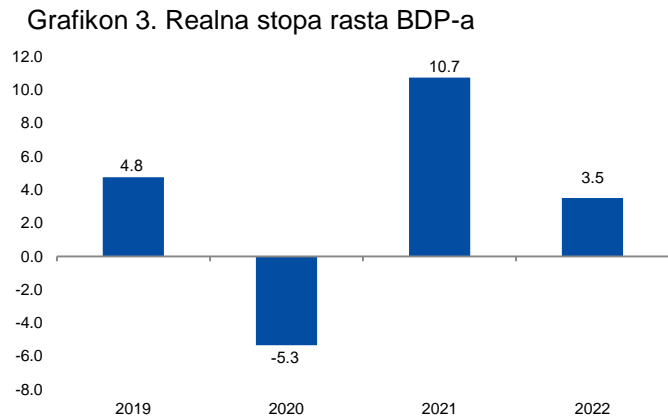
Povećanje osnovnih kamatnih stopa od strane ECB uticalo je na revalorizaciju valute evra u odnosu na valute glavnih trgovinskih partnera, posebno u drugoj polovini 2022. godine, a očekuje se da će efekat revalorizacije imati veći efekat u narednoj godini. Na deviznom tržištu evro se tokom 2022. godine obezvređilo u odnosu na švajcarski franak za 7,0 odsto, albanski lek za 2,8 odsto i američki dolar za 10,9 odsto.

3. Ekonomija Kosova

3.1. Realni sektor

3.1.1 Bruto domaći proizvod

Ekonomija Kosova je, prema procenama ASK-a, u 2022. godini zabeležila spor rast od 3,5 odsto (grafikon 3). Usporavanje ekonomske aktivnosti u 2022. godini uglavnom je pripisano opštem rastu cena, što je negativno uticalo na ukupnu tražnju, a samim tim i na ekonomsku aktivnost. Domaća tražnja je pozitivno doprinela rastu realnog BDP-a za samo 1,0 procentnih poena (11,0 procentnih poena u 2021. godini), dok je doprinos neto izvoza bio pozitivan za 2,6 procentnih poena (-0,3 procentna poena u 2021. godini).

Izvor: ASK (2023)

Potrošnja kao glavna komponenta domaće tražnje doprinela je sa 3,2 procentna poena rastu realnog BDP-a u 2022. godini (7,5 procentnih poena u 2021. godini). Evidentno usporavanje rasta potrošnje uglavnom se pripisuje slabljenju kupovne moći kao rezultat opšteg rasta cena tokom cele godine, kao i usporavanju rasta izvora finansiranja potrošnje, kao što su: doznake, potrošački krediti, javna potrošnja itd. Za razliku od potrošnje, investicije su negativno doprinele rastu realnog BDP-a za 2,2 procentna poena, uglavnom kao rezultat pada javnih kapitalnih rashoda, kao i usporavanja ekonomske aktivnosti u sektoru građevinarstva.

Što se tiče neto izvoza, dinamika koja je karakterisala spoljni sektor ekonomije, posebno trgovinski bilans roba i usluga, uticala je da neto izvoz ima pozitivan doprinos rastu BDP-a od 2,6 procentnih poena. Izvoz roba i usluga doprineo je 5,7 procentnih poena, dok je uvoz roba i usluga negativno doprineo stopi realnog BDP-a za 3,2 procentna poena. Povećanje poseta dijaspore Kosovu rezultiralo je realnim povećanjem izvoza usluga za 17,9 odsto. I izvoz roba je u 2022. godini zabeležio realni rast od 15,5 odsto. S druge strane, kao rezultat rasta cena koji je uticao na usporavanje rasta domaće tražnje, uvoz robe beleži usporen realan rast od 2,0 procenta i to se odrazilo na smanjenje deficita roba i usluga za 8,0 procenta u realnim uslovima.

Rast ekonomske aktivnosti u 2022. godini uglavnom podržavaju prerađivačka industrija (8,7 odsto), finansijske i osiguravajuće delatnosti (7,6 odsto), trgovina (7,6 odsto), transport i skladištenje (5,6 odsto) itd. Dok se procenjuje da je sektor građevinarstva zabeležio pad od 7,9 odsto, uglavnom kao rezultat povećanja troškova izgradnje.

3.1.2 Cene

Cene u 2022. i dalje u velikoj meri diktiraju spoljni faktori koji su odredili putanju inflacije iz druge polovine prethodne godine, a to su rast cena energije na međunarodnim tržištima, poremećaji u lancima snabdevanja izazvani pandemijom i brz rast opšte tražnje. Jedan od glavnih faktora koji su determinisali inflaciju tokom 2022. godine pokazalo se naglo ubrzanje cena osnovnih dobara na međunarodnim tržištima, posebno cena energije i hrane sa početkom rata u Ukrajini, povećanje koje se prenelo na Kosova putem kanala uvoza ove robe. Takođe, inflaciju su ubrzali unutrašnji inflatorni pritisci izazvani domaćom tražnjom koji su se najviše osetili u prvom tromesečju godine,

kao i u većoj meri od zaoštavanja globalnih inflatornih pritisaka u različitim sektorima domaće proizvodnje.

Prosečna godišnja inflacija u 2022. godini iznosila je 11,6 odsto, sa 3,4 odsto u prethodnoj godini. S obzirom na značajnu težinu hrane i energije u potrošačkoj korpi na Kosovu (46,7 odsto, uključujući električnu energiju), dominantni pokretači ubrzanja inflacije u 2022. godini bili su ubrzan rast cena hrane i energije na međunarodnim tržištima koje su dovele do povećanja uvoznih cena i posledično potrošnje. Putanja inflacije pokazuje da je IPK dostigao vrhunac u TM3 2022. kada je zabeležio godišnji rast od 13,3 odsto, dok je u poslednjem tromesečju 2022. godine pokazao usporavanje inflacije na 12,1 odsto, što se pripisuje smanjenju prepreka u lancima snabdevanja i padu cene energije.

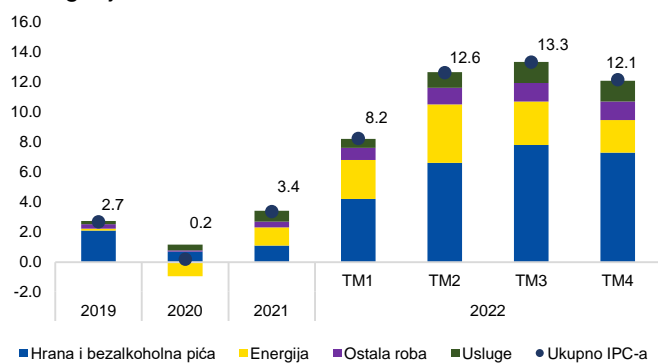
Cene prehrambenih proizvoda, koje su u 2022. godini činile 33,7 odsto potrošačke korpe, zabeležile su prosečan godišnji rast od 17,9 odsto, pri čemu je godišnja stopa inflacije u decembru 2022. godine iznosila 19,4 odsto naspram 8,9 odsto u decembru prethodne godine. U okviru kategorije hrane značajan rast zabeležen je kod cena ulja i masti sa prosečnim godišnjim rastom od 44,3 odsto, hleba i žitarica (25,3 odsto), mleka, sira i jaja (21,9 odsto), mesa (17,3 odsto), itd. Sve u svemu, sa izuzetkom voća, koje je zabeležilo pad cena od 5,1 odsto, svi prehrambeni artikli u potrošačkoj korpi zabeležili su prosečno godišnje povećanje cena za više od 6,0 odsto.

Slično tome, cene električne energije i ostalih goriva u okviru kategorije stanovanja beleže godišnji rast od 17,2 odsto, što je značajno povećanje u odnosu na prethodnu godinu kada je ova kategorija zabeležila rast od samo 0,6 odsto (grafikon 4). U međuvremenu, cene prevoza zabeležile su prosečan godišnji rast od 16,9 odsto, pri čemu je kategorija korišćenja opreme za lične prevoze zabeležila visok rast cena od 26,3 odsto, što se potom pretočilo u povećanje cena usluga prevoza od 13,6 odsto.

Doprinos hrane prosečnoj stopi inflacije iznosio je 6,2 procentna poena, a najveći doprinos su zabeležili rast cena hleba i žitarica od 2,3 procentna poena, mesa od 1,6 procentnih poena i mleka, sira i jaja od 1,3 procentna poena. Što se tiče transporta, doprinos ove kategorije ukupnoj opštoj inflaciji u 2022. godini iznosio je 2,7 procentnih poena, što je uglavnom generisano potkategorijom korišćenja opreme za lični prevoz, koja obuhvata najveći deo goriva sa doprinosom od 2,1 procentni poen.

Intenziviranje unutrašnjih inflatornih pritisaka tokom 2022. godine odrazilo se i na proširenje inflatorne baze, gde je 80,5 odsto potrošačke korpe zabeležilo prosečan godišnji porast od preko 5,0 odsto. Ovaj razvoj je prvobitno bio podstaknut nastavkom povećanja domaće tražnje u K1 2022. u odnosu na postojeće prepreke na strani ponude, kao i prenošenjem povećanih troškova domaće proizvodnje sa preduzeća na potrošače. Shodno tome, 2022. godinu karakteriše ubrzanje cena ostalih roba (bez hrane i energije) i usluga. Doprinos sektora ostalih roba i usluga ukupnoj opštoj inflaciji dostigao je 1,1 procentni poen za svaku kategoriju u 2022. godini, sa 0,4 odnosno 0,7 procentnih poena u 2021. godini. Dinamika cena usluga, posebno nerazmenjivih, daje indikacije o rastućem trendu unutrašnje inflacije, gde su zabeležena povećanja cene usluga prevoza (13,6 odsto), ugostiteljstva (11,2 odsto) i lične nege (oko 7,0 odsto).

Grafikon 4. Inflacija na Kosovu prema glavnim kategorijama

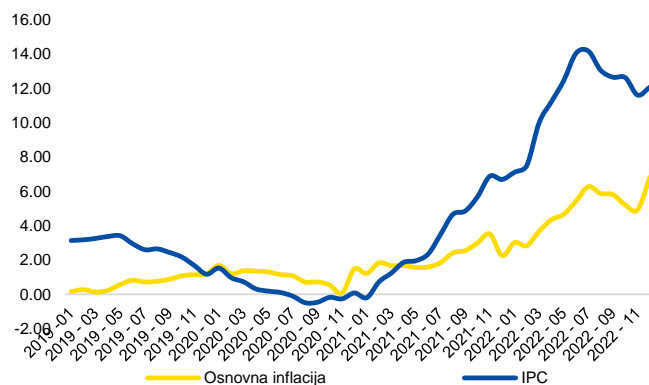

Izvor: ASK (2023)

Jačanje unutrašnjih inflatornih pritisaka potvrdila je i putanja bazne inflacije po metodi trajnog isključivanja kategorija sa čestim oscilacijama cena (hrana i bezalkoholna pića, alkoholna pića i duvan, električna energija i druga goriva) (grafikon 5). Bazna inflacija je u 2022. godini zabeležila godišnji porast od 4,9 odsto naspram 2,1 odsto u 2021. Porast bazne inflacije u 2022. odražava povećanje cena transportnih usluga koje su dale doprinos od 1,5 procentnih poena baznoj inflaciji, nameštaj sa doprinosom od 1,2 procentna poena, dok restorani i hoteli 0,9 procentnih poena.

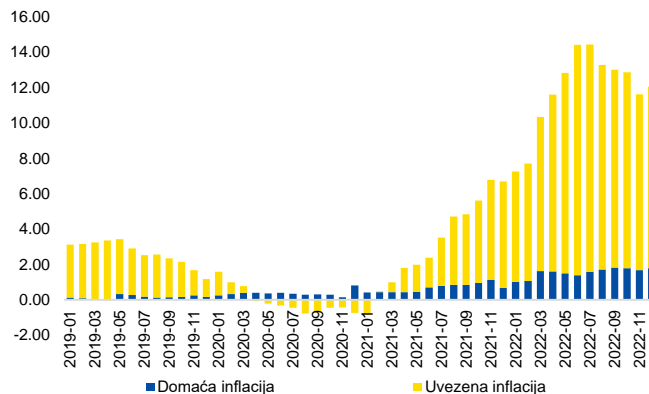
Grafikon 5. Osnovna i opšta inflacija

Izvor: ASK i obračuni CBK-a (2023)

Zavisnost ekonomije Kosova od uvoza prehrambenih i energetske dobara, kao i visoka stopa učešća ovih dobara u potrošačkoj korpi, utiču na to da je stopa inflacije na Kosovu u velikoj meri određena cenama uvezene robe. U 2022. godini na Kosovu je uvezeno 10,1 procentnih poena inflacije, dok je 1,5 procentnih poena generisano unutrašnjim inflatornim pritiscima (grafikon 6). Slično baznoj inflaciji, unutrašnja inflacija u prosečnom godišnjem iznosu takođe pokazuje trend rasta tokom cele godine, dajući signale o intenziviranju inflacije generisane u zemlji, koja takođe uglavnom teži ka inflaciji usluga.

Grafikon 6. Domaća i uvezena inflacija

Izvor: ASK i obračuni CBK-a (2023)

Velike fluktuacije u cenama robe na međunarodnim tržištima, koje se ogledaju na Kosovu kroz povećanje cena uvezene robe, sažete su kroz indeks cena

uvoa (ICU) koji je dostigao 18,9 procenata u 2022. godini u poređenju sa 11,1 procenata u 2021. godini. Cene i) mineralnih proizvoda, ii) proizvoda od kamena, maltera i proizvoda od keramike i stakla, kao i iii) plastike, gume i njihovih proizvoda, koji predstavljaju najveće kategorije u okviru ICU-a, zabeležile su prosečni godišnji porast od 51,9 odsto, 36,8 odsto, odnosno 18,9 odsto u 2022. S druge strane, od druge polovine godine dolazi do usporavanja rasta cena uvoznih industrijskih proizvoda, posebno cena osnovnih metala i srodnih artikala.

Rast tokom 2022. godine obeležio je i indeks troškova izgradnje (ITI) koji je dostigao 9,4 odsto sa 4,9 odsto u 2021. godini. U okviru ovog indeksa kategorije sa najvećim učešćem su i) električna energija, gas, para i snabdevanje klimatizovanim vazduhom, ii) nemetalni mineralni proizvodi i iii) prerada hrane beleži prosečan rast od 15,8 odsto, 6,9 odsto, odnosno 13,2 odsto. U međuvremenu, zabeležen je pad cena vađenja metalne rude od 16,1 odsto.

Slično je i indeks troškova izgradnje (ITI) zabeležio visok rast, što je rezultiralo u proseku na godišnjem nivou od 20,1 odsto naspram 12,2 odsto u 2021. godini. Najveći deo inflacije u ovoj kategoriji pripisuje se povećanim cenama građevinskog materijala, uključujući električne i hidro-sanitarni materijal koji je zabeležio godišnji porast od 22,6 odsto. Opšti indeks troškova izgradnje pokazivao je znakove usporavanja tokom cele godine, međutim, došlo je do rasta cena plata (sa godišnjim rastom od 9,1 odsto) i mašina (13,0 odsto).

Što se tiče perspektive inflacije na Kosovu, CBK predviđa da će se inflacija u 2023. godini usporiti na 4,9 odsto. Faktori za koje se očekuje da će doprineti ovoj dinamici uključuju dalje ublažavanje ograničenja u lancima snabdevanja, opadajući trend ukupne inflacije u evrozoni, usporavanje ekonomske aktivnosti u evrozoni i u zemlji i drugi faktori. Međutim, rizici vezani za inflaciju i dalje su na visokoj strani i uglavnom se sastoje od rizika od novih poremećaja u lancima snabdevanja kao posledica rata u Ukrajini, potencijalnog povećanja cena energije, baznih metala i drugih roba od ponovnog otvaranja ekonomije Kine, pomeranje očekivanja potrošača u pogledu inflacije, pritisak na povećanje plata i još mnogo toga.

3.1.3 Finansijski položaj preduzeća

Sektor trgovine zajedno sa sektorom industrije čine dva ekonomska sektora sa najvećim učešćem u ukupnom prometu preduzeća, čiji indeksi¹ beleže rast tokom 2022. Indeks prometa u sektoru trgovine na malo beleži prosečno povećanje od 9,1 odsto u 2022. godini, dok indeks obima industrijske proizvodnje beleži usporeni rast od 0,3 odsto.

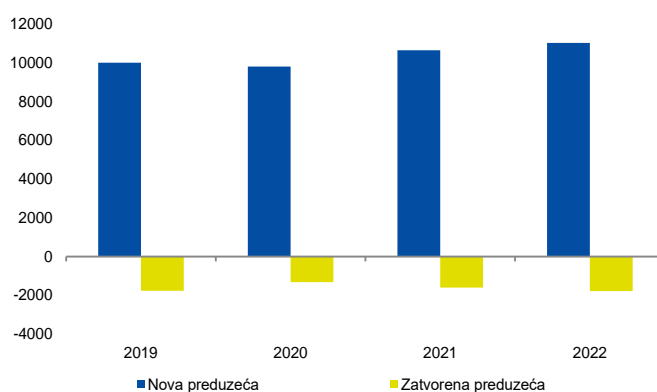
Što se tiče registracije preduzeća, 2022. godine registrovano je više novih preduzeća i više preduzeća je zatvoreno. Broj novoregistrovanih preduzeća bio je 11.024 ili 3,5 odsto više nego 2021. godine, dok su zatvorena 1.784 preduzeća ili 10,9 odsto više nego 2021. godine (grafikon 7).

Najveći broj registrovanih preduzeća i dalje je koncentrisan u sektoru trgovine sa 23,6 odsto od ukupnog broja novoregistrovanih preduzeća, zatim slede građevinarstvo sa 11,2 odsto, proizvodnja sa 11,1 odsto, hotelijerstvo sa 10,2 odsto i stručne delatnosti sa 9,7 odsto (grafikon 8). U odnosu na 2021. godinu, u sektoru trgovine registrovano je preduzeća manje, u hotelijerstvu 81 preduzeće, u finansijskoj delatnosti 18 preduzeća manje, dok su sektori koji su zabeležili najveći broj registrovanih preduzeća sektor građevinarstva sa 238 preduzeća više, administrativni i pomoćne delatnosti sa još 141 preduzećem, poljoprivreda sa još 101 preduzećem itd.

3.1.4 Tržište rada²

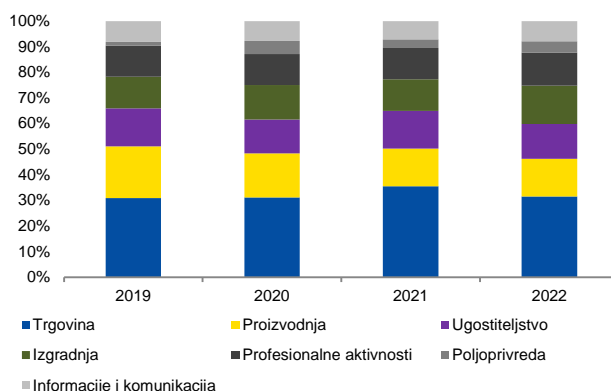
Stopa učešća u radnoj snazi u prvom tromesečju 2022. godine iznosila je 38,6 odsto, što u odnosu na isti period 2021. godine ukazuje na smanjenje stope učešća u radnoj snazi za 0,9 procentnih

Grafikon 7. Registar preduzeća

Izvor: ASK (2023)

Grafikon 8. Struktura novih preduzeća

Izvor: ASK (2023)

272

¹Publikacija ASK-a: Izveštaj 'Kratkoročna statistika trgovine na malo, novembar 2022' i 'Kratkoročna statistika industrije, novembar 2022'.

²Najnoviji podaci o tržištu rada su za 2021. godinu.

poena. Ovo pokazuje da Kosovo ima nisku stopu učešća u radnoj snazi što se u izvesnoj meri pripisuje relativno mladoj populaciji (đaci, studenti), kao i kategoriji obeshrabrenih radnika, domaćica i drugih lica, koja nisu aktivna u traženju posla.

Prema Anketi o radnoj snazi, prosečna stopa zaposlenosti³ u prvom tromesečju 2022. godine iznosila je 32,2 odsto, što predstavlja godišnji porast od 2,9 procentnih poena. Stopa zaposlenosti bila je viša kod muškaraca sa 46,6 odsto, što predstavlja godišnji porast od 3,8 procentnih poena, dok je procenat radno sposobnih žena koje su bile zaposlene 17,9 odsto, što predstavlja godišnji porast od 2,0 procentna poena.

Prema starosnoj grupi, najveću stopu zaposlenosti ima stanovništvo starosti između 35-44 godine (43,8 odsto), dok starosna grupa 15-24 godine ima najnižu stopu zaposlenosti (14,6 odsto). Prema obrazovnom nivou, najveća stopa zaposlenosti je među radnom snagom sa visokim obrazovanjem, a zatim sa srednjim stručnim obrazovanjem i gimnazijom. Radnici sa srednjom stručnom spremom uglavnom su bili zaposleni u privatnom sektoru, dok su radnici sa visokim obrazovanjem uglavnom bili zaposleni u javnom sektoru.

Takođe, diktirana strukturom ekonomije, ispostavlja se da je stopa zaposlenosti koncentrisana u sektoru trgovine sa 15,5 odsto od ukupnog broja zaposlenih, zatim u sektoru obrazovanja sa 9,5 odsto, u sektoru proizvodnje sa 8,7 odsto, sektoru građevinarstva sa 7,8 odsto itd. U odnosu na isti period 2021. godine, podaci pokazuju da je došlo do smanjenja učešća u strukturi zaposlenih u proizvodnji, građevinarstvu, trgovini i obrazovanju.

Zvanična statistika tržišta rada pokazuje da je prosečna stopa nezaposlenosti⁴ u prvom tromesečju 2022. godine iznosila 16,6 odsto, što je znatno niži nivo u odnosu na isti period 2021. godine (25,8 odsto). Na rodnoj osnovi, tržište rada na Kosovu karakteriše viša stopa nezaposlenosti među ženama (18,9 odsto), pri čemu starosna grupa mladih žena ima najveću stopu nezaposlenosti (34,6 odsto), dok je među muškarcima stopa nezaposlenosti najniža (15,6 odsto). Obrazovanje je poboljšalo izgleda na tržištu rada na Kosovu, gde je stopa nezaposlenosti bila najviša za neobrazovane ljude (oko 40,1 odsto), dok je najniža za ljude koji su završili tercijarno obrazovanje (15,5 odsto).

3.2. Fiskalni sektor

Budžetski prihodi⁵ u 2022. dostigli su neto vrednost od 2,48 milijardi evra, što predstavlja godišnji porast od 13,7 odsto. Povećanje budžetskih prihoda je rezultat visoke stope inflacije, kao i napora na formalizaciji ekonomije. I budžetski troškovi⁶ su zabeležili dvocifren rast od 10,5 odsto i dostigli vrednost od 2,49 milijardi evra. Shodno tome, kosovski budžet je zabeležio primarni budžetski deficit od 0,1 odsto BDP-a (0,9 odsto BDP je bio primarni budžetski deficit u 2021. godini).

U okviru poreskih prihoda sve kategorije su zabeležile rast. Najveći rast zabeležen je kod prihoda od direktnih poreza, koji su dostigli vrednost od 413,8 miliona evra ili 20,9 odsto više u odnosu na 2021. Prihodi od indirektnih poreza povećani su za 12,3 odsto i dostigli su vrednost od 1,87 milijardi evra. Neporeski prihodi povećani su za 13,0 odsto i dostigli su vrednost od 266,8 miliona evra.

Što se tiče budžetskih rashoda, kategorija koja je zabeležila najveći rast bila je kategorija tekućih rashoda, koja je zabeležila rast od 13,0 odsto, dok su kapitalni rashodi zabeležili blagi pad od 0,1 odsto. U okviru tekućih rashoda, subvencije i transferi su porasli za 26,3 odsto i dostigli vrednost od 1,06 milijardi evra. Državni rashodi za robu i usluge (uključujući i rashode opština) povećani su

³ Stopa zaposlenosti predstavlja procenat radno sposobnog stanovništva koje je zaposleno.

⁴ Stopa nezaposlenosti je procenat radne snage koja nije zaposlena.

⁵ U okviru budžetskih prihoda, primanja od finansiranja, kao i primanja od definisanih donatorskih grantova, nisu uključena

⁶ Uplate za finansiranje, kao i uplate iz definisanih donatorskih grantova, nisu uključene u rashode budžeta.

za 9,7 odsto i dostigli vrednost od 359,3 miliona evra, dok su državni rashodi za zarade smanjeni za 2,2 odsto i dostigli vrednost od 652,6 miliona evra.

Javni dug je u 2022. godini dostigao oko 1,8 milijardi evra, što je za 4,2 odsto više u odnosu na 2021. Uprkos povećanju u apsolutnom iznosu, u procentima BDP-a, javni dug je pao na 20,7 odsto sa 21,5 odsto u 2021. godini. Povećanje javnog duga se pripisuje povećanju međunarodnog duga od 11,2 odsto (koji je dostigao 641,2 miliona evra), kao i blagom povećanju unutrašnjeg duga od 0,5 odsto. Međunarodni javni dug dostigao je nivo od 641,2 miliona evra ili 36,6 odsto ukupnog javnog duga. U predpandemijskoj 2019. godini nivo javnog duga prema BDP-u bio je 17,6 odsto, u odnosu na četvorogodišnji prosek od 15,1 odsto. Javni dug nakon širenja pandemije rastao je po većoj stopi, dinamici koja se uglavnom pripisuje povećanju potreba za finansiranjem ekonomije i pomoći domaćinstvima da prebrode zdravstvenu i ekonomsku krizu, dok je 2022. godine povećana sporijim tempom zbog rasta likvidnosti Vlade.

U 2022. godini na aukcijama je raspisan iznos od 245,0 miliona evra, što je za 26,9 odsto manje u odnosu na 2021. godinu, dok je dobijeni iznos bio 223,7 miliona evra ili 27,1 odsto manji u odnosu na 2021. I potražnja za ulaganjem u državne obveznice i obveznice je bila niža za 37,7 odsto, dok je prosečna kamatna stopa na hartije od vrednosti Vlade Kosova porasla na 2,81 odsto u odnosu na 2,07 odsto u 2021. Povećanje kamatne stope je povezano sa nastavkom povećanja udela dugoročnih hartija od vrednosti. Dok su u prošlosti strukturom hartija od vrednosti Vlade Kosova dominirali trezorski zapisi sa kraćim rokom dospeća, u 2022. godini glavne kategorije su bile obveznice sa rokom dospeća preko pet godina.

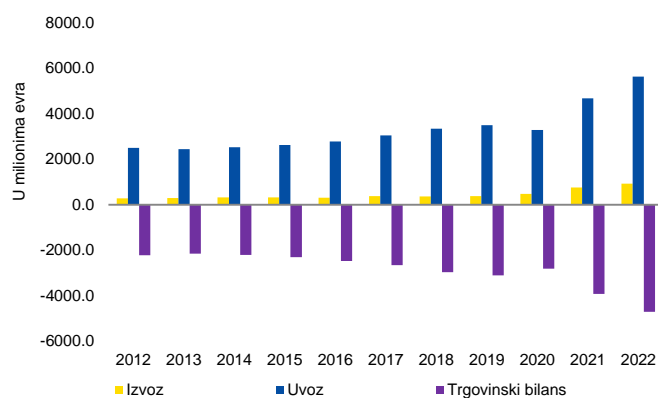
3.3. Spoljni sektor

U 2022. godini spoljni sektor na Kosovu karakteriše pogoršanje pozicije tekućeg i kapitalnog računa, dok se u istom periodu poboljšala pozicija finansijskog računa. Na tekućem i kapitalnom računu zabeležen je rast deficita, uglavnom kao rezultat povećanja deficita na računu roba i smanjenja pozitivnog bilansa računa primarnog dohotka. U istom periodu, pozitivan bilans računa usluga i sekundarnih prihoda karakteriše rast.

Račun roba, kao jedna od kategorija koja određuje dinamiku tekućeg računa, zabeležio je godišnji rast od 20,2 odsto i godinu završio sa trgovinskim deficitom od 4,3 milijarde evra. Ispostavilo se da je račun primarnog dohotka negativno uticao i na stanje tekućeg računa, koje je smanjeno za 40,5 odsto i u 2022. godini obeležilo vrednost od 90,1 milion evra. Istovremeno, rast pozitivnog bilansa na računu usluga za 32,9 odsto na 1,4 milijarde evra i pozitivan bilans sekundarnog dohotka za 11,6 odsto na 1,9 milijardi evra, donekle ublažavaju negativan uticaj dinamike u robnoj razmeni. Međutim, deficit tekućeg računa je u 2022. godini dostigao vrednost od 940,3 miliona evra, što predstavlja godišnji porast od 35,4 odsto i učešće od 10,5 odsto u BDP-u koji je generisan u zemlji (8,7 odsto u 2021. godini).

Izvoz robe u 2022. godini zabeležio je godišnji porast od 21,7 odsto i dostigao vrednost od 920,4 miliona evra (grafikon 9). Ovo povećanje je uglavnom pripisano rastu cena na međunarodnim tržištima, ali i povećanju izvezene količine (samo je količina izvezene robe povećana za 8,3 odsto). Struktura izvoza po kategorijama ostala je nepromenjena, gde je najveći rast zabeležila kategorija

Grafikon 9. Izvoz, uvoz i trgovinski bilans

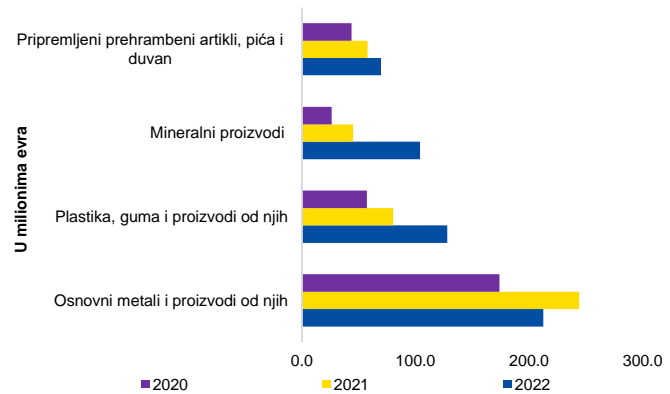
Izvor: ASK (2023)

osnovnih metala, zatim kategorija plastike, gume i drugih relevantnih artikala i mineralnih proizvoda. Glavni partneri u 2022. godini za izvoz robe su zemlje EU sa 33,9 odsto i zemlje Zapadnog Balkana sa 36,2 odsto ukupnog izvoza robe. Podaci iz carine Kosova pokazuju da je 2022. godine struktura izvezeno robe sa Kosova ostala je relativno koncentrisana u dve važnije kategorije: dušeci i proizvodi od njih u vrednosti od 129,2 miliona evra (14,0 odsto od ukupnog izvoza), izvezeni uglavnom na američko tržište, vrata i prozori u vrednosti od 65,5 miliona evra (7,0 odsto ukupnog izvoza) i električne energije u vrednosti od 63,2 miliona evra (6,8 odsto), uglavnom za tržište EU. Dok je struktura izvezeno robe ostala koncentrisana, geografski gledano, čini se da je Kosovo povećalo svoj obim na novim tržištima: od 127 zemalja u koje je izvezeno 2021. godine, Kosovo sada već izvozi u 140 zemalja.

Vrednost ukupno uvezene robe dostigla je 5,6 milijardi evra (63,0 odsto BDP-a), što predstavlja godišnji porast od 20,4 odsto. Povećanje uvezene robe tokom 2022. godine uglavnom se pripisuje visokom rastu koji je karakterisao uvozne cene tokom cele godine, dok se ispostavilo da su uvezena količina i ukupna težina uvezene robe smanjeni za 0,3 odnosno 14,5 odsto - u skladu sa dinamikom opšte tražnje u zemlji. Sastav robnih kategorija iz uvoza ostao je nepromenjen, sa dominantnim učešćem mineralnih proizvoda, prehrambenih proizvoda i mašina uključujući i aparate za domaćinstvo. U strukturi uvoza, učešće kapitalnih dobara od 9,5 odsto ostaje nisko, iako ih je u 2022. godini karakterisao godišnji rast od 5,8 odsto. Povećanje cena na međunarodnim tržištima i povećanje aktivnosti zabeleženo u sektoru prerađivačke industrije i transporta, prevedeno u povećanje dodate vrednosti u BDP-u od ova dva sektora, moglo je da utiče na povećanje vrednosti uvoza intermedijarnih proizvoda, kategorija koja je zabeležila rast od 30,7 odsto. U međuvremenu, vrednost uvoza robe široke potrošnje u ovom periodu povećana je za 15,3 odsto. U strukturi ukupno uvezene robe u zemlji i dalje najveće učešće imaju intermedijarni proizvodi (52,9 odsto), dok proizvodi za široku potrošnju učestvuju sa oko 30,8 odsto. Za razliku od prethodnih godina, u 2022. godini zabeležen je pad uvoza dizel automobila za 25,0 odsto, nafte i benzina za 6,4 i 5,2 odsto. Uvoz robe nastavlja da održava istu geografsku strukturu. Oko 42,3 odsto uvoza robe dolazi iz zemalja Evropske unije, 25,5 odsto, među kojima Nemačka i dalje ima glavnu težinu sa 10,8 odsto ukupnog uvoza. U međuvremenu, van Evropske unije, Kosovo nastavlja da uvozi robu iz Turske (842,9 miliona evra ili 14,9 odsto ukupnog uvoza), a zatim sledi Kina (548,6 miliona evra ili 9,7 odsto ukupnog uvoza).

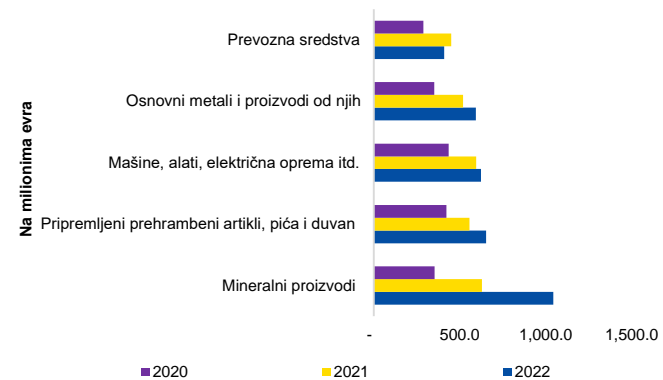
Trgovinu uslugama karakteriše povećanje pozitivnog bilansa u 2022. godini, komponente koje su dostigle vrednost od 1,3 milijarde evra. Najveći doprinos povećanju izvoza usluga dala je kategorija putovanja, koju je karakterisao rast od 25,8 odsto i dostigao je 1,87 milijardi evra. Dinamika u ovoj kategoriji uglavnom odražava troškove dijaspore na Kosovu (1,02 milijarde evra tokom meseci jun-

Grafikon 10. Struktura izvoza po kategorijama

Izvor: CBK (2023)

Grafikon 11. Struktura uvoza po kategorijama

Izvor: CBK (2023)

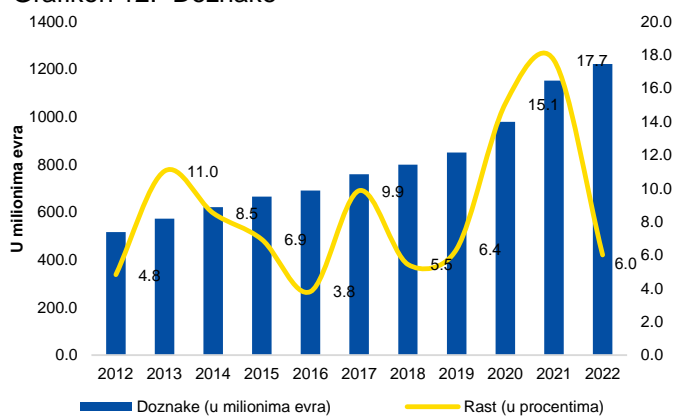
septembar), ali i povećanje broja putnika za 37,3 odsto više u odnosu na prethodnu godinu (podaci Prištinskog međunarodnog aerodroma). Kategorija računarskih usluga u vrednosti od 210,1 milion evra (98,8 miliona evra u 2021. godini) beleži značajan godišnji rast, pod uticajem povećanja eksterne tražnje za ovim uslugama. S druge strane, povećanje uvoza usluga pripisano je povećanju komponente putovanja i transporta za 30,4 i 39,1 odsto, respektivno, dinamika na kojoj je najviše uticala povećanje cena mineralnih proizvoda na međunarodnim tržištima.

Bilans primarnih dohodaka zabeležio je pad od 40,5 odsto i dostigao vrednost od 90,1 milion evra (151,4 miliona evra u 2021. godini). Na smanjenje primarnog dohotka najviše je uticao bilans direktnih investicija, kao rezultat prinosa dividende u iznosu od 218,0 miliona evra (107,3 miliona evra u 2021. godini). U međuvremenu, bilans prihoda od naknada za radnike povećan je za 8,7 odsto, pod uticajem povećanja prihoda od rezidentnih radnika u inostranstvu.

U okviru sekundarnih prihoda u platnom bilansu, vrednost primljenih doznaka u 2022. godini dostigla je 1,22 milijarde evra, što je povećanje od 6,0 odsto u odnosu na prethodnu godinu (13,7 odsto BDP-a). Sporiji rast doznaka primljenih u zemlji, u poređenju sa prethodnim godinama, može biti posledica slabljenja finansijske pozicije kosovske dijaspore, posebno u zemljama EU, kao rezultat pogoršanja makroekonomske dinamike sa povećanjem opštih cena tokom 2022. godine. Struktura po zemljama ostaje nepromenjena: Nemačka (40,4 odsto poslatih doznaka), Švajcarska (19,3 odsto) i SAD (8,4 odsto). Doznake emigranata kroz formalne kanale (banke i druge institucije) zabeležile su rast u vrednosti od 66,2 miliona evra, dok je došlo do blagog smanjenja doznaka u neformalnim kanalima. S obzirom na to da je najveći deo doznaka iz zemalja evrozona (60,2 odsto), neizvesnosti koje prate očekivanja o opštoj makroekonomskoj dinamici u 2023. godini mogu se pretočiti u smanjenje ovog važnog izvora finansiranja ekonomije zemlje.

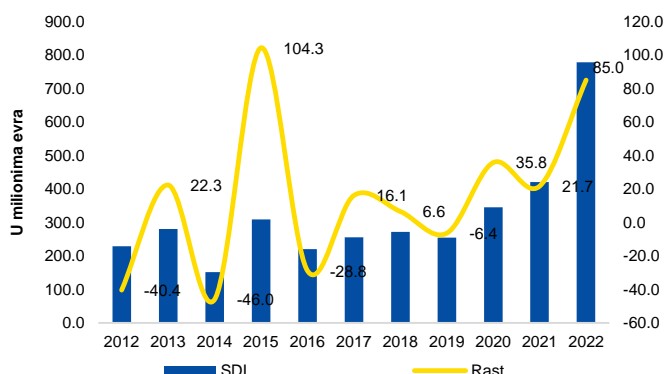
U okviru finansijskog računa, strane direktne investicije beleže godišnji porast od 85,0 odsto i dostigle su vrednost od 778,2 miliona evra. Povećanje SDI na Kosovu, u 2022. godini, zabeleženo je uglavnom u sektorima nekretnina, rudarstva uključujući kamenolome i građevinarstvu, u isto vreme, sektori koji imaju najveće učešće u opštem portfoliju ovih investicija. Sektor nekretnina pokriva 67,3 odsto ukupnih SDI ili 523,7 miliona evra i 2022. godine beleži godišnji porast od 36,4 odsto. Uprkos padu aktivnosti u sektoru građevinarstva (u proseku 7,6 procenata u 2022.), povećanje osnovnih inputa i drugih pratećih troškova u ovom sektoru možda je uticalo na povećanje SDI u građevinskom sektoru za 70,0 procenata. Dok, procenjuje se da je na povećanje SDI u sektoru nekretnina najviše uticalo povećanje cena u ovom sektoru (35,0 odsto povećanja opštih cena po kvadratnom metru po osnovu udruženja građevinara). SDI rezidenata sa Kosova u drugim zemljama su zabeležile visok

Grafikon 12. Doznake

Izvor: CBK (2023)

Grafikon 13. Strane direktne investicije

Izvor: CBK (2023)

rast od 75,0 odsto u 2022. godini, dostigavši vrednost od 175,6 miliona evra (100,3 miliona evra u 2021), investicije namenjene zemljama regiona i uglavnom orijentisane na sektor nekretnina.

3.4. Finansijski sektor

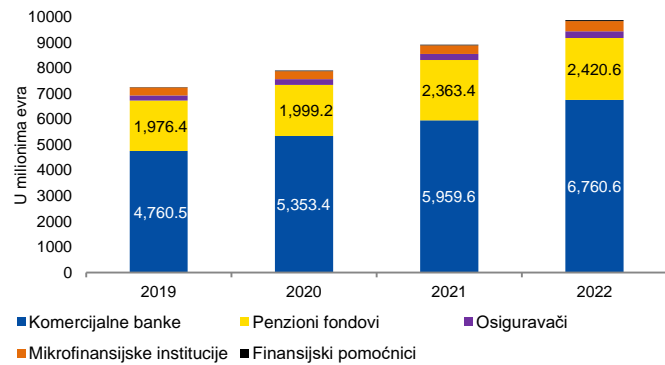
3.4.1 Opšte karakteristike

Finansijski sistem je tokom 2022. godine zabeležio značajan porast aktivnosti, uprkos visokoj inflaciji, zabrinutosti zbog usporavanja ekonomije, kao i fluktuacija cena roba na međunarodnim tržištima. Međutim, rast je bio sporiji nego prethodne godine, kao rezultat značajnog usporavanja rasta aktive penzijskog sektora.

Ukupna vrednost imovine finansijskog sistema dostigla je 9,89 milijardi evra u decembru 2022. godine, što se poklapa sa godišnjim povećanjem od 10,7 odsto, odnosno 2,0 procentna poena niže u odnosu na prethodnu godinu (grafikon 14). Bankarski sektor i dalje ima glavni doprinos širenju aktivnosti finansijskog sistema u zemlji.

Broj finansijskih institucija porastao je tokom 2022. godine, na 131 sa 127 pre godinu dana. U ovom periodu počela je sa radom nova banka sa domaćim kapitalom, čime je ukupan broj banaka povećan na 12. Broj finansijskih pomoćnika (menjačnica) - sa marginalnim učešćem u aktivi finansijskog sistema od 0,4 odsto - povećan je na 59 od 53 u protekloj godini. U međuvremenu, broj posrednika u osiguranju je smanjen na 16 sa 19 pre godinu dana (tabela 3).

Grafikon 14. Vrednost aktive finansijskog sistema Kosova

Izvor: CBK (2023)

Tabela 3. Broj finansijskih institucija

Opis	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Komerrijalne banke	10	10	10	11	11	12
Osiguravači	15	14	13	13	12	12
Penzioni fondovi	2	2	2	2	2	2
Finansijski pomoćnici	43	50	50	57	53	59
Posrednici u osiguranju	16	16	18	18	19	16
Mikrofinansijske i nebankarske finansijske institucije	25	29	29	29	30	30

Izvor: CBK (2023)

3.4.2 Bankarski sektor

Aktiva

Aktiva bankarskog sektora u 2022. godini dostigla je vrednost od 6,76 milijardi evra (grafikon 14), što se poklapa sa ubrzanim godišnjim rastom od 13,4 odsto u odnosu na rast od 11,3 odsto u prethodnoj godini. Glavni doprinos rastu dala je ekspanzija kredita kao osnovne delatnosti sektora, koji je zabeležio najveći godišnji rast u poslednjih jedanaest godina (tabela 4). Bilans sa ostalim bankama je bio druga uzastopna komponenta po doprinosu ubrzanju rasta aktive, dok su ostale stavke usporavale stopu rasta.

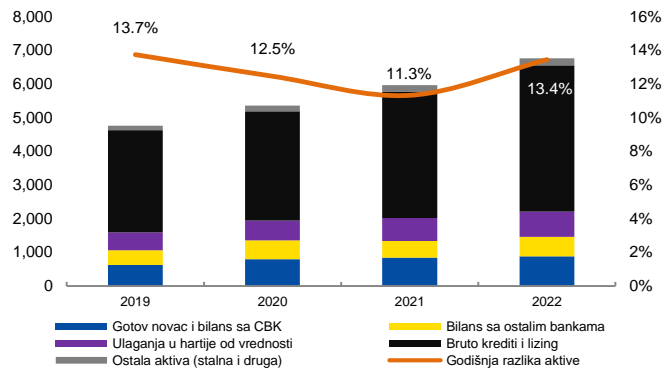

Shodno tome, investicije u hartije od vrednosti beleže usporeni godišnji rast od 9,8 odsto u odnosu na rast od 17,2 odsto u prethodnoj godini. Gotovina i bilans sa CBK-om su takođe zabeležili usporavanje godišnjeg rasta na 4,5 odsto sa 6,2 odsto u prethodnoj godini (grafikon 15).

Stopa koncentracije u bankarskom sektoru nastavila je da opada tokom ove godine, odražavajući pritiske sve veće konkurencije unutar bankarskog sektora, što se takođe vidi kroz Anketu o kreditnoj sposobnosti banaka. Naime, aktiva tri najveće banke smanjila je svoju težinu na 51,9 odsto aktive sektora sa 52,6 odsto u prethodnoj godini. Takođe, Herfindal-Hirschman indeks za aktivu bankarskog sektora je pao na 1.392 sa 1.416 prošle godine.

Dodavanje nove banke sa domaćim kapitalom, kao i povećanje tržišnog učešća jedne lokalne banke, doveli su do blagog povećanja stope aktive u domaćem vlasništvu na 15,1 odsto sa 14,5 odsto.

Grafikon 15. Glavne stavke aktive bankarskog sektora, u milionima evra

Izvor: CBK (2023)

Tabela 4. Struktura aktive bankarskog sektora

Opis	2019		2020		2021		2022	
	Milioni evra	Učešće (%)	Milioni evra	Učešće (%)	Milioni evra	Učešće (%)	Milioni evra	Učešće (%)
Gotovi novac i bilans sa CBK	622.5	13.1%	790.6	14.8%	839.9	14.1%	877.4	13.0%
Bilans sa komercijalnim bankama	440.6	9.3%	562.2	10.5%	496.1	8.3%	575.2	8.5%
Hartije od vrednosti	526.5	11.1%	584.3	10.9%	685.0	11.5%	752.1	11.1%
Bruto krediti	3,031.9	63.7%	3,246.6	60.6%	3,748.6	62.9%	4,348.5	64.3%
Fiksna aktiva	98.9	2.1%	116.4	2.2%	127.4	2.1%	136.1	2.0%
Ostala aktiva	40.1	0.8%	53.2	1.0%	62.7	1.1%	71.4	1.1%
Ukupno	4,760.5	100%	5,353.4	100%	5,959.6	100%	6,760.6	100.0%

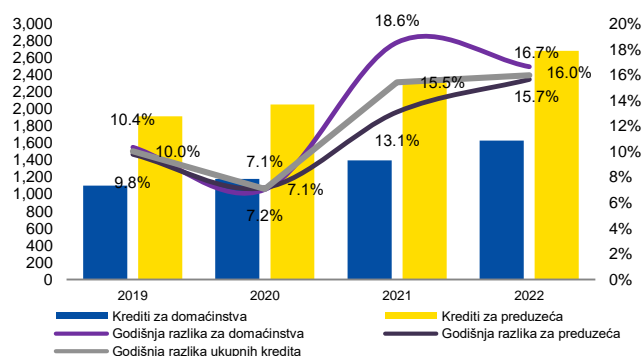
Izvor: CBK (2023)

Kreditni

Kreditni portfolio bankarskog sektora je u 2022. povećan za 16,0 odsto, dostigavši vrednost od 4,35 milijardi evra. Godišnji rast kreditnog stanja predstavlja najveći rast u poslednjih 11 godina. Prvu polovinu godine karakterisao je izraženiji rast, dok je u drugoj polovini godine došlo do usporavanja uzlaznog trenda. Novi krediti, nakon uzlaznog rasta u 2021. godini, obeležili su usporavanje uzlaznog trenda vraćajući se na nivoe rasta iz godina pre pandemije. Dok je rast novih kredita bio visok u prvom tromesečju

godine, u narednom delu godine, nakon izbijanja rata u Ukrajini i povećanja inflatornih pritisaka, karakteriše ih godišnji pad. Prema Anketi o kreditima banaka, rast kredita tokom 2022. godine uglavnom je vođen potražnjom, dok je ponuda, odnosno kreditni standardi su posebno pooštreni u drugoj polovini godine ili se uopšte nisu promenili. Faktori sa pozitivnim doprinosom rastu kreditne aktivnosti bili su dobra likvidnost sektora, povećanje konkurencije između banaka, kao i podrška Kosovskog fonda za kreditne garancije. Dok faktori sa negativnim doprinosom su bili

Grafikon 16. Krediti za preduzeća i stanovništvo

Izvor: CBK (2023)

povećani rizici vezani za ekonomske izgleda i globalna tržišta i njihov odraz na pogoršanje kreditnog portfolija.

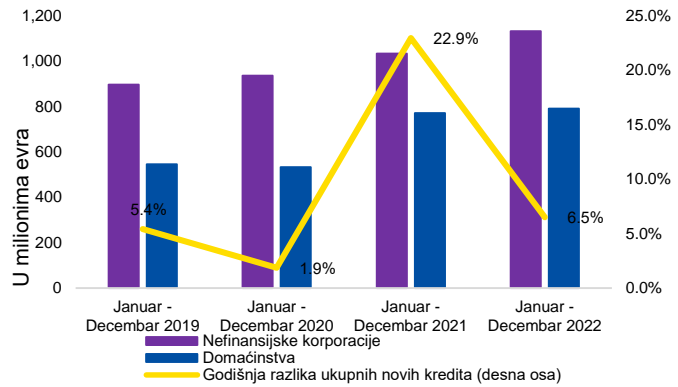
Kreditima preduzećima su zabeležili godišnji rast od 15,7 odsto (grafikon 16). Svi ekonomski sektori beleže ubrzan godišnji rast kredita, sa izuzetkom sektora finansijskih usluga, nekretnina, zakupa itd. Ovaj sektor beleži usporavanje godišnjeg rasta, uprkos visokom rastu od 33,9 odsto (46,2 odsto u prethodnoj godini). Sektor trgovine, sa učešćem od 42,7 odsto u ukupnim kreditima po ekonomskim sektorima (grafikon 18), beleži rast od 11,8 odsto. Drugi sektor sa najvećim učešćem, proizvodni sektor, zabeležio je visok godišnji rast od 29,4 odsto i bio je sektor sa najvećim doprinosom povećanju ukupnih kredita po ekonomskim sektorima. Građevinarstvo je karakterisalo godišnji rast od 25,8 odsto, što se poklapa sa skoro trostrukim rastom u odnosu na prethodnu godinu. Dok je sektor poljoprivrede, koji je karakterisao godišnji pad kreditiranja od 6,8 odsto u 2021. godini, u 2022. godini zabeležio rast od 9,9 odsto (grafikon 19).

Novi krediti preduzećima povećani su za 9,6 odsto. Za razliku od prethodne godine kada su novi industrijski krediti smanjeni, ove godine je ova potkategorija porasla za 17,1 odsto. Najveći rast su zabeležili novi krediti za poljoprivredu, od 34 odsto. Dok su novi krediti uslužnog sektora, koji imaju najveće učešće, zabeležili godišnji pad od 1,0 odsto.

Kreditiranje za mala i srednja preduzeća nastavilo je da podržava Kosovski fond za kreditno jemstvo u 2022. godini, ali po nižoj stopi u poređenju sa prethodnom godinom zbog zatvaranja perioda ekonomskog oporavka (paket koji nudi Vlada Kosova, u okviru mere podrške preduzećima da prevaziđu izazove nastale pandemijskom situacijom) na kraju 2021. Kumulativni broj bankarskih kredita za MSP, za koje garantuje KFKJ od početka rada, dostigao je 12.084 na kraju 2022. (10.064 na kraju 2021. godine), dok je kumulativni iznos garantovanih kredita dostigao 506,3 miliona evra (408,7 miliona evra na kraju 2021. godine). Struktura garantovanih kredita je prikaz opšte strukture kredita u bankarskom sektoru.

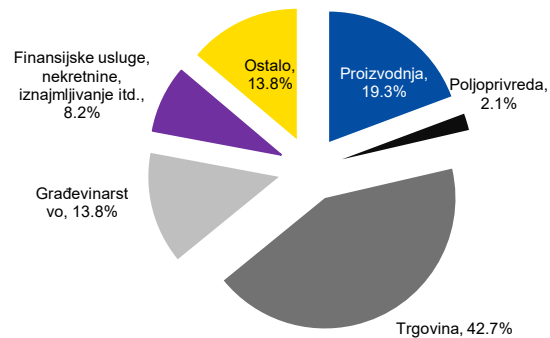
Kreditima domaćinstvima zabeležili su blago usporavanje godišnjeg rasta na 16,7 odsto sa 18,6 odsto u decembru 2021. godine (grafikon 16). Usporavanje rasta kredita domaćinstvima pripisuje se

Grafikon 17. Novi krediti, godišnja razlika

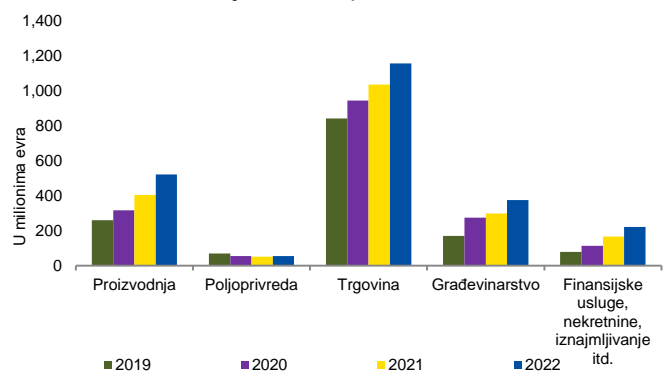
Izvor: CBK (2023)

Grafikon 18. Učešće kredita po ekonomskim sektorima

Izvor: CBK (2023)

Grafikon 19. Stanje kredita po ekonomskim sektorima

Izvor: CBK (2023)

dinamici novih kredita u ovom sektoru, koji u ovom periodu beleže značajno usporavanje godišnjeg rasta na 2,4 odsto sa 45,0 odsto u 2021. godini. Novi potrošački krediti beleže godišnji pad od 6,3 odsto (rast od 40,3 odsto u 2021.), dok je rast hipotekarnih kredita usporen na 13,5 odsto od 56,5 odsto rasta pre godinu dana.

Sopstvene obaveze i resursi

U strukturi obaveza bankarskog sektora dominiraju depoziti, koji su u decembru 2022. godine činili 82,1 odsto ukupnih sopstvenih obaveza i sredstava (tabela 5).

Tabela 5. Struktura obaveza bankarskog sektora

Opis	2019		2020		2021		2022	
	Milioni evra	Učešće (%)	Milioni evra	Učešće (%)	Milioni evra	Učešće (%)	Milioni evra	Učešće (%)
Bilans sa ostalim bankama	67.0	1.4%	90.4	1.7%	113.2	1.9%	199.9	3.0%
Depoziti	3,908.1	82.1%	4,360.7	81.5%	4,901.8	82.2%	5,553.3	82.1%
Drugi zajmovi	42.1	0.9%	43.1	0.8%	39.1	0.7%	31.6	0.5%
Ostale obaveze	179.8	3.8%	202.2	3.8%	220.1	3.7%	252.0	3.7%
Međuzavisni dug	43.4	0.9%	46.9	0.9%	42.3	0.7%	23.0	0.3%
Sopstvena sredstva	520.1	10.9%	610.2	11.4%	643.1	10.8%	701.3	10.4%
Ukupno obaveze i sopstvena sredstva	4,760.5	100%	5,353.4	100%	5,959.6	100.0%	6,760.6	100.0%

Izvor: CBK (2023)

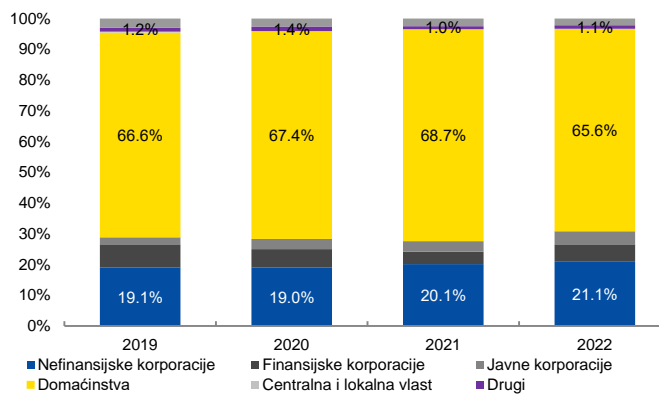
Sopstvena sredstva bankarskog sektora čine sledeću komponentu sa najvećim učešćem. U 2022. godini njihovo učešće je smanjeno za 0,4 procentna poena na 10,4 odsto, uprkos ubrzanom godišnjem rastu od 9,1 odsto (5,4 odsto u 2021.). Ovo je rezultat većeg rasta ostalih komponenti u strukturi obaveza, sa izuzetkom subordinisanog duga i ostalih kredita, koji beleže godišnje smanjenje.

Depoziti

Depoziti u bankarskom sektoru Kosova zabeležili su ubrzan godišnji rast, 13,3 odsto u poređenju sa rastom od 12,4 odsto u decembru 2021. Depoziti domaćinstava, kategorija koja dominira strukturom ukupnih depozita u bankarskom sektoru, usporili su rast na 8,2 odsto sa 14,6 odsto od pre godinu dana (grafikon 20). Depoziti preduzeća⁷, drugi po učešću u strukturi depozita, beleže sličan godišnji rast, odnosno blago usporavanje stope rasta na 18,9 odsto sa 19,3 odsto u 2021. godini. Značajnim godišnjim rastom karakterisani su depoziti finansijskih preduzeća, javnih preduzeća, kao i depoziti nerezidenata, koji su i odredili ubrzani trend rasta ukupnih depozita.

Što se tiče strukture depozita po dospeću, povećanje kamatnih stopa uticalo je na povećanje učešća oročenih depozita za 4,8 procentnih poena na 23,9 odsto u decembru 2022. godine, dok su prenosivi depoziti smanjili učešće za 3,2 procentna poena na 64,8 odsto u ukupnom iznosu depozita.

Grafikon 20. Struktura depozita, u procentima

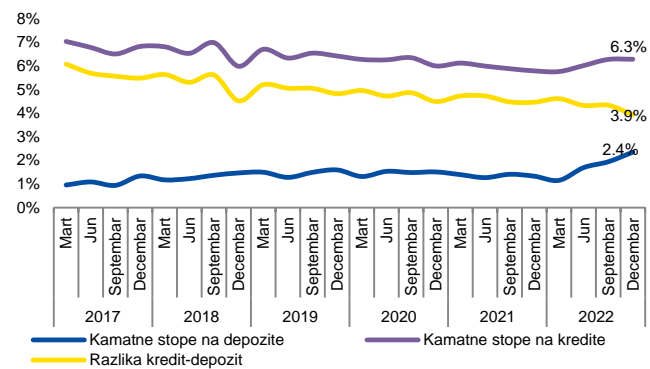
Izvor: CBK (2023)

⁷ Nefinansijska privatna preduzeća.

Kamatne stope

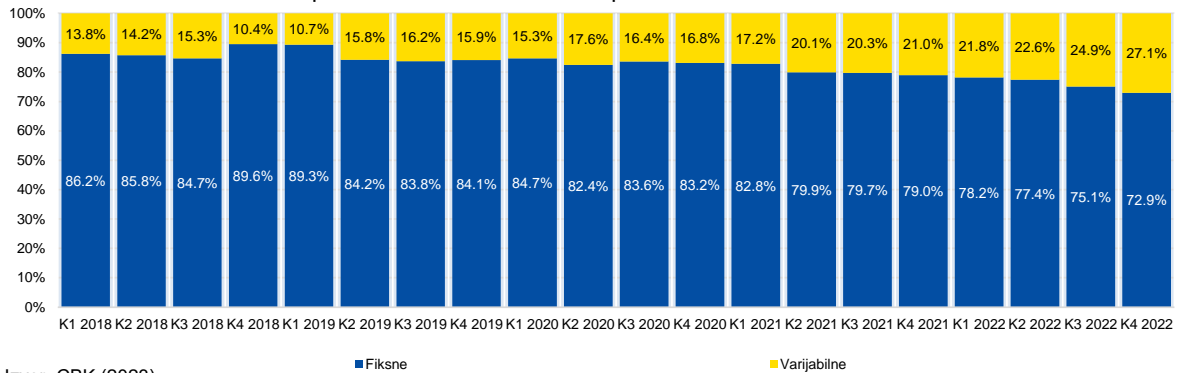
Inflatorni pritisci koji su počeli još krajem 2021. godine, prvobitno podstaknuti posledicama pandemije, a potom i geopolitičke krize tokom 2022. godine, takođe su stvorile pritisak na kreatore politike protiv pooštavanja monetarne politike. Dok su Federalne rezerve SAD odlučile još u martu 2022. da povećaju osnovne kamatne stope za 0,25 baznih poena (nastavljajući nekoliko puta tokom godine), Evropska centralna banka je reagovala kasnije i u julu odlučila da poveća osnovnu kamatnu stopu za 0,50 baznih poena.

Grafikon 21. Prosečna kamatna stopa na kredite i depozite

Izvor: CBK (2023)

Grafikon 21a. Zalihe kredita prema vrstama kamatnih stopa

Izvor: CBK (2023)

Primena stroge monetarne politike za borbu protiv inflacije stvorila je okruženje sa povećanim kamatnim stopama, što je preneto i u finansijski sistem zemlje. Prenos promena osnovnih kamatnih stopa odrazilo se na sve segmente bankarskog i finansijskog tržišta, ali na različitim nivoima.

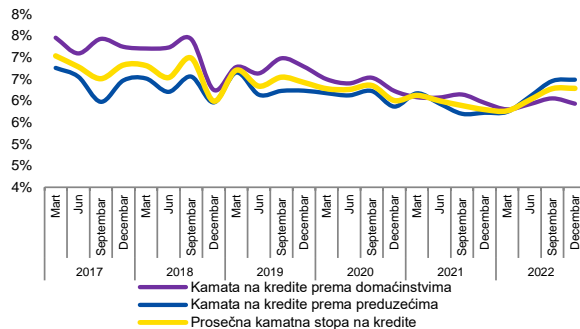
Na bankarskom tržištu, kamatne stope na nove depozite su pogodene na višem nivou od kamatnih stopa na nove kredite. Kamatna marža kredit-depozit se smanjila na 3,9 procentnih poena sa 4,5 procentnih poena. U decembru 2022. kamatna stopa na kredite dostigla je 6,3 odsto sa 5,8 odsto godinu dana ranije, i 6,0 odsto koliko je bila u junu 2022. godine, kada je inflacija intenzivirana i kada su počeli razgovori o intervenciji monetarne politike u evrozoni.

Štaviše, najveći rast kamatnih stopa na kredite došao je uglavnom od banaka koje imaju matične banke u zemljama evrozone, ali donekle i od banaka koje su tek izašle na tržište. Prosečna kamatna stopa na depozite porasla je na 2,4 odsto sa 1,3 odsto pre godinu dana i sve banke su primenile povećanje kamatnih stopa na depozite (grafikon 21). Isto tako, međubankarska repo stopa (repo rate) koju je odredila CBK na tržištu na kojem se izdaju kreditne linije između banaka na osnovu državnih hartija od vrednosti kao kolateral, pratila je odluke monetarne politike ECB, čime je u skladu sa nivoom osnovne stope utvrđene u evrozoni.

Ova kretanja su, osim što su banke gurala na povećanje kamatnih stopa, istovremeno uticala i na promenu strukture kredita prema vrsti kamatnih stopa. Dok su u prošloj i 2020. godini krediti sa varijabilnom kamatnom stopom, koji su uglavnom određeni kretanjem euribor stope za dodatnu

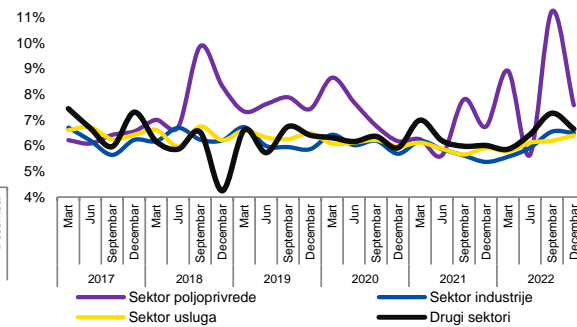
maržu, činili u proseku 19,6 odsto kreditnog portfolija, odnosno 16,5 odsto, ovaj sastav je ove godine porastao na 24,1 odsto.

Grafikon 22. Prosečna kamatna stopa na kredite domaćinstvima i preduzećima

Izvor: CBK (2023)

Grafikon 23. Prosečna kamatna stopa na kredite prema ekonomskim sektorima

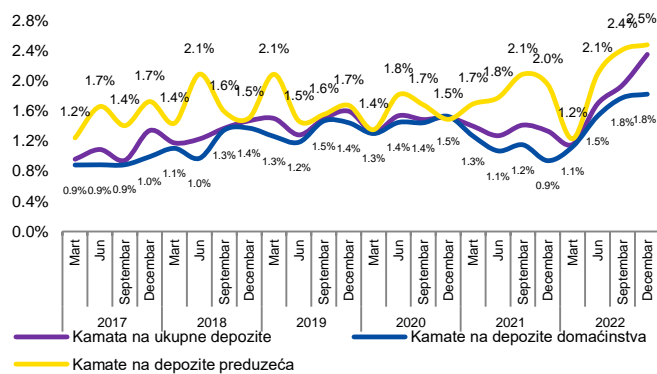
Izvor: CBK (2023)

Takođe, neke banke koje su primenjivale samo fiksne stope, ove godine su počele da primenjuju varijabilne stope (grafikon 21a).

Kamatne stope na kredite

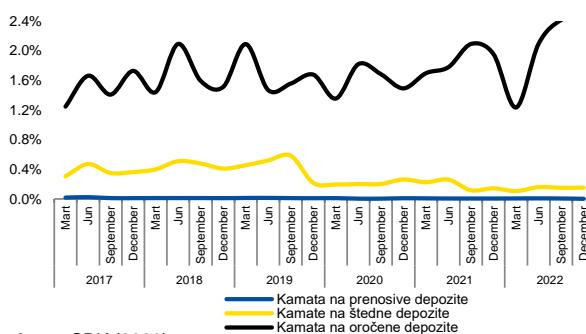
Prosečna kamatna stopa na kredite preduzećima porasla je na 6,5 odsto sa 5,7 odsto u decembru 2021. godine (grafikon 22). U okviru ove kategorije povećana je i kamatna stopa na investicione i neinvesticione kredite na 6,5 odsto u odnosu na prošlu godinu, kada su iznosile 5,7 odnosno 5,8 odsto.

Grafikon 24. Prosečna kamatna stopa na depozite

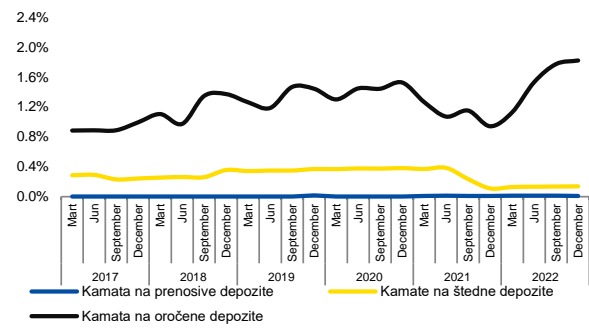
Izvor: CBK (2023)

Grafikon 25. Prosečna kamatna stopa na depozite preduzeća, prema kategorijama

Izvor: CBK (2023)

Grafikon 26. Prosečna kamatna stopa na depozite domaćinstava, prema kategorijama

Izvor: CBK (2023)

Po ekonomskim sektorima, najznačajniji rast su zabeležili krediti sektoru industrije za 1,13 procentnih poena, dok su kamatne stope na kredite sektoru usluga i poljoprivredi zabeležile rast od 0,5 procentna poena i 0,83 procentna poena, respektivno (grafikon 23).

Prosečna kamatna stopa na kredite prema domaćinstvima ostaje skoro na istom nivou kao i prethodne godine od 5,9 odsto.

Prosečna kamatna stopa na depozite veća je za depozite domaćinstava za 0,9 procentnih poena u odnosu na prosečnu kamatnu stopu na depozite preduzeća koja je porasla za 0,5 procentnih poena (grafikoni 24, 25 i 26).

Performansa bankarskog sektora

Bankarski sektor je, uprkos izazovima iz dve najveće globalne krize, 2022. godinu zatvorio sa povećanim pozitivnim finansijskim rezultatom. Ostvarena neto dobit u 2022. godini bila je 140,3 miliona evra ili 19,4 odsto veća u odnosu na prethodnu godinu, iako se rast čini nižim u odnosu na prethodnu godinu koja je bila postpandemijska godina sa veoma izraženim rastom (grafikon 27).

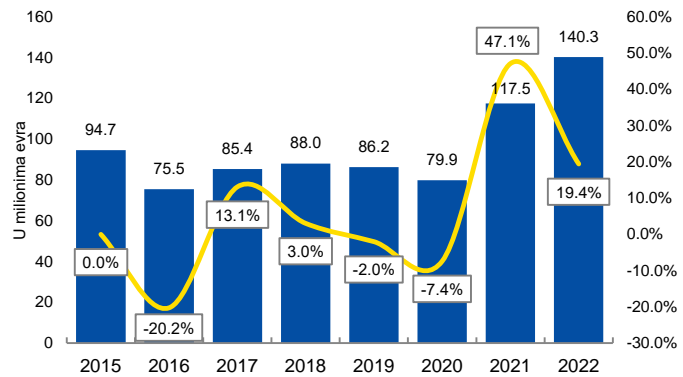
Finansijski rezultat je omogućio veći rast prihoda uz rast rashoda. Prihodi bankarskog sektora dostigli su vrednost od 370,4 miliona evra i karakteriše ih godišnji rast od 15,0 odsto (grafikon 28).

Glavni doprinos povećanju prihoda dali su prihodi od kamata, koji predstavljaju 71,1 odsto ukupnog prihoda. U kontekstu prihoda od kamata, naplata kamata na kredite je uglavnom doprinela ovom povećanju, kategorija na koju je uticao značajno povećanje kreditiranja. Štaviše, ove godine su značajno povećani prihodi od kamata po osnovu plasmana u druge banke i od investicije u hartije od vrednosti u odnosu na pad u prethodnoj godini. Na povećanje prihoda od kamata (nekredita) uticalo je povećanje kamatnih stopa na depozite u inostranstvu; pod uticajem politike ECB za povećanje osnovnih kamatnih stopa.

Rashodi bankarskog sektora dostigli su vrednost od 230,0 miliona evra i karakteriše ih godišnji rast od 12,4 odsto, što predstavlja veći rast u odnosu na prethodnu godinu (godišnji rast od 2,6 odsto u decembru 2021. godine) (grafikon 28). Na veći rast rashoda uticalo je povećanje opštih i administrativnih troškova, kao i, u manjoj meri, povećanje rashoda za naknade i provizije i rashoda za provizije koje su izdvojene za moguće gubitke od kredita.

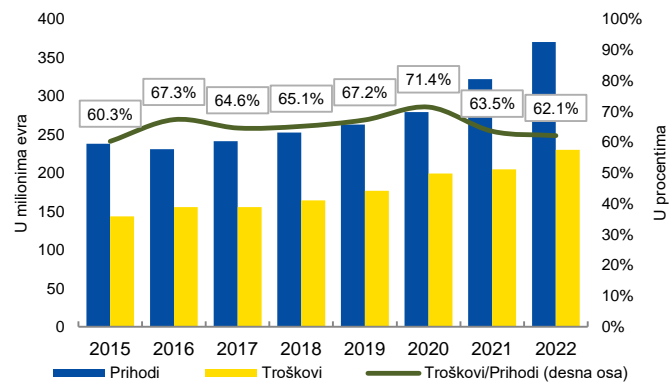
Veći rast prihoda u odnosu na rast rashoda uticao je da odnos rashoda i prihoda sektora bude manji u odnosu na isti period prethodne godine (grafikon 28). Pokazatelji profitabilnosti takođe su zabeležili rast i prinos na kapital imao relativno veći rast. Povrat na prosečnu aktivu (PPA) i Povrat na prosečni kapital (PPK) dostigli su 2,5 odsto i 23,0 odsto sa 2,3 odsto i 19,5 odsto, respektivno (grafikon 29).

Grafikon 27. Neto dobit bankarskog sektora, u milionima evra

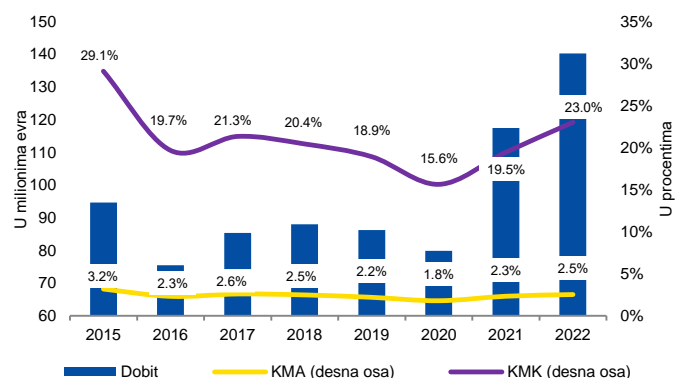
Izvor: CBK (2023)

Grafikon 28. Prihodi i troškovi bankarskog sektora

Izvor: CBK (2023)

Grafikon 29. Pokazatelji profitabilnosti bankarskog sektora

Izvor: CBK (2023)

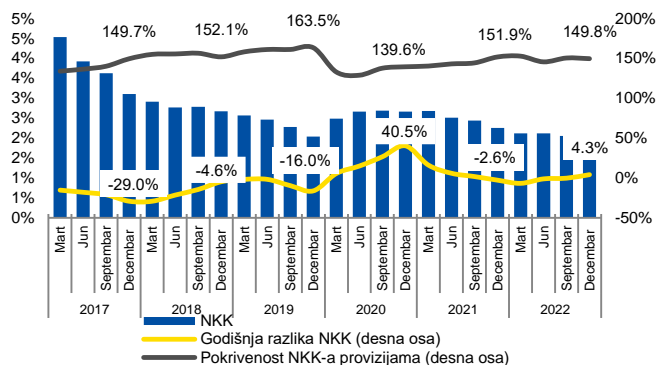
Pokazatelji finansijskog zdravlja

Smatra se da je glavna dinamika koja je okarakterisala opštu ekonomsku aktivnost tokom 2022. godine, visoka stopa inflacije, prevedena u potencijalno smanjenje raspoloživog dohotka u privredi, potencijalno ugrožavajući otplatnu sposobnost zajmoprimaca, a samim tim i potencijalno povećanje kreditnog rizika. Iako podaci u prvih devet meseci godine ne ukazuju na materijalizaciju rizika u delatnosti i poslovanju sektora, u četvrtom tromesečju vrednost nekvalitetnih kredita je porasla u odnosu na poslednje dve godine, koja je bila u trendu opadanja. Pažljiv pristup banaka i budno praćenje poslovanja klijenata, kao i povećana ekonomska aktivnost na početku godine, kao i povećanje doznaka, možda su uticali na pozitivan učinak plaćanja tokom ovih devet meseci. Dok je u četvrtom tromesečju godišnji rast vrednosti nekvalitetnih kredita od 4,3 odsto i tromesečni rast od 1,2 odsto bio u skladu sa očekivanjima koja su sugerisala povećanje u određenoj meri nekvalitetnih kredita kao rezultat makroekonomskih kretanja, kao što su slabljenje ekonomske aktivnosti i porast inflacije. Pored toga, povećanje cena energije je više uticalo na one sektore koji imaju veći stepen iskorišćenja električne energije (kao što su građevinarstvo, proizvodnja, trgovina), potencijalno utičući na sposobnost otplate zaduživanja preduzeća ovih sektora. Međutim, zbog visokog rasta kreditiranja, odnos nekvalitetnih kredita i ukupnih kredita u decembru 2022. godine smanjen je na 2,0 odsto, 0,3 procentna poena niže nego u prethodnoj godini. Istovremeno, odnos pokrivenosti nekvalitetnih kredita sa provizijama smanjen je na nivo od 149,8 odsto sa 151,9 odsto pre godinu dana, usled većeg povećanja vrednosti nekvalitetnih kredita u odnosu na povećanje provizija (grafikon 30).

Bankarski sektor i dalje ima visok nivo i kvalitet kapitala. Rizikom ponderisana aktiva beleži izraženiji rast, kao rezultat ubrzanog rasta kreditiranja, u poređenju sa sporijim rastom kapitala, dinamikom koja se ogleda u smanjenju pokazatelja adekvatnosti kapitala (PAK) na 15,5 odsto sa 16,4 odsto u prethodnoj godini, iako ovaj pokazatelj ostaje iznad potrebnog regulatornog minimuma od 12 odsto. Likvidnost bankarskog sektora ostaje na visokom nivou. Odnos likvidnih sredstava i tekućih obaveza iznosio je

36,5 odsto sa 37,2 odsto pre godinu dana, ali to ostaje znatno iznad potrebnog regulatornog minimuma od 25,0 odsto. Smanjenje nivoa likvidnosti u odnosu na pre godinu dana rezultat je povećanja kratkoročnih obaveza od 9,2 odsto, pod uticajem povećanja depozita uglavnom tokom kraja godine, pored povećanja likvidnih sredstava od 7,0 odsto. Dok je sporiji rast likvidnih sredstava (7,0 odsto u odnosu na 5,9 odsto pre godinu dana), rezultat povećanja nivoa kreditiranja u domaćoj privredi.

Grafikon 30. Pokazatelji kvaliteta kreditnog portfolija i stopa rasta NKK

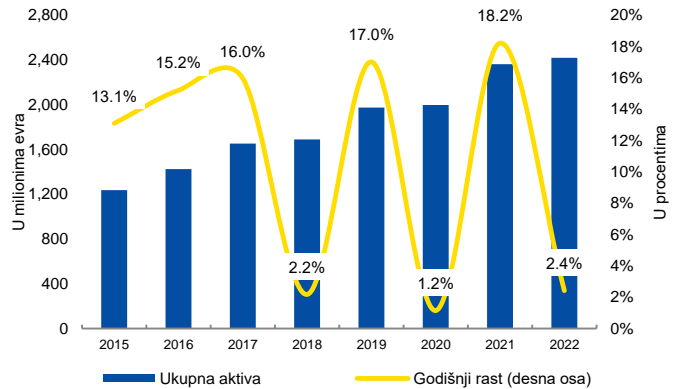

Izvor: CBK (2023)

3.4.3 Penzioni sektor

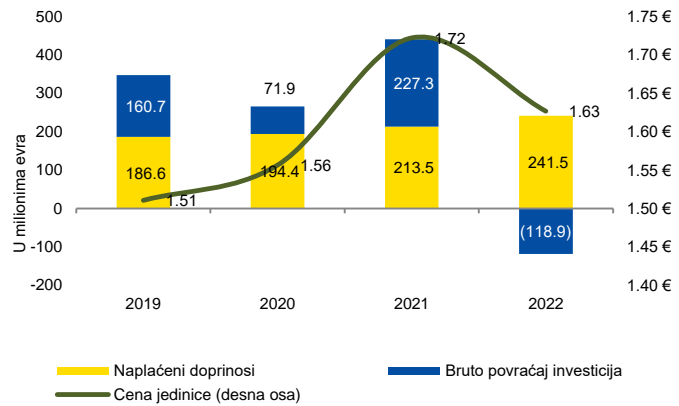
Penzioni sektor u 2022. godini karakteriše izraženije usporavanje rasta aktive i smanjenje vrednosti investicija u odnosu na prethodnu godinu, kao rezultat nepovoljnih makroekonomskih kretanja koja su istovremeno uticala na evidentne turbulencije na finansijskim tržištima. Vrednost imovine fondova, u kojoj dominira Fond penzione štednje sa učešćem od 99,6 odsto, na kraju 2022. godine dostigla je 2,42 milijarde evra, što se poklapa sa usporenim godišnjim rastom od 2,4 odsto (pre godinu dana 18,2 odsto) (grafikon 31). Sporiji rast je rezultat smanjenja vrednosti prinosa od investicije, dok je rast naplata od doprinosilaca veći nego prethodne godine. Napori centralnih banaka da kontrolišu inflaciju kroz pooštavanje monetarne politike slali su signale u obrnutoj korelaciji sa cenama akcija i obveznica i, kao rezultat, negativno uticali na prinose investicija počev od prvog tromesečja godine, što je dodatno naglašeno u drugom tromesečju. Iako su u prva tri tromesečja godine prinosi bili negativni, u četvrtom tromesečju godine oba penziona fonda su uspela da ostvare pozitivne prinose. Kumulativni bruto prinos od investicija tokom 2022. godine pretrpeo je pad vrednosti, spustivši se u negativnu teritoriju od 119,7 miliona evra, u poređenju sa pozitivnim prinosisima od ukupno 228,4 miliona evra pre godinu dana. Dok se samo u četvrtom tromesečju godine vrednost prinosa vratila na pozitivnu teritoriju od 51,72 miliona evra.

Grafikon 31. Aktiva penzionog sektora,

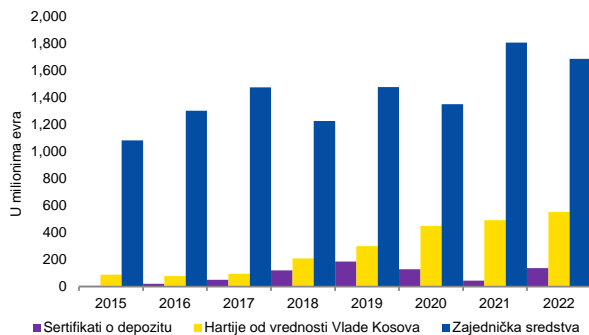
Izvor: CBK (2023)

Grafikon 31a. Učinak FKPK

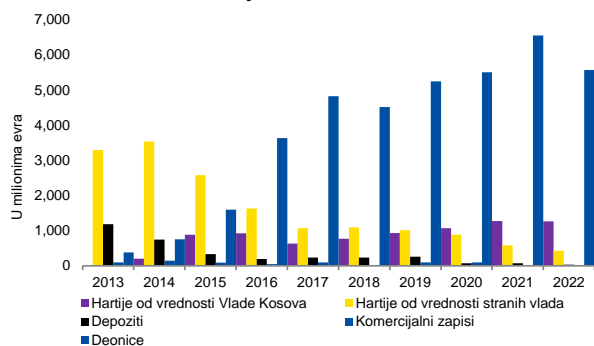
Izvor: FKPK (2023)

Grafikon 32. Investicije FKPK

Izvor: FKPK (2023)

Grafikon 33. Investicije FSKP-a

Izvor: FSKP (2023)

Odvojeno, KPŠF je ostvario bruto prinos od investicije u negativnoj vrednosti od 118,9 miliona evra, sa jediničnom cenom od 1,63 evra sa 1,72 evra na poslednji dan decembra 2021. godine (grafikon 31A). Tokom 2022. godine SKPF je ostvario bruto prinos na investicije u negativnoj

vrednosti od 788,6 hiljada evra, dok je jedinična cena porasla na 1,81 evro sa 2,03 evra na kraju decembra 2021. godine.

Vrednost novih doprinosa prikupljenih tokom 2022. godine porasla je za 13,1 odsto i dostigla 242,1 milion evra (214,0 miliona evra u 2021. godini). Vrednost naplate KPŠF dostigla je 241,5 miliona evra, a SKPF 608,4 hiljade evra.

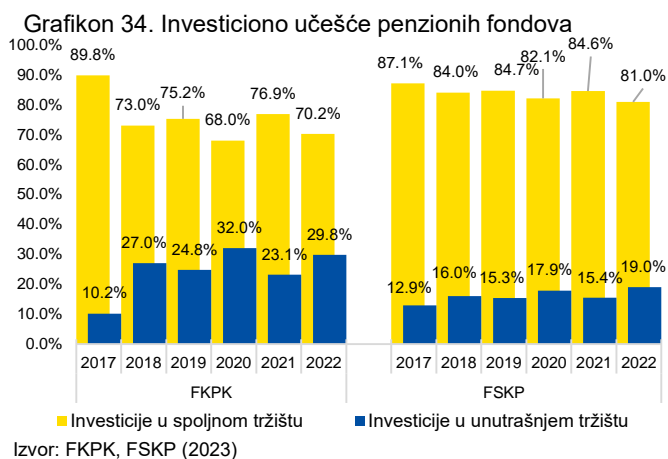
Oba penziona fonda karakteriše smanjenje investicionog portfolija na inostranom tržištu uz povećanje investicija na unutrašnjem tržištu, pod uticajem negativnih fluktuacija koje su uticale na finansijska tržišta. Investicije KPŠF na domaćem tržištu beleže godišnji rast od 32,1 odsto, dostižući vrednost od 719,5 miliona evra, pod značajnim uticajem investicije u sertifikate o depozitu i to uglavnom u poslednjem tromesečju, što je možda bilo stimulisano povećanjem kamatnih stopa na depozite.

U međuvremenu, investicije na inostranom tržištu su pretrpele pad od 6,5 odsto u vrednosti od 1,69 milijardi sa 1,81 milijardu evra, koji su uglavnom investicioni fondovi (grafikon 32 i 34). U 2022. godini, investicije KPŠF u instrumentu hartija od vrednosti Vlade Kosova zabeležile su godišnji porast od 12,7 odsto, nastavljajući da ima glavnu ulogu u portfelju državnih hartija od vrednosti. Penzijski sektor je na kraju 2022. godine predstavljao 49,0 odsto ukupnog portfelja domaćeg državnog duga u obliku hartija od vrednosti. Slično kao i kod KPŠF, sredstva uložena od strane SKPF beleže godišnji porast od 11,7 odsto na domaćem tržištu – u gotovini i pad od 13,3 odsto na spoljnom tržištu, uglavnom u obliku akcija (grafikon 33 i 34).

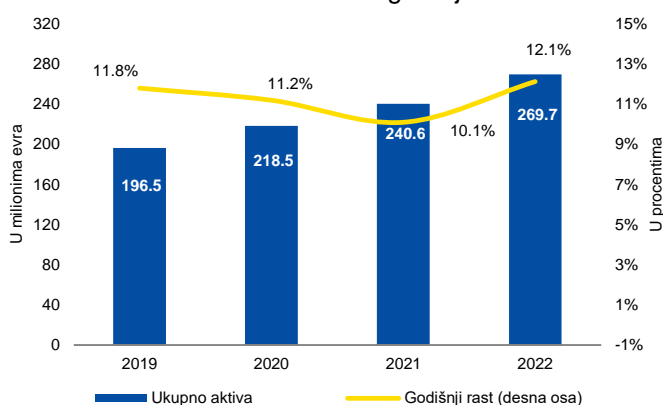
3.4.4 Sektor osiguranja

Sektor osiguranja četvrtu godinu zaredom beleži dvocifren godišnji rast aktive. Uprkos ekspanziji sektora, nivo posredovanja i gustina su se širili sporijim tempom u ove četiri godine. Izraženo kroz bruto obračunate premije u odnosu na BDP, posredovanje sektora i dalje ostaje na relativno niskom nivou u poređenju sa evropskim prosekom, na 1,50 odsto (1,48 odsto u 2021.). Slično tome, nivo gustine ostaje nizak, mereno kroz obračunate premije po glavi stanovnika, koje su 2022. godine zabeležile vrednost od 73,9 evra (64,8 evra u 2021.).⁸

Tržište osiguranja na Kosovu karakteriše niži stepen koncentracije u poređenju sa drugim sastavnim sektorima finansijskog sistema. Međutim, u poslednje tri godine imamo blagi porast

Grafikon 35. Aktiva sektora osiguranja

⁸ Prema statističkim podacima objavljenim u bazi podataka Insurance Europe, nivo gustine u 2020. godini u 32 evropske zemlje iznosio je 3.679 evra (zaračunate premije po glavi stanovnika), dok je nivo penetracije (posredovanja) na tržištu tokom ovog perioda iznosio 6,80 odsto.

koncentracije, posebno aktive, kao rezultat likvidacije dva osiguravača (jednog 2019. i drugog 2021. godine). U poređenju sa prethodnom godinom, Herfindahlov indeks⁹ bruto obračunatih premija (BOP) ostao je nepromenjen na 981 poen. Isti indeks izračunat na osnovu imovine tržišta osiguranja pokazuje niže vrednosti, ali u odnosu na prethodnu godinu ispada da je povećan za 15 baznih poena na 928 poena za 2022. godinu. Istovremeno, indeks CR5¹⁰ za 2022. godinu, obračunat u odnosu na BOP za sektor osiguranja, daje 58,2 odsto (56,6 odsto u 2021. godini), dok obračunat u odnosu na aktivu daje 53,5 odsto (53,3 odsto u 2021. godini). Dakle, blagi porast koncentracije kako u odnosu na imovinu tako i u odnosu na bruto obračunate premije odražava smanjenje broja osiguravača poslednjih godina, dok je koncentracija veća na tržištu osiguravača koji nude usluge „životnog” osiguranja zbog njihovog broja koji je na niskom nivou.

Aktiva sektora osiguranja predstavljala je 2,7 odsto ukupne aktive finansijskog sistema na kraju 2022. Vrednost ukupne aktive dostigla je 269,7 miliona evra, što predstavlja godišnji porast od 12,1 odsto (grafikon 35). U kontekstu aktive, najznačajniji rast je zabeležila kategorija depozita u komercijalnim bankama, koji su uglavnom u formi oročenih depozita – koji potiču od prodaje premija.

Tabela 6. Aktiva sektora osiguranja (u milionima evra)

Opis	2021	2022	Godišnja razlika	Učešće 2021	Učešće 2022
Novac i depoziti u CBK	4.9	4.9	0.1%	2.1%	1.8%
Depoziti u komercijalnim bankama	110.1	126.2	14.6%	45.8%	46.8%
Hartije od vrednosti	42.9	45.6	6.3%	17.8%	16.9%
Pozajmice i potraživanja	20.0	20.2	1.1%	8.3%	7.5%
Udeo reosiguravača u tehničkim rezervama	22.6	28.9	27.6%	9.4%	10.7%
Ulaganja u imovinu	7.2	7.1	-2.0%	3.0%	2.6%
Druga aktiva	32.7	36.8	12.3%	13.6%	13.6%
Ukupno tržište	240.6	269.7	12.1%	100.0%	100.0%

Izvor: CBK (2023)

U 2022. godini, druga kategorija po težini takođe je zabeležila porast, ona hartija od vrednosti Vlade Kosova, iako sporije u poređenju sa prethodnom godinom kao rezultat nižeg nivoa duga koje je izdala Vlada Kosova. Isto tako, konkurencija za kupovinu državnog duga Kosova od bankarskog i penzijskog sektora uticala je na sporiji rast ove kategorije u okviru aktive sektora osiguranja. Ostale bilansne stavke beležile su rast, sa izuzetkom investicije u nekretnine, koja je jedna od dve kategorije sa najmanjom težinom u aktivni (tabela 6).

„Neživotna” osiguranja beleže godišnji rast od 12,4 odsto i predstavljaju 91,6 odsto ukupne aktive sektora na kraju 2022. godine. Dok „životna” osiguranja, koja čine ostatak aktive, beleže godišnji rast od 9,1 odsto.

Što se tiče obaveza sektora, najveći deo čine tehničke i matematičke provizije sa ukupno 64,0 odsto, zatim sopstveni kapital sa 25,2 odsto i ostale bilansne stavke sa manjom težinom (tabela 7). Vrednost kapitala beleži sporiji rast u odnosu na prethodnu godinu kao rezultat manje dobiti ostvarene u 2022. godini, ali da je profitabilno poslovanje treću godinu zaredom uticalo na dalje smanjenje gubitaka u proteklim godinama. Kao rezultat toga, vrednost gubitaka koje je sektor godinama akumulirao smanjena je za 5,4 miliona evra, na 36,9 miliona evra na kraju 2022. godine.

⁹ Herfindahlov indeks se izračunava korišćenjem sledeće formule: $HI = \sum_{i=1}^n (s_i)^2$, gde S predstavlja udeo kompanije u ukupnoj aktivni (bruto obračunate premije) na tržištu osiguranja, n je ukupan broj institucija u dotičnom sektoru. Ako je indeks u rasponu od 1.000 - 1.800 jedinica, nivo koncentracije u sektoru osiguranja se smatra prihvatljivim.

¹⁰ Indeks CR5 kombinuje tržišni udeo 5 osiguravača sa najvišom vrednošću imovine u odnosu na ukupnu imovinu sektora i BOP prema ukupnom BOP sektora.

Tabela 7. Obaveze i kapital sektora osiguranja (u milionima evra)

Opis	2021	2022	Godišnja razlika	Učešće 2021	Učešće 2021
Tehničke rezerve	153.0	172.5	12.7%	63.6%	64.0%
Kredit i obaveze po osnovu nezavisnih hartija od vrednosti	0.1	0.0	-29.6%	0.0%	0.0%
Ostali platljivi računi	18.4	23.8	28.8%	7.7%	8.8%
Druge obaveze	5.6	5.5	-1.0%	2.3%	2.0%
Ukupno akcionarskog kapitala	63.4	67.9	7.0%	26.4%	25.2%
Ukupno tržište	240.6	269.7	12.1%	100.0%	100.0%

Izvor: CBK (2023)

Vrednost obračunatih premija osiguravača u 2022. godini dostigla je 134,0 miliona evra, što predstavlja godišnji rast od 14,1 odsto (18,2 odsto u 2021. godini). Sporiji rast obračunate premije u odnosu na 2021. godinu prvenstveno je posledica niže osnovice obračunate premije u 2020. godini (kao rezultat izbijanja pandemije Covid-19). U strukturi obračunate premije i dalje dominiraju premije „neživotnih” osiguranja, koje predstavljaju 95,2 odsto ukupne obračunate premije. Vrednost obračunatih premija „neživotnih” osiguranja u 2022. godini dostigla je 127,7 miliona evra, što predstavlja godišnji rast od 13,5 odsto (tabela 8). Ovo povećanje obračunatih premija “neživotne” kategorije se takođe odražava na povećanje obima polisa prodatih u 2022. godini, odnosno 1,32 miliona, povećanje od 15,1 odsto.¹¹ „Neživotnim” osiguranjem i dalje dominira obavezno osiguranje sa učešćem od 58,9 odsto u ukupnoj bruto obračunatoj „neživotnoj” premiji, dok ostatak obuhvata dobrovoljno osiguranje. Proizvodi obaveznog osiguranja beleže godišnji rast od 7,1 odsto, uglavnom pod uticajem proizvoda „MTPL” (tabela 8). U međuvremenu, u okviru dobrovoljnog osiguranja imamo izrazito povećanje u kategoriji „Nesreća i zdravlje“, za 29,3 odsto, na 28,4 miliona evra obračunate premije. Štaviše, samo u podkategoriji 'Osiguranje bolesti' u okviru 'Nesreća i zdravlje', broj prodatih polisa u 2022. godini povećan je za 86,8 odsto u odnosu na prošlu godinu na 265,7 hiljada, što je pozitivan signal za povećanje broja građana koji imaju zdravstveno osiguranje. Pored toga, nivo premije po glavi stanovnika za zdravstveno osiguranje povećan je na 14,81 evra u 2022. godini, sa 11,30 evra u 2021. godini.

Vrednost obračunatih premija iz „životnog” osiguranja dostigla je 6,4 miliona evra, što predstavlja veću vrednost za 31,5 odsto u odnosu na 2021. godinu, uglavnom kao rezultat povećanja premija kategorije „Život dužnika” („životno osiguranje”), sa 1,6 miliona evra na 3,1 milion evra.

Tabela 8. Obračunate bruto premije po poslovnim klasama (u milionima evra)

Aktivnost	2021	2022	Godišnja razlika	Učešće: 2021	Učešće: 2022
<i>Ukupno neživotno osiguranje</i>	112.5	127.7	13.5%	95.9%	95.2%
<i>Obavezno osiguranje</i>					
MTPL	60.0	63.2	5.4%	51.1%	47.1%
TPL+	3.0	3.6	18.8%	2.6%	2.7%
Granično osiguranje	7.3	8.4	16.1%	6.2%	6.3%
<i>Dobrovoljno osiguranje</i>					
Nesreća i zdravlje	21.9	28.4	29.3%	18.7%	21.1%
Kasko osiguranje	7.2	8.6	19.5%	6.1%	6.4%
Kredit i garancije	6.5	7.6	16.8%	5.6%	5.7%
Požar i druga oštećenja imovine	4.9	6.0	23.4%	4.1%	4.5%
Opšta odgovornost	1.8	1.9	7.2%	1.5%	1.4%
<i>Ukupno životno osiguranje</i>	4.8	6.4	31.5%	4.1%	4.8%
Ukupno tržište	117.4	134.0	14.1%	100.0%	100.0%

Izvor: CBK (2023)

¹¹ Uljučeno je samo neživotno osiguranje.

Štete koje je platio sektor osiguranja, koji uključuje potraživanja osiguravača i Kosovskog biroa osiguranja (KBO), zabeležile su godišnji rast od 5,4 odsto (24,4 odsto pre godinu dana), dostigavši vrednost od 64,3 miliona evra na kraju 2022 (61,0 miliona evra u 2021). Od ukupnog iznosa isplaćenih šteta, 55,5 miliona evra su štete koje su platili osiguravači, dok su 8,8 miliona evra štete koje je platio KBO. Štete koje su platili reosiguravači čine 19,5 odsto ukupnog iznosa isplaćenih šteta od osiguravača¹². Manji rast isplaćenih šteta od strane sektora osiguranja u 2022. godini od 5,4 odsto uglavnom odražava višu baznu vrednost šteta isplaćenih pre godinu dana, a ne nužno i usporavanje šteta nastalih u ovoj godini.

Tabela 9. Isplaćene štete prema poslovnim klasama (u milionima evra)

Aktivnost	2021	2022	Godišnja razlika	Učešće: 2021	Učešće: 2022
<i>Ukupno neživotno osiguranje</i>	59.9	63.2	5.4%	98.2%	98.2%
<i>Obavezno osiguranje</i>					
MTPL	29.4	30.9	5.2%	48.2%	48.1%
TPL+	0.2	0.3	39.9%	0.4%	0.5%
Granično osiguranje, FG, MoU	10.2	8.8	-13.3%	16.7%	13.7%
<i>Dobrovoljno osiguranje</i>					
Nesreća i zadržanje	10.6	13.0	22.3%	17.5%	20.3%
Kasko osiguranje	4.6	5.5	19.9%	7.5%	8.5%
Kredit i garancije	1.0	1.8	86.2%	1.6%	2.9%
Osiguranje imovine	3.4	2.7	-20.3%	5.6%	4.2%
Osiguranje tranzitne robe	0.0	0.0		0.0%	0.0%
Opšta odgovornost	0.5	0.0	-97.4%	0.8%	0.0%
<i>Ukupno neživotno osiguranje</i>	1.1	1.1	3.3%	1.8%	1.8%
Ukupno tržište	61.0	64.3	5.4%	100.0%	100.0%

Izvor: CBK (2023)

Vrednost isplaćenih šteta od „životnih” osiguranja u 2022. godini dostigla je vrednost od 1,15 miliona evra (pre godinu dana 1,11 miliona evra), što predstavlja godišnji porast od 3,3 odsto.

Na povećanje nivoa isplaćenih šteta u 2022. godini u okviru „neživotnog” osiguranja najviše su uticale isplate šteta dobrovoljnog osiguranja „Nesreće i zdravlje”; kao i “MTPL”-a u okviru obaveznog osiguranja (tabela 9). Vrednost šteta isplaćenih po osnovu dobrovoljnog osiguranja povećana je za 3,0 miliona evra u odnosu na prethodnu godinu, na 23,1 milion evra. U međuvremenu, vrednost isplaćenih šteta od strane obaveznog osiguranja porasla je za 0,2 miliona evra, na 40,1 milion evra u 2022. godini.

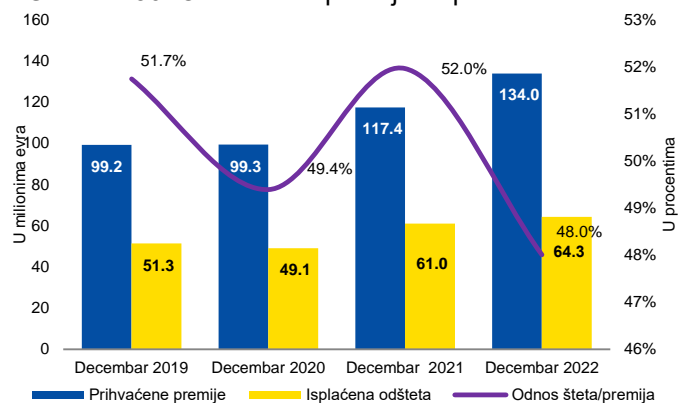
Odnos isplaćenih šteta i obračunatih premija u 2022. godini poboljšan je za 4,0 procentna poena u odnosu na prethodnu godinu, smanjivši se na 48,0 odsto (grafikon 36). Ovo je rezultat većeg rasta prihoda (naplaćenih premija) u odnosu na stopu rasta rashoda (isplaćenih šteta) u 2022. godini u odnosu na prethodnu godinu (tabele 8 i 9).

3.4.4.1 Performansa sektora osiguranja

Sektor osiguranja je ovu godinu završio sa pozitivnim finansijskim rezultatom od

2,1 milion evra, što je slabiji učinak u odnosu na prošlu godinu kada je ostvario neto dobit od 6,3 miliona evra (tabela 10). „Neživotni” osiguravači ostvarili su dobit u iznosu od 2,5 miliona evra, u

Grafikon 36. Obračunate premije i isplaćena odšteta

Izvor: CBK (2023)

¹²KBO nije uključen.

poređenju sa 5,8 miliona evra u 2021. godini sa dobiti od 492,4 hiljade evra u 2021. godini. Smanjenje ostvarene dobiti u odnosu na prethodnu godinu uglavnom odražava povećanje operativnih troškova, i to troškova nabavke roba i usluga (pod uticajem inflatornih pritisaka u 2022.) i administrativnih troškova (uglavnom naknade za radnike).

Tabela 10. Finansijski rezultat (u milionima evra)

Opis	2019	2020	2021	2022
Neživotno osiguranje	-5.1	2.0	5.8	2.5
Životno osiguranje	0.5	0.3	0.5	-0.4
Ukupno tržište	-4.7	2.3	6.3	2.1

Izvor: CBK (2023)

Takođe, u odnosu na prethodnu godinu, zabeleženo je povećanje kategorije troškova za nastalu štetu (vrednost i broj), što je rezultat povećanja broja i vrednosti obračunatih premija.

3.4.5 Mikrofinansijski sektor

U 2022. godini aktiva mikrofinansijskog sektora dostigla je vrednost od 400,8 miliona evra, što predstavlja godišnji rast od 17,9 odsto (grafikon 37).

Kredit i dalje dominiraju strukturom aktive mikrofinansijskog sektora (71,5 odsto), a zatim lizing (18,4 odsto). Dok se ostatak aktive (od 10,1 odsto) sastoji uglavnom od gotovine u banci i druge aktive.

Kredit

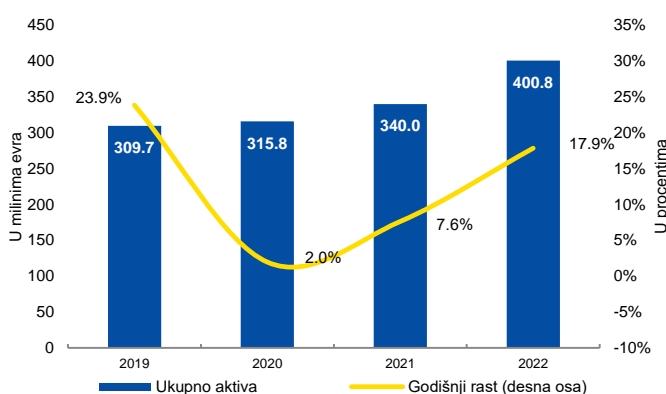
Vrednost zaliha izdatih kredita u 2022. godini dostigla je 286,5 miliona evra, što predstavlja godišnji rast od 19,8 odsto (godišnji rast od 17,1 odsto u 2021. godini) (grafikon 38). Značajan rast kreditiranja drugu godinu zaredom odražava potražnju za kreditima iz oba segmenta, kako domaćinstava (koja

je imala glavni doprinos ukupnom povećanju kredita) tako i nefinansijskih korporacija.

Kreditima domaćinstvima su porasli za 16,4 odsto i na kraju perioda dostigli vrednost od 182,1 milion evra. U međuvremenu, krediti nefinansijskim korporacijama zabeležili su godišnji rast od 26,2 odsto i dostigli su 104,4 miliona evra.

Kreditiranje nefinansijskih korporacija prema ekonomskim sektorima prati opšti trend, pokazujući rast u svakom segmentu. Za razliku od bankarskog sektora, stanje kredita poljoprivrednom segmentu ima najveće učešće u ukupnim kreditima nefinansijskim korporacijama MFI/NBFI od 25,8 odsto. Štaviše, ovaj segment je imao drugi najveći doprinos rastu ukupnog kreditiranja nefinansijskih korporacija, zabeleživši godišnji rast od 25,4 odsto u 2022. godini i dostigavši vrednost od 26,9 miliona evra. Garancija koju je KFKJ ponudio za pokriće rizika za kredite u sektoru poljoprivrede za MMSP takođe je uticala na povećanje kreditiranja poljoprivrednog sektora.¹³ U odnosu na prethodnu godinu, odobreni iznos kredita od KFKJ-a dostigao je 506,3 miliona evra, što je povećanje u odnosu na prethodnu godinu za 23,9 odsto. Kao rezultat garancija KFKJ-a, MFI-i su pozitivno odgovorili na potražnju za kreditima za ovaj sektor,

Grafikon 37. Aktiva mikrofinansijskog sektora

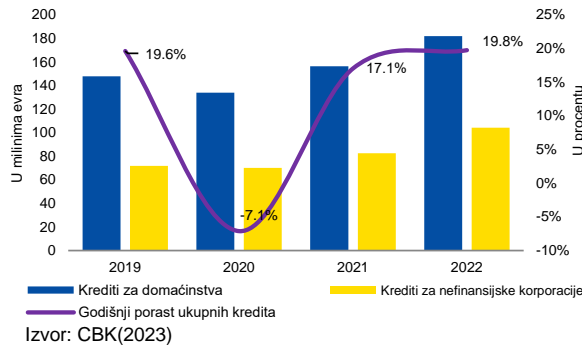

Izvor: CBK (2023)

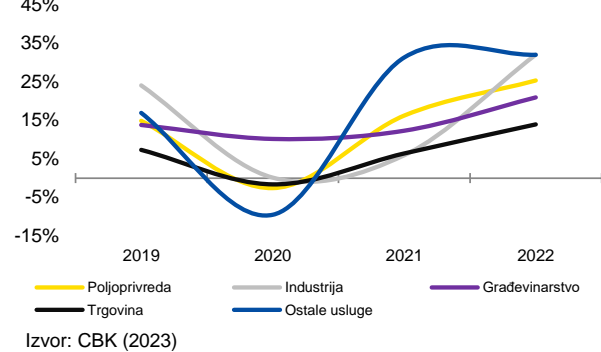
¹³ Mikro, mala i srednja preduzeća (MMSP)

koji se smatra sektorom koji nosi najveći rizik. Dvocifren rast u ovom periodu karakteriše i segment industrije, građevinarstva i trgovine. Kreditiranje segmenta ostalih usluga¹⁴, je imalo najveći doprinos i rast u ovom periodu (grafikon 39).

Grafikon 38. Vrednost kredita za domaćinstva i preduzeća i godišnji rast kredita

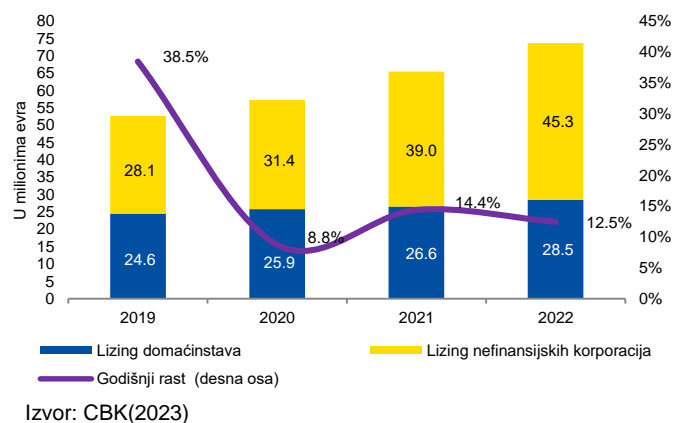
Grafikon 39. Povećanje kredita nefinansijskim korporacijama, prema sektorima privrede

Lizing

Lizing jesu i dalje druga najvažnija kategorija u pogledu težine u strukturi imovine mikrofinansijskog sektora. Aktivnost lizinga drugu godinu zaredom beleži dvocifren rast i na kraju 2022. dostigla vrednost od 73,7 miliona evra (grafikon 40). Nefinancijske korporacije i dalje daju glavni doprinos povećanju lizinga, dok je doprinos lizinga domaćinstvima bio ograničeniji.

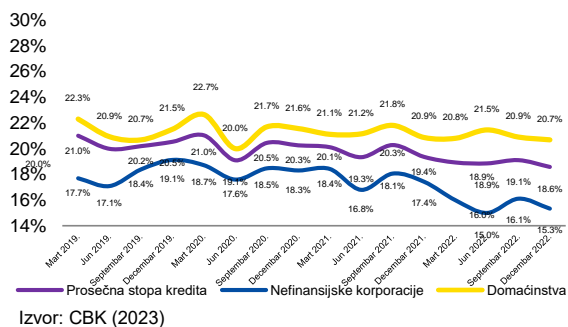
Grafikon 40. Lizing mikrofinansijskog sektora

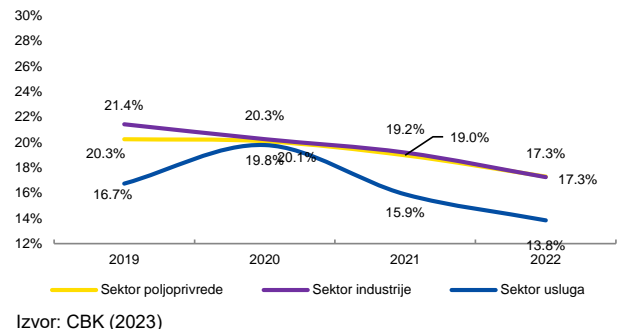
Kamatne stope

Kamatne stope na kredite mikrofinansijskog sektora zabeležile su blagi pad na godišnjem nivou na 18,6 odsto, sa 19,4 odsto iz decembra 2021. godine.

Grafikon 41. Prosečna kamatna stopa na kredite mikrofinansijskog sektora

Grafikon 42. Prosečna kamatna stopa na kredite, prema ekonomskim sektorima

Za razliku od bankarskog sektora koji ima skoro tri puta niže stope zbog niske cijene aktivnosti finansiranja (preko depozita), MFI/ NBFi se uglavnom finansiraju kreditima dobijenim od spoljnog sektora, koji imaju više kamatne stope. Očekuje se da će se najnovija dešavanja u finansijskom

¹⁴ Hoteli i restorani, ostala trgovina, korišćenje finansijskih usluga, nekretnine, iznajmljivanje, ostale usluge itd..

sektoru, odnosno povećanje osnovnih kamatnih stopa od centralnih banaka, odraziti na troškove finansiranja sektora i potencijalno prevesti u povećanje kamatne stope koju nudi ovaj sektor.

Kamatne stope za kredite domaćinstvima bile su veće u odnosu na one za nefinansijske korporacije. Prosečna kamatna stopa za domaćinstva u decembru 2022. godine smanjena je na 20,7 odsto, što predstavlja pad od 0,2 procentna poena na godišnjem nivou. U međuvremenu, prosečna kamatna stopa za nefinansijske korporacije smanjena je na 15,3 odsto u decembru 2022. godine, što predstavlja godišnji pad od 2,1 procentni poen (grafikon 41).

U okviru kredita nefinansijskim korporacijama, prosečne kamatne stope, na godišnjem nivou, smanjene su za sve ekonomske delatnosti, sa posebnim naglaskom na sektor usluga (grafikon 42). Kamatna stopa za kredite poljoprivrednom i industrijskom sektoru smanjena je za 1,7 i 1,9 procentnih poena, odnosno, i ostala na 17,3 odsto u decembru 2022. godine. U međuvremenu, krediti uslužnom sektoru imali su najnižu kamatnu stopu od 13,8 odsto, 2,1 procentni poen.

Performansa mikrofinansijskog sektora

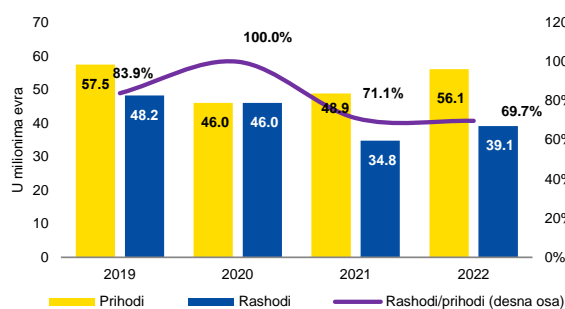
Mikrofinansijski sektor je u 2022. godini uspeo da zabeleži neto dobit u iznosu od 17,0 miliona evra.

Najizraženiji rast prihoda (14,9 odsto) u odnosu na nivo rasta rashoda (12,6 odsto) sektora uticao je da MFI/NBFI ostvare veći profit za 2,9 miliona evra u odnosu na prethodnu godinu (grafikon 43 i 44).

U okviru prihoda, prihodi od kamata, koji predstavljaju dominantnu kategoriju prihoda (89,8 odsto), beleže godišnji rast od 15,9 odsto (rast od 3,0 odsto u 2021.), kao rezultat značajnog povećanja kreditiranja u poslednje dve godine. Kategorija nekamatnih prihoda u 2022. godini porasla je za 6,6 odsto, ali je njihov doprinos povećanju ukupnog prihoda ograničen zbog niskog učešća u ukupnim prihodima (10,2 odsto).

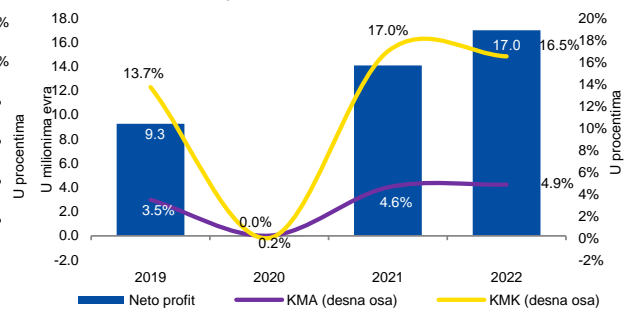
U okviru rashoda, povećanje zabeleženo u potkategoriji nekamatnih rashoda uglavnom se pripisuje troškovima osoblja i administrativnim troškovima. Ova potkategorija beleži godišnji rast od 18,9 odsto (pre godinu dana 7,7 odsto), što se uglavnom pripisuje povećanju rashoda za radnike, a u manjoj meri i administrativnih.

Grafikon 43. Prihodi i rashodi mikrofinansijskog sektora

Izvor: CBK (2023)

Grafikon 44. Pokazatelji profitabilnosti mikrofinansijskog sektora

Izvor: CBK (2023)

Čini se da je povećanje broja osoblja tokom 2022. godine i povećanje plata u sektoru (kao odgovor na stopu inflacije) doprinelo povećanju ove potkategorije nekamatnih rashoda. U međuvremenu, kategorija rashoda za kamate (21,4 odsto ukupnih rashoda) zabeležila je godišnji rast od 4,6 odsto u 2022. (-37,0 odsto pre godinu dana), što uglavnom odražava povećanje nivoa kredita od spoljnog sektora. Nivo nekvalitetnih kredita¹⁵ ukupnih kredita ostaje nizak i dalje je smanjen za 0,6 procentnih poena, na 1,8 odsto. U međuvremenu, nivo pokrivenosti nekvalitetnih kredita sa

¹⁵ Nivo neučinkovitih kredita uključuje kredite i lizing, u nedostatku njihovog razvrstavanja.

rezervisanjem u decembru 2022. godine porastao je na 153,2 odsto (141,6 odsto u 2021. godini) (grafikon 45).

3.4.6 Finansijski pomoćnici

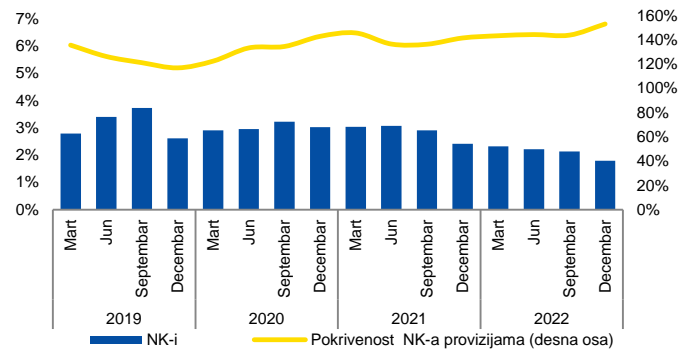
Sektor finansijske pomoći predstavlja samo 0,4 odsto ukupne imovine finansijskog sistema, ali čini najveći broj finansijskih institucija u zemlji. Ovaj sektor se sastoji od menjačnica i agencija za transfer novca (ATN). Vrednost aktive finansijskih pomoćnika u 2022. godini dostigla je 35,9 miliona evra, što

predstavlja godišnji rast od 45,1 odsto (pre godinu dana 21,1 odsto). Strukturu aktive finansijskih pomoćnika uglavnom čine gotovina i gotovina koja se drži u bankarskom sektoru, što čini oko 65,2 odsto ukupne aktive. U međuvremenu, ostatak od 6,8 i 28,0 odsto čine osnovna sredstva, odnosno ostala sredstva. Sektor se uglavnom finansira sopstvenim kapitalom i pozajmicama, koje čine 55,1 i 40,8 odsto ukupnih obaveza. Prihodi finansijskih pomoćnika beleže godišnji rast od 10,5 odsto i dostigli su vrednost od 11,3 miliona evra na kraju decembra 2022. godine. U strukturi prihoda finansijskih pomoćnika dominiraju prihodi od transfera (učešće 59,3 odsto), koji su okarakterisani godišnjim padom od 1,3 odsto. Druga najvažnija kategorija po težini, ostali prihodi (39,9 odsto), zabeležila je rast od 1. 1 milion evra u odnosu na prethodnu godinu, na 4,5 miliona evra u 2022. godini, i istovremeno je dala glavni doprinos povećanju ukupnih prihoda. Rashodi su zabeležili godišnji rast od 20,9 odsto, dostigavši vrednost od 8,4 miliona evra, što je uglavnom rezultat povećanja opštih operativnih rashoda za 26,3 odsto u odnosu na prethodnu godinu. Ova kategorija čini oko 90,2% ukupnih rashoda sektora, a ostatak čine rashodi za kamate i rashodi za transfere. Kao posledica većeg rasta rashoda u odnosu na tok prihoda, sektor je u 2022. godini ostvario dobit od 2,9 miliona evra, što predstavlja godišnji pad od 11,5 odsto.

3.5. Makroekonomske projekcije za 2023. godinu

Dvocifrena stopa rasta realnog BDP-a u 2021. godini, kao i rat u Ukrajini, koji je pratila povećana inflacija, uticali su da ekonomska aktivnost zabeleži sporiji rast od 3,5 odsto u 2022. godini. Što se tiče 2023. godine, projekcije CBK-a sugerišu da ekonomska aktivnost će porasti za oko 4,0 odsto. Očekuje se da će porast ekonomske aktivnosti generisati domaća potražnja i neto izvoz sa doprinosom od po 2,0 procentna poena. Očekuje se da će potrošnja, kao glavna komponenta domaće potražnje, ostvariti realni rast od 1,1 odsto, dok se očekuje nominalni rast od 6,1 odsto. Faktori za koje se očekuje da utiču na povećanje potrošnje, između ostalih, su povećanje doznaka, naknada radnicima, povećanje potrošačkih kredita i povećanje javne potrošnje. Predviđa se da će investicije u 2023. godini ostvariti realni rast od 2,6 odsto (pad od 6,1 odsto u 2022. godini). Značajan doprinos povećanju investicija očekuje se i povećanje javnih investicija. Očekuje se da će neto izvoz roba i usluga u 2023. godini pozitivno uticati na rast BDP-a. Pozitivan doprinos neto izvoza očekuje se zbog očekivanja rasta uvoznih cena i tokom 2023. godine. Ova projekcija je zasnovana na prognozama rasta izvoza roba i usluga od 7,1 odsto u realnom iznosu, dok očekuje se da će uvoz roba i usluga rasti po nižoj stopi od 1,0 odsto. Shodno tome, očekuje se da će trgovinski deficit roba i usluga u realnom iznosu biti manji za 6,3 odsto u odnosu na 2022. godinu. Što se tiče inflacije, očekuje se da će se prosečna stopa usporiti na oko 4,9 odsto (11,6 odsto u 2022. godini). Ovakav nivo inflacije je u skladu sa prognozama inflacije u evrozoni, kao i razvoja cena na međunarodnim tržištima, koje beleže pad, a očekuje se i da će finansijsko zaoštavanje negativno uticati na potražnju, shodno i usporavanje rasta inflacije.

Grafikon 45. Pokazatelji kvaliteta kreditnog portfelja

*Uključeni su krediti i lizing

Izvor: CBK (2023)

4. Licenciranje i regulisanje finansijskog sistema

Na osnovu Zakona o CBK-u, njegov primarni cilj je promovisanje i održavanje stabilnog finansijskog sistema. CBK je posvećen postizanju ovog cilja kroz ispunjavanje dužnosti i odgovornosti kao organa odgovornog za licenciranje, nadzor i regulisanje finansijskih institucija koje deluju u Republici Kosovo.

CBK, u sprovođenju svojih zakonskih odgovornosti kao autoritet licenciranja, regulatorni i nadzorni autoritet finansijskih institucija u zemlji, angažuje se u:

- Regulisanje ulaska na tržište potencijalnih investitora, definisanje kriterijuma za licenciranje finansijskih institucija i onih institucija koje poseduju dovoljan kapital da podrže planirane aktivnosti, koje predstavljaju odgovarajuće pripreme za procenu i praćenje rizika, adekvatne politike i procedure za njegovu kontrolu, kao i administratori sa visokim nivoom kvalifikacija, profesionalizma i etike.
- Izrada i održavanje regulatornog okvira koji se sastoji od skupa minimalnih kriterijuma i regulatornih zahteva koji se primenjuju na finansijske institucije, u skladu sa primarnim zakonodavstvom, evropskim direktivama i međunarodnim standardima;
- Razvijanje efikasnog nadzornog procesa, primenom principa nadzora zasnovanog na riziku, kroz provere na licu mesta, kao i analizu, procenu i tumačenje podataka finansijskih institucija, procenu budućih finansijskih trendova; kao i preduzimanje popravnih mera za rešavanje raznih problema.
- Saradnja sa finansijskim institucijama licenciranim i nadgledanim od CBK-a, kao i sa stranim nadzornim organima za banke koje posluju na teritoriji Republike Kosovo.

U cilju obavljanja svojih nadzornih funkcija, CBK teži najvišim nivoima integriteta, profesionalizma, efikasnosti, transparentnosti i stalnog razvoja svojih nadzornih kapaciteta.

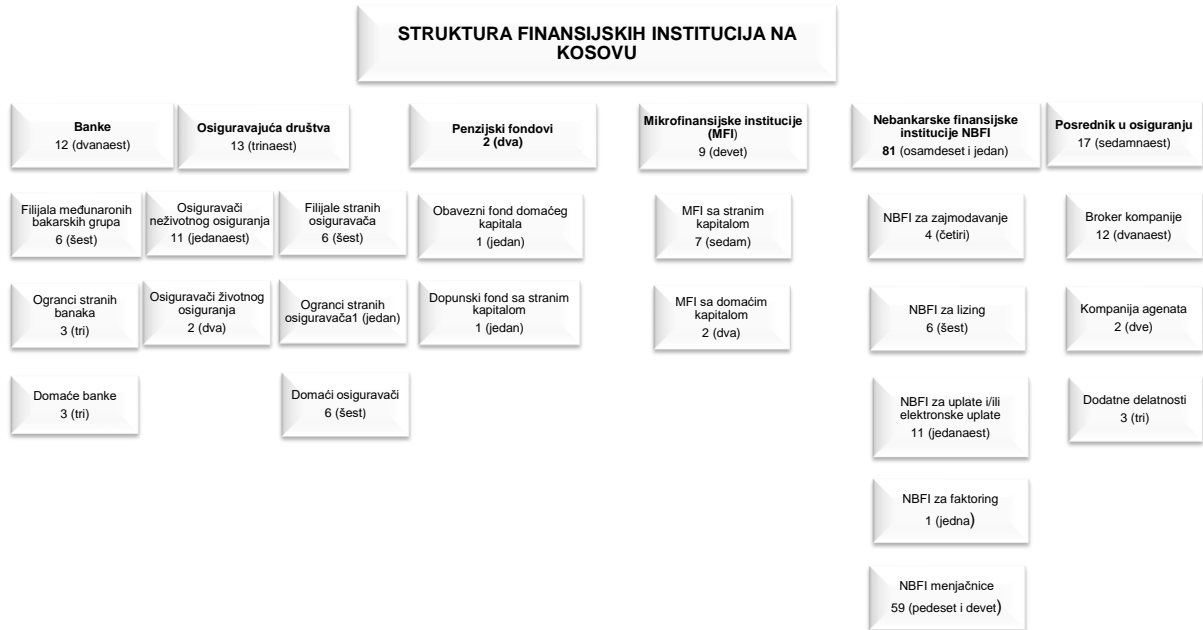
4.1. Licenciranje

Prema Zakonu o CBK-u, jedini organ odgovoran za regulisanje, licenciranje/registraciju i nadzor finansijskih institucija u Republici Kosovo je Centralna banka Republike Kosovo.

CBK ima za cilj da obezbedi transparentan i sveobuhvatan proces licenciranja, koji pomaže da se obezbedi sigurno, stabilno i konkurentno finansijsko okruženje izgrađeno na principu pravde, poštenja i jednakosti. Uslovi i kriterijumi licenciranja su nadzorne prirode i nemaju za cilj uspostavljanje prepreka za investitore, bilo unutrašnje ili spoljne. Ulazak stranih investitora na kosovsko tržište, posebno u finansijskom sektoru, dokazuje otvorenu politiku CBK-a prema stranim investicijama, bez kršenja zakonskih uslova.

Struktura finansijskog sistema na kraju 2022. godine, prema vrsti licenciranih i registrovanih finansijskih institucija koje pružaju finansijske usluge na Kosovu, na osnovu zakona koji se primenjuju u Republici Kosovo i regulatornog okvira na snazi Centralne banke Republike Kosovo, razvrstane po njihovoj težini u sistemu prikazano je na slici 46.

Slika 46. Struktura finansijskog sistema na Kosovu

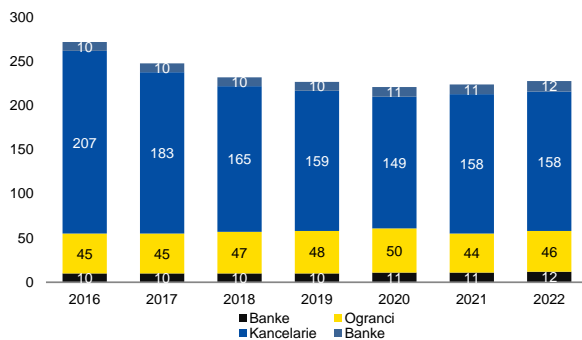

Strukturu finansijskog sistema čini ukupno 127 finansijskih institucija, koje su licencirane i registrovane, kao i obavljaju svoju delatnost na Kosovu na osnovu zakona koji se primenjuju u Republici Kosovo i regulatornog okvira na snazi CBK-a.

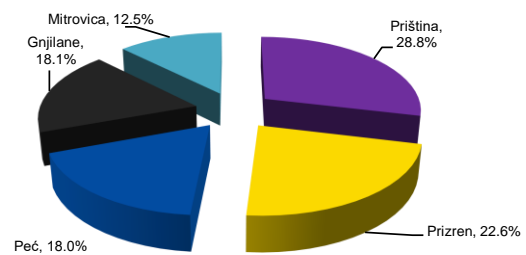
4.1.2 Mreža finansijskog sistema

Na kraju 2022. godine banke su poslovale u ukupno 46 filijala i 158 kancelarija na teritoriji zemlje (slika 48). Tokom ove godine, uz odobrenje CBK-a, filijale Pribank SH.A su povećane, dok je broj kancelarija ostao isti kao prethodne godine.

Grafikon 47. Mreža banaka prema broju ogranaka / kancelarija

Grafikon 48. Rasprostranjenost stanovništva na Kosovu prema regionima

Geografska rasprostranjenost bankarske mreže obuhvata skoro celu teritoriju zemlje i bila je skoro ista kao i prethodne godine u odnosu na broj filijala i kancelarija (tabela 10). Međutim, veća koncentracija filijala i kancelarija je i dalje evidentna u regionu Prištine (33,0 odsto), gde je koncentracija stanovništva takođe veća (28,8 odsto), kao što se vidi na slici 49.

Petogodišnji trend sugerise dosledne strategije banaka u smislu geografskog fokusiranja. Dakle, u drugim regionima u ovom periodu nema značajnije promene u odnosu na procenat filijala i kancelarija banaka po regionima i to je gotovo proporcionalno urađeno u svim regionima.

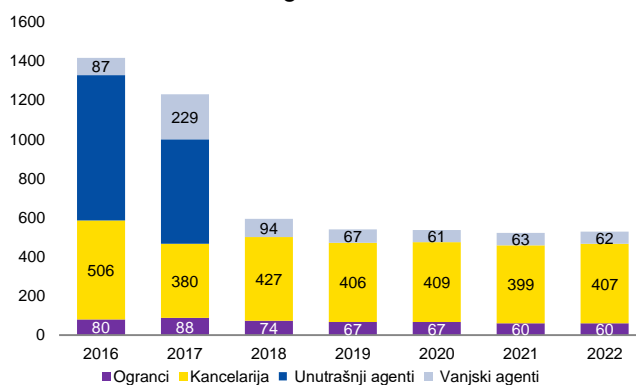
Tabela 11. Geografska rasprostranjenost filijala i kancelarija banaka

Opis	Region Prištine		Region Prizrena		Region Peći		Region Gnjilana		Region Mitrovice		Ukupno
	br.	%	br.	%	br.	%	br.	%	br.	%	
2016	95	36%	38	15%	42	16%	52	20%	35	13%	262
2017	83	35%	37	16%	39	16%	47	20%	32	13%	238
2018	74	33%	35	16%	38	17%	44	20%	31	14%	222
2019	71	33%	35	16%	37	17%	44	20%	30	14%	217
2020	70	33%	34	16%	32	15%	41	19%	34	16%	211
2021	67	33%	34	17%	28	14%	38	19%	34	17%	201
2022	67	33%	35	17%	29	14%	39	19%	33	16%	203

Izvor: CBK (2023)

Osiguravači svoju delatnost ostvaruju preko istih 60 filijala kao i prethodne godine, 407 kancelarija i 62 agenta na teritoriji zemlje (vidi sliku 50). Tokom 2022. godine proširćemo opštu mrežu kancelarija osiguravača u zemlji.

Geografska rasprostranjenost mreže osiguranja pokriva skoro čitavu teritoriju zemlje, ali se ne poklapa sa geografskom rasprostranjenošću stanovništva. Dok je najveća koncentracija stanovništva u regionu Prištine (28,8 odsto, vidi sliku 49), koncentracija mreže osiguravača je u regionu Peći, a zatim u regionu Gnjilana, koji su među najmanje zastupljenim regionima u ukupnom stanovništvu u zemlji (vidi sliku 49) i ova struktura je konzistentna tokom poslednjih pet godina (tabela 11).

Grafikon 49. Mreža osiguravača

Izvor: CBK (2023)

Tabela 12. Geografska rasprostranjenost filijala osiguravača

Godine	Region Prištine		Region Prizrena		Region Peći		Region Gnjilana		Region Mitrovice		Ukupno
	br.	%	br.	%	br.	%	br.	%	br.	%	
2016	11	15.3%	11	15.3%	21	29.2%	18	25.0%	11	15.3%	72
2017	13	17.8%	11	15.1%	20	27.4%	19	26.0%	10	13.7%	73
2018	14	18.9%	11	14.9%	20	27.0%	19	25.7%	10	13.5%	74
2019	13	19.4%	10	14.9%	18	26.9%	17	25.4%	9	13.4%	67
2020	13	19.4%	10	14.9%	18	26.9%	17	25.4%	9	13.4%	67
2021	12	20.0%	9	15.0%	16	26.7%	15	25.0%	8	13.3%	60
2022	12	20.0%	9	15.0%	16	26.7%	15	25.0%	8	13.3%	60

Izvor: CBK (2023)

Penzijski fondovi odvijaju svoju delatnost samo preko centralnih kancelarija koje se nalaze u Prištini.

Krajem 2022. godine mikrofinansijske institucije su svoju delatnost obavljale kroz 136 kancelarija raspoređenih na teritoriji zemlje. Tokom 2022. godine odobreno je otvaranje 6 kancelarija, kao i premeštanje još 7 kancelarija MFI-a. Geografska rasprostranjenost kancelarija mikrofinansijskih institucija i dalje je koncentrisana samo u dva regiona na teritoriji zemlje, posebno u regionu Prištine i Prizrena (tabela 12).

Tabela 13. Mreža MFI-a prema geografskoj rasprostranjenosti

Opis	Region Priština		Region Prizren		Region Peć		Region Gnjilane		Region Mitrovica		Ukupno
	br.	%	br.	%	br.	%	br.	%	br.	%	
2016	27	26%	24	23%	23	22%	19	18%	12	11%	105
2017	29	26%	26	23%	24	21%	20	18%	14	12%	113
2018	32	27%	28	23%	24	20%	22	18%	14	12%	120
2019	37	29%	30	23%	24	19%	23	18%	14	11%	128
2020	38	29%	30	23%	25	19%	23	18%	14	11%	130
2021	38	29%	30	23%	25	19%	23	18%	14	11%	130
2022	39	29%	33	24%	26	19%	24	18%	14	10%	136

Izvor: CBK (2023)

Nebankarske finansijske institucije su na kraju 2022. godine svoju delatnost obavljale u ukupno 1008 kancelarija i agenata raspoređenih unutar teritorije zemlje. Geografska rasprostranjenost filijala i kancelarija nebankarskih finansijskih institucija koncentrisana je na skoro čitavoj teritoriji zemlje, predvođena regionom Prištine sa učešćem njihove rasprostranjenosti, i regionom Mitrovica, koji ima manje učešće (v. tabela 13). Ova stopa rasta novih kancelarija i agenata nebankarskih finansijskih institucija doprinela je ulasku na tržište i registraciji novih finansijskih institucija koje se bave platnim uslugama, izdavanjem elektronskog novca i deviznom razmenom.

Tabela 14. Mreža NBFi-a (kancelarija i agenata) prema geografskoj rasprostranjenosti

Opis	Region Prištine		Region Prizrena		Region Peći		Region Gnjilana		Region Mitrovica		Ukupno
	Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%	
2016	136	29%	86	18%	101	22%	103	22%	41	9%	467
2017	158	30%	97	18%	109	21%	114	22%	52	10%	530
2018	181	30%	112	19%	122	20%	129	22%	53	9%	597
2019	223	31%	127	18%	139	19%	159	22%	65	9%	713
2020	290	33%	151	17%	165	19%	191	22%	82	9%	879
2021	344	36%	164	17%	170	18%	196	21%	80	8%	954
2022	364	36%	178	18%	174	17%	211	21%	81	8%	1008

Izvor: CBK (2023)

4.1.3 Aktivnost licenciranja

U okviru ispunjavanja funkcije licenciranja i normalnog funkcionisanja finansijskih aktivnosti, CBK je tokom 2022. godine razmotrio ukupno 519 zahteva, od kojih 7 zahteva (dva u procesu prenete na 2023. godinu) za licenciranje/registraciju i 512 zahteva finansijskih institucija za odobravanje transakcija, koje prema zakonu na snazi zahtevaju prethodno odobrenje CBK-a (tabela 15). Ovo takođe uključuje: i) zahteve koji su razmotreni 2022. godine preneti na odlučivanje u 2023. godini; ii) izražavanje interesovanja za licenciranje/registraciju, iii) zahtevi koji su dobro ocenjeni ali ne podležu odobrenju CBK-a i iv) pitanja, obaveštenja i druge procene koje je razmatrao CBK.

Tokom 2022. godine, slično kao i prošle godine, CBK je uglavnom primio zahteve za registraciju NBFi-a.

Generalno, struktura zahteva za licenciranje ostaje slična, neznatno smanjenje u poređenju sa prethodnim godinama.

Tabela 15. Struktura zahteva finansijskog sistema odobrena/odbijena od strane CBK-a

Transakcije	2021						2022					
	Banka	Penzioni fondovi	MFI & NBFi	Osiguravači	Posrednik u osiguranju/ostalo	Ukupno	Banka	Penzioni fondovi	MFI & NBFi	Osiguravači	Posrednik u osiguranju/ostalo	Ukupno
Prijave	2	0	5	0	0	7	1	0	8	0	1	10
Glavni deoniciari i promene u kapitalu	2	0	7	1	1	11	4	0	13	3	5	25
Direktori i viši upravnci i delegiranje funkcija	21	0	33	30	11	95	22	0	45	26	6	99
Eksterni revizor	10	2	25	14	6	57	10	1	30	14	5	60
Promene u činu o osnivanju i/ili statutu/nazivu	7	0	7	0	1	15	6	0	10	2	4	22
Sticanje kapitalnih kameta i prenos portfelja	2	0	0	0	0	2	1	0	0	0	0	1
Proširenje finansijskih aktivnosti	1	1	0	3	0	5	1	0	5	1	0	7
Otvaranje, preseljenje i zatvaranje ogranaka i kancelarija unutar i van zemlje	27	0	41	30	1	99	11	0	44	15	0	70
Licenciranje i registracija agenata/brokera	47	0	92	10	13	162	35	0	81	4	53	173
Povlačenje licence/registracije	0	0	51	10	3	64	0	0	47	4	2	53
Ostalo	0	0	0	2	0	2	0	0	1	0	1	2
Ukupno	119	3	261	100	36	519	91	1	284	69	77	522

Izvor: CBK (2023)

U okviru ovih 10 aplikacija za licenciranje/registraciju u 2022. godini, CBK je obradio 8 aplikacija, 7 sa odobrenjem, 1 odbijeno i 2 druge su prenete na 2023. godinu. Zahtevi za finansijsko licenciranje/registraciju realizovani u 2022. godini su sledeći:

- Odobrenje registracije "Pribank" SH.A., za obavljanje bankarske delatnosti;
- Odobrenje registracije "Global Exchange" SH.P.K., za obavljanje delatnosti devizne razmene;
- Odobrenje registracije "Convert Euro" SH.P.K., za obavljanje devizne delatnosti;
- Odobrenje registracije "Orchide Exchange" L.L.C., za obavljanje delatnosti devizne razmene;
- Odobrenje registracije "FinInvestire" L.L.C., za obavljanje delatnosti devizne razmene;
- Odobrenje registracije "KSG" SH.P.K., za obavljanje delatnosti devizne razmene;
- Odobrenje registracije "OneFor Kosova" L.L.C., za obavljanje delatnosti platnih usluga i izdavanja elektronskog novca;
- Odbijanje licenciranja "Star Broker" Sh.A. – Filijala na Kosovu, kao posrednička kompanija za obavljanje delatnosti posredovanja u osiguranju.

U procesu licenciranja, CBK je posvetio posebnu pažnju primeni osnovnih principa i pravila za odgovorno i efektivno upravljanje, procenjujući njihove organizacione strukture, upravljanje i podelu odgovornosti.

Tokom 2022. godine, zahtevi za prethodno odobrenje od finansijskih institucija obrađeni su na sledeći način:

- Odobrenje 9 zahteva za promenu glavnog akcionara;
- Odobrenje 60 zahteva za odobrenje spoljnog revizora;
- Odobrenje 4 zahteva za odobrenje spoljnog člana komisije za reviziju;
- Odobrenje 30 zahteva za davanje saglasnosti za imenovanje novih članova Odbora direktora u finansijskim institucijama;
- Odobrenje 54 zahteva za imenovanje viših rukovodilaca;
- Odobrenje otvaranja 38 novih filijala i/ili kancelarija finansijskih institucija, 1 takav zahtev je povučen tokom procesa razmatranja od strane institucije podnosioca zahteva, takođe su odobrena 22 zahteva za premeštanje novih filijala i/ili kancelarija finansijskih institucija;
- Odobrenje zatvaranja 6 kancelarija finansijskih institucija;
- Odobrenje licenciranja 11 novih brokera posrednika u osiguranju;
- Odobrenje licenciranja/registracije 134 novih agenata finansijskih institucija, odobrena su i 53 zahteva za oduzimanje licence/registracije agenata finansijskih institucija;
- Odobrenje 18 zahteva za izmene akata o osnivanju i/ili statuta finansijskih institucija;
- Odobrenje 2 zahteva za promenu naziva Nebankarske finansijske institucije;
- Odobrenje 7 zahteva za kapitalne promene;
- Odobrenje 5 zahteva za proširenje delatnosti;

- Odbijen jedan zahtev za odobrenje kao viši menadžer neživotnog osiguravača;
- Jednostrano je povučeno/poništeno 12 zahteva za koje je potrebno prethodno odobrenje za registraciju/licenciranje finansijskih institucija;
- Tokom 2022. godine razmotreno je 47 pristiglih zahteva koji su primljeni u drugoj polovini decembra 2022. godine, ali koji su ostali u postupku za 2023. godinu. Ovi zahtevi su iz svih gore navedenih vrsta zahteva, gde su dva zahteva zahtevi za dobrovoljnu likvidaciju: jednog Posrednika u osiguranju i jedne Nebankarske finansijske institucije.

Ukupan broj obrađenih zahteva tokom 2022. godine je 522 zahteva. Prosečno vreme njihovog razmatranje od dana prijema zahteva je 21 dan, a za aplikacije 122 dana, za jednostrano povlačenje/poništenje zbog nepopunjavanja dokumentacije od strane finansijskih institucija je 67 dana.

4.2. Regulisanje

4.2.1 Pravni i regulatorni okvir finansijskog sistema

Izrada novih podzakonskih akata i preispitivanje važećeg regulatornog okvira ima za cilj da ga dopuni i kontinuirano unapređuje, kako bi se postigao efikasan nadzor i sprovedili zakonski uslovi za finansijske institucije licencirane/registrovane i pod nadzorom Centralne banke Republike Kosovo (CBK), kroz usaglašavanje sa regulatornim aktima Evropske unije i osnovnim principima za efikasan nadzor drugih relevantnih međunarodnih institucija.

CBK je do sada izgradio regulatorni okvir za licenciranje, regulisanje i nadzor finansijskih institucija na osnovu najboljih međunarodnih praksi, uz kontinuiranu podršku poznatih međunarodnih institucija, kao što su Svetska banka, Međunarodni monetarni fond, USAID, Američki Trezor, KfV, GIZ, Evropska centralna banka, Evropska banka za obnovu i razvoj i druge međunarodne institucije. Regulatorni okvir je dizajniran u skladu sa evropskim direktivama koje se odnose na regulisanje finansijskih institucija, kao i međunarodnim standardima i najboljim praksama za regulisanje i nadzor finansijskih institucija. Takođe, CBK je nastavio sa postepenim procesom u pravcu usklađivanja sa osnovnim principima za nadzor banaka koje je izdala BIS – Bank for International Settlements i osnovnim principima za nadzor osiguravača koje je izdala IAIS – International Association for Insurance Supervision. S obzirom da su direktive, međunarodni standardi i pomenuti principi koji se odnose na regulisanje finansijskih institucija i oblasti njihovog delovanja dinamičke prirode, to utiče da izrada pravnog okvira bude kontinuiran i složen proces jer zahteva dopunu i izmenu postojećeg pravnog i regulatornog okvira, i zahteva adekvatan pristup u cilju pažljivog proučavanja specifičnih okolnosti na Kosovu, za adekvatno prilagođavanje ovih međunarodnih pravnih instrumenata za potrebe finansijskog sektora na Kosovu.

4.2.2 Pravni i regulatorni okvir za nadzor banaka

U cilju daljeg razvoja regulatornog okvira za regulisanje banaka, tokom 2022. godine sprovedene su sledeće aktivnosti.

4.2.2.1 Nacrt novog zakona o bankama

Radna grupa u okviru CBK-a je tokom 2019. godine izradila nacrt novog Zakona o bankama, koji je uključio i komentare dobijene od Udruženja banaka i Međunarodnog monetarnog fonda. Novi zakon je restrukturiran u skladu sa evropskim direktivama, regionalnim pravnim okvirom kao i međunarodnim bankarskim standardima. Novi zakon takođe u posebnom poglavlju reguliše proces oporavka i sanacije banaka (eng. recovery and resolution), čime se transponuje Direktiva Evropske unije i relevantni propisi i unapređuje bankarska regulativa uporedo sa zemljama regiona i razvijenim evropskim zemljama. Njegovu izradu podržali su međunarodni bankarski stručnjaci

angažovani u okviru Ministarstva finansija SAD-a i Evropske banke za obnovu i razvoj (EBRD). Ministarstvo finansija, transfera i rada je tokom 2022. godine formiralo radnu grupu za izradu ovog zakona.

4.2.2.2 Regulatorni okvir za oporavak, zatvaranje (Recovery and Resolution) i likvidaciju banaka

Radna grupa u okviru CBK-a izradila je Poglavlje novog Zakona o bankama koje se bavi delom oporavka, zatvaranja i likvidacije banaka uz podršku tehničke pomoći EBRD-a. Usvajanjem novog Zakona o bankama, u njegovoj primeni planirano je usvajanje sledećih propisa koje je izradila radna grupa, a koji proizilaze iz novog dela zakona koji uređuje proces oporavka i likvidacije banaka na osnovu Evropske direktive za isti proces. Ovi propisi definišu kako će se ovaj proces odvijati, glavne aktere tokom ovog procesa, kvalifikacije lica imenovanih za zvanične administratore ili likvidatora i svaki drugi proces koji je neophodan i potreban za sprovođenje novog Zakona o bankama.

4.2.2.3 Usklađivanje sa propisima EU-a koji se odnose na upravljanja rizikom likvidnosti u bankama

Tokom 2022. godine usvojene su dve uredbe i dva uputstva:

- Uredba o pokazatelju pokrića likvidnosti (LCR);
- Uredba o pokazatelju neto održivog finansiranja (NSFR);
- Metodološko uputstvo za sprovođenje uredbe o pokazatelju pokrića likvidnosti (LCR);
- Metodološko uputstvo za sprovođenje uredbe o pokazatelju neto održivog finansiranja (NSFR);

Gorenavedene uredbe i uputstva izrađene su sa ciljem usklađivanja sa regulativnim zahtevima EU-a koji se odnose na upravljanje rizikom likvidnosti u bankama. Uredba o pokazatelju pokrića likvidnosti (LCR) zasnovana je na Uredbi EU 2015/61 o zahtevu za pokriće likvidnosti od 10. oktobra 2014. godine, kao i na Uredbi EU 2018/1620 o dopuni Uredbe 2015/61 o zahtevu za pokriće likvidnosti od 13. jula 2018. godine. Dok je Uredba o neto održivom finansiranju (NSFR) - zasnovana na Uredbi EU 2019/876 od 20. maja 2019. godine. (Uredba (Regulation (EU) 2019/876 of the European Parliament and of the Council of 20 May 2019 amending Regulation (EU) No 575/2013 as regards the leverage ratio, the net stable funding ratio, requirements for own funds and eligible liabilities, counterparty credit risk, market risk, exposures to central counterparties, exposures to collective investment undertakings, large exposures, reporting and disclosure requirements, and Regulation (EU) No 648/2012)

Ove uredbe i metodološka uputstva su na snazi od 1. januara 2023. godine.

4.2.2.4 Uredba o upravljanju rizikom likvidnosti

Tokom 2022. godine finalizovana je uredba za upravljanje rizikom likvidnosti banaka u skladu sa Bazelskim standardima i Uredbom EU-a kako bi se odrazila najnovija dešavanja u upravljanju ovim rizikom. Uredba je poslata na usvajanje organima za donošenje odluka u CBK-u.

4.2.2.5 Regulatorni okvir za procenu nekretnina

CBK je pregledao regulatorni okvir za procenu nekretnina, u funkciji ažuriranja zahteva za poboljšanje prakse procene nekretnina od strane finansijskih institucija u skladu sa novim evropskim standardima (European Valuation Standards - EVS 2016). Ovaj projekat je razvijen uz podršku savetnika iz Američkog Trezora, stručnjaka sa dugogodišnjim iskustvom u oblasti procene

nekretnina za potrebe banaka. Ovaj nacrt uredbe je finalizovan i prosleđen je na usvajanje od strane organa za donošenje odluka CBK-a.

4.2.2.6 Uredba o riziku zemlje i riziku transfera

Tokom 2022. godine završen je nacrt uredbe o riziku zemlje i transfera, koji se bavi rizikom zemlje, koji se odnosi na mogućnost ili rizik da strani zajmoprimac (državni ili drugi) nije u mogućnosti ili ne želi da ispuni obaveze zbog specifičnih uslova zemlje, koji mogu biti ekonomski, politički, društveni, prirodni ili drugi događaji, kao i rizik transfera, koji je jedan od rizika zemlje i odnosi se na rizik da zajmoprimac neće moći da konvertuje domaću valutu u stranu valutu i samim tim neće biti sposoban da obavlja usluge plaćanja duga u stranoj valuti. Tokom 2023. godine očekuje se usvajanje ove uredbe od strane organa za donošenje odluka CBK-a.

4.2.2.7 Uredba o pristupu osnovnim računima i plaćanja u uslugama

U cilju usklađivanja našeg zakonodavstva sa najboljim evropskim standardima i praksama, 2022. godine je usvojena ova uredba, koja će stupiti na snagu od avgusta 2023. godine. Ova uredba je zasnovana na Evropskoj Direktivi 2014/92/EU o uporedivosti tarifa u vezi sa platnim računima, prenosu platnih računa i pristupu platnim računima sa osnovnim karakteristikama. Ova uredba stupa na snagu 1. avgusta 2023. godine.

4.2.2.8 Uredba o procesu interne procene likvidnosti banaka (ILAAP)

Tokom 2022. godine započeta je izrada uredbe za proces interne procene likvidnosti banaka (ILAAP) koja se zasniva na Bazelskom okviru i evropskim direktivama. Očekuje se da će ova uredba biti finalizovana tokom 2023. godine i poslata na odobrenje Odbora CBK-a.

4.2.2.9 Uredba o korporativnom upravljanju bankama

Tokom 2022. godine završen je nacrt uredbe o korporativnom upravljanju bankama, kojom se dopunjuje/izmenjuje postojeća regulativa o korporativnom upravljanju bankama, uz podršku tehničke pomoći u okviru projekta o korporativnom upravljanju koji podržava EBRD. U okviru regulative korporativnog upravljanja bankama, sačinjeno je i Savetodavno pismo koje će poslužiti kao vodič koji pokazuje očekivanja CBK-a za sprovođenje ove Uredbe i koje neće imati za cilj da naloži već samo informativni. Tokom 2022. godine organizovane su i radionice za osoblje CBK-a kao i za bankarsku industriju u vezi sa izmenama i novim zahtevima koji proizilaze iz novog nacrta ove uredbe. Ista se očekuje da ba bude usvojena od strane organa za donošenje odluka CBK-a tokom 2023. godine.

4.2.2.10 Uredba o spoljnoj reviziji banaka

Tokom 2022. godine počela je dopuna/izmena uredbe o spoljnoj reviziji banaka na osnovu elemenata najnovijeg Bazelskog standarda koji se odnosi na ovu oblast (Supplemental note to External audits of banks – audit of expected credit loss). Očekuje se da će ova uredba biti završena tokom 2023. godine.

4.2.2.11 Ostale aktivnosti vezane za regulatorni okvir u oblasti banaka

Tokom 2022. godine započeto je angažovanje na Projektu sa Svetskom bankom (FinSAC) u vezi sa unapređenjem regulatornih akata za upravljanje klimatskim i ekološkim rizicima. U tu svrhu održani su sastanci sa predstavnicima Svetske banke i drugim zainteresovanim stranama.

4.2.3 Regulatorni okvir za mikrofinansijske institucije (MFI) i nebankarske finansijske institucije (NBFI).

U cilju daljeg razvoja regulatornog okvira za regulisanje mikrofinansijskih institucija, kao i nebankarskih finansijskih institucija tokom 2022. godine, izrađeni su sledeći zakonski i podzakonski akti:

4.2.3.1 Nacrt zakona o MFI-u i NBFI-u

Ministarstvo finansija, rada i transfera je tokom 2022. godine formiralo radnu grupu za izradu ovog zakona. Predstavnik CBK-a je deo ove radne grupe. Ova radna grupa je započela rad na finalizaciji nacrta ovog zakona.

4.2.3.2 Uredba o korporativnom upravljanju MFI-a i NBFI-a

Tokom 2022. godine završen je nacrt nove uredbe o korporativnom upravljanju MFI-a i NBFI-a, uz podršku tehničke pomoći u okviru projekta korporativnog upravljanja koji podržava EBRD. U okviru regulative korporativnog upravljanja MFI-a i NBFI-a, takođe je sačinjeno Savetodavno pismo, koje će poslužiti kao vodič koji pokazuje očekivanja CBK-a za sprovođenje ove Uredbe i koje neće imati za cilj da naloži već samo informativni. Tokom 2022. godine, takođe su organizovane radionice za osoblje CBK-a kao i relevantnu industriju u vezi sa zahtevima koji proizilaze iz ove uredbe. Očekuje se da će ista biti usvojena od strane organa za donošenje odluka CBK-a do 2023. godine.

4.2.3.3 Uredba o upravljanju rizikom likvidnosti za NBFI-e

U cilju regulisanja pitanja upravljanja rizikom likvidnosti za NBFI-e tokom 2022. godine, CBK je izradio i finalizirao nacrt uredbe za upravljanje ovim rizikom. Ova uredba je u fazi procesa, unutar CBK-a, za usvajanje od strane organa za donošenje odluka.

4.2.3.4 Uredba o spljnoj reviziji NBFI-a

Ova uredba je izmenjena/dopunjena iz razloga usklađivanja sa najnovijim dešavanjima u ovoj oblasti. Izmene/dopune su započete i završene tokom 2022. godine. Konačni nacrt je spreman za dalje prosleđivanje.

4.2.3.5 Uredba o spoljnoj reviziji MFI-a

Uredba o spoljnoj reviziji MFI-a je izmenjena/dopunjena iz razloga usklađivanja sa najnovijim dešavanjima u ovoj oblasti, kao i uredba o spljnoj reviziji NBFI-a. Izmene/dopune su započete i završene tokom 2022. godine. Konačni nacrt je spreman za dalje prosleđivanje.

4.2.4 Regulatorni okvir za osiguravače

U cilju daljeg razvoja zakonskog i regulatornog okvira osiguravača i posrednika u osiguranju tokom 2022. godine, izrađeni su sledeći zakonski i podzakonski akti:

4.2.4.1 Uredba o korporativnom upravljanju osiguravačima

Tokom 2022. godine završen je nacrt nove uredbe o korporativnom upravljanju osiguravačima, kojom se dopunjuje/izmenjuje postojeća regulativa o korporativnom upravljanju osiguravačima, uz podršku tehničke pomoći u okviru projekta o korporativnom upravljanju koji podržava EBRD. U okviru regulative korporativnog upravljanja osiguravačima, sačinjeno je i Savetodavno pismo koje će poslužiti kao vodič koji pokazuje očekivanja CBK-a za sprovođenje ove Uredbe, i koje neće imati

za cilj da naloži već samo informativni. Tokom 2022. godine organizovane su radionice za osoblje CBK-a kao i za industriju osiguranja u vezi sa zahtevima koji proizilaze iz ove uredbe. Očekuje se da će ista biti odobren od strane organa za donošenje odluka CBK-a do 2023. godine.

4.2.4.2 Uredba o unutrašnjim kontrolama i unutrašnjoj reviziji osiguravača

U okviru projekta korporativnog upravljanja finansijskim institucijama koji podržava EBRD, tokom 2022. godine završen je revidirani nacrt za koji se očekuje da bude odobren zajedno sa uredbom o korporativnom upravljanju finansijskim institucijama.

4.2.4.3 Uredba o upravljanju rizikom likvidnosti osiguravača

Nacrt ove uredbe je završen tokom 2022. godine. Nacrt ove uredbe je u fazi procesa, u CBK-u, za usvajanje od strane organa za donošenje odluka.

4.2.4.4 Uredba o zahtevima zadržavanja rizika i pokrića kroz reosiguranje

Tokom 2022. godine, postojeća uredba je dopunjena/izmenjena, gde su adresirani problemi identifikovani od strane CBK-a tokom sprovođenja ove uredbe od strane osiguravača. Ova uredba je završena i nalazi se u fazi prosleđivanja u CBK-u.

4.2.4.5 Uredba o investiranju sredstava za pokriće tehničko-matematičkih provizija i investiranju osnovnog kapitala osiguravača

Tokom 2022. godine izrađen je nacrt ove uredbe i trenutno je u fazi rasprave u relevantnim odeljenjima u CBK-u. Tokom 2023. godine očekuje se da će ista biti završena.

4.2.4.6 Uredba o upravljanju operativnim rizikom osiguravača

Prilikom ispitivanja sprovedenih kod osiguravača, uočeno je da je neophodno regulisati upravljanje operativnim rizikom osiguravača. Tokom 2022. godine, nacrt ove uredbe je završen i očekuje se da će biti završen u toku 2023. godine. Ova uredba će se baviti dodatnim zahtevima za osiguravače u vezi sa upravljanjem ovim rizikom.

4.2.4.7 Uredba o informacionim sistemima za osiguravače

Nacrt ove uredbe je završen tokom 2022. godine. Uredbom su definisani minimalni kriterijumi i uslovi koje osiguravači moraju da ispune za organizaciju i rad svojih informacionih sistema, a koji omogućavaju smanjenje rizika koji mogu biti uzrokovani zloupotrebom informacionih sistema kao i održavanje pouzdanosti ovih sistema, podržavajući aktivnosti osiguravača. Očekuje se da će organi za donošenje odluka CBK-a odobriti ovu uredbu tokom 2023. godine.

4.2.4.8 Uredba o transakcijama sa licima povezanim sa osiguravačima

Nacrt ove uredbe je završen tokom 2022. godine. Ova uredba reguliše transakcije osiguravača sa povezanim licima. Stupanjem na snagu ove uredbe prestaje da važi Uredba 27 o osiguranjima. Očekuje se da će organi za donošenje odluka CBK-a odobriti ovu uredbu tokom 2023. godine.

4.2.4.9 Uredba o upravljanju provizijama i operativnim troškovima osiguravača

Tokom 2022. godine, postojeća uredba je dopunjena/izmenjena, gde su adresirani problemi identifikovani od strane CBK-a tokom sprovođenja ove uredbe od strane osiguravača. Ova uredba je finalizovana i nalazi se u fazi prosleđivanja u CBK-u.

4.2.4.10 Uputstvo o obračunavanju i evidentiranju „Odloženih troškova nabavke“ (eng. DAC) u finansijskim izveštajima

Tokom 2022. godine je dopunjena/izmenjena postojeća uredba. Ova Uredba je spremna za prosleđivanje i usvajaje.

4.2.5 Regulatorni okvir za penzijske fondove

Tokom 2022. godine završene su i usvojene uredbe u oblasti penzijskih fondova i to:

- Uredba o transferima i isplatama transfera beneficija plaćanja;
- Uredba o određivanju korisnika penzija;
- Uredba o spoljnoj reviziji penzijskih fondova i davaoca penzija;
- Uredba o penzijskim beneficijama dodatnih penzijskih fondova poslodavca.

Tokom 2022. godine finalizovane su i dalje prosleđene na usvajanje uredbe iz oblasti penzijskih fondova i to:

- Uredba o vrednosti penzijskih beneficija koja se primenjuje na Dopunski penzijski fond poslodavca;
- Uredba o učešću u Penzijskom Fondu i stručnim kategorijama službenika (Pravilo 19);
- Uredba o gašenju individualnih dodatnih penzija (Pravilo 22);
- Uredba o prestanku rada Dopunskog penzijskog fonda poslodavca (Uredba 21);
- Uredba o nadzoru u oblasti informacione tehnologije u penzijskim fondovima je u procesu izrade i očekuje se da bude završena tokom 2023. godine.

5. Nadzor finansijskog sistema

U funkciji odražavanja svoje delatnosti u oblasti finansijskog nadzora, u skladu sa zahtevima koji proizilaze iz relevantnih primarnih i podzakonskih akata, u nastavku je prikazana delatnost finansijskog nadzora prema prirodi finansijskih institucija.

Bankarski sektor

Tokom 2022. godine nastavljena je aktivnost ispitivanja banaka, kroz neposredna ispitivanja banaka, primenom pristupa nadzora zasnovanih na riziku prema Priručniku za nadzor banaka zasnovanog na rizicima. Prilikom potpunih ispitivanja banaka na licu mesta procenjeni su profil rizika banaka, način upravljanja, apetiti banaka za preuzimanjem rizika, sistem koji su uspostavile za upravljanje rizicima, kao i praćenje ispunjenosti preporuka proizašlih iz preliminarnih ispitivanja CBK-a.

Tokom 2022. godine u bankama su obavljani sledeća ispitivanja:

Tabela 16. Broj ispitivanja u bankama

Institucije	Vrsta pregleda
Banka	2 puna pregleda
	4 fokusirana pregleda

Izvor: CBK (2023)

Izveštaji o potpunim ispitivanjima se pripremaju prema vrsti bankarskih rizika kao što su: kreditni rizik, rizik likvidnosti, tržišni rizik i operativni rizik. Pored potpunih ispitivanja, održana su i ispitivanja fokusirana na banku, kao što je MSFI 9, informaciona tehnologija, kao sastavni deo ispitivanja, date su relevantne preporuke sa rokovima za sprovođenje, u zavisnosti od težine, uticaja i osetljivosti nalaza. Njihovo ispunjavanje od strane banke je kontinuirano praćeno, pri čemu je potvrđeno da su te preporuke ispunjene u zadatim rokovima.

Sektor mikrofinansijskih institucija i nebankarskih finansijskih institucija

Odeljenje za nadzor na licu mesta MFI-a i NBFi-a je kontinuirano pratilo finansijski učinak mikrofinansijskih institucija i nebankarskih finansijskih institucija kroz mesečne izveštaje koje su dostavljali CBK-u i, u zavisnosti od potreba, preduzelo je neophodne radnje, praćene konkretnim preporukama, koje ove institucije treba da sprovedu. Poseban akcenat stavljen je na praćenje i ispitivanje fin-tech institucija i onih koje emituju elektronski novac.

Sektor mikrofinansijskih institucija i nebankarskih finansijskih institucija nastavio je da karakteriše rast tokom cele 2022. godine, kako u pogledu rada novih institucija na ovom tržištu, tako i u pogledu finansijskog učinka. Kao rezultat toga, tokom 2022. godine obavljena su sledeća ispitivanja:

Tabela 17. Broj ispitivanja u MFI-ima i NBFi-ima.

Institucije	Vrsta pregleda
MFI	5 fokusirana pregleda
NBFi	1 puni pregled i 3 fokusirana pregleda

Izvor: CBK (2023)

Svrha punih ispitivanja je bila da se proceni opšte stanje institucija, uključujući adekvatnost funkcionisanja unutrašnjih kontrola, upravljanje institucijom, usklađenost sa zakonima i

propisima CBK-a, procenu unutrašnjih politika i procedura, finansijske izveštaje ustanove i druge relevantne oblasti, uključujući operativni sistem informacionih tehnologija, dok je svrha fokusiranog ispitivanja bila procena adekvatnosti kapitala u skladu sa važećim propisima i/ili procena u vezi sa razvojem delatnosti relevantnih institucija.

Posebno dostignuće tokom 2022. godine bio je slučaj IuteCredit-a, gde se kao rezultat velike posvećenosti i profesionalnog i visoko koordinisanog upravljanja tokom celog procesa pokazalo da je proces međunarodne arbitraže u vezi sa tužbom IuteCredita protiv Republike Kosovo u našu korist, gde je međunarodni sud u procesu arbitraže odbio sve tvrdnje koje je podneo IuteCredit.

U cilju proaktivnosti u nadzoru mikrofinansijskih institucija i nebankarskih finansijskih institucija sa kreditnom aktivnošću, obavljeno je nadgledanje i praćenje sprovođenja strateških planova i finansijskih projekcija za period 2022-2024. godine kao i očekivanja kretanja u sektoru mikrofinansijskih institucija i nebankarskih finansijskih institucija u ovom periodu.

Sektor osiguranja

CBK je nastavio svoju aktivnost u obavljanju dužnosti i odgovornosti u funkciji prudencijalnog nadzora za sektor osiguranja. Delatnost nadzora se sprovodi kroz sistem praćenja i analize finansijskih izveštaja, kao i drugih podataka koje dostavljaju osiguravači i posrednici u osiguranju i neposrednim nadzorom – ispitivanjem. CBK je angažovan sa punim kapacitetom u sprovođenju kompletnih i fokusiranih ispitivanja. Cilj ispitivanja je bio da se proceni opšte stanje odgovarajućih institucija u odnosu na profil rizika i usklađenost sa zakonima i propisima CBK-a, kako bi se zaštitili osiguranici i očuvala finansijska stabilnost institucija. Klasifikacija osiguravača koji podležu ispitivanju zasniva se na više faktora, počev od analize finansijskih pokazatelja iz izveštaja institucija, mišljenja o finansijskim izveštajima spoljnog revizora, sprovedenih preliminarnih ispitivanja, žalbi vlasnika polisa u CBK-u, kao i druge faktore. Ovo je uticalo na davanje prioriteta najrizičnijim institucijama da budu predmet narednih ispitivanja od strane CBK-a i shodno tome na podizanje nivoa efektivnog nadzora.

Tabela 18. Broj ispitivanja sektora osiguranja

Institucije	Vrsta pregleda
Osiguranja	3 puna pregleda
	5 fokusirana
Procenjivač štete	2 pregleda
Posrednik	3 puna pregleda

Izvor: CBK (2023)

CBK tokom 2022. godine u cilju usaglašavanja sa savremenim principima nadzora osiguranja, proširenja i podsticaja rane identifikacije rizika prisutnih kod osiguravača, kao i izrade opreznih nadzornih preporuka u cilju očuvanja sigurnosti i finansijske stabilnosti osiguravača, nastavio je sa sprovođenjem Priručnika o nadzoru zasnovanom na riziku za osiguravače, koji predstavlja napredni konceptualni okvir koji se odnosi na nadzor. Takođe, tokom 2022. godine, CBK se angažovao na projektima sa materijalnim uticajem na regulatorni i nadzorni okvir osiguravača. CBK je tokom 2022. godine, uz podršku pružene od strane Svetske banke (SB), započeo dugoročni projekat za usklađivanje sa kapitalnim zahtevima prema Solventnosti II. Tokom 2022. godine, CBK je imao dve posete tima Svetske banke, gde su predstavljeni osnovni elementi nacrtu smernica za usklađivanje sa kapitalnim zahtevima prema Solventnosti II. Takođe, deo ove pomoći je i određivanje premije za proizvod obaveznog osiguranja od autoodgovornosti prema faktorima rizika i proces pripreme za liberalizaciju tržišta.

Sektor neživotnog osiguranja je na kraju 2022. godine postigao usaglašenost sa zakonskim zahtevima u vezi sa garantnim fondom, solventnošću i prihvatljivom imovinom za pokriće tehničkih rezervi, što predstavlja značajno poboljšanje u odnosu na prethodne periode. Ovo

poboljšanje u odnosu na isti period prethodne godine, rezultat je boljeg poslovanja osiguravača, kao i ispunjenja/ubrizgavanja kapitala u iznosu od 6,1 milion evra od strane akcionara. Shodno tome, kapital u odnosu na garantni fond za neživotne osiguravače rezultira da je 129,3 odsto iznad prihvaćene stope od 100 odsto, dok kod životnih osiguravača taj odnos iznosi 148,1 odsto. Pokrivenost tehničkih rezervi prihvatljivom imovinom dostigla je 113,0 odsto za neživotne osiguravače i 107,4 odsto za životne osiguravače.

Penzijski fondovi

U cilju očuvanja stabilnosti finansijskog sektora, u 2022. godini vršena su ispitivanja u penzijskim fondovima prema godišnjem planu. Nadzor penzija je sproveo pristup nadzora zasnovan na riziku, posebna pažnja je posvećena sprovođenju zahteva važeće zakonske regulative, upravljanju fondovima, strategiji investicije, efikasnosti unutrašnjih kontrola, održavanju adekvatne likvidnosti i drugim rizicima.

Što se tiče nadzora nad penzijskim fondovima, tokom 2022. godine obavljena su dva potpuna ispitivanja u penzijskim fondovima i dva ispitivanja usmerena na penzijske fondove i TEB banci, u cilju procene opšteg stanja penzijskih fondova, ocene usklađenosti sa relevantnim zakonima i regulative CBK-a, efektivnost funkcionisanja unutrašnjih kontrola, sprovođenje preporuka datih u izveštajima o pregledu CBK-a, u cilju zaštite penzijskih fondova uštedenih od strane doprinosioca i održavanja finansijske stabilnosti fondova.

Tabela 19. Broj ispitivanja

Institucije	Vrsta pregleda
Penzioni fondovi	2 puna pregleda
TEB banka	1fokusirani pregled
Penzioni fond	1fokusirani pregled

Izvor: CBK (2023)

Sprečavanje pranja novca

CBK, na osnovu stava 4. člana 34. Zakona o sprečavanju pranja novca i borbi protiv finansiranja terorizma, primenjuje nadzorna ovlašćenja na finansijske institucije u pogledu poštovanja ovog zakona i relevantnih propisa. Tokom 2022. godine, CBK je nastavila sa sprovođenjem nadzorne funkcije u finansijskim institucijama u pogledu usklađenosti sa sprečavanjem pranja novca i finansiranja terorizma, obavljajući ukupno trinaest ispitivanja. U bankarskim institucijama obavljena su dva puna ispitivanja. U mikrofinansijskim i nebankarskim institucijama obavljeno je pet ispitivanja, od kojih su tri puna, a dva fokusirana. Dok su osiguravači pokriveni temeljnim pregledom. Takođe, tokom 2022. godine obavljeno je pet ispitivanja u menjačnicama. U sledećoj tabeli je prikazan broj obavljenih ispitivanja za 2022. godinu.

Tabela 20. Broj ispitivanja

Institucije	Vrsta pregleda
Banka, NBF i osiguranja	7 punih pregleda 6 fokusiranih pregleda

Izvor: CBK (2023)

U pogledu jačanja saradnje i povećanja brige o finansijskom sektoru, održani su sastanci sa komisijom za usklađenost u okviru Udruženja banaka i sa komercijalnim bankama na kojima su razmotreni zahtevi koji se odnose na pravni i operativni okvir ove oblasti. Takođe, tokom 2022.

godine organizovani su zajednički sastanci sa mikrofinansijskim institucijama i osiguravajućim društvima.

U sklopu zajedničkog projekta Evropske unije i Saveta Evrope protiv ekonomskog kriminala na Kosovu (PECK III), CBK je nastavila sa aktivnim učešćem na sastancima Upravnog saveta i drugim aktivnostima projekta. U ovom pogledu, vredi napomenuti da je tokom 2022. godine, u okviru PECK III projekta, CBK koristila tehničku pomoć eksperata Saveta Evrope u cilju povećanja kapaciteta nadzora zasnovanog na riziku.

Žalbe korisnika finansijskih usluga

Tokom 2022. godine primljene su, sistematizovane i razmatrane žalbe korisnika finansijskih usluga u skladu sa relevantnim propisom, kao i sastavljeni redovni izveštaji o aktivnostima za razmatranje žalbi korisnika finansijskih usluga.

Tabela 21. Broj žalbi tokom godina

Finansijska industrija	Broj žalbi po godinama		
	2020	2021	2022
Komercijalne banke	1,048	542	518
MFI / NFI	376	121	87
Osiguravajuća društva	409	339	262
Penzioni fondovi	5	3	0
Ostali zahtevi	8	20	6
Ukupni br. žalbi	1,846	1,025	873

Izvor: CBK (2023)

Tokom 2022. godine razmotrene su 873 žalbe korisnika finansijskih usluga (fizičkih i pravnih lica):

- Ukupno je bilo 518 žalbi za komercijalne banke podnete CBK-u za 2022. godinu, dok su se najčešće žalbe odnosile na kreditne proizvode (kredite), odnosno na klasifikaciju u KRK kao i žalbe koje se odnose na zloupotrebu kreditnih kartica.
- Ukupno je bilo 87 žalbi za MFI i NFI koje su podnete CBK-u za 2022. Čak i među ovim institucijama, najčešće žalbe su se odnosile na kreditni proizvod, odnosno klasifikaciju u KRK.
- Ukupno 262 žalbe protiv osiguravajućih društava podnete CBK-u za 2022. Najčešće žalbe se odnose na nenadoknađivanju materijalne i nematerijalne štete iz osiguranja od autoodgovornosti, nepoštovanje rokova plaćanja kod ugovora u vansudskom postupku, kao i nenadoknađivanje zdravstvenih troškova od strane zdravstvenog osiguranja.

Tabela 22. Broj žalbi prema statusu

Finansijska industrija	Ukupni br. žalbi	Prihvaćeno	Odbijeno	U procesu
Komercijalne banke	518	155	362	1
MFI / IFJB	87	13	74	0
Osiguravajuća društva	262	75	187	0
Penzioni fondovi	0	0	0	0
Ostali zahtevi	6	0	6	0
Ukupni br. žalbi	873	243	629	1

Izvor: CBK (2023)

Gornja tabela prikazuje broj žalbi razmotrenih u poslednje tri godine, gde se primećuje da je broj primljenih i obrađenih žalbi u 2022. godini manji u odnosu na prethodne dve godine, posebno u poređenju sa 2020. godinom koja je bila izazovna godina u svakom pogledu a koja je uticala i na Diviziju za žalbe u smislu obima posla, a razlog povećanja broja primljenih i obrađenih žalbi bio je uticaj pandemije na finansijsku industriju, odnosno pružanje mogućnosti moratorijuma

Od ukupnog broja razmotrenih žalbi, 28 odsto žalbi je rešeno u korist stranaka.

6. Usluge koje se pružaju vlastima, finansijskoj zajednici i javnosti

6.1. Operacije i upravljanje gotovinom

CBK, u okviru operacija upravljanja gotovinom, obezbeđuje snabdevanje lokalne ekonomije odgovarajućom količinom i kvalitetom evro novčanica i kovanog novca. Za ostvarivanje ove funkcije održava i administrira devizne rezerve, reguliše i definiše standarde za finansijske institucije u oblasti poslovanja gotovinom koje se odnosi na kontrolu i ponovni promet novčanica i kovanog novca, obavezu povlačenja iz opticaja sumnjivog novca kao npr. falsifikovane i one nepodobne za ponovni promet kao i kriterijume za razmenu oštećenog novca.

Tokom 2022. godine, CBK je uspešno ispunila snabdevanje lokalne ekonomije odgovarajućom količinom i kvalitetom evro novčanica i kovanog novca.

Tabela 23. Iznos i obim opštih aktivnosti operacija gotovinom

Vrste transakcija	2018	2019	2020	2021	2022
Iznos transakcija gotovinom (u evrima)	2,384,960,326	3,582,508,222	3,145,892,125	4,066,951,506	5,212,926,592
Godišnji porast iznosa transakcija gotovinom	12.19%	50.21%	-12.19%	29.28%	28.18%
Prijem novčanica	1,186,742,135	1,697,553,870	1,449,545,855	2,087,439,200	2,499,965,400
Snabdevanje novčanicama	542,462,255	731,312,360	1,093,937,800	967,243,590	981,543,770
Izvoz novčanica	600,000,000	1,050,000,000	475,000,000	950,000,000	1,700,000,000
Uvoz novčanica	53,000,000	100,000,000	125,000,000	60,000,000	28,500,000
Prijem kovanica	1,152,859	888,000	0	290,000	180,362
Snabdevanje kovanicama	1,603,077	1,324,992	1,045,470	1,367,716	1,616,060
Izvoz kovanica	0	0	0	0	0
Uvoz kovanica	0	1,429,000	1,363,000	611,000	1,121,000
Obim transakcija gotovinom (u komadima)	60,309,489	82,844,588	77,997,553	95,447,465	121,075,678
Godišnji porast obima transakcija gotovinom	6.72%	37.37%	-5.85%	22.37%	26.85%
Prijem novčanica	22,261,117	29,285,567	29,268,128	40,173,242	45,151,268
Snabdevanje novčanicama	13,166,830	16,783,917	25,258,425	19,627,266	19,016,775
Izvoz novčanica	11,326,000	15,586,000	9,672,000	18,128,000	32,333,000
Uvoz novčanica	4,200,000	3,590,000	4,420,000	3,715,000	2,700,000
Prijem kovanica	2,567,196	670,000	0	160,500	180,185
Snabdevanje kovanicama	6,788,346	7,229,104	5,379,000	7,743,457	10,544,450
Izvoz kovanica	0	0	0	0	0
Uvoz kovanica	0	9,700,000	4,000,000	5,900,000	11,150,000

Izvor: CBK (2023)

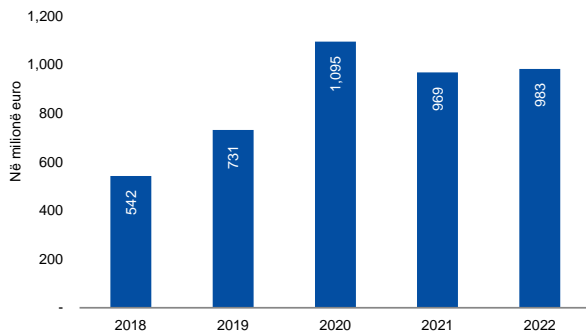
U poređenju sa prethodnom godinom, tokom 2022. godine opšte aktivnosti operacija gotovinom su zabeležile grupni rast od 28,2 odsto (izraženo u vrednosti) i grupno povećanje od 26,9 odsto (izraženo u obimu).

Ukupna vrednost ponude gotovine u 2022. godini zabeležila je umeren rast od 1,5 odsto u odnosu na 2021. godinu. U strukturi nabavljene gotovine po apoenima, koja je prvenstveno određena zahtevima bankarskog sektora, došlo je do manjih promena od 2021. do 2022. godine.

Tokom 2022. godine, CBK je snabdevala bankarski sektor sa preko 19.02 miliona komada evro novčanica (u vrednosti od blizu 981.54 miliona evra) i preko 10.54 miliona komada evro kovanica (u vrednosti od blizu 1.62 miliona evra).

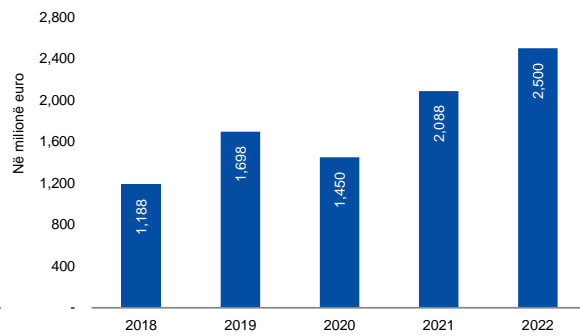
Kod evro novčanica, obim zahteva za snabdevanje tokom 2022. godine zabeležio je umeren pad od 3,1 odsto u odnosu na 2021. godinu i nastavila je da dominira potražnja za snabdevanje apoenima od 5, 20 i 100 evra, koji su činili oko 80,4 odsto potražnje za snabdevanje.

Grafikon 50. Snabdevanje gotovinom, (vrednost) u milionima evra

Izvor: CBK (2023)

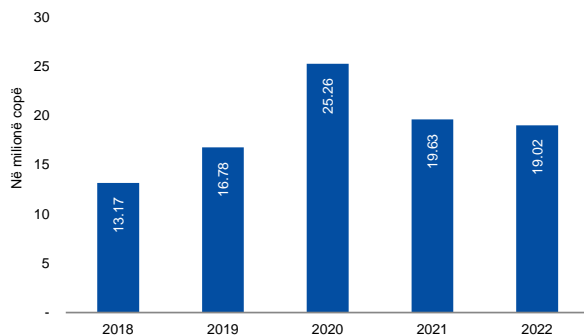
Grafikon 51. Prijem gotovine, (vrednost) u milionima evra

Izvor: CBK (2023)

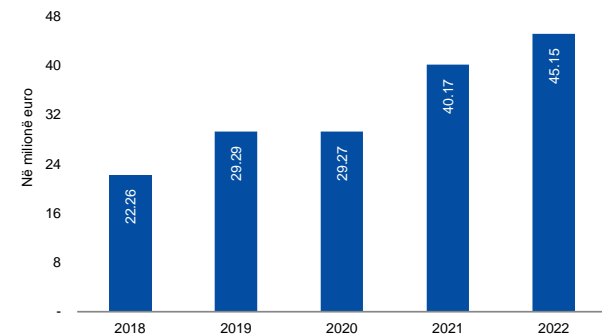
Dok je tokom 2022. godine potražnja za apoenima u vrednosti od 200 evra zabeležila porast od 46,6 odsto, potražnja za apoenima u vrednosti od 100 evra je zabeležila porast od 20,1 odsto, a potražnja za apoenima u vrednosti od 5 evra je zabeležila porast od 22,0 odsto, dok je potražnja za apoenima u vrednosti od 50 evra zabeležila pad od 63,1 odsto, a za apoenima u vrednosti od 10 evra pad za 12,1 odsto u odnosu na 2021. godinu. Potražnja za obimima apoena u vrednosti od 20 evra beleži umereno povećanje od 7,6 odsto u odnosu na prošlu godinu.

Grafikon 52. Snabdevanje gotovinom, (obim) u milionima komada

Izvor: CBK (2023)

Grafikon 53. Prijem gotovine, (obim) u milionima komada

Izvor: CBK (2023)

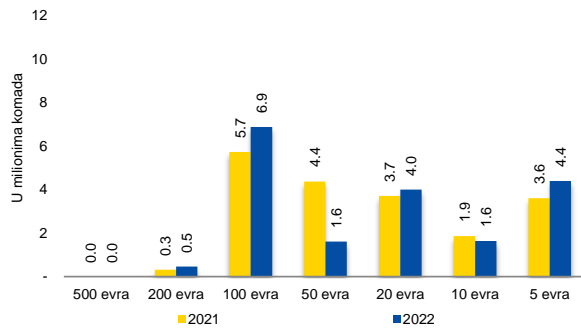
Obim ponude kovanog novca tokom 2022. godine je zabeležio porast od oko 36,2 odsto u poređenju sa 2021. godinom. Potražnju za snabdevanje kovanicama u 2022. godini dominirale su kovanice male vrednosti od 1, 2 i 5 evro centi, koje su činile oko 67,4 odsto potražnje za snabdevanje. U odnosu na prethodnu godinu, potražnja za apoenima od 1, 2 i 5 evrocenti beleži grupni rast od 40,8 odsto, dok zahtevi za snabdevanje apoenima od 2 evra, 1 evro i 50, 20 i 10 evrocenti beleže grupni rast od 27,5 odsto u odnosu na prethodnu godinu.

Ukupna vrednost gotovine primljene na depozite zabeležila je povećanje od 19,8 odsto u 2022. godini u odnosu na prethodnu godinu. Izraženo u vrednosti, depoziti gotovine su iznosili blizu 2.5 milijardi novčanica evra i preko 0.2 miliona evra kovanica, respektivno. CBK je od bankarskog sektora primila preko 45.2 miliona komada novčanica (u proseku oko 181.330 komada novčanica dnevno), dok su depoziti u valuti bili samo 180.000 komada. Količina novčanica primljenih tokom 2022. godine zabeležila je povećanje od oko 12,4 odsto u odnosu na 2021. godinu.

Struktura evro novčanica primljenih tokom 2022. godine nije pretrpela značajnije promene u odnosu na prethodnu godinu, dok su, kao što se vidi na grafikonu ispod, devizni depoziti u 2022. godini bili na prilično niskom nivou.

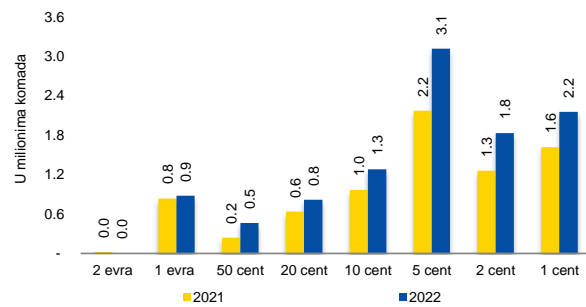
Slično kao i u prethodnim godinama, tokom 2022. godine primljena gotovina je bila u većoj vrednosti od isporučene gotovine. Naime, tokom 2022. godine neto gotovina (viškovi) iznosila je oko

Grafikon 54. Snabdevanje novčanicama evra prema apoenima (broj komada)

Izvor: CBK (2023)

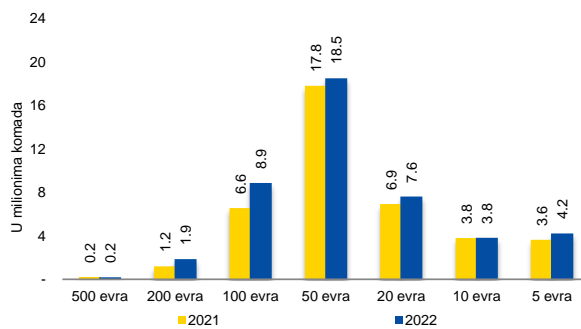
Grafik 55. Snabdevanje kovanicama evra prema apoenima (broj komada)

Izvor: CBK (2023)

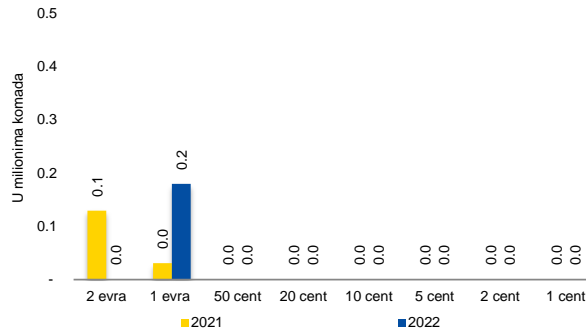
1.52 milijarde evra, što je znatno više nego u prethodnoj godini kada je neto gotovina iznosila oko 1.12 milijardi evra. Ovo povećanje je uglavnom rezultat povećanja obima depozita gotovine bankarskog sektora s jedne strane i nepromenjene tražnje za gotovinom u odnosu na prethodnu godinu, s druge strane.

Grafik 56. Prijem novčanica evra prema apoenima (broj komada)

Izvor: CBK (2023)

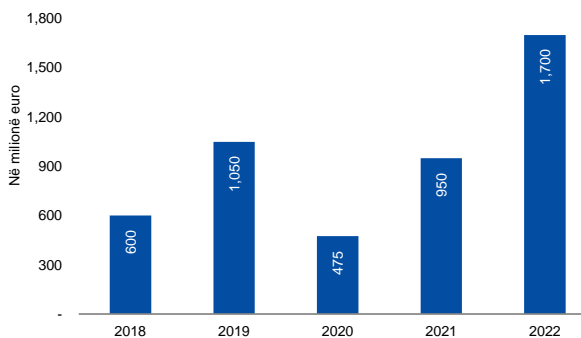
Grafik 57. Prijem kovnica evra prema apoenima (broj komada)

Izvor: CBK (2023)

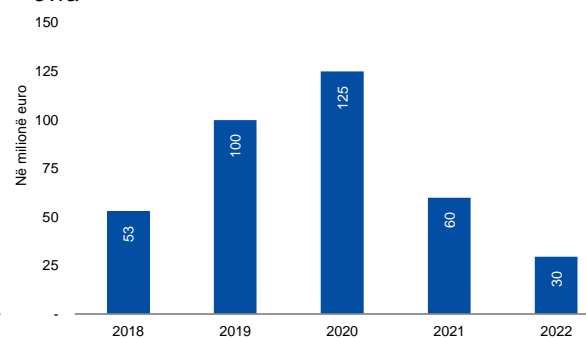
Pošto CBK održava samo optimalan nivo gotovine potreban za obavljanje operacija, viškovi se šalju u evrozonu, koji se zatim koriste za međunarodna plaćanja i kroz investicije se pretvaraju u kamatonosna sredstva. Neto doznake gotovine u inostranstvo u 2022. godini iznosile su 1.67 milijardi evra, što je za 87,7 odsto više u odnosu na prethodnu godinu kada su iznosile 890.00 miliona evra. Ovo neto povećanje doznaka u 2022. godini je rezultat povećanja depozita bankarskog sektora s jedne strane i nepromenjene potražnje za gotovinom s druge strane.

Grafikon 58. Izvoz gotovine, (vrednost) u milionima evra

Izvor: CBK (2023)

Grafik 59. Uvoz gotovine, (vrednost) u milionima evra

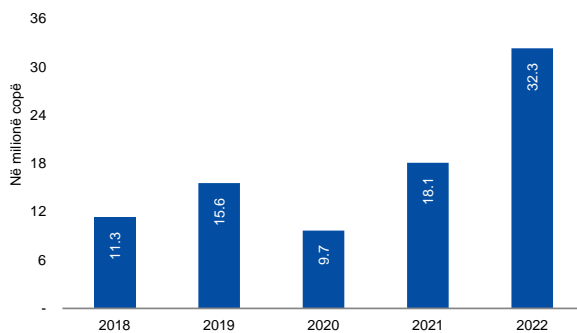
Izvor: CBK (2023)

Tokom 2022. godine, oko 45.15 miliona komada evro novčanica koje je primio bankarski sektor obrađeno je proverom autentičnosti i klasifikovano prema stepenu podobnosti. Provera autentičnosti i klasifikacija prema stepenu podobnosti značajno je doprinela zaštiti integriteta evro novčanica, kao i omogućila otkrivanje falsifikata, čime je obezbeđeno da sve evro novčanice i

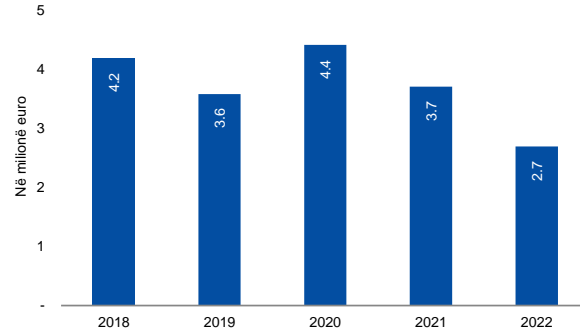
kovanice koje se stavljaju u opticaj imaju dobro kvalitativno stanje (podobno za ponovni promet) kako bi se obezbedilo da se ove poslednje mogu lako proveriti za njihovu autentičnost.

Grafikon 60. Izvoz gotovine, (obim) u milionima komada

Izvor: CBK (2023)

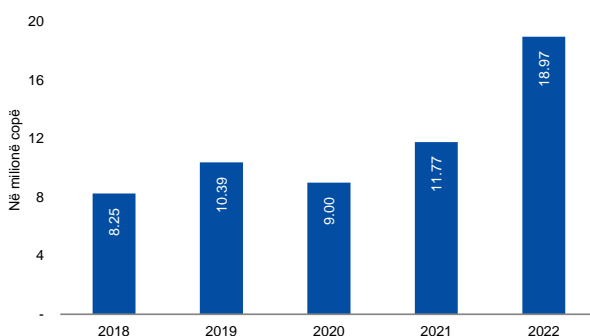
Grafikon 61. Uvoz gotovine, (obim) u milionima komada

Izvor: CBK (2023)

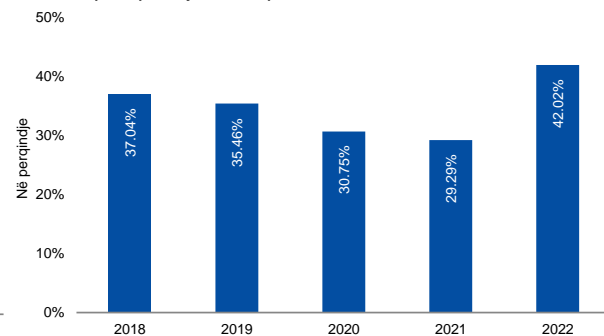
Oko 18.97 miliona komada evro novčanica (42,0 odsto od ukupnog broja evro novčanica deponovanih od strane bankarskog sektora) tokom 2022. godine klasifikovano je kao nepodobno za ponovni promet (izuzetno zastarelo/oštećeno) i povučeno je iz opticaaja slanjem bankama evrozona. Ovako značajan obim nepodobnih evro novčanica povučenih iz opticaaja značajno je doprineo poboljšanju kvaliteta gotovine u opticaju u Republici Kosovo.

Grafikon 62. Nepodobne novčanice povučene iz

Izvor: CBK (2023)

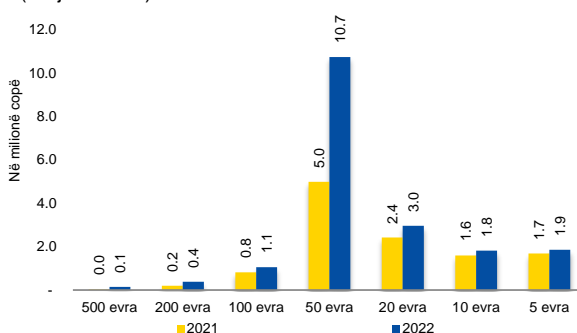
Grafikon 63. Nepodobne novčanice povučene iz opticaaja od ukupno primljenih, u postocima

Izvor: CBK (2023)

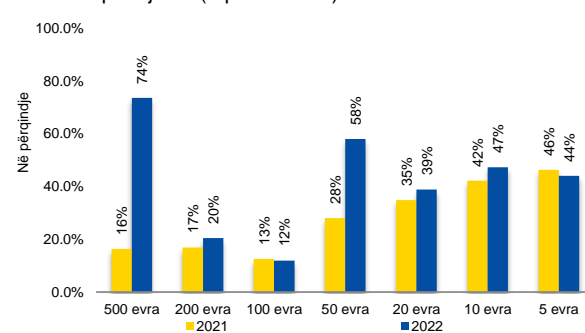
Slično prethodnim godinama, novčanice koje su uglavnom bile klasifikovane kao nepodobne za ponovni promet bile su novčanice od 50, 20, 10 i 5 evra. One su činile oko 91,7 odsto nepodobnih novčanica povučenih iz opticaaja zbog češće upotrebe od strane građana.

Grafikon 64. Nepodobne novčanice povučene iz opticaaja (broj komada)

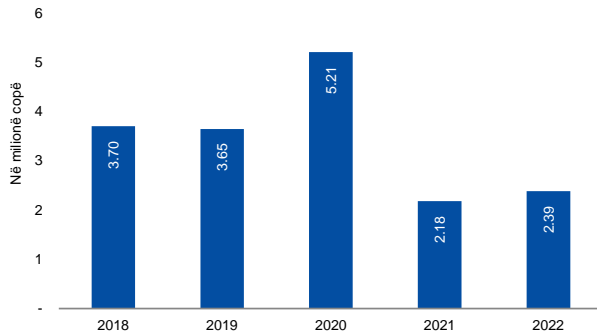
Izvor: CBK (2023)

Grafikon 65. Nepodobne novčanice povučene iz opticaaja od svih primljenih (u procentima)

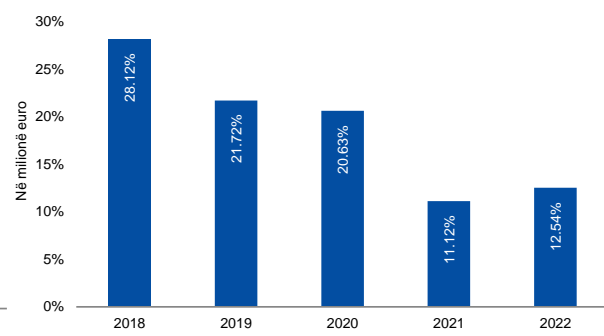
Izvor: CBK (2023)

Grafikon 66. Nove novčanice puštene u opticaj (obim), u milionima komada

Izvor: CBK (2023)

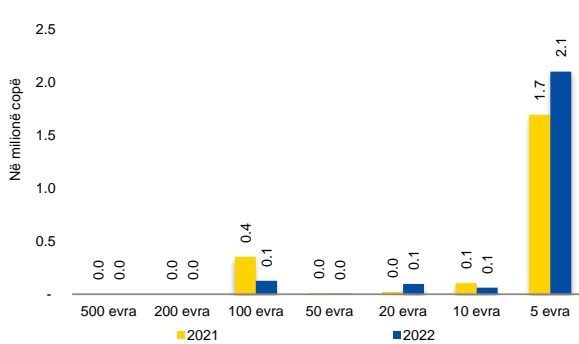
Grafikon 67. Nove novčanice puštene u opticaj od ukupno snabdevenih (obim), u postocima

Izvor: CBK (2023)

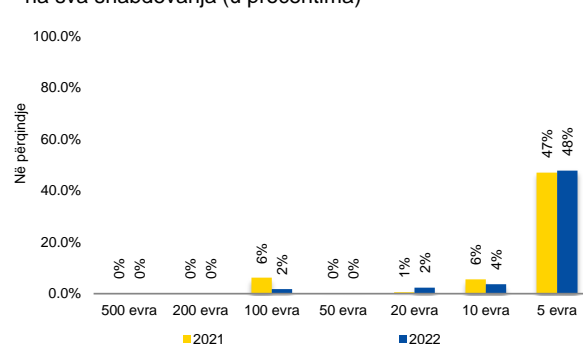
Kvalitet gotovine u opticaju je poboljšao i snabdevanjem bankarskog sektora potpuno novim evro novčanicama, koje su donete iz evrozona. Tokom 2022. godine, CBK je snabdevala bankarski sektor sa više od 2.39 miliona komada novih evro novčanica (12,5 odsto od ukupnog broja isporučenih evro novčanica).

Grafikon 68. Nove novčanice puštene u opticaj (broj komada)

Izvor: CBK (2023)

Grafikon 69. Nove novčanice puštene u opticaj u odnosu na sva snabdevanja (u procentima)

Izvor: CBK (2023)

Oko 94,6 odsto količine novih novčanica isporučenih tokom 2022. godine bile su novčanice malih apoen (20, 10 i 5 evra), koje su isporučene komercijalnim bankama radi izmirenja gotovinskih transakcija. Štaviše, sve evro novčanice podobne za ponovni promet, kojima su komercijalne banke bile snabdevene, bile su visokog kvaliteta (podobne za ponovni promet).

6.1.1. Održavanje računa i transakcije

CBK pruža bankarske usluge Vladi Republike Kosovo, Kosovskoj agenciji za privatizaciju i drugim institucijama kao što su banke i druge finansijske institucije, javni subjekti, strane banke, centralne banke, međunarodne finansijske institucije (Međunarodni monetarni fond, Svetska banka), i međunarodne organizacije, kako je navedeno u članu 9. Zakona br. 03/L-209 CBK-a.

CBK je podržala unapređenje procesa obavljanja transakcija i izdvajanja Ministarstva finansija i Kosovske agencije za privatizaciju. I tokom 2022. godine, kao i prethodnih godina, sva međunarodna plaćanja su vršena preko SWIFT mreže, dok su sva lokalna plaćanja vršena preko KIPS sistema, čime je skraćeno vreme i povećana efikasnost obrade.

Dok je većina gotovinskih operacija CBK-a u 2022. godini obavljena u ime/i i za račun komercijalnih banaka, većina domaćih plaćanja CBK-a je obavljena u ime/i za račun KAP.

Tokom 2022. godine, CBK je u ime svojih klijenata obradio blizu 11.30 hiljada odlaznih naloga za plaćanje (povećanje od 15.4 odsto u odnosu na prethodnu godinu), i prihvatila je u njihovo ime blizu 9.60 hiljada naloga za plaćanje (povećanje od 16.3 odsto u odnosu na prethodnu godinu).

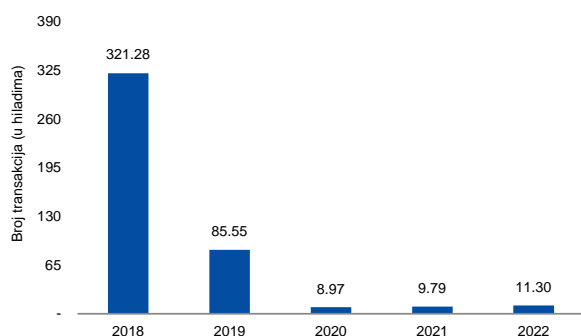
Tabela 24. Iznos transakcija po glavnim vrstama plaćanja (u hiljadama evra)

Vrste transakcija	2018	2019	2020	2021	2022
Transakcije gotovinom	+643,831	+965,364	+354,562	+1,119,117	+1,516,986
Depozit gotovine	1,187,889	1,697,993	1,449,546	2,087,729	2,500,146
Podizanje gotovine	544,057	732,629	1,094,984	968,612	983,160
Domaći transferi	+1,050,203	+425,715	+70,305	+30,021	+34,037
Domaći dolazni transferi	1,882,670	693,428	110,763	76,421	92,164
Domaći odlazni transferi	832,467	267,714	40,458	46,400	58,127
Međunarodni transferi	-642,864	-954,036	-424,086	-1,068,449	-1,444,209
Međunarodni dolazni transferi	1,054,765	1,971,668	1,794,963	1,727,337	1,728,325
Međunarodni odlazni transferi	1,697,629	2,925,705	2,219,049	2,795,786	3,172,534

Izvor: CBK (2023)

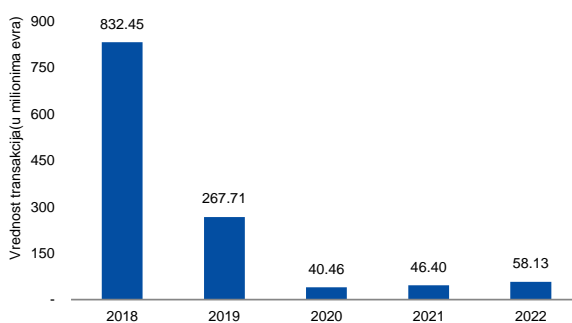
Iskazano u vrednosti, odlazni domaći nalozi dostigli su iznos od preko 58.13 miliona evra (povećanje od 25,3 odsto u odnosu na prethodnu godinu), dok su dolazni domaći nalozi dostigli iznos od preko 92.16 miliona evra (povećanje od 20,6 odsto u odnosu na prethodnu godinu). Najveći broj i iznos domaćih transakcija je izvršila CBK u ime KAP-a.

Grafikon 70. Obim domaćih odlaznih transfera, broj

Izvor: CBK (2023)

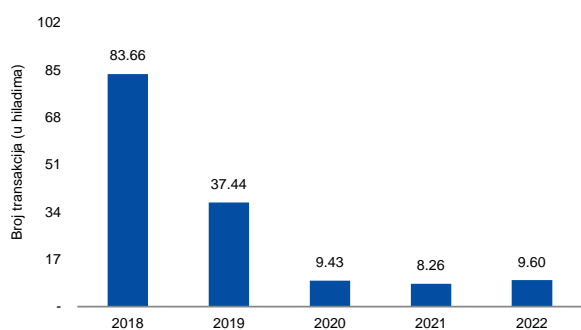
Grafikon 71. Vrednost domaćih odlaznih transfera, u milionima evra

Izvor: CBK (2023)

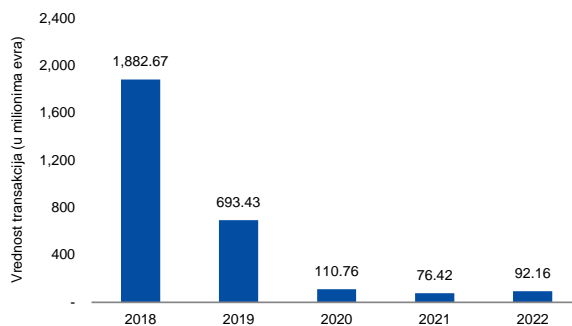
Što se tiče odlaznih domaćih plaćanja, treba napomenuti da ih sve komercijalne banke same generišu, dok osiguravači većinu svojih plaćanja vrše preko poslovnih banaka. Naime, svi ostali vlasnici CBK računa koriste usluge plaćanja koje pruža CBK na ograničen način, pošto svi imaju račune u komercijalnim bankama.

Grafikon 72. Obim domaćih dolaznih transfera, broj

Izvor: CBK (2023)

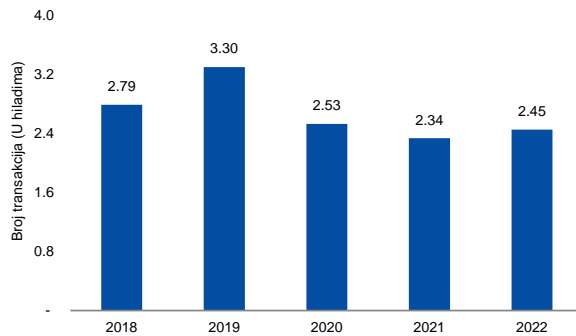
Grafikon 73. Vrednost domaćih dolaznih transfera, u milionima evra

Izvor: CBK (2023)

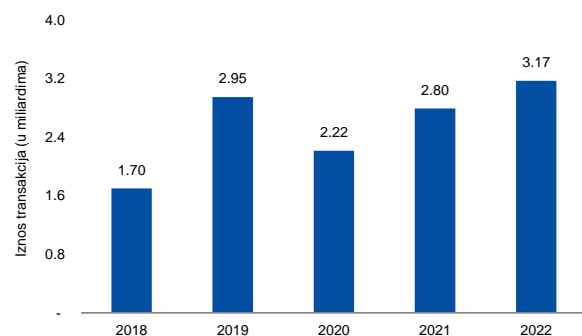
Što se tiče međunarodnih transakcija, najveći broj njih je izvršila CBK po nalogu i za račun Trezora. S druge strane, na osnovu njihove vrednosti, većina međunarodnih transakcija koje je izvršila CBK odnosila se na transfere sredstava komercijalnih banaka i Kosovskog penzijskog fonda.

Grafikon 74. Obim međunarodnih odlaznih transfera, broj

Izvor: CBK (2023)

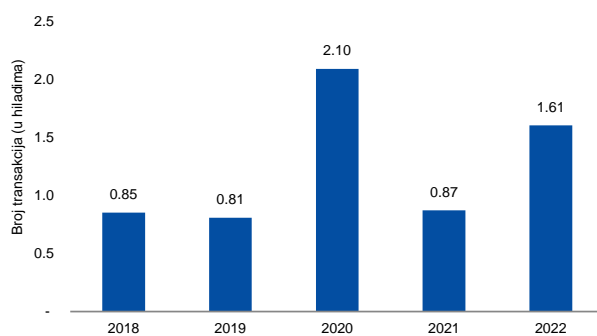
Grafikon 75. Vrednost međunarodnih odlaznih transfera, iznos

Izvor: CBK (2023)

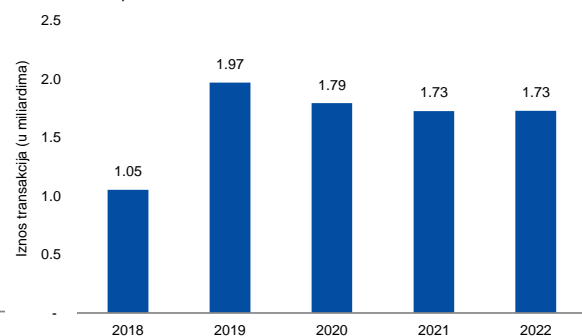
CBK je tokom 2022. godine obradio u ime svojih klijenata blizu 2.451 odlaznih naloga za plaćanje u inostranstvu (povećanje od 4,97 procenata u poređenju sa prethodnom godinom), i primio je na njihov račun blizu 1.607 dolaznih međunarodnih naloga za plaćanje (povećanje od 83,9 procenata u poređenju sa prethodnom godinom). Iskazano u vrednosti, odlazni nalozi sa inostranstvom dostigli su iznos od preko 3.17 milijardi evra (povećanje od 13,5 odsto u odnosu na prethodnu godinu), dok su dolazni međunarodni platni nalozi dostigli iznos od preko 1.73 milijarde evra (blagi rast od 0,06 odsto u odnosu na prethodnu godinu).

Grafikon 76. Obim međunarodnih dolaznih transfera, broj

Izvor: CBK (2023)

Grafikon 77. Vrednost međunarodnih dolaznih transfera, iznos

Izvor: CBK (2023)

Dana 31. decembra 2022. godine depoziti institucija Vlade Kosova dostigli su iznos od 419.66 miliona evra, dok su depoziti KAP-a dostigli iznos od 165.85 miliona evra. Zajedno, depoziti institucija Vlade Kosova i KAP-a činili su oko 45,5 odsto depozita koji su držani u CBK na kraju 2022. godine.

Tabela 25. Nivo depozita glavnim klijentima (u hiljadama evra)

Stanje računa	2018	2019	2020	2021	2022
Ukupno stanje	1,217,914	1,187,685	1,214,559	1,275,801	1,288,150
Vladine institucije	374,663	444,301	316,897	423,322	419,664
Kosovska agencija za privatizaciju	388,116	275,160	191,457	184,737	165,854
Komercijalne banke + osiguravajuća društva	347,931	419,659	571,114	593,910	575,043
Ostalo	107,205	48,566	135,091	73,832	127,589

Izvor: CBK (2023)

Komercijalne banke i osiguravači imaju značajno učešće u nivou depozita u CBK. Ovi depoziti se uglavnom odnose na zakonske i regulatorne zahteve i obaveze komercijalnih banaka i osiguravača.

Oni su činili 44,6 odsto depozita koji su držani u CBK-u na kraju 2022. godine. Dana 31. decembra 2022. godine, depoziti komercijalnih banaka i osiguravača iznosili su 575.04 miliona evra.

6.2. Platni sistem

Obezbeđivanje sigurnih i efikasnih sistema plaćanja je jedan od glavnih ciljeva CBK-a. Međubankarski platni sistem, izgrađen i pod upravom CBK-a, tokom 2022. godine je obezbedio maksimalnu dostupnost, garantujući obradu i poravnanje plaćanja za sve ekonomske aktore zemlje. U okviru ispunjenja ovog cilja, pored funkcionisanja međubankarskog platnog sistema, CBK posebnu pažnju posvećuje i nadzornoj i katalitičkoj ulozi održavanja bezbednosti sistema i daljeg razvoja platnog tržišta, sprovodeći u tom pogledu i Nacionalnu strategiju za plaćanja malih vrednosti 2021-2026.

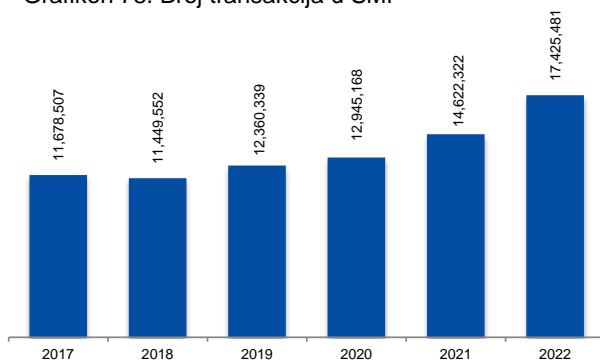
Broj elektronskih plaćanja nastavio je značajno da raste i tokom 2022. godine, gde su plaćanja putem usluge elektronskog bankarstva porasla za 16,5 odsto po obimu i za oko 29,5 odsto u vrednosti. Plaćanja karticama su takođe imala značajan porast gde je došlo do povećanja od 41 odsto u obimu i 35,3 odsto u vrednosti u odnosu na prethodnu godinu. Takođe, tokom 2022. godine došlo je do udvostručenja računa za elektronski novac i transakcija koje nude nebankarske finansijske institucije registrovane za pružanje usluga plaćanja i elektronskog novca. Ovaj rast je takođe podržan nedavnim regulatornim promenama sprovedenim u okviru Programa za plaćanja i doznake (PPD) pod vođstvom tima Svetske banke, kao i poboljšanje infrastrukture i povećanje konkurencije omogućeno ovim promenama regulatornog okvira u poslednjih nekoliko godina.

Tokom 2022. godine na tržište plaćanja Kosova dodata je nova banka, kao direktni učesnik u međubankarskom platnom sistemu (MPS), kao i NBFi registrovana za izdavanje elektronskog novca i pružanje platnih usluga, kroz koje se očekuje proširenje mogućnosti za elektronsko plaćanje i povećanje konkurencije u pružanju platnih usluga.

6.2.1. Rad međubankarskog platnog sistema

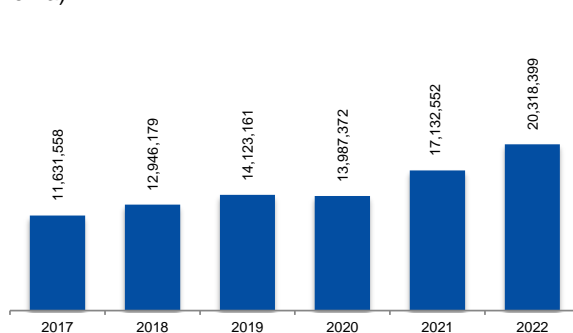
Međubankarski platni sistem (MPS), koji omogućava obradu većeg broja platnih instrumenata, međubankarski kliring, kao i saldiranje hartija od vrednosti, nastavio je normalno i nesmetano da radi. Sledeći grafikoni prikazuju broj i vrednost transakcija izvršenih preko MPS-a za odgovarajuće periode.

Grafikon 78. Broj transakcija u SMP

Izvor: CBK (2023)

Grafikon 79. Vrednost transakcija u SMP (u hiljade evra)

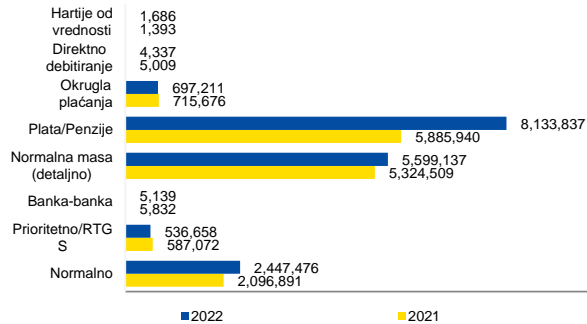
Izvor: CBK (2023)

Statistički pokazatelji aktivnosti MPS-a odražavaju povećanje obima transakcija za 19,2 odsto i vrednosti za 18,6 odsto u odnosu na prethodnu godinu, gde je tokom 2022. godine obrađeno 17.4 miliona transakcija ukupne vrednosti preko 20 milijardi evra.

U okviru MPS-a, plaćanja se vrše kroz dve komponente: RTGS (Real-Time Gross Settlement) i ACH (Automated Clearing House). U RTGS komponenti sva plaćanja u vrednosti većoj od 10.000

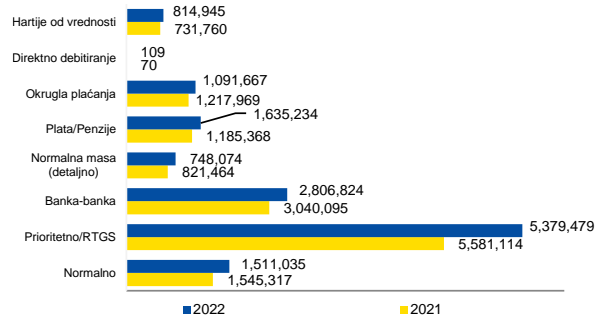
evra se vrše u realnom vremenu, kao i plaćanja po nalogu klijenata sa prioritetom, dok se u ACH komponenti vrše sva plaćanja ispod 10.000 evra koja obuhvataju sledeće vrste plaćanja: redovne-normalne uplate, masovne uplate, plate i penzije, Kos-Giro uplate i Direktno zaduživanje. Poređenje obima i vrednosti ovih kategorija plaćanja za pojedine godine prikazano je na sledećim grafikonima.

Grafikon 80. Godišnji obim SMP transakcija prema njihovim vrstama

Izvor: CBK (2023)

Grafikon 81. Godišnji obim SMP transakcija prema njihovim vrstama (u hiljadama)

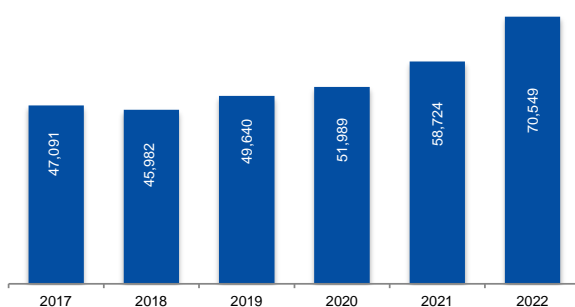

Izvor: CBK (2023)

Redovna plaćanja (normalna i masovna) čine oko 46,2 odsto obima i 17,2 odsto vrednosti MPS transakcija. RTGS transakcije se obrađuju i obračunavaju tokom radnog vremena u realnom vremenu i na bruto osnovi. Tokom 2022. godine njihov broj je činio preko 3,1 odsto ukupnog broja transakcija u MPS-u, dok je njihova vrednost iznosila oko 44,5 odsto vrednosti transakcija preko MPS-a.

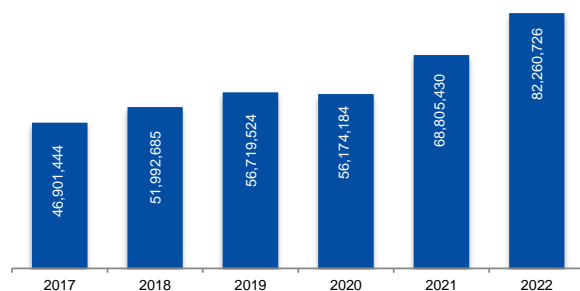
U kategoriji isplata plata/penzija imamo povećanje, kako po broju tako i po vrednosti transakcija, ako uporedimo prethodnu godinu imamo porast od 38 odsto u broju i 13,3 odsto u vrednosti transakcija. Pored povećanja obima i vrednosti transakcija u odnosu na prethodnu godinu, na grafikonima u nastavku se vidi povećanje dnevnog proseka obrađenih transakcija, kako po obimu tako i po vrednosti, od 20 odsto, odnosno 19 odsto.

Grafikon 82. Dnevni prosek broja transakcija u SMP

Izvor: CBK (2023)

Grafikon 83. Dnevni prosek broja transakcija u SMP

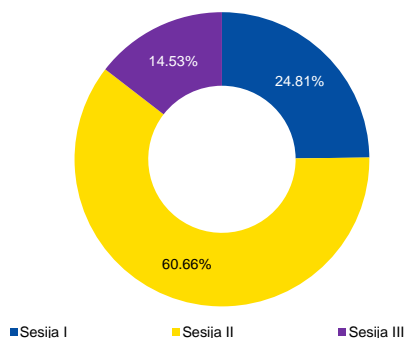
Izvor: CBK (2023)

Pregled plaćanja obrađenih kroz ACH sistem tokom 2022. godine, po sesijama, pokazuje izraženiju koncentraciju u prvoj i drugoj sesiji kliringa u odnosu na poslednju sesiju. Izbegavanje preopterećenja u tokovima plaćanja tokom poslednje kliring sesije minimizira dodatne rizike u funkcionisanju platnog sistema, pa se na transakcije obrađene u prve dve sesije primenjuju niže naknade.

Ukupna vrednost transakcija saldiranih u MPS-u tokom 2022. godine iznosila je oko 20.3 milijarde evra, koje uključuje transakcije svih učesnika, uključujući i Trezor. Od obima i vrednosti transakcija koje su pokrenule sve institucije koje učestvuju u sistemu, tri učesnika sa najvećim

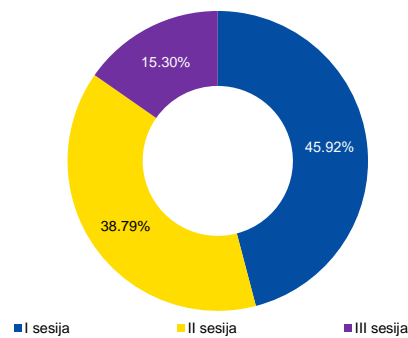
brojem pokrenutih transfera čine 60,9 odsto ukupnog obima, dok svi ostali učesnici učestvuju sa 39,1 odsto.

Grafikon 84. Broj transakcija po sesijama u SMP-u

Izvor: CBK (2023)

Grafikon 85. Vrednost transakcija prema sesijama SMP-a

Izvor: CBK (2023)

Što se tiče vrednosti transfera koje su pokrenule sve institucije učesnice, od njihove ukupne vrednosti od 20.3 milijarde transakcija, prve tri institucije učesnice u sistemu sa najvećom vrednošću pokrenutih transfera čine 42,1 odsto ukupne vrednosti, dok sve ostale institucije učestvuju sa 57,9 odsto.

Tabela 26. Pokazatelji koncentracije za transakcije pokrenute/poslate MPS-u

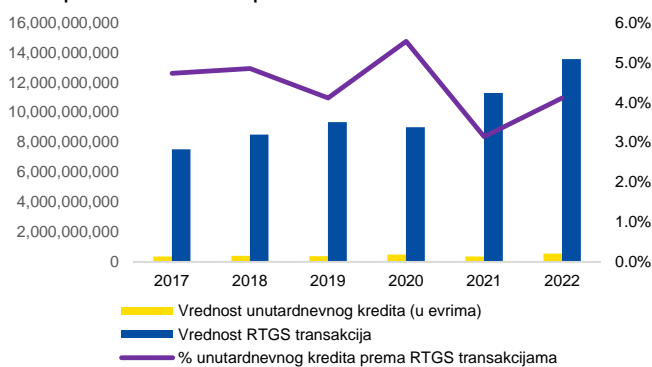
Sistemi SPN	Vëllimi	Vlera
3 pjesëmarrës në sistem	60.90%	42.10%
17 pjesëmarrësit e tjerë	39.10%	57.90%
Gjithsejt	17,453,703	20,334,977,252

Izvor: CBK (2023)

Zajam za likvidnost u toku dana - označava zajam sa zalogom koji CBK nudi bankama učesnicama u okviru radnog vremena MPS-a, koristeći državne hartije od vrednosti kao kolateral, kada je stanje banke na njenom CBK računu nedovoljno za obradu naloga za plaćanje.

Odnos vrednosti zajma u toku dana za likvidnost prema ukupnoj vrednosti aktivnosti RTGS sistema za 2022. godinu daje 4,1 odsto, što odražava nisku težinu potrebe da se aktivnost ovog sistema finansira likvidnošću od CBK, shodno tome izloženost sistema riziku likvidnosti.

Grafikon 86. Odnos unutar dnevnog kredita na ukupne vrednosti otplate u RTGS

Izvor: CBK (2023)

6.2.2. Registar bankovnih računa

U okviru operativnih funkcija važnu ulogu igra i registar bankovnih računa. Ovaj registar predstavlja infrastrukturu baze podataka, koja omogućava prijavljivanje podataka o bankovnim računima od strane davaoca podataka o računima (komercijalne banke), kao i korišćenje ovih podataka u cilju sprovođenja odluka o izvršenju od strane organa izvršenja i drugih nadležnih institucija u skladu sa odredbama Zakona o izvršnom postupku. Ovaj registar je značajno uticao

na povećanje efikasnosti u procesuiranju izvršnih predmeta od strane organa izvršnog postupka, posebno nakon proširenja funkcija na omogućavanje elektronske obrade odluka o izvršenju.

U izveštajnoj godini 47 privatnih izvršitelja, 114 službenika Sudskog saveta Kosova, kao i 12 službenika Poreske administracije Kosova imalo je pristup registru bankovnih računa, preko kojeg su razmenili 22.066 predmeta izvršnog postupka sa komercijalnim bankama, od kojih je 16.678 zatvoreno.

Tabela 27. Predmeti obrađeni u Registru bankovnih računa

Status slučaja	2021	2022	Rastući/opadajući (%)
Otvoreni	23,078	22,066	-4.39%
Zatvoreni	15,349	16,678	8.66%

Izvor: CBK (2023)

6.2.3. Nadzor i analiza platnih sistema

U cilju nadzora i reformisanja platnih sistema, CBK je krajem 2022. godine održao opsežne diskusije sa akterima tržišta platnih sistema. U tom pravcu započet je proces daljeg unapređenja statistike koja se odnosi na vrste i instrumente plaćanja. Kao rezultat toga, izvršena je revizija pravilnika za izveštavanje o statistici platnih instrumenata i revizija mesečnih izveštaja za institucije elektronskog novca sa ciljem uključivanja novih instrumenata i oblika plaćanja u analizu platnog sistema, kao i strateške podrške donošenju odluka za kretanja u oblasti plaćanja.

U cilju daljeg jačanja nadzora nad platnim sistemom, radilo se i na izmeni Politike nadzora platnih sistema, uz podršku eksperata Svetske banke u okviru RPP programa. Fokus novih promena biće na daljem jačanju nadzora platnih sistema malih vrednosti i identifikovanju rizika povezanih sa novim platnim uslugama i instrumentima, čime će se proširiti obim i praćenje novih institucija koje nude usluge plaćanja i elektronskog novca.

Tokom 2022. godine revidirana je godišnja analiza o korišćenju kartica na Kosovu, koja pored informacija koje se odnose na socio-demografsku distribuciju kartica koje koriste građani Kosova i relevantnih faktora koji su uticali na takvu distribuciju, takođe uključuje informacije vezane za vrste kartica, upotrebu kartica na različitim terminalima, uključujući i online terminale. Godišnja analiza o upotrebi kartica na Kosovu se objavljuje na redovnoj godišnjoj osnovi na zvaničnom sajtu CBK-a.

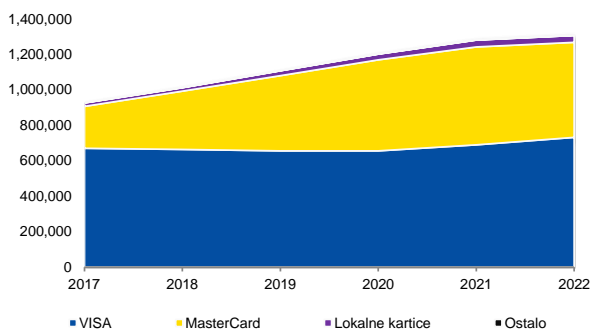
Takođe, u okviru izrade analiza i izveštaja o statistici plaćanja, pripremljeni su i objavljeni redovni godišnji i mesečni izveštaji o broju i vrednosti uplata međubankarskog platnog sistema, o depozitima i rezervama komercijalnih banaka, o instrumentima sa gotovinom i bez gotovine kao i uporedni izveštaj o instrumentima elektronskog plaćanja (Kosovo u poređenju sa zemljama Centralne i Jugoistočne Evrope) koji su objavljeni na zvaničnom sajtu CBK-a.

6.2.4. Platni instrumenti i bankarska infrastruktura za usluge plaćanja

Izveštaji banaka o platnim instrumentima pokazuju da je do kraja decembra 2022. godine broj debitnih kartica dostigao preko 1.3 miliona, dok je broj kreditnih kartica dostigao 181 hiljadu. U odnosu na pre godinu dana, utvrđeno je da je broj debitnih kartica povećan za 2,0 odsto, dok je uočen porast broja kreditnih kartica od 3,0 odsto.

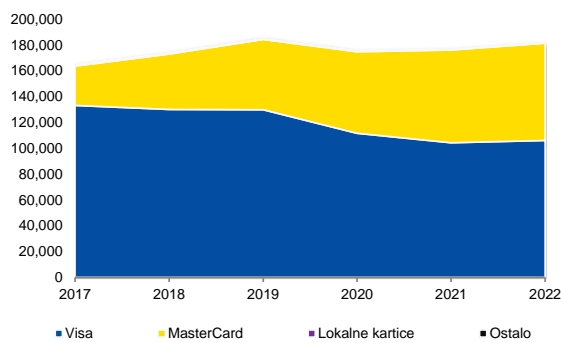

Grafikon 87. Broj debit kartica prema vrsti

Izvor: CBK (2023)

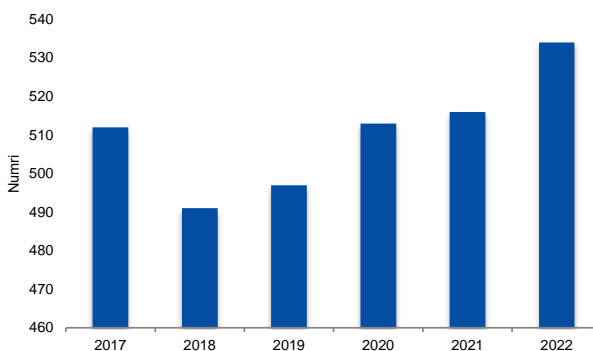
Grafikon 88. Broj debit kartica prema vrsti

Izvor: CBK (2023)

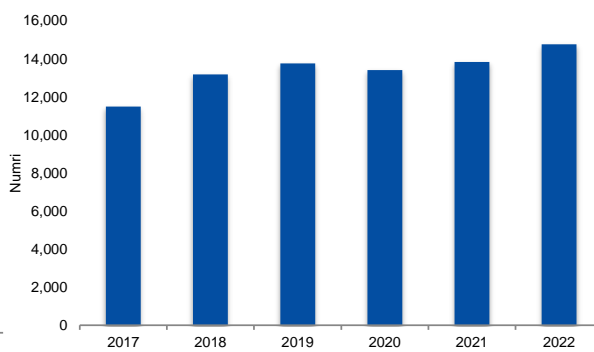
Što se tiče infrastrukture terminala, vidi se da je u prošloj godini zabeležen porast broja bankomata u odnosu na prethodnu godinu, a takođe je zabeležen i blagi porast broja terminala na prodajnim mestima/POS tokom 2022. godine.

Grafikon 89. Broj ATM terminala

Izvor: CBK (2023)

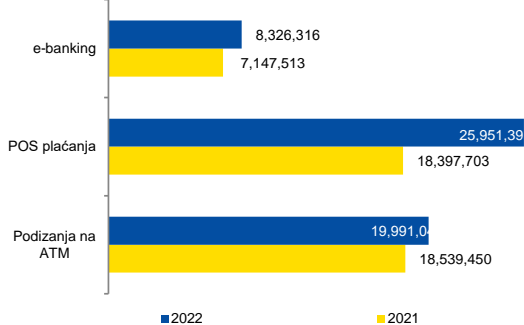
Grafikon 90. Broj POS terminala

Izvor: CBK (2023)

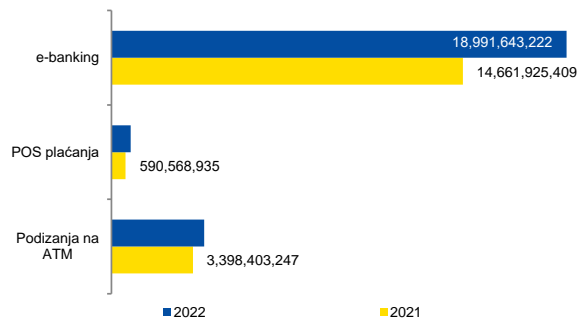
Pored povećanja broja platnih terminala i instrumenata, statistički podaci pokazuju da je 2022. godinu karakterisalo i povećanje upotrebe instrumenata elektronskog plaćanja.

Grafikon 91. Godišnji obim transakcija elektronskih platnih instrumenata

Izvor: CBK (2023)

Grafikon 92. Godišnja vrednost transakcija elektronskih platnih instrumenata

Izvor: CBK (2023)

Broj plaćanja putem Internet/e-banking usluge dostigao je 8,3 miliona transakcija, što u odnosu na prethodnu godinu predstavlja povećanje od 16,5 odsto, dok je njihova vrednost dostigla 18.9 milijardi evra, uz godišnji rast od 29,5 odsto.

I 2022. godinu karakteriše sve veći trend korišćenja plaćanja karticama. Broj uplata na prodajnim mestima/POS je povećan za 41,0 odsto, dok je vrednost povećana u odnosu na prethodnu godinu za oko 35,3 odsto. Podizanja na bankomatima pokazuje porast po broju i vrednosti u odnosu na

prethodnu godinu. Broj podizanja na bankomatima povećan je za 7,8 odsto, dok je vrednost podizanja porasla za 13,8 odsto.

Izveštaji banaka pokazuju da je na kraju 2022. godine ukupan broj bankovnih računa klijenata dostigao oko 2.37 miliona, što predstavlja blagi pad od 0,5 odsto u odnosu na kraj 2021. godine. Oko 98,5 odsto računa pripada rezidentima, dok oko 1,5 odsto pripada nerezidentima.

Porast elektronskih plaćanja tokom godina odražava se i na način na koji se vrše kreditni transferi. Transferi u papirnom obliku se konstantno smanjuju u odnosu na one u elektronskom obliku. Tokom 2022. godine, transferi pokrenuti u papirnom obliku činili su 18 odsto, dok su oni u elektronskom obliku činili 82 odsto ukupnih transfera pokrenutih preko banaka.

Od ukupnog broja naloga na kraju 2022. godine, preko 688 hiljada naloga imalo je „online” pristup sa interneta. Ovo predstavlja povećanje od oko 28 procenata u nalogima za daljinski pristup.

Tabela 28. Broj računa

Opis računa	Ukupno računa klijenata			Dostupno sa interneta		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Računi klijenata (1+2)	2,292,172	2,384,742	2,371,544	411,346	537,733	688,891
1-Računi rezidenata (a+b)(%)	98.57%	98.57%	98.50%	98.22%	98.50%	98.29%
a-pojedinačni (%)	92.71%	92.97%	91.73%	86.63%	87.98%	89.54%
b-poslovni (%)	7.29%	7.03%	8.27%	13.37%	12.02%	10.46%
2-Nerezidentni računi (c+d) (%)	1.43%	1.41%	1.50%	1.78%	1.50%	1.71%
a-pojedinačni (%)	98.79%	98.99%	98.95%	93.66%	97.83%	91.55%
b-poslovni (%)	1.21%	1.01%	1.05%	6.34%	2.17%	8.45%

Izvor: CBK, Izveštavanje banaka prema „Uredbi o izveštavanju statistike instrumenata“

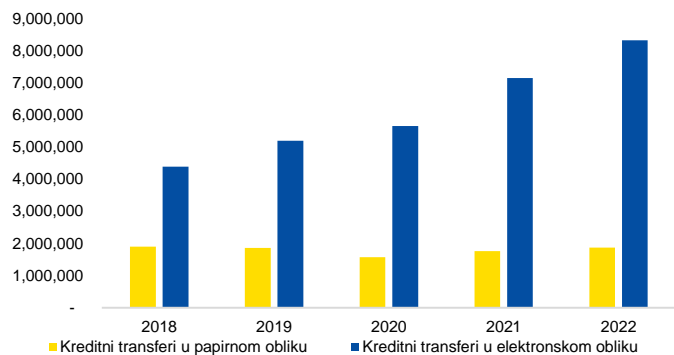
Učešće naloga sa pristupom Internetu poslednjih godina beleži kontinuirani porast.

Na grafikonu 94 prikazano je učešće računa sa pristupom Internetu u ukupnom broju tekućih računa u poslednjih pet godina. Na osnovu statističkih podataka, razvoj infrastrukture je nastavljen uz rastući trend, a ohrabrujući je i brz trend povećanja upotrebe instrumenata elektronskog plaćanja.

Nebankarske finansijske institucije registrovane za izdavanje elektronskog novca na kraju 2022. godine prijavile su 25.554 računa elektronskog novca, što predstavlja brzi rast s obzirom da im je ovo tek treća godina rada na tržištu.

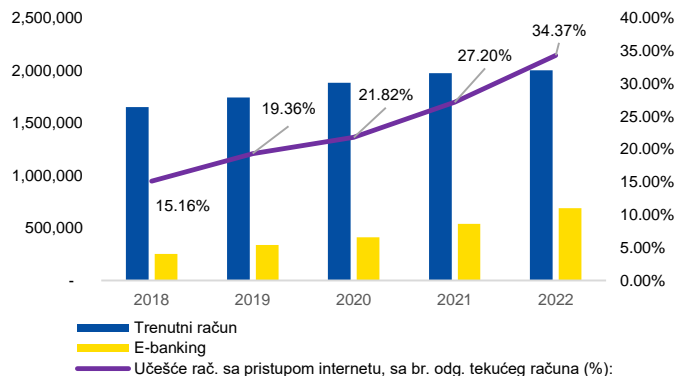
Ove institucije su zajedno izvršile obim od oko 300.000 plaćanja elektronskim novcem, u vrednosti od oko 70 miliona evra.

Grafikon 93. Broj kreditnih transfera u elektronskom obliku u odnosu na transfere u papirnom obliku

Izvor: CBK (2023)

Grafikon 94. Broj računa sa pristupom internetu u odnosu na ukupan broj tekućih računa

Izvor: CBK (2023)

Tabela 29. Broj računa elektronskog novca

Opis računa	2021	2022
Računi elektronskog novca (E-money accounts)	11,543	25,164

Izvor: CBK (2023)

Procenjuje se da podsticanje korišćenja instrumenata elektronskog novca utiče i na proširenje finansijske inkluzije građana omogućavanjem pristupa platnim uslugama (otvaranje računa za elektronski novac/platni račun i posedovanje pripejd kartice) kategorijama stanovništva bez pristupa bankarskim uslugama, kao što su kategorije koje nisu zaposlene. Obavljanje elektronskih transakcija se takođe smatra glavnim prozorom koji vam može olakšati pristup kreditima i drugim finansijskim uslugama.

Tabela 30. Broj i vrednost plaćanja elektronskim novcem

Opis	2021	2022
Broj	52,779	278,538
Vrednost	29,170,803	69,939,744

Izvor: CBK (2023)

6.2.5. Uloga CBK-a kao katalizatora platnog sistema

U okviru svoje uloge katalizatora platnog sistema, CBK je nastavio reforme za modernizaciju i proširenje platnog tržišta i sproveo je nekoliko aktivnosti u pogledu razvoja i daljeg reformisanja infrastrukture i platnih usluga. S tim u vezi, tokom 2022. godine odobrene su izmene uredbe o instrumentima elektronskog plaćanja kroz koje su prilagođeni zahtevi Uredbe EU 2015/751 o multilateralnim naknadama za plaćanja zasnovana na platnim karticama. Svrha ovih dopuna je da se ograniče međubankovne naknade prema standardima EU, kako bi se uticalo na smanjenje troškova trgovaca za prihvatanje plaćanja karticama kako bi se omogućio niži trošak čak i za male maloprodajne trgovce. Takođe, nove izmene zahtevaju povećanu transparentnost u pogledu troškova koje na trgovce primenjuju banke koje nude uslugu prihvatanja plaćanja karticama, kako bi lakše uporedili usluge koje nude različite banke.

U cilju rešavanja preporuka misije Svetske banke na Kosovu u okviru Razvojnog modula Programa za procenu finansijskog sektora (FSAP), koje se odnose na sistem međubankarskih plaćanja i bankarske zahteve, kao i pitanja identifikovana tokom rada MPS sistema od njegovog puštanja u rad u julu 2016. godine kojem su potrebna dodatna pojašnjenja i regulacije, takođe je izvršena dopuna uredbe o međubankarskom platnom sistemu.

Takođe, u cilju prikupljanja statističkih podataka za nove platne usluge, koje su u stalnom razvoju, kao što su plaćanja putem aplikacija za mobilne telefone, plaćanje karticama preko digitalnih novčanika, kao i novi oblici plaćanja, izvršena je dopuna uredbe o statističkim podacima platnih instrumenata.

Ove aktivnosti su se uglavnom odvijale u okviru RPP programa uz podršku eksperata Svetske banke, u cilju sprovođenja Nacionalne strategije za plaćanja malih vrednosti (2021-2026). U sprovođenju strategije, CBK je u okviru programa RPP nastavila sa izradom Zakona o platnim uslugama, kroz koji će tri direktive Evropske unije važne za platne usluge biti transponovane u domaće zakonodavstvo: Direktiva o uslugama plaćanja poznata kao PSD2, Direktiva o platnim računima i Direktiva o institucijama za elektronski novac. Smatra se da će prilagođavanje ovih direktiva lokalnom tržištu doprineti unapređenju konkurencije na tržištu platnih usluga, u povećanju transparentnosti i sigurnosti u uslugama koje nudi tržište i u stvaranju konsolidovanog okvira za zaštitu potrošača. Usklađivanje prakse uređenja tržišta platnih usluga sa evropskim je

takođe fundamentalni korak u vezi sa integracijom i sprovođenjem preporuka u okviru slobodnog kretanja kapitala i članstva u jedinstvenoj šemi plaćanja u evrima poznatoj kao SEPA (Single Euro Payments Area).

6.2.6. Saradnja sa drugim domaćim i međunarodnim institucijama

Tokom 2022. godine, u okviru saradnje na Projektu modernizacije platnih sistema zemalja Zapadnog Balkana, pod rukovodstvom Saveta za regionalnu saradnju (RCC – Regional Cooperation Council), izvršene su neophodne konsultacije u vezi sa drugom fazom projekta koji ima za cilj podršku u regulatornim i infrastrukturnim aspektima kako bi se omogućila brza i efikasna prekogranična plaćanja između zemalja Zapadnog Balkana i između njih i EU, kao i za pripremu zemalja regiona za članstvo u šemi plaćanja EU koja je poznata kao SEPA.

CBK je takođe angažovan na podršci Trezoru, AID-u i drugim relevantnim akterima u pružanju i korišćenju platnih usluga. Konkretno, u vezi sa projektom za omogućavanje elektronskog plaćanja preko portala usluga vlade e-Kosova. Pored toga, CBK je organizovao sastanke i održavao stalnu komunikaciju sa provajderima platnih usluga, uključujući banke i Udruženje banaka, kao i NBFi registrovanim za pružanje usluga plaćanja i elektronskog novca, sa ciljem podsticanja razvoja tržišta sistema i usluga plaćanja, organizovanjem diskusija o najnovijim dešavanjima, kao i neophodnim ažuriranjima regulatornog okvira, radi povećanja efikasnosti i sigurnosti platnih sistema i usluga.

6.3. Upravljanje sredstvima

Centralna banka Kosova ostvaruje ulaganje rezervi i rad centralnog depozitnog sistema (CSD) za trgovinu hartijama od vrednosti izdatih od strane Republike Kosovo. Poslovi upravljanja rezervama su navedeni u Zakonu o Centralnoj banci Republike Kosovo, odnosno članu 15. Zakona br. 03/L-209.

6.3.1. Upravljanje investicijama

Centralna banka upravlja svojim rezervama radi postizanja ciljeva Investicione politike koju je odobrio Izvršni odbor, gde su sigurnost i likvidnost imovine prioritet, pre povrata od investicije.

Instrumenti

Rezerve u portfelju CBK-a se sastoje od instrumenata portfelja koji su klasifikovani kao likvidni i investicioni nivo. Likvidna kategorizacija rezervi se sastoji od instrumenata koji se održavaju da bi se obezbedila dovoljna sredstva za plaćanje i transfere u skladu sa potrebama CBK-a i njenih deponenata. S druge strane, kategorizaciju investicije ispunjavaju sigurni finansijski instrumenti sa investicionim kreditnim rejtingom kojima se takođe lako trguje.

Portfelj evro rezervi CBK-a prema instrumentima je prikazan na grafikonu 95 stanja na dan 31. decembra 2022. godine, gde imamo 47,9 odsto portfelja u međunarodnim hartijama od vrednosti i 20,5 odsto portfelja u hartijama od vrednosti koje emituje Vlada Republike Kosovo. U cilju obezbeđivanja dovoljnosti sredstava za međunarodne transfere deponenata CBK-a, sredstva na tekućem računu se održavaju za realizaciju kratkoročnih obaveza CBK-a, koje za izveštajni period čine nivo od 21,7 odsto portfelja. Oko 10 odsto je plasirano u bankarske depozite kako bi se obezbedila adekvatna raspodela po kratkoročnim instrumentima.

Investicioni portfelj CBK rezervi u svim valutama se sastoji od sledećih finansijskih instrumenata:

- oročeni bankovni depoziti u evropskim bankama sa adekvatnim investicionim rejtingom, kratkoročni repo ugovori plasirani kod lokalnih banaka ili Federalnih rezervi SAD;

- međunarodne hartije od vrednosti, odnosno državne, opštinske, nadnacionalne obveznice, državne agencije ili kreditne institucije u evrima i dolarima sa rokom trajanja do sedam godina;
- državne obveznice izdate od strane Vlade Republike Kosova kojima se trguje na sekundarnom tržištu hartija od vrednosti sa rokom dospeća do sedam godina.

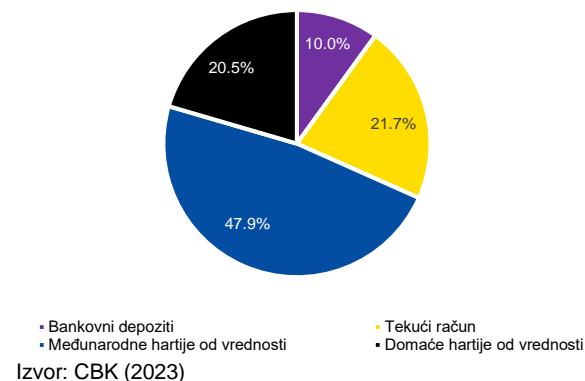
Takođe, tokom 2022. godine, nastavljeni su plasmani u kratkoročne repo ugovore (Repo) sa komercijalnim bankama Republike Kosovo kao važan instrument tržišta novca. Preko ovog instrumenta, CBK nudi lokalnim bankama brzu likvidnost u slučaju potrebe za period od jednog do deset dana nasuprot kolateralu, odnosno hartija od vrednosti izdatih od strane Vlade Republike Kosovo. Ovaj instrument takođe pomaže da se državne obveznice tretiraju kao likvidniji instrumenti, nudeći njihovim vlasnicima lak pristup finansiranju putem kolaterala.

Kao i prethodne godine, tokom 2022. godine CBK je nastavio da bude deo kreditne linije koju nudi Evrosistem preko Deutsche Bundesbank. Preko ove kreditne linije, Evropska centralna banka je ponudila Centralnoj banci Republike Kosovo mogućnost da se zaduži iz paketa likvidnosti Evrosistema uz adekvatan kolateral u evrima koji se sastoji od tržišnih dužničkih hartija od vrednosti koje su izdale centralne vlade evrozone i nadnacionalne institucije. Ova kreditna linija se odnosi na moguće potrebe CBK-a za likvidnost u slučaju eventualnih potraživanja, omogućavajući joj da pozajmi do 100 miliona evra od Evropske centralne banke. Kreditna linija će ostati na snazi do sredine januara 2024. godine, uz mogućnost produženja roka.

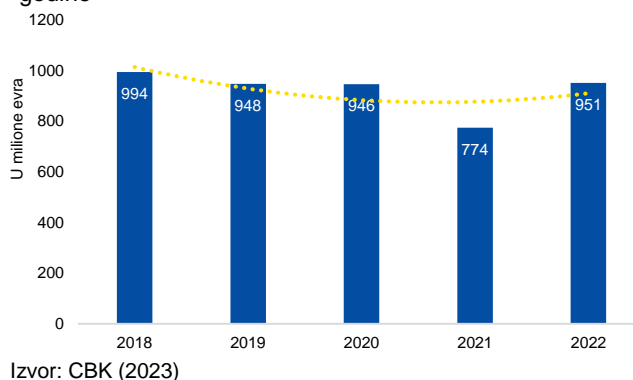
Valute

Valutni sastav portfelja rezervi CBK sastoji se od evra i američkih dolara. Kao što se može videti na grafikonu 96, rezerve evra koje su dostupne u portfelju CBK porasle su na 951 milion evra u 2022. godini sa 774 miliona u prethodnoj godini, zbog kretanja sredstava deponovana CBK-a.

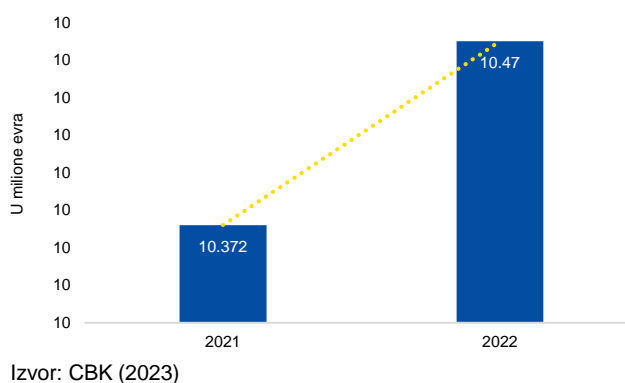
Grafikon 95. Portfelj rezervi (EUR) CBK-a, prema stanju 31. decembra 2022. godine

Grafikon 96. Konačni bilans uložениh sredstava u evrima (hiljada) prema njihovom stanju 31. decembra dotične godine

Grafikon 97. Konačni bilans uložениh sredstava u USD (mil) prema njihovom stanju 31. decembra dotičnih godina.

Otprilike 1 procenat portfelja rezervi se drži u američkim dolarima uloženim u jednodnevne plasmane po kamatnoj stopi navedenoj u ugovorima o otkupu sa Federalnim rezervama SAD i kratkoročnim hartijama od vrednosti koje izdaje i plaća Trezor SAD sa rokom dospeća do godinu dana u okviru automatskog investicionog programa sa Federalnim rezervama (Automatic Investment Programme). U 2022. godini nema značajne promene u nivou rezervi u USD, sa blagim povećanjem sa 10.37 miliona koliko je bilo u 2021. godini na 10,47 miliona u 2022. godini kao što se vidi na grafikonu 97 koje dolazi kao rezultat akumulacije kamata. Raspodela sredstava u dve dotične valute vrši se na osnovu sadržaja rezervi CBK-a od njenih deponenata, koje uglavnom dolaze i čuvaju se u evrima.

Raspodela

Raspodela investicije u portfelj rezervi prema Investicionoj politici vrši se u različite vrste instrumenata i emitenata u cilju minimiziranja rizika koncentracije.

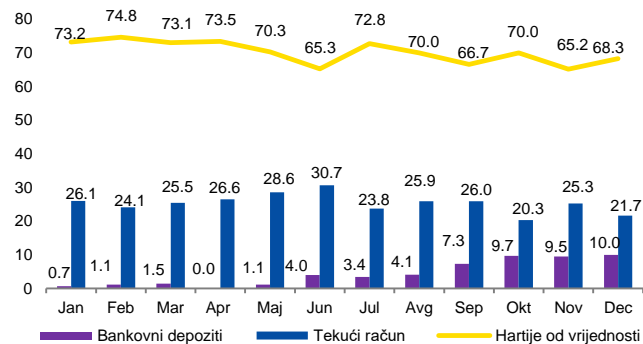
Tokom 2022. godine izvršena je distribucija portfelja sa fokusom na kategoriju visokolikvidne, lako konvertibilne aktive sa razvijenim tržištem, kao što su hartije od vrednosti – trezorski zapisi spise i obveznice. Shodno tome, hartije od vrednosti predstavljaju glavne instrumente sa najvećim učešćem u portfoliju CBK-a kao likvidni instrumenti, što je prikazano u grafikonu 98.

U portfelju hartija od vrednosti poseban značaj se pridaje geografskoj raspodeli, raspodeli po emitentima i uslovu da ove hartije od vrednosti budu priznate kao prihvatljiv kolateral od strane Evropske centralne banke. Kao i prethodne godine, distribucija portfelja CBK-a u hartijama od vrednosti takođe je bila diktirana cenama obveznica na tržištu i tržišnom ponudom državnih, nadnacionalnih, agencijskih i kreditnih institucija obveznica emitovanih i isplaćenih u evrima.

Zbog negativnih stopa u evrosistemu koje su nastavljene do jula 2022. godine, imamo veću distribuciju na tekućim računima, a manju na depozite u bankama. Nakon podizanja stopa u periodu jul-avgust, distribucija depozita u bankama se postepeno povećavala, istovremeno smanjujući nivo sredstava na tekućem računu. Depozitna stopa na međubankarskom tržištu u evrima zasniiva se na stopi koju je postavila Evropska centralna banka za depozite, koja je tokom 2022. godine varirala od -0,5% od januara do jula i od 0% do oko 2% u decembru 2022. godine¹⁶.

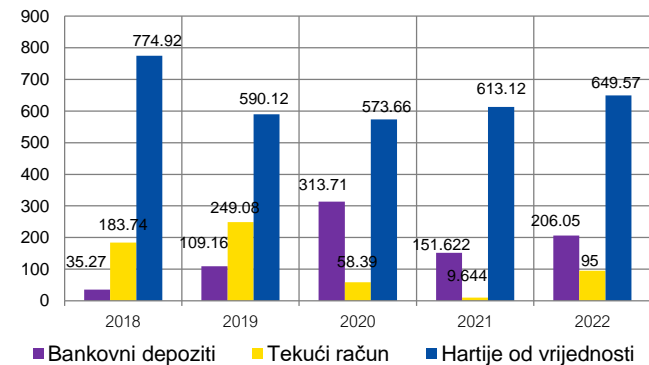
U 2022. godini distribucija u hartijama od vrednosti je ostala relativno ista kao i prethodne godine, što se vidi na grafikonu 99. Osnovna promena u strukturi distribucije portfolija se vidi u depozitima

Grafikon 98. Odnos raspodele investicija portfelja CBK-a u evrima (u procentima)

Izvor: CBK (2023)

Grafikon 99. Raspodela investicionog portfelja na kraju svake godine

Izvor: CBK (2023)

¹⁶ https://www.ecb.europa.eu/stats/policy_and_exchange_rates/key_ecb_interest_rates/html/index.en.html

banaka, gde je ova kategorija aktive povećana, kao rezultat povećanja depozita Evropske centralne banke i mogućnosti plasmana na međubankarskom tržištu. Ova distribucija omogućava CBK-u da održi dovoljnu likvidnost u svom portfelju rezervi, dok doprinosi održavanju sigurnosti portfelja i ostvarivanju povrata na investiciju iz ove kategorije aktive.

6.3.2. Učinak portfelja

Instrumenti u portfelju CBK-a su imali dobar učinak, ostvarivši 6.05 miliona evra neto prihoda od svih kategorija investicija, uključujući razliku između prihoda i rashoda od depozitnih stopa primenjenih na račune.

6.3.3. Upravljanje rizikom

Sredstva se ulažu u hartije od vrednosti koje izdaju države, najkredibilnije agencije evrozone i nadnacionalne institucije sa investicionim kreditnim rejtingom prema procenama međunarodnih kreditnih agencija: Standard & Poor's i Moodi's, kao i u hartije od vrednosti Republike Kosovo.

Finansijski rizici tokom investicije sredstava od strane CBK-a su: kreditni rizik, rizik kamatne stope, rizik likvidnosti, valutni rizik i operativni rizik.

Kreditni rizik- Investicioni portfelj je raspoređen kako bi se kreditni rizik održao na niskom nivou. Sva investicije su izvršene u skladu sa kriterijumima kratkoročnog i dugoročnog kreditnog rejtinga definisanim u Investicionoj politici P-2/A-2 (Moodi's/S&P) za kratkoročni period i Baa2/BBB (Moodi's/S&P) za dugoročni period, kao i u izuzetnim slučajevima na tržištu, sa P-3/A-3 za kratkoročni i Baa3/BBB- (Moodi's/S&P) za dugoročni period.

Rizik kamatne stope - upravljanje rizikom kamatne stope od strane CBK-a u odnosu na limit promene kamatnih stopa, se završava praćenjem osetljivosti imovine i obaveza CBK-a na različite standardne i nestandardne scenarije kamatnih stopa.

Rizik likvidnosti - je rizik u blagovremenom ispunjavanju obaveza iz svojih finansijskih obaveza. Pristup CBK-a upravljanju likvidnošću je da obezbedi dovoljnu likvidnost da ispuni obaveze na vreme, kako u normalnim tako i u nepovoljnim uslovima, bez nanošenja neprihvatljivih gubitaka ili rizika da nanese štetu reputaciji CBK-a.

Valutni rizik - nastaje kao rezultat kretanja deviznog kursa koji podrazumevaju vrednost valuta na finansijskom tržištu, pri čemu može doći do povrata ili gubitka kao posledica promene kursa.

Operativni rizik - je rizik usaglašenosti u vezi sa plasmanom depozita, trgovinom hartijama od vrednosti i njihovom blagovremenom isplatom.

6.3.4. Hartije od vrednosti Vlade Kosova

U skladu sa Zakonom o javnim dugovima, CBK deluje kao fiskalni agent za Ministarstvo finansija, rada i transfera u procesu izdavanja hartija od vrednosti Vlade Republike Kosovo.

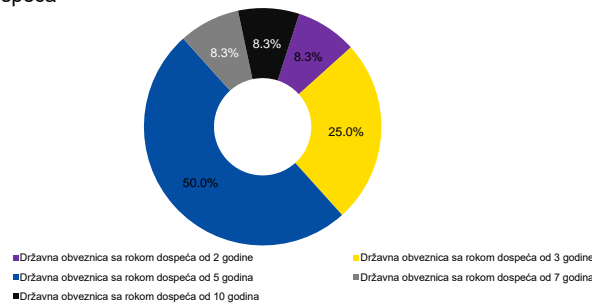
Prema godišnjem kalendaru za izdavanje državnih hartija od vrednosti i objavljenom od strane Trezora Kosova u okviru Ministarstva finansija, rada i transfera, sprovedeno je ukupno 12 aukcija za izdavanje državnih obveznica preko Sistema računovodstvenog registra za hartije od vrednosti tokom godine sa rokom dospeća od dve do deset godina.

Na grafikonu 100 prikazana je struktura hartija od vrednosti emitovanih na primarnom tržištu državnih hartija od vrednosti u toku godine, izražena u procentima i po roku dospeća, gde vidimo da skoro polovina emisija ima rok dospeća od 5 godina. Na grafikonu 101 prikazano je učešće na

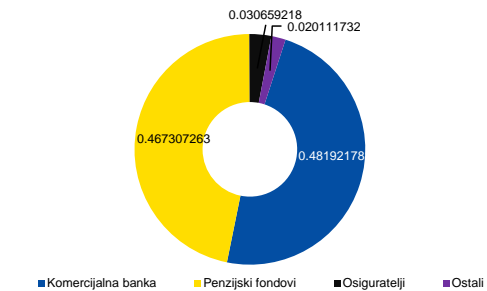
aukcijama državnih hartija od vrednosti na primarnom tržištu podeljeno po kategoriji investitora¹⁷.

Grafikon 100. Struktura državnih hartija od vrednosti prema roku dospeća

Izvor: CBK (2023)

Grafikon 101. Struktura investitora u aukcijama

Izvor: CBK (2023)

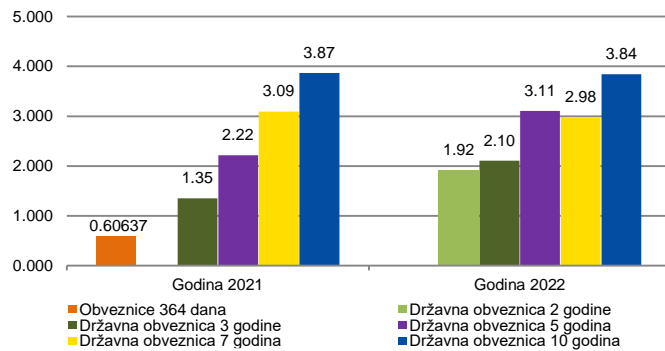
Na grafikonu 102 vidimo prosečne godišnje stope prinosa na investiciju podeljene sa rokom dospeća, koje ostaju na približnom nivou u odnosu na prethodnu godinu, dok su na grafikonu 103 prikazane sve aukcije sprovedene u toku godine na kojima se može vidi da je najveća potražnja tržišta bila za državnim obveznicama sa rokom dospeća od tri i pet godina.

Ukupan obim prodaje i repo transakcija na sekundarnom tržištu državnih hartija od vrednosti tokom godine je rezultirao sa 242.1 milion evra u odnosu na ukupan obim prethodne godine od 203.4 miliona evra, što predstavlja rast od 19,5 odsto. Samo obim prodajnih transakcija¹⁸ državnih hartija od vrednosti između učesnika tokom godine rezultiralo je sa 94.8 miliona evra u poređenju sa obimom prethodne godine od 120.7 miliona evra, što predstavlja pad od 21,6 odsto.

Za potrebe kratkoročnog kreditiranja, ukupan obim repo transakcija obezbeđenih kolateralom sa državnim hartijama od vrednosti tokom godine je rezultirao sa 147.3 miliona evra, u poređenju sa prošlogodišnjim obimom od 82.6 miliona evra, što predstavlja rast od 78,3 odsto.

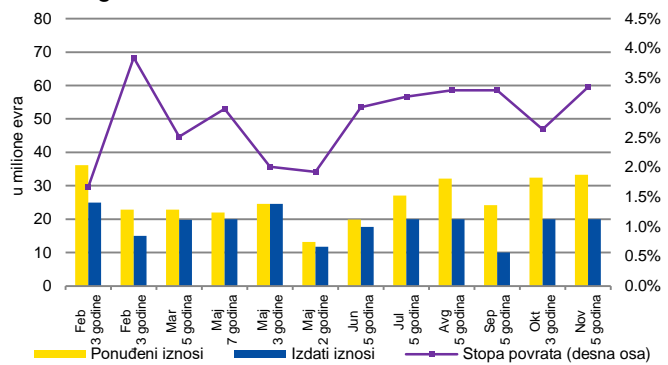
U cilju što efikasnijeg upravljanja kratkoročnom likvidnošću bankarskog sektora, obim potraživanja bankarskog sektora kod CBK-a, po osnovu kreditiranja unutar dana obezbeđenog kolateralom državnim hartijama od vrednosti, iznosio je ukupno 557.1 milion evra.

Grafikon 102. Prosečne godišnje stope povratka za 2021. i 2022. godinu u procentima

Izvor: CBK (2023)

Grafikon 103. Aukcije državnih hartija od vrednosti 2022. godine

Izvor: CBK (2023)

¹⁷ Učesnici na primarnom tržištu državnih hartija od vrednosti su poslovne banke, penzioni fondovi, osiguravači, kao i pravna i fizička lica koja deluju preko poslovnih banaka.

¹⁸ Učesnici na sekundarnom tržištu državnih hartija od vrednosti bili su penzioni fondovi, komercijalne banke, fizička lica i CBK.

6.4. Informaciona tehnologija

I tokom 2022. godine, CBK je nastavio sa unapređenjem sistema informacionih tehnologija i radnih procesa, dajući poseban fokus unapređenju bezbednosti informacija i pruženih usluga.

Da bi se garantovao kontinuitet i kvalitet usluga koje CBK nudi finansijskim i vladinim institucijama i građanima Republike Kosovo, uložena je u ažuriranju, proširenju i unapređenju postojećih kapaciteta informacionih tehnologija, uvođenjem u rad najnovije tehnološke opreme.

Tokom ove godine razvijen je veliki broj novih oblika izveštavanja finansijskih institucija, kojima CBK, kao nadzorna institucija, olakšava i poboljšava kvalitet nadzora ovih institucija. Još jedan značajan projekat tokom ove godine je dalje unapređenje savremene elektronske platforme za žalbe korisnika finansijskih usluga, koja omogućava građanima da podnose žalbe online, kao i obaveštava podnosiocima žalbi o statusu predmeta do zatvaranja uz vraćanje odgovora.

Takođe, kontinuirano se radilo na unapređenju usluga i procesa rada, kao i na sprovođenju novih projekata. Kao projekat koji će služiti unapređenju internih procesa, vredno pomenuti razvoj Sistema upravljanja rizicima, koji omogućava internom osoblju da redovno izveštava o operativnim rizicima i raznim incidentima koji se mogu dešavati tokom obavljanja svakodnevnih zadataka. Ovim sistemom pokušava se u što kraćem roku identifikovati i prijaviti potencijalni operativni rizici, kako bi se preduzele mere za njihovo otklanjanje, pre nego što utiču na usluge koje pruža Centralna banka. Sprovedeni su i drugi projekti koji olakšavaju i unapređuju rad unutar same institucije.

6.5. Kreditni registar Kosova

Na osnovu Zakona o Centralnoj banci Republike Kosovo, CBK može da upravlja, reguliše, licencira, registruje i nadgleda sisteme kreditnih informacija u cilju prikupljanja i distribucije kreditnih informacija među kreditnim institucijama i može da izdaje propise za relevantnu primenu.

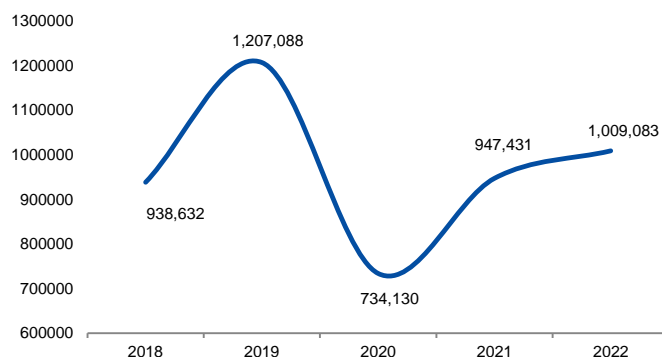
Na osnovu ovog cilja, od 2006. godine, CBK ima pod svojim upravljanjem Sistem registra kredita (KRK), koji funkcioniše kao aplikacija zasnovana na Internetu i ima za cilj da prikuplja i distribuira pozitivne i negativne informacije fizičkih i pravnih lica, kako bi se poboljšao proces procene kreditnih klijenata kao i vršenje nadzorne funkcije CBK-a.

Iz opšte ekonomske perspektive, Kreditni registar olakšava kreditiranje u pogledu obima i troškova, kao i doprinosi finansijskoj stabilnosti uopšte pomažući zajmodavcima da donesu pravednu odluku, u kraćem vremenu, na precizniji i objektivniji način.

Iz opšte ekonomske perspektive, Kreditni registar olakšava kreditiranje u pogledu obima i troškova, kao i doprinosi finansijskoj stabilnosti uopšte pomažući zajmodavcima da donesu pravednu odluku, u kraćem vremenu, na precizniji i objektivniji način.

Na osnovu propisa Kreditnog registra, članovi KRK sistema su sve finansijske institucije koje je CBK odredio kao davaoce kredita, uključujući sve licencirane banke i mikrofinansijske institucije, kao i one nebankarske finansijske institucije i osiguravače licencirane da se bave posebnim kreditnim aktivnostima.

Dijagram 104. Broj istraživanja u sistemu RKK-a

Izvor: CBK (2023)

Na osnovu podataka KRK sistema trenutno je registrovano 2.130 aktivnih korisnika kreditnih institucija, gde dominira broj korisnika iz bankarskih institucija sa 1.571 aktivnim korisnikom, slede mikrofinansijske i nebankarske institucije sa 527 korisnika i konačno osiguravači sa 32 aktivna korisnika KRK sistema. U Kreditnom registru tokom 2022. godine registrovano je 493 novih korisnika.

Sistem kreditnog registra je dizajniran da obezbedi naprednu infrastrukturu za funkcionisanje kreditnog tržišta, predstavljajući važan alat za kreditne institucije u proceni kreditnog rizika.

KRK sistem je aplikacija zasnovana na Internetu i osoblje kreditnih institucija može mu pristupiti direktno i u realnom vremenu.

Kreditne institucije u KRK sistemu istražuju kreditne istorije podnosilaca zahteva za dobijanje kredita, pri čemu prema statistikama koje proizilaze iz KRK sistema, broj istraživanja tokom 2022. godine dostiže cifru od 1.009.083 istraživanja.

Pregled ove aktivnosti, na godišnjem nivou, za godine 2018 – 2022. dat je u nastavku na grafikonu 104.

Svi pružaoci kredita su dužni da izveštavaju KRK-a o svim zahtevima za kredit i kreditima izdatim svojim klijentima u skladu sa uslovima relevantnog uputstva izdatog od strane CBK-a.

Na osnovu podataka KRK sistema, tokom 2022. godine prijavljeno je 246.902 kredita, uključujući kredite, kreditne kartice, prekoračenja, stambene hipotekarne kredite, kreditne linije, garancije, lizing, faktoring i druga kreditna sredstva.

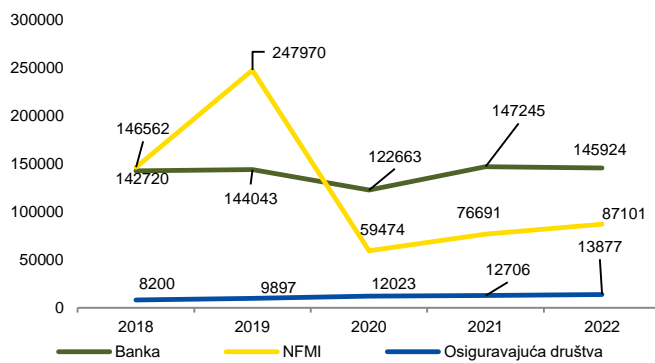
Odnos broja registrovanih kredita prema vrsti kreditne institucije za 2018-2022. godinu, prikazan je u nastavku kroz grafikon 105.

Grafikon 106 prikazuje broj zahteva za individualni kreditni izveštaj korisnika kredita (fizičkih/pravnih lica) na osnovu podataka sistema Kreditnog registra za 2018-2022. godinu.

6.6. Aktivnosti u oblasti ekonomske analize i finansijske stabilnosti

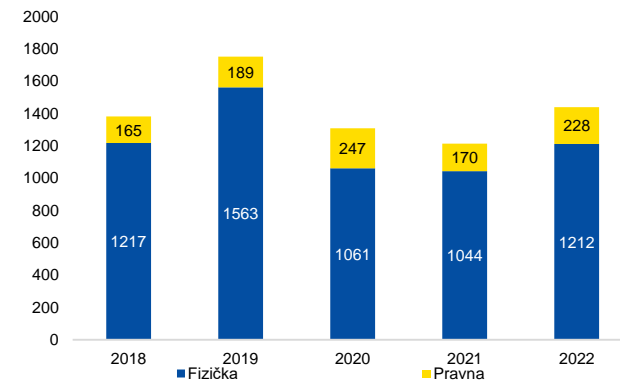
U funkciji postizanja svog primarnog cilja, održavanja finansijske stabilnosti kroz redovno praćenje sistemskog rizika, između ostalog, CBK identifikuje, prati i analizira sistemski rizik na redovnoj tromesečnoj osnovi. U tom kontekstu, identifikacija potencijalnih rizika se vrši kroz kontinuirano praćenje makroekonomskih cikličnih i strukturnih kretanja. Procena rizika i njihovog potencijalnog uticaja na finansijsku stabilnost, a samim tim i na ukupnu makroekonomsku stabilnost, vrši se kroz redovne kvalitativne i kvantitativne analize, uključujući analizu napretka

Slika 105. Broj odobrenih kredita u sistem RKK-a

Izvor: CBK(2023)

Dijagram 106. Broj zahteva za kreditne izveštaje

Izvor: CBK (2023)

ekonomskih i finansijskih pokazatelja sa velikom učestalošću, prognozu o glavnim makroekonomskim pokazateljima i primenu modela koji se bave cikličnom, strukturnom i međusektorskom dimenzijom sistemskog rizika.

CBK je nastavio da bude fokusiran na povećanje obima i kvaliteta analiza koje ispituju glavna makroekonomska kretanja u zemlji i onih fokusiranih na procenu finansijske stabilnosti. Identifikovanjem i procenom rizika koji ugrožavaju finansijski sistem i njegovu infrastrukturu, sa perspektivom analize zasnovane na riziku, CBK je nastavio da informiše javnost o stanju finansijskog sistema, da povećava transparentnost i podstiče profesionalnu debatu o razvoju i izazovima finansijskog sistema zemlje i njegove infrastrukture.

Pored različitih periodičnih analiza i redovnog praćenja glavnih pokazatelja kretanja u relevantnim sektorima ekonomije, CBK je nastavio da ažurira modele razvijene za procenu rizika, kao što je model mape finansijske stabilnosti (koji analizira kretanja u osam dimenzija rizika po finansijsku stabilnost), model stres testa (jedan od ključnih alata za identifikaciju trenutnih krhkosti u bankarskom sektoru i potencijalnih sistemskih rizika u narednoj godini), model identifikacije sistemski važnih banaka (tipičan instrument makroprudencijalne politike koji procenjuje rizik distribucije negativnih efekata sistemske institucije u celom sistemu), kao i model kontracikličkog dodatnog kapitala (model makroprudencijalne politike). 2022. godine u saradnji sa fokusiranom tehničkom pomoći MMF-a, CBK je započeo veoma važan proces, da pregleda i unapredi jedan od najvažnijih alata koje centralna banka ima da proceni stabilnost finansijskog sektora – model stres testa. Model za koji se očekuje da će biti dovršen tokom 2023. godine, pomoći će CBK-u u kreiranju politike kroz povećanje kapaciteta za procenu dimenzija rizika koji ugrožavaju ukupnu finansijsku stabilnost u zemlji. Takođe, uvek u cilju unapređenja rada i podizanja prognostičkih i istraživačkih kapaciteta u CBK, započeo je proces izgradnje makroekonomskog modela za CBK, koji se očekuje da bude dovršen u 2023. godini.

Jedna od najvažnijih periodičnih publikacija je Izveštaj o finansijskoj stabilnosti, izveštaj koji odražava stabilnost finansijskog sistema kroz analizu opštih ekonomskih kretanja, kao i kretanja u aktivnostima, performansama i stabilnosti svih komponenti finansijskog sistema zemlje. Kako bi javnosti omogućila što brži pristup informacijama o kretanjima u privredi zemlje, CBK je nastavio da redovno objavljuje tromesečne procene, izveštaje koji pružaju pregled glavnih makroekonomskih kretanja i kretanja u svim komponentama finansijskog sistema ekonomije na tromesečnom nivou. Pored toga, CBK je nastavio da objavljuje mesečni informativni izveštaj finansijskog sistema, izveštaj koji predstavlja rezime ključnih pokazatelja za sve komponente finansijskog sistema Kosova i objavljuje se svakog meseca.

CBK je nastavio da sprovodi Anketu o kreditiranju banaka (AKB) sa komercijalnim bankama na tromesečnoj osnovi, istraživanje koje je, osim što je pomoglo da se bolje razumeju dešavanja u bankarskom sektoru, takođe poslužilo kao važan input za predviđanje ekonomskog rasta i drugih makroekonomskih agregata. Od kraja 2020. godine i tokom 2021. godine, AKB je dopunjen odeljkom koji se bavi očekivanjima komercijalnih banaka za cene u zemlji, dok je vremenska serija očekivanja banaka za dinamiku inflacije objavljena i na zvaničnom sajtu CBK-a.

Sa posebnim interesovanjem za 2021. godinu i prvo tromesečje 2022. godine, CBK je preuzela važnu obavezu da sprovede studiju zaduženja domaćinstava. U cilju obezbeđivanja najpovoljnijeg okruženja za razvoj finansijskog sistema i podrške njene stabilnosti, CBK je sprovedla drugu po redu studiju za procenu zaduživanja dužnika u finansijskom sektoru Kosova, odnosno zaduživanja domaćinstava na Kosovu. Nalazi i preporuke studije, koje su se uglavnom odnosile na dostupnost i kvalitet podataka, uključene su u novi nacrt uredbe o Kreditnom registru Kosova.

6.7. Glavne aktivnosti u oblasti statistika tokom 2022. godine

U skladu sa članom 25. Zakona o Centralnoj banci Republike Kosovo, CBK prikuplja, sastavlja i objavljuje statističke podatke i druge neophodne informacije za postizanje svojih ciljeva. CBK je glavni proizvođač i korisnik finansijskih statistika Republike Kosovo i jedan od glavnih izvora statistike na nacionalnom nivou. U okviru svog zakonskog mandata, CBK sastavlja i objavljuje statistiku monetarnog i finansijskog sektora, finansijskih računa i spoljnog sektora.

U svrhu sastavljanja statistike, subjekti koji podnose izveštaje CBK-u su fizička i pravna lica, uključujući finansijske institucije (komercijalne banke, penzione fondove, osiguravače, druge finansijske posrednike i finansijske pomoćnike), preduzeća u stranom vlasništvu, Carina Kosova, vladine institucije, nefinansijske korporacije, gazdinstva i neprofitne organizacije. U skladu sa važećim zakonodavstvom, CBK poštuje poverljivost pojedinačnih podataka koje dobija od različitih izveštajnih subjekata, koje koristi samo u svrhe sastavljanja statistika. Informacije koje obezbeđuju izveštači su neophodne za izrađivanje monetarne i finansijske statistike, statistike spoljnog sektora i finansijskih računa u okviru zakonskih odgovornosti CBK-a. Potonji potiču iz Zakona br. 03/L-209 o Centralnoj banci Republike Kosovo i Zakona br. 04/L-036 o službenim statistikama Republike Kosovo.

Sastavljanje gore navedene statistike zasniva se na metodologiji koju preporučuju Međunarodni monetarni fond, Evropska centralna banka, Svetska banka, Eurostat i najboljih praksi drugih zemalja.

Objavljivanje statistike se vrši u skladu sa rokom koji je unapred objavljen na internet stranici CBK-a i u različitim oblicima: vremenske serije, mesečni statistički bilten, godišnji izveštaj, Nacionalna stranica sa sažetkom podataka, MMF, Eurostat, Svetska banka, CEFTA, itd. Statistike u nadležnosti CBK-a se, po zahtevu, pripremaju i dele za potrebe organizacionih jedinica unutar CBK-a, kao i za spoljne korisnike, kao što su: vladine institucije, mediji, međunarodne organizacije, univerziteta i šira javnost.

CBK je takođe i tokom 2022. godine nastavio sa redovnim sastavljanjem i objavljivanjem statistike u okviru svog delokruga u skladu sa kalendarom objavljivanja. Monetarna i finansijska statistika obuhvaćena podsektorima (centralna banka, komercijalne banke, osiguravajuća društva, penzioni fondovi, drugi finansijski posrednici i finansijski pomoćnici) kao i statistika spoljnog sektora (platni bilans, pozicija međunarodnih investicija, spoljni dug) nastavljaju da se objavljuju redovno na internet stranici CBK-a i međunarodnih organizacija. Novi statistički modul, onaj od finansijskih računa, su završeni za finansijski sektor i spoljni sektor i redovno se objavljuju na tromesečnoj osnovi na internet stranici CBK-a. Međutim, postoje tri druga sektora ekonomije koja nisu obuhvaćena, izvori podataka za koje se moraju obezbediti u saradnji sa drugim relevantnim institucijama u zemlji. U ovom pravcu, u cilju utvrđivanja podele institucionalnih odgovornosti, kao i mehanizama saradnje za pripremu finansijskih računa u završnoj fazi je postizanje memoranduma o saradnji između CBK-a, Agencije za statistiku Kosova i Ministarstva za finansije, rad i transfere Republike Kosovo. Tokom 2022. godine, CBK je nastavio dalje usklađivanje statistike pod svojom odgovornošću sa standardima Evropske unije utvrđenim od strane Evropskog sistema nacionalnih i regionalnih računa (ESA 2010). Na redovnoj mesečnoj osnovi, izveštavalo se o statistici o kamatnim stopama Evropskoj centralnoj banci (ECB) dok se u Eurostatu na tromesečnom nivou izveštava statistika platnog bilansa i međunarodne investicione pozicije, a na godišnjem nivou statistika direktnih investicija i statistika međunarodne trgovine uslugama. U prenošenju podataka Eurostatu, vredno napomenuti da je tokom 2022. godine unapređen metod sastavljanja i validacije u slučaju izveštavanja implementacijom novih pravila dvostruke validacije koje sprovodi sistem validacije u Eurostatu. Tokom 2022. godine, uz tehničku pomoć Eurostata, sprovedene su aktivnosti u pravcu povećanja kvaliteta i distribucije podataka o uslugama u okviru projekta SP 2.1 International Trade in Services Statistics (ITSS). Tokom 2022. godine, u okviru

aktivnosti ovog projekta, sprovedena je misija tehničke pomoći Eurostata i radionica kojoj su prisustvovali predstavnici Departmana za statistiku

Tokom 2022. godine Odeljenje za statistiku se fokusiralo na automatizaciju procesa rada putem; povećanja efikasnosti i produktivnosti realizacije svakodnevnog rada, posebno u pogledu prihvatanja i validacije statistike; smanjenjem ručnog rada; smanjenjem moguće greške prilikom prijema izveštaja od izveštača i sastavljača; itd. Ovom automatizacijom postignuto je da se skoro svi izveštaji u Odeljenju za statistiku prihvataju preko sistema, što omogućava validaciju podataka i mogućnost poboljšanja pre nego što ih prime službenici OS. Pored toga, tokom 2022. godine, CBK je angažovan na poboljšanju kvaliteta i konzistentnosti podataka proizvedenih u skladu sa standardima i metodologijom koju preporučuju Eurostat i MMF, ažuriranje metodologije objavljene na internet stranici CBK-a, objavljivanje novih tabela na internet stranici CBK-a, smanjenje učestalosti objavljivanja statističkih indikatora, unapređenje metoda obrade i validacije statističkih izveštaja, održavanje stranice "Ekonomija Kosova na prvi pogled", sastavljanje i objavljivanje kašnjenja kamata u komercijalnim i kreditnim transakcijama, sastavljanje i izveštavanje pokazatelja finansijskog zdravlja itd

6.8. Razmatranje zahteva finansijskih institucija pod nadzorom CBK-a

CBK, tokom vršenja svojih nadzornih ovlašćenja, postupajući u skladu sa članom 67. tačka 4. Zakona br. 03/L-209 o Centralnoj banci Republike Kosovo, pre izricanja administrativnih kazni, daje detaljnu izjavu licu kome će biti izrečena kazna, opisujući činjenice i zakon koji potkrepljuju postojanje prekršaja, dajući ovom licu punu mogućnost da iznese činjenice i argumente zašto mu se ne treba izreći kazna.

U izjavi/Preliminarnom obaveštenju za preduzimanje administrativnih kaznenih mera koju je poslao CBK, takođe je dat pravni savet, gde je subjekat (finansijska institucija) obavešten o pravu da u roku od 15 kalendarskih dana od dana prijema ove izjave može da podnese zahtev za razmatranje u Odeljenju za razmatranje CBK-a. U slučaju da subjekat (finansijska institucija) pod nadzorom CBK odluči da se žali, onda šalje zahtev relevantnom odeljenju.

Odsek je neprekidno koordinisan sa finansijskim nadzorom u vezi sa upućivanjem preliminarne obaveštenja za preduzimanje administrativnih kaznenih mera od strane CBK subjektu (finansijskoj instituciji), kao predpriprema, u eventualnom slučaju podnošenja zahteva za ponovno razmatranje od ovih institucija.

Tokom 2022. godine primljeni su zahtevi za preispitivanje od dva subjekta (finansijske institucije), koji su pažljivo i u skladu sa zakonskim okvirom razmotreni i pripremljen je izveštaj sa relevantnim preporukama za odlučivanje. Kontinuirano se prati razvoj pravnog okvira kako bi se identifikovale potrebe za izmenom svake odredbe koja bi se odnosila na pitanja preispitivanja zahteva primljenih od strane finansijskih institucija.

Tokom razmatranja zahteva, ostvarena je komunikacija sa finansijskim institucijama koje su podnele zahtev za ponovno razmatranje i relevantnim odeljenjima u CBK-u, pružajući neophodan materijal, eventualna pojašnjenja i postižući da se zahtevi razmotre u zakonskom roku.

7. Unutrašnja kretanja

7.1. Unutrašnja revizija

Unutrašnja revizija (UR) je veoma važna funkcija koja pruža razumnu sigurnost za Odbor Centralne banke, Komitet za reviziju i viši menadžment da su mehanizmi unutrašnje kontrole dizajnirani i efikasno funkcionišu. Unutrašnja revizija zajedno sa spoljnom revizijom upotpunjuje lanac odgovornosti unutar institucije.

Pravni okvir CBK-a daje pun mandat UR da samostalno sprovodi revizorske angažmane kako bi davao preporuke Odboru Centralne Banke, Komitetu za reviziju i menadžmentu kako bi se povećala efikasnost unutrašnjih kontrola i dodala vrednost instituciji.

Unutrašnja revizija je i tokom 2022. godine nastavila sa svojim angažmanima/revizijama u skladu sa Godišnjim planom. Ovaj dokument je pripremljen na osnovu Metodologije za procenu rizika, prema pristupu zasnovanom na riziku. Ovaj plan je prvobitno razmatran i dobio podršku od Komiteta za reviziju, a isti je odobrio i Odbor Centralne banke.

Revizije i angažmani sprovedeni tokom 2022. godine bili su finansijske prirode, usklađenosti, operativne i informacione tehnologije. Ove aktivnosti su sprovedene u skladu sa Zakonom br. 03/L-209 o Centralnoj banci Republike Kosovo, odnosno članom 61. ovog zakona, kao i godišnjim planom UR.

Delokrug UR je nastavio da bude orijentisan ka poboljšanju i unapređenju sistema/procesa koji pomažu menadžmentu u postizanju definisanih ciljeva. Uprkos izrazitom nedostatku kadrova, kao rezultat nepopunjenosti upražnjenih radnih mesta, UR je kroz aktivnosti/revizije sproveo, u cilju poboljšanja sistema unutrašnje kontrole, kao i u cilju povećanja vrednosti odjeljenja/odseka i drugih nadležnih oblasti u Centralnoj banci dala je ukupno pedeset jednu (51) preporuku.

U skladu sa zakonskim zahtevima, UR je pripremio Godišnji plan za 2023. godinu, čemu je prethodila izrada Strateškog plana unutrašnje revizije za period 2023-2025. U cilju ispunjavanja zakonskih uslova, šef unutrašnje revizije je krajem 2022. godine podneo na raspravu nadležnim organima, Godišnji plan za 2023. Ovaj dokument je prvobitno razmatran i dobio je podršku Komisije za reviziju. Isti je, nakon neophodnih rasprava, odobrio i Upravni odbor Centralne banke.

Šef unutrašnje revizije je tokom 2022. godine nastavio sa redovnim izveštavanjem Odboru Centralne banke i Komitetu za reviziju. U toku ove godine održano je osam (8) sastanaka Komiteta za reviziju, na kojima je učestvovao i šef unutrašnje revizije. Na ovim sastancima, između ostalog, razgovarano je o napretku aktivnosti unutrašnje revizije, sa posebnim naglaskom na proces praćenja sprovođenja preporuka.

UR je nastavio sa angažovanjem na rešavanju preporuka datih od spoljnih procena, kao što su: Svetska banka, Evropska centralna banka i Međunarodni monetarni fond – Procena zaštitnih mera (Safeguards Assesment) i spoljni revizori.

Aktivnosti oko kontinuirane stručne edukacije osoblja nastavljene su i tokom ove godine, kroz učešće osoblja UR na više obuka i seminara, većinom na virtuelni način. Odeljenje unutrašnje revizije je uključeno u program jačanja kapaciteta centralnih banaka na Zapadnom Balkanu, sa ciljem integracije u Evropski sistem centralnih banaka, a nastavak realizacije ovog programa očekuje se tokom 2023. godine.

7.2. Ljudski resursi

U sprovođenju strateških ciljeva Centralne Banke Republike Kosovo i politika upravljanja ljudskim resursima, CBK se fokusirao na sticanje i kontinuirano sprovođenje najboljih praksi upravljanja ljudskim resursima koje se primenjuju u sličnim institucijama.

Efikasno upravljanje ljudskim resursima daje poseban značaj prilagođavanju regulatorne infrastrukture institucije najboljim standardima, a takođe pruža mogućnosti za razvoj i unapređenje za sve zaposlene, u cilju povećanja profesionalnosti, učinka i motivacije zaposlenih.

Na kraju 2022. godine, broj zaposlenih u Centralnoj banci Republike Kosovo je iznosio 228. Prosečna starost zaposlenih bila je 42 godine. Zastupljenost polova na nivou stručnjaka i menadžera je uravnotežena. Odnos žena i muškaraca je 54 - 46 procenata, dok je ovaj odnos na nivou uprave 38,3 - 61,7 procenata.

U opštoj strukturi Centralne Banke Republike Kosovo, 2 zaposlena ili 0,9 procenata su sa PhD, 94 zaposlenih ili 41,2 procenata sa postdiplomskim obrazovanjem, 109 zaposlenih ili 47,8 odsto sa visokom stručnom spremom, 21 zaposlen ili 9,2 procenata sa srednjim obrazovanjem i 2 zaposlena ili 0,9 procenata sa osnovnom stručnom spremom (grafikon 107.)

Centralna banka Republike Kosovo prepoznaje osoblje kao jedan od najvažnijih resursa i kontinuirano se angažuje u njihovoj podršci kako bi im pružila odgovarajuće znanje, sposobnosti, stručnost i adekvatno profesionalno usavršavanje za ispunjavanje dužnosti i odgovornosti prema najvišim standardima, i da ostvare svoj puni potencijal, stvarajući uslove za postdiplomske studije i učešće na konferencijama, obukama, kursevima, seminarima itd.

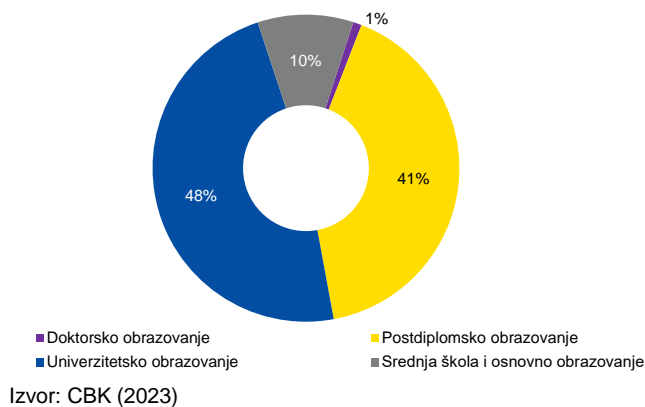
Od ukupnog broja zaposlenih, 140 zaposlenih ili njih 61,4 procenata učestvovalo je na stručnim obukama koje su uglavnom organizovali Evropska centralna banka, Međunarodni monetarni fond – MMF, Joint Vienna Institute – JVI, Deutsche Bundesbank, Banka Holandije, Banka Poljske, Banka Francuske, Banka Italije, Banka Češke Republike, Istanbul School of Central Banking, Kosovsko udruženje banaka i “Center of Excellence in Finance – CEF“.

7.3. Pravne aktivnosti CBK-a

U funkciji ispunjavanja ciljeva utvrđenih zakonom, tokom 2022. godine, Centralna Banka Republike Kosovo (CBK) se fokusirala na pregled i ispunjavanje/promenu pravne infrastrukture, za nadzor i regulisanje aktivnosti finansijskih institucija licenciranih od potonje. Ovakva aktivnost CBK-a je preduzeta sa ciljem izrade naprednog pravnog okvira, u skladu sa relevantnim direktivama Evropske unije kao i najnovijim međunarodnim standardima za regulisanje i nadzor finansijskih institucija.

U cilju usklađivanja primarnog zakonodavstva sa zakonodavstvom Evropske unije, kao i međunarodnom praksom i standardima, i sprovođenjem ciljeva CBK-a za očuvanje i održavanje finansijske stabilnosti, izrađeni su relevantni nacrti zakona i njihove dopune/izmene kao u nastavku: Nacrt zakona o bankama i Nacrt zakona o mikrofinansijskim i nebankarskim finansijskim institucijama, oba nacrti zakona koji se nalaze u organima vlasti na dalje postupanje. Takođe, Zakon o obaveznom osiguranju od autoodgovornosti je u procesu neophodnih izmena, a uz

Grafikon 107. Struktura prema obrazovanju

pomoć Svetske banke, nastavljen je i proces izrade nacрта zakona o platnim uslugama, koji ima za cilj da reguliše platne usluge koje se nude na Kosovu, u skladu sa Direktivama Evropske Unije u ovoj oblasti.

U cilju sprovođenja odgovarajućih zakonskih zahteva, organi za donošenje odluka CBK-a su pregledali i dopunili podzakonske akte za nadzor i regulisanje banaka i nebankarskih institucija, platnih usluga i korisnika penzionih fondova, tako što su odobrili niz podzakona, koji su unapred, pre nakon njihovog usvajanja, bili predmet revizije sa pravnog aspekta, kako bi se obezbedila usklađenost sa važećim pravnim okvirom. Takođe, u okviru dužnosti i odgovornosti, organi odlučivanja su doneli i druge odluke za regulisanje i stabilno održavanje finansijskog sistema.

Tokom ove godine doneta je odluka međunarodne arbitraže kojom je odbijen tužbeni zahtev „Iute Credit“ protiv Republike Kosovo, a kojom odlukom je dokazana zakonitost odluka CBK, kao jedno od glavnih opredeljenja ka realizaciji zadataka u cilju ostvarivanja ciljeva utvrđenih zakonom.

U cilju efikasne realizacije zadataka vezanih za pitanja iz oblasti relevantnih zakonskih nadležnosti, CBK se takođe angažuje na postizanju sporazuma o saradnji i razumevanju sa relevantnim institucijama, i to:

- Memorandum za sprovođenje postavljanja nalepnica (stikera), između Centralne banke, Ministarstva za životnu sredinu, prostorno planiranje i infrastrukturu, Kosovskog biroa za osiguranje i Agencije za civilnu registraciju. Svrha ovog sporazuma je smanjenje broja neregistrovanih vozila u zemlji.

Generalno, čak i tokom ove godine, legalna aktivnost CBK-a je bila orijentisana na funkcionisanje u skladu sa regulatornim zahtevima, što je omogućilo nastavak bezbednog i efektivnog funkcionisanja finansijskog sistema na Kosovu.

7.4. Funkcija upravljanja rizikom

Upravljanje rizikom u Centralnoj banci Republike Kosovo usmereno je ka postizanju ciljeva CBK-a kako je predviđeno zakonom.

Okvir za upravljanje rizikom i procesi podrške su dizajnirani da služe postizanju strateških ciljeva Centralne banke pružajući strukturirane i sveobuhvatne informacije o tome kako se rizici identifikuju i upravljaju/smanjuju. Ove informacije se pružaju blagovremeno i imaju za cilj da pomognu u donošenju odluka. Opšti okvir za upravljanje rizikom definiše glavne vrste rizika kojima je CBK izložena i kojima upravlja, kao što su strateški, operativni i finansijski. Deo okvira su procesi za identifikaciju, analizu i procenu rizika, nakon čega sledi odgovor na rizik i njegov nivo se prati u skladu sa važećim regulatornim okvirom.

Razvoj okvira upravljanja rizikom u CBK-u zasniva se na principima koji omogućavaju efektivno i efikasno upravljanje rizikom u postizanju njenih ciljeva. Glavni principi koji su dali smernice za njen razvoj su: stvaranje i očuvanje vrednosti definisanih u strateškim orijentacijama i implementiranih u operativnim opredeljenjima, integracija upravljanja rizicima u upravljačku strukturu i institucionalne procese i rezultati dobijeni od procesa upravljanja rizikom mogu se koristiti za pomoć u donošenju odluka u pravcu rešenja na osnovu informacija, davanja prioriteta akcijama i isticanje mogućih alternativa u toku delovanja.

Upravljanje rizikom u CBK-u nije nezavisan proces od drugih radnih aktivnosti i procesa, već je sastavni deo upravljanja i svih procesa, uključujući strateško planiranje i upravljanje projektima.

CBK je, u skladu sa najboljom praksom, prilagodila model tri linije odbrane. Kao prva linija, organizacione jedinice/nosioci procesa su odgovorni za upravljanje rizikom kroz uspostavljanje kontrola. Funkcija upravljanja rizikom služi kao druga linija, sa odgovornošću da prati

adekvatnost upravljanja rizikom sa definisanim obimima. U trećoj liniji je funkcija unutrašnje revizije koja vrši redovne revizije procesa upravljanja rizicima i sistemom unutrašnjih kontrola.

Funkcija upravljanja rizikom je periodično izveštavala Izvršnom odboru CBK-a o razvijenim aktivnostima koje su bile u službi unapređenja procesa i opšteg profila rizika u CBK-u.

Za realizaciju ciljeva CBK-a, sve aktivnosti CBK-a funkcionišu tako što efikasno upravljaju rizikom u skladu sa principima i odredbama Politike upravljanja rizikom u CBK-u. Razvoj procesa upravljanja rizikom u CBK zasniva se na principima koji omogućavaju efektivno i efikasno upravljanje rizikom u postizanju ciljeva. Glavni principi su: stvaranje i očuvanje vrednosti definisanih u strateškim orijentacijama i implementiranih u operativnim opredeljenjima, integracija upravljanja rizicima u upravljačku strukturu i institucionalne procese, a rezultati dobijeni iz procesa upravljanja rizicima se koriste za pomaganje u donošenju odluka ka rešenjima na osnovu informacija, prioritetnom tretmanu akcija i ističe moguće alternative u toku delovanja.

Razvijen je sistem upravljanja rizikom, koji ima za cilj da podrži procese za identifikaciju, procenu, izveštavanje i praćenje u cilju unapređenja procesa upravljanja rizikom u CBK-u. Odeljenje za upravljanje rizicima je pokrenulo razvoj Sistema upravljanja rizicima kroz koji se sada podržavaju procesi upravljanja rizicima. Ovaj projekat je pokrenut u skladu sa Pravilom upravljanja projektima informacionih tehnologija u CBK, a sistem je razvila Grupa programera softvera u okviru Odeljenja za informacione tehnologije.

Razvijeni su programi podizanja svesti o upravljanju rizicima, koji se periodično izvršavaju. Da bi se doprinelo podizanju svesti o izveštavanju o incidentima, razvoju i izveštavanju o ključnim pokazateljima rizika i drugim pitanjima vezanim za upravljanje rizikom, razvijene su smernice i procedure koje su lako dostupne osoblju. Tokom tromesečnih izveštajnih perioda samoprocene i pokazatelja rizika, održani su sastanci sa svim izveštajnim jedinicama u cilju davanja uputstava za identifikaciju rizika i procenu kontrola za ublažavanje. Takođe, nakon svakog razvoja i unapređenja procesa i pratećih instrumenata, organizovani su okrugli stolovi i radionice sa organizacionim jedinicama u cilju pružanja potrebnih informacija za implementaciju novih zahteva propisanih ovim aktima

Procesi za identifikaciju, analizu i procenu rizika koji su praćeni odgovorom na rizik i praćenjem njegovog nivoa osmišljeni su tako da budu u službi postizanja strateških ciljeva Centralne banke isticanjem mogućnosti i potencijalnih rizika. Da bi se to postiglo, napravljena je veza između strateških ciljeva, procesa rada koji pomažu u ostvarenju ovih ciljeva i rizika koji mogu ugroziti njihovo postizanje. Za svaku fazu ciklusa upravljanja rizikom razvijene su procedure, obrasci i sredstva koji podržavaju identifikaciju, procenu, izveštavanje i praćenje nivoa rizika u instituciji.

Funkcija upravljanja rizicima je pripremila konsolidovane izveštaje sa rezultatima dobijenim nakon analiza i procena korišćenjem instrumenata razvijenih za ovu svrhu. Izveštaji, kao finalni proizvodi, nakon izvršenja procesa upravljanja rizicima su standardizovani i prilagođeni zainteresovanim stranama.

8. Spoljni odnosi i međunarodna saradnja

8.1. Međunarodni odnosi

CBK je nastavio blisku saradnju sa svim domaćim i međunarodnim institucijama i tokom 2022. godine.

Tokom 2022. godine, CBK je pod rukovodstvom guvernera nastavio saradnju sa međunarodnim finansijskim institucijama, kao što su: Međunarodni monetarni fond (MMF), Svetska banka (SB), Evropska centralna banka (ECB), Odbor guvernera Federalne rezerve SAD, Evropska bankarska uprava (EBA), Agencija Sjedinjenih Američkih Država za međunarodni razvoj (USAID), Evropska komisija (EK), Deutsche Bundesbank, Nemački savezni nadzorni organ, Austrijski nadzorni organ, Banka Turske, Banka Slovačke, Banka Portugala, Banka Italije, Međunarodna finansijska korporacija (IFC), deo Svetske banke, Evropska banka za obnovu i razvoj, sa Savetom biroa zelene karte sa sedištem u Briselu, sa Kancelarijom Evropske unije/Specijalnim predstavnikom Evropske unije (EU) na Kosovu, i drugim institucijama.

Tokom ovog perioda, guverner je učestvovao na godišnjim sastancima Međunarodnog monetarnog fonda i Svetske banke. Na godišnjim sastancima razgovarano je o najnovijim ekonomskim, fiskalnim i finansijskim kretanjima, kao i o očekivanjima za 2022. godinu. Takođe, razgovarano je o sprovođenju preporuka iz prethodnih izveštaja tehničke pomoći, kao i o iskazivanju interesovanja za buduću podršku.

Zahvaljujući dugogodišnjoj saradnji, CBK je kao domaćin dočekao zamenika generalnog direktora Međunarodnog monetarnog fonda Bo Li. Zamenik upravnog direktora Bo Li je čestitao guverneru što je u ovom nepovoljnom ekonomskom vremenu održana finansijska stabilnost i istakao značaj korišćenja nadzornih instrumenata za jačanje finansijskog sektora. Takođe tokom svoje posete Kosovu, zamenik direktora Li je ponovo potvrdio obavezivanje Međunarodnog monetarnog fonda za dalju podršku i zatražio da se održi i sačuva nezavisnost Centralne banke Republike Kosovo.

Takođe, na godišnjim sastancima MMF-a i SB koji su održani u Vašingtonu, SAD, guverner je održao sastanak sa predstavnicima Federalnih rezervi Njujorka. Na sastanku je razgovarano i o mogućnostima proširenja i unapređenja saradnje dve institucije u oblasti upravljanja imovinom, kao i o učešću u obuci koju organizuju Federalne rezerve Njujorka. U međuvremenu, na godišnjim sastancima MMF-a i SB, guvernera je u kancelarijama Saveta guvernera Federalnih rezervi SAD primila guvernerka Lisa DeNell Cook. U duhu ove saradnje, na ovim sastancima razgovaralo se o dosadašnjoj saradnji sa Federalnim rezervama, kao i o mogućnostima daljeg proširenja i unapređenja saradnje dveju institucija. Tokom 2022. godine, guverner je bio domaćin sastanka najviših rukovodioca MMF-a, dok je u završnoj reči nakon posete osoblja Kosovu 10-20. maja, na čelu sa šefom Misije Međunarodnog monetarnog fonda za Kosovo, Gabriel Di Bella, ova institucija je ocenila da je bankarski sektor do sada dobro izdržao šokove, čemu je pomogao dobar regulatorni okvir. Pored toga, Međunarodni Monetarni Fond je visoko cenio saradnju sa Guvernerom Centralne Banke Republike Kosovo.

U objavljenom članku, MMF je pomenuo tehničku pomoć, kroz Pregled stabilnosti finansijskog sektora ((Financial Sector Stability Review – FSSR), a takođe, u završnoj izjavi Misije po članu IV za 2022. godinu je ocenjeno da je finansijski sektor izdržao šokove koji su pogodili ekonomiju i jedan od faktora uticaja bila je politika koju je sprovodio CBK. U ovom periodu održani su i sastanci sa visokim rukovodiocima Svetske banke, gde je potpredsednica za Evropu i Centralnu Aziju, gđa Anna Bjerde, naglasila da će Svetska Banka nastaviti da održava visok nivo saradnje sa CBK-om, u realizaciji projekata čija je glavna svrha kontinuirani razvoj finansijskog sektora i ekonomije Kosova uopšte. U međuvremenu, na sastancima sa čelnicima Evropske banke za obnovu i razvoj – EBRD. Guverner se zahvalio predstavnicima EBRD na predstavljanju Izveštaja o tranziciji za

2021/2022 godinu, ističući takođe posvećenost i važan doprinos koji EBRD kontinuirano daje podršci institucija Kosova i uopšte ekonomskom razvoju zemlje.

Tokom 2022. godine, Centralna banka Republike Kosovo i Evropska banka za obnovu i razvoj organizovali su radionicu sa finansijskim institucijama o revidiranim propisima korporativnog upravljanja i nadzornim izjavama. Delegacija Kosova na čelu sa guvernerom sastala se sa generalnom direktorkom Saveta biroa u Briselu-COB, gđom Greet Floré, koju je obavestila o pripremama koje je Kosovski biro za osiguranje, zajedno sa Centralnom bankom Republike Kosovo i drugim interesnim institucijama, do sada preduzeo u vezi sa zahtevima koji se odnose na proces članstva u COB-u, kao i za spremnost da se preduzmu i drugi koraci u ovom pravcu. Guverner je tokom njene posete Kosovu, pozeleo dobrodošlicu i predsednici Saveta biroa, gđi Sandra Schwartz obaveštavajući je o preduzetim radnjama i ispunjenosti uslova u vezi sa članstvom Kosova u Zelenoj karti.

Guverner Centralne banke Republike Kosovo, tokom svoje posete Istanbulu, Turska, sastao se sa rukovodiocem Agencije za bankarski nadzor i regulativu Turske, g. Mehmet Ali Akben. Na ovom sastanku se razgovaralo o nastavku saradnje u oblasti obuke i daljeg razvoja osoblja CBK-a, učešću u nadzornim većima i sprovođenju zajedničkih pregleda.

Centralna banka je bila zastupljena i na redovnim sastancima Konstituce, koji su ovoga puta održani u Budimpešti, u Mađarskoj, a istovremeno se pregovaralo o dogovoru Konsistuce MMF-za narednih 10 godina, u kojoj učestvuje i Kosovo. Rezultati pregovora naišli su na jednoglasnu podršku svih članova izborne jedinice, dok su se članovi saglasili da će sastav ove izborne jedinice u narednih 10 godina biti isti kao sadašnji članovi poput Austrije, Belorusije, Češke, Mađarske, Kosova, Slovačke, Slovenije i Turske. U okviru ovog sastanka, zemlje članice su se takođe dogovorile o podeli pozicija predstavnika ovih zemalja u kancelariji Izvršnog direktora izborne Konsistuce, prilikom čega je Kosovu dodeljena pozicija savetnika na 4 godine.

CBK je takođe zajedno sa 18 nacionalnih centralnih banaka Evropskog sistema centralnih banaka (ESCB) učestvovao u programu koji finansira EU i čiji je cilj bio jačanje institucionalnih kapaciteta institucija korisnica, posebno poboljšanjem njihovih analitičkih alata i politika i prenošenjem najboljih međunarodnih i evropskih standarda u domaću praksu. Ovaj program podržavaju Deutsche Bundesbank, Evropska komisija i Evropska centralna banka (ECB). Na sastanku održanom u septembru data je podrška ovom programu za narednih 36 meseci, gde će CBK biti među 19 banaka korisnica.

Guverner je održao sastanke, i dočekao je i šefa Kancelarije Evropske unije/Specijalnog predstavnika Evropske unije (EU) na Kosovu, Tomáš Szunyog. Guverner je informisao šefa Kancelarije EU u vezi sa aktivnostima koje CBK preduzima na razvoju i održavanju stabilnosti finansijskog sistema, kao i redovnim aktivnostima u oblasti integracija, razvijenim zajedno sa institucijama EU. Dobra saradnja je ostvarena i sa ambasadama na Kosovu, gde su održani sastanci sa ambasadorom Turske, ambasadorom Australije akreditovanim na Kosovu i francuskim ambasadorom na Kosovu, kao i dočekao je na sastanku predstavnike izraelskih biznisa na Kosovu. Centralna banka Republike Kosovo i Evropska banka za obnovu i razvoj, organizovali su radionicu sa finansijskim institucijama o pregledanim propisima o korporativnom upravljanju i izjavama nadzora. Na ovoj radionici je kao konačni zaključak naglašeno da je CBK angažovana na daljem unapređenju finansijske industrije na Kosovu, na osnovu najboljih međunarodnih praksi.

8.2. Komunikacija i finansijska edukacija

Tokom 2022. godine, Centralna banka Republike Kosovo nastavila je da bude posvećena informisanju i obrazovanju javnosti o svojim odgovornostima, dužnostima i aktivnostima.

Tokom 2022. godine, CBK je blagovremeno i na odgovarajući način informisao medije putem publikacija na svojoj zvaničnoj internet stranici ili čak objavljivanjem i deljenjem sa medijima 59 izjava i saopštenja, 153 objave na društvenim mrežama, 203 medijska pitanja su adresirana, što odražava rad i odgovornosti CBK-a, tokom obavljanja njenih dužnosti. Tokom ovog perioda, pripremljeni su mnogi video snimci aktivnosti CBK-a (konferencije, izveštaji komisija) i video snimci aktivnosti finansijske edukacije, koji su objavljeni na zvaničnom kanalu CBK na YouTube.

Tokom 2022. godine, upravljano je komunikacijom i objavljivanjem materijala, istraživanja i izveštaja i saopštenja na internet stranici i podstranici CBK-a; odgovori na pitanja novinara; odgovori na pitanja građana; učešće u televizijskim emisijama i debatama, nastupima na radiju; konferencije za štampu, kao i objave na društvenim mrežama.

Finansijska edukacija - tokom 2022. godine realizovane su sledeće aktivnosti:

Međunarodna nedelja novca 2022 – održana je od 21. do 25. marta 2022. godine, gde su održane aktivnosti finansijske edukacije za decu i mlade u nekoliko gradova Kosova za različite starosne grupe, počev od učenika osnovnih škola, nižih ciklusa pa do studenata univerziteta. Nedelja je otvorena akcijom dodele nagrada sa konkursa raspisanog za najbolje radove sa temom: „Budi pametan sa novcem, izgradi svoju budućnost!“. Aktivnosti su nastavljene u „Centru za finansijsku edukaciju“ Centralne banke Republike Kosovo, u Prizrenu, sa učenicima 6. razreda Osnovne škole „Loyola“ sa kojima je realizovana edukativna aktivnost. Aktivnosti su nastavljene u Osnovnoj školi "Emin Duraku" u Štimlju, sa učenicima četvrtih razreda ove škole. Tokom ove nedelje održano je predavanje sa studentima Univerziteta „Fehmi Agani“ u Đakovici. Sa studentima Pedagoškog fakulteta održano je predavanje o ulozi i funkcijama Centralne banke Republike Kosovo u ekonomiji Kosova, o strukturi i funkcionisanju finansijskog sektora na Kosovu, kao i drugim relevantnim temama.

1. jun, Međunarodni dan deteta obeležen je edukativnom aktivnošću u ONSŠ „Asim Vokshi“, u Prištini, gde je učestvovalo oko 60 učenika 4. razreda sa kojima je sprovedena edukativna i informativna aktivnost o CBK-u i finansijskom sektoru.

Svetski dan štednje 2022. obeležen je predavanjem sa učenicima Srednje ekonomske škole „Hoxhë Kadri Prishtina“.

Nagrada za mladog ekonomistu - ove godine tema konkursa je bila: Uticaj inflacije na trgovinu Evrope i Kosova.

Tokom ove godine objavljeni su sledeći edukativni materijali:

Studija - Doznake su kapija ka održivom razvoju, (u saradnji sa Svetskom bankom), zatim, brošure:

- Svojstva i bezbednosne karakteristike evro kovanica,
- Finansijska stabilnost,
- Opšti uslovi polise obaveznog osiguranja od autoodgovornosti - TPL.

Takođe, u saradnji sa kancelarijom GIZ-a na Kosovu, pripremljene su i objavljene sledeće brošure:

- O migracijama
- O doznakama
- O slanju doznaka
- O planu ličnog budžeta
- O poslovnim kreditima, i

- O finansijskoj analizi

Ostale aktivnosti koje su sprovedene tokom 2022. godine:

Predavanje sa studentima Univerziteta u Prištini o ulozi i značaju osiguranja u ekonomiju zemlje, Predavanje za mlade Balkanske grupe, Obrazovna aktivnost sa decom SOS sela - razgovor o osnovnim ekonomskim i finansijskim temama.

Aktivnost finansijskog obrazovanja sa učenicima osnovne škole "Shaban Jashari" u Skenderaju.

Edukativne aktivnosti sa učenicima turske zajednice osnovnih škola u Prizrenu i druge aktivnosti koje su realizovane tokom ove godine.

8.3. Tehnička pomoć

CBK je nastavio da saraduje sa međunarodnim finansijskim institucijama, kao i sa centralnim bankama i regulatornim agencijama, kako na regionalnom tako i na međunarodnom nivou. Tokom 2022. godine nastavljena je saradnja sa međunarodnim institucijama kao što su: Međunarodni monetarni fond, Svetska banka, Evropska centralna banka, Trezor SAD, Evropska banka za obnovu i razvoj, Evropski fond za jugoistočnu Evropu, Državni sekretarijat za ekonomska pitanja, kao i centralne banke drugih zemalja.

Međunarodni monetarni fond (MMF)

U okviru stalne podrške MMF-a, tokom 2022. godine, CBK je dobio tehničku pomoć za sledeće projekte:

- Procena zaštitne mere (Safeguard assesment), procena koja je obuhvatila oblasti i funkcije CBK-a, kao što su: spoljna revizija, unutrašnja revizija, pravni okvir, finansijsko izveštavanje i unutrašnje kontrole i
- Pregled investicione politike CBK-a, uključujući: ulaganje u vreme krize, alokaciju i diversifikaciju investicija, procenu učinka portfolija CBK-a u proteklim godinama, procenu tehničkih i operativnih kapaciteta, procenu upravljanja rizikom itd.
- Tehnička pomoć u vezi sa ažuriranjem postojećeg priručnika / razvojem priručnika prema SREP pristupu. Ovaj priručnik obuhvata proces procene adekvatnosti kapitala u odnosu na profil rizika banke i strategiju održavanja nivoa kapitala, unutrašnju procenu nivoa kapitala u cilju održavanja usklađenosti sa regulatorom, kao i zahteve regulatora za nivo dodatnog kapitala za banke, kada se tako proceni.

KOS-18/0005- Podrška evropskim integracijama Kosova

U 2022. godini, CBK je nastavio da koristi programe pomoći donatora iz Velikog Vojvodstva Luksemburga i Kraljevine Norveške, koji podržavaju napore Vlade Republike Kosovo i institucija Kosova za ispunjenje zahteva Sporazuma o stabilizaciji-pridruživanju (SSP) između Evropske unije (EU) i Republike Kosovo. U tu svrhu, na centralnom nivou, uspostavljen je Mehanizam za razvoj ljudskih kapaciteta (HCDF) za podršku sprovođenja SSP-a. U nastavku projekta KOS-18/0005, tokom 2022. godine, započeta je koordinacija projekta tehničke pomoći sa UNOPS-om „Znanja za reformske akcije na Zapadnom Balkanu“ – koji finansira Ministarstvo inostranih poslova Norveške. Glavni cilj projekta je pružanje tehničke pomoći zemljama Zapadnog Balkana (ZB) u razmeni stručnosti i znanja u cilju promovisanja reformi evropskih integracija. Državama Zapadnog Balkana biće ponuđena ekspertiza u harmonizaciji zakonodavnog okvira, strateških i drugih relevantnih političkih dokumenata u cilju usklađivanja sa standardima i acquis-om EU.

Takođe, u okviru saradnje sa drugim centralnim bankama, prema važećim memorandumima o razumevanju, CBK je sproveo obuku iz različitih oblasti u oblasti evropskih integracija, kao što je slučaj sa Bankom Austrije, Turske i Slovenije. U skladu sa Memorandumom o razumevanju sa Bankom Turske, tokom 2022. godine realizovane su obuke iz oblasti administracije, finansija i upravljanja rizicima. Shodno identifikovanim potrebama, očekuje se nastavak saradnje u narednim godinama.

8.4. Evropske integracije

U cilju realizacije perspektive zemlje za članstvo u Evropskoj uniji (EU), Centralna banka Republike Kosovo je i ove godine nastavila da ispunjava svoje obaveze u okviru procesa evropskih integracija. Praćenje glavnog zakonodavnog razvoja i nadzornih praksi, odnosno usklađivanje zakonodavstva CBK-a sa ACQUIS-om, kao i najnoviji makroekonomski događaji su kontinuirano izveštavani kroz izveštajne dokumente, kao i sastanke sa lokalnim i međunarodnim stranama uključenim u proces evropskih integracija u Kosovo.

Tokom 2022. godine, Centralna Banka Republike Kosovo je saradivala sa relevantnim institucijama, pružajući stalnu podršku unapređenju procesa evropskih integracija u Republici Kosovo.

U tom pogledu važnu ulogu ima saradnja sa Kancelarijom premijera Kosova (KP), koja je glavni koordinator procesa evropskih integracija u Republici Kosovo. CBK je takođe saradivao i sa drugim ministarstvima i institucijama kao što su: Ministarstvo inostranih poslova; Ministarstvo finansija, rada i transfera; Ministarstvo industrije, preduzetništva i trgovine; kao i Kancelarija EU u Prištini. Tokom 2022. godine, CBK je nastavio angažovanje u sprovođenju zaključaka EU.

CBK je takođe izvestio o sastanku Saveta za stabilizaciju i pridruživanje, izveštavajući o inputima koje je tražila Vlada Republike Kosovo. Ovi inputi su deo zvaničnog državnog stava (Position Paper), gde su predstavljeni napredak i dostignuća u određenim oblastima, uključujući i finansijski sektor.

Tokom 2022. godine, CBK je u okviru Programa ekonomskih reformi (PER) izveštavao o zaključcima koji su proizašli iz Ekonomskog i finansijskog dijaloga između EU i Zapadnog Balkana i Turske; zajedničke strukture u okviru SSP-a, odnosno Pododbora za unutrašnje tržište, konkurenciju, zaštitu potrošača i javno zdravlje kao i Pododbora za ekonomiju, finansijska pitanja i statistiku.

Pored zajedničkih struktura sa Evropskom komisijom, CBK je takođe redovno izveštavao u okviru Nacionalnog plana za sprovođenje Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (NPSSSP). U ovom kontekstu, CBK je izvestio o sastavnim poglavljima NPSSSP-a, koja imaju za cilj sprovođenje reformi koje zahteva Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju (SSP). Poglavlja o kojima je CBK izvestio su: poglavlje o finansijskim uslugama i poglavlje o slobodnom kretanju kapitala. U okviru SSP-a, obaveze za Centralnu banku Kosova (CBK) u oblasti finansijskih usluga odnose se na:

- pravo osnivanja i slobodu pružanja bankarskih usluga;
- slobodu pružanja usluga osiguranja i drugih usluga u oblasti finansija; i
- usklađivanje i sprovođenje zakonskog i regulatornog okvira sa zakonodavstvom Evropske unije, statutom Evropske centralne banke i Evropskim sistemom centralnih banaka.

Ostali zahtevi uključuju događaje iz slobodnog kretanja kapitala:

- Zakonodavstvo EU takođe uključuje pravila za prekogranična plaćanja i izvršenje naloga za prenos u vezi sa hartijama od vrednosti.

- Obaveze koje nastaju u vezi sa bilo kojim plaćanjem ili transferom na tekući račun platnog bilansa/kapitala između EU i Kosova.
- Slobodno kretanje kapitala u vezi sa komercijalnim transakcijama između Kosova i EU;
- U oblasti banaka i finansijskih konglomerata: (ovlašćenje, rad i pažljiv nadzor kreditnih institucija, zahtevi u pogledu izračunavanja kapitala kreditnih institucija i investicionih društava, međunarodni standardi Bazel III);
- U oblasti osiguranja rada i penzija: evropske direktive koje utvrđuju pravila koja se odnose na ovlašćenje, rad i nadzor životnog i neživotnog osiguranja, kao i reosiguranja preduzeća;
- U oblasti tržišta hartija od vrednosti i investicionih usluga: Direktiva 2004/39/EC o tržištima finansijskih instrumenata (MiFID).

Iz oblasti evropskih integracija, CBK je vršio redovne izveštaje u vezi sa glavnim događajima iz gore navedenih oblasti. Ostala poglavlja u kojima CBK kontinuirano doprinosi su: poglavlje o pravu osnivanja kompanija i slobodi pružanja usluga; poglavlje o ekonomskoj i monetarnoj politici; poglavlje statistike; poglavlje o slobodi, bezbednosti i pravdi (član 89. Pranje novca i finansiranje terorizma); kao i poglavlje finansijske kontrole.

Takođe, CBK je pripremila input za Izveštaj za Evropsku komisiju (EK) u skladu sa predviđenim rokovima. Inputi su jedinstven oblik izveštavanja za sve zemlje kandidate i potencijalne kandidate, koji pokrivaju specifična dešavanja tokom godine.

Takođe, kroz Upitnik koji je izradila Evropska komisija (upitnik za sve oblasti političkih kriterijuma i one od ACQUIS-a), izveštavano je o glavnim pravnim dešavanjima o svim pitanjima koja su u delokrugu CBK-a.

Krajem 2022. godine, pripremljen je konsolidovani nacrt NPSSSP u kojem je CBK izvršio pregled primarnog zakonodavstva i podzakonskih akata za koje se očekuje da budu usvojeni tokom 2023. godine. Nacrt NPSSSP za 2023. sadrži zakonodavstvo koje ima za cilj da transponovanje evropskih direktiva. Pored toga, zakonski predlozi u NPSSSP proizilaze iz zahteva zvaničnih izveštaja i sastanaka sa članovima Evropske komisije, kao što su: Izveštaj o zemlji; zvanični sastanci sa delegacijama na visokom nivou sa članovima Evropske komisije (u okviru PRE); sastanci u okviru zajedničkih struktura u okviru SSP itd.

Tokom 2022. godine, CBK je takođe izvestio u okviru akcionog plana Zajedničkog regionalnog tržišta. Oblasti o kojima CBK izveštava u okviru ovog akcionog plana su finansijske usluge i razvoj modernog sistema plaćanja. Na zahtev KP-a i u saradnji sa relevantnim odeljenjima, DIEBN je identifikovao sve aktivnosti u funkciji regionalne saradnje.

CBK ostaje posvećena rešavanju nalaza iz Izveštaja o zemlji (bivši izveštaj o napretku), kao rezultat toga, proizašao je značajan broj nalaza iz Izveštaja EK za 2021. godinu, koji su upućeni kako bi bili realizovani tokom 2022. Takođe, nalazi Izveštaja o zemlji (objavljen 12. oktobra 2022. godine), pored određenih preporuka koje su identifikovane, Izveštaj je ocenio doprinos Centralne banke Republike Kosovo u pogledu konsolidacije makroekonomske stabilnosti, održavanja finansijske stabilnosti, poboljšanje nadzornih praksi i poboljšanje platnog sistema u Republici Kosovo. CBK nastavlja i dalje da se angažuje na realizaciji prioritarnih strukturnih reformi, koje će još više doprineti postizanju standarda koje traži Evropska unija.

Ova stranica je namerno ostavljena prazna

9. Finansijski pregled

Ova stranica je namerno ostavljena prazna

Centralna banka Republike Kosovo
Finansijski izveštaji
na dan i za godinu koja se završila 31. decembra 2022.
uz Izveštaj nezavisnog revizora

Sadržaj	Strana
Izveštaj nezavisnog revizora	1-2
Izveštaj o finansijskoj poziciji	3
Izveštaj o sveobuhvatnim prihodima	4
Izveštaj o promenama na kapitalu	5
Izveštaj o novčanim tokovima	6
Napomene o finansijskim izveštajima	7 - 50

Izveštaj nezavisnog revizora

Grant Thornton LLC
Rexhep Mala 18
10000 Pristina
Kosovo
T +383 (0)38 247 801
F +383 (0)38 247 802
E Contact@ks.gt.com
VAT No. 330086000

Za Odbor Centralne Banke Republike Kosovo

Mišljenje

Obavili smo reviziju finansijskih izveštaja Centralne Banke Republike Kosovo (u daljem tekstu "Centralna banka"), koji obuhvataju izveštaj o finansijskoj poziciji na dan 31. decembar 2022. godine i izveštaj o sveobuhvatnoj dobiti, izveštaj o promenama na kapitalu i izveštaj o novčanim tokovima za godinu koja se završava na navedeni datum, kao i pregled značajnih računovodstvenih politika i napomena uz finansijske izveštaje.

Prema našem mišljenju, priloženi finansijski izveštaji fer prikazuju, u svim materijalnim značajnim aspektima, finansijski položaj Centralne banke na dan 31. decembar 2022. godine, rezultate njenog poslovanja i novčane tokove za godinu koja se završava na navedeni datum, u skladu sa Međunarodnim standardima finansijskog izveštavanja ("MSFI").

Osnova za mišljenje

Obavili smo reviziju u skladu sa Međunarodnim revizijskim standardima (MRS). Naše odgovornosti, u skladu sa navedenim standardima su opisane u ovom izveštaju u odjeljku o revizorskim odgovornostima za reviziju finansijskih izveštaja. Mi smo nezavisni od Centralne banke u skladu sa Kodeksom etike za profesionalne računovođe Odbora za međunarodne standarde etike za računovođe (IESBA Kodeksom) kao i u skladu sa etičkim zahtjevima koji su relevantni za našu reviziju finansijskih izveštaja Centralne banke u Kosovo i ispunili smo naše ostale etičke odgovornosti u skladu sa tim zahtjevima. Vjerujemo da su revizijski dokazi koje smo dobili dovoljni i primjereni da osiguraju osnovu za naše mišljenje.

Odgovornosti rukovodstva i onih koji su zaduženi za upravljanje za finansijske izveštaje

Rukovodstvo je odgovorno za sastavljanje i fer prezentaciju finansijskih izveštaja u skladu sa Međunarodnim standardima finansijskog izveštavanja i za one interne kontrole za koje rukovodstvo odredi da su potrebne za omogućavanje sastavljanja finansijskih izveštaja, a koji su bez značajnog pogrešnog prikaza usljed prevare ili greške.

U sastavljanju finansijskih izveštaja, rukovodstvo je odgovorno za procjenjivanje sposobnosti Centralne banke da nastavi s poslovanjem po vremenski neograničenom poslovanju i objavljivanje, ako je primjenjivo, pitanja povezanih s vremenski neograničenim poslovanjem i korištenjem računovodstvene osnove utemeljene na vremenskoj neograničenosti poslovanja.

Lica zadužena za upravljanje Centralne Banke Republike Kosovo su odgovorna za nadzor procesa finansijskog izveštavanja Centralne banke.

Odgovornosti revizora za reviziju finansijskih izveštaja

Naši ciljevi su steći razumno uvjerenje o tome jesu li finansijski izveštaji kao cjelina bez značajnog pogrešnog prikaza usljed prevare ili greške i izdati revizorski izveštaj koji uključuje naše mišljenje. Razumno uvjerenje je viši nivo uvjerenja, ali nije garancija da će revizija obavljena u skladu s MRS uvijek otkriti značajno pogrešno prikazivanje kada ono postoji. Pogrešni prikazi mogu nastati usljed prevare ili greške i smatraju se značajnim ako se razumno može očekivati da, pojedinačno ili u zbiru, utiču na ekonomske odluke korisnika donijete na osnovu tih finansijskih izveštaja.

Kao sastavni dio revizije, u skladu sa MRS, stvaramo profesionalno prosuđivanje i odražavamo profesionalni skepticizam tokom revizije. Mi takođe:

- Prepoznavamo i procjenjujemo rizike značajnog pogrešnog prikaza finansijskih izveštaja, zbog prevare ili greške, oblikujemo i obavljamo revizijske postupke kao reakciju na te rizike i pribavljamo revizijske dokaze koji su dostatni i primjereni da osiguraju osnovu za naše mišljenje. Rizik neotkrivanja značajnog pogrešnog prikaza nastalog usljed prevare je veći od rizika nastalog usljed greške, jer prevara može uključiti tajne sporazume, krivotvorenje, namjerno ispuštanje, pogrešno prikazivanje ili zaobilaženje internih kontrola.
- Stičemo razumijevanje internih kontrola relevantnih za reviziju kako bismo oblikovali revizijske postupke koji su primjereni u datim okolnostima, ali ne i za svrhu izražavanja mišljenja o učinkovitosti internih kontrola Centralne banke.
- Ocjenjujemo primjerenost korištenih računovodstvenih politika, razumnost računovodstvenih procjena i povezanih objava koje je stvorilo rukovodstvo.
- Zaključujemo o primjerenosti korištenja računovodstvene osnove utemeljene na vremenskoj neograničenosti poslovanja koju koristi rukovodstvo i, temeljno na pribavljenim revizijskim dokazima, zaključujemo o tome postoji li značajna neizvjesnost u vezi s događajima ili okolnostima koji mogu stvarati značajnu sumnju u sposobnost Centralne banke da nastavi s poslovanjem po vremenski neograničenom poslovanju. Ako zaključimo da postoji značajna neizvjesnost, od nas se zahtijeva da skrenemo pažnju u našem revizorskom izveštaju na povezane objave u finansijskim izveštajima ili, ako takve objave nisu odgovarajuće, da modifikujemo naše mišljenje. Naši zaključci se temelje na revizijskim dokazima pribavljenim sve do datuma našeg revizorskog izveštaja. Međutim, budući događaji ili uslovi mogu uzrokovati da Centralna banka prekine s nastavljanjem poslovanja po vremenski neograničenom poslovanju.
- Ocjenjujemo ukupnu prezentaciju, strukturu i sadržaj finansijskih izveštaja, uključujući i objave, kao i odražavaju li finansijski izveštaji, osnovne transakcije i događaje na način kojim se postiže fer prezentacija.

Ostvarili smo komunikaciju sa licima zaduženim za upravljanje Centralne Banke Republike Kosovo u vezi sa, između ostalog, planiranim obimom i vremenom obavljanja revizije i značajnih rezultata revizije, uključujući bilo koje značajne nedostatke interne kontrole koje smo identifikovali tokom naše revizije.

Grant Thornton LLC
Prishtina
14 jun 2023. godine

Suzana Stavrikj
Pravni revizor

Centralna banka Republike Kosovo

Izveštaj o finansijskoj poziciji

Na dan 31. decembar 2022.

<i>U hiljadama evra</i>	Napomena	2022.	2021.
Aktiva			
Gotovina	7	409,426	537,818
Tekući računi u nerezidentnim bankama	8	206,359	151,880
Hartije od vrednosti (trezorski zapisi i obveznice)	9	666,597	632,602
Plasmani na tržištu novca	10	99,950	14,053
Sredstva vezana sa MMF-om	11	315,563	323,793
Nekretnine i oprema	12	4,199	4,562
Nematerijalna sredstva	13	1,042	1,341
Ostala sredstva	14	2,709	2,187
Ukupna aktiva		1,705,845	1,668,236
Pasiva			
Obaveze prema komercijalnim bankama	15	594,281	589,099
Obaveze prema računima povezanim sa MMF-om	16	318,736	325,853
Obaveze prema vladinim institucijama	17	585,784	608,362
Obaveze prema javnim i komercijalnim institucijama	18	131,137	77,392
Zaduživanje/a	19	1,938	2,139
Ostala pasiva	20	2,444	2,418
Ukupna pasiva		1,634,320	1,605,263
Kapital i rezerve			
Odobreni kapital	21	30,000	30,000
Rezervni fond	21a	31,444	26,857
Revalorizaciona rezerva	21a, 29	1,529	-
Ukupni sveobuhvatni prihod za godinu		8,552	6,116
Ukupni kapital i rezerve		71,525	62,973
Ukupna pasiva, kapital i rezerve		1,705,845	1,668,236

Ovi finansijski izveštaji su odobreni od strane organa za donošenje odluka¹ Centralne banke Republike Kosovo dana 14. juna 2023. godine i u njihovo ime potpisali su ih:

Bashkim Nurboja
v. d. Guverner

Faton Ahmetaj
Direktor finansijskog
planiranja i izveštavanja

Priložene napomene 1 do 33 sastavni su deo ovih finansijskih izveštaja

¹Prema članu 34. i 59. Zakona br. 03/L -209 o Centralnoj banci Republike Kosovo.

Centralna banka Republike Kosovo
Izveštaj o dobiti ili gubitku i sveobuhvatnim prihodima
Na dan 31. decembra 2022.

<i>U hiljadama evra</i>	Napomena	2022.	2021.
Prihodi od kamata			
Prihodi od kamata		8,574	4,142
Rashodi od kamata		(2,668)	(1,493)
Neto prihod od kamata	22	5,906	2,649
Prihodi od naknada i provizija			
Prihodi od naknada i provizija		3,760	3,388
Rashodi od naknada i provizija		(924)	(577)
Neto prihod od naknada i provizija	23	2,836	2,811
Prihodi od regulatornih aktivnosti i ostali poslovni prihodi			
Prihodi od regulatorne aktivnosti	24	6,954	6,335
Prihodi od garantova	20, 25	67	126
Ostali poslovni prihodi	26	13	22
Dobitak / (gubitak) od razmene valuta	29	542	536
Operativni prihodi		16,318	12,479
Administrativni (operativni) troškovi			
Troškovi osoblja	27	(5.127)	(4.908)
Deprecijacija i amortizacija	12,13	(829)	(1,028)
Opšti i administrativni troškovi	28	(1,757)	(1,420)
Administrativni (operativni) troškovi		(7,713)	(7,356)
Finansijski rezultat pre rezervisanja za očekive kreditne gubitke		8,605	5,123
Rezerve za očekivane kreditne gubitke, neto (povećanje)/smanjenje	4	(53)	993
Godišnja dobit		8,552	6,116
Ostala sveobuhvatna dobit		-	-
Ukupni sveobuhvatni prihodi za godinu		8,552	6,116

Priložene napomene 1 do 33 sastavni su deo ovih finansijskih izveštaja

Centralna banka Republike Kosovo

Izveštaj o promenama na kapitalu

Za godinu završenu 31. decembra 2022

	Kapital	Rezervni fond	Revalorizaci one rezerve	Ukupni sveobuhvatni prihod za godinu	Ukupno
<i>U hiljadama evra</i>					
Bilans na dan 01. januara 2021.	30,000	23,903	792	2,162	56,857
Transfer u rezervni fond	-	2,954	(792)	(2.162)	-
Ukupne transakcije propisane zakonom	-	2,954	(792)	(2.162)	-
Dobit za godinu	-	-	-	6,116	6,116
Ostali sveobuhvatni prihodi	-	-	-	-	-
Ukupni sveobuhvatni prihodi za godinu	-	-	-	6,116	6,116
Bilans na dan 31. decembra 2021.	30,000	26,857	-	6,116	62,973
Bilans na dan 1. januara 2022.	30,000	26,857	-	6,116	62,973
Transfer u rezervni fond	-	4,587	1,529	(6.116)	-
Ukupne transakcije propisane zakonom	-	4,587	1,529	(6.116)	-
Dobit za godinu	-	-	-	8,552	8,552
Ostali sveobuhvatni prihodi	-	-	-	-	-
Ukupni sveobuhvatni prihodi za godinu	-	-	-	8,552	8,552
Bilans na dan 31. decembra 2022.	30,000	31,444	1,529	8,552	71,525

Priložene napomene 1 do 33 sastavni su deo ovih finansijskih izveštaja

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja je završila 31. decembra 2022. godine

(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)

<i>U hiljadama evra</i>	Napomena	2022.	2021.
Novčani tokovi iz operativnih aktivnosti			
Dobit za godinu		8,552	6,116
Prilagođavanja za:			
Deprecijacija	12	508	646
Amortizacija	13	321	382
Prihodi od grantova	25	(67)	(126)
Provizije za očekivane kreditne gubitke	4	53	(993)
Dobitak / (gubitak) na kursu zamene.	29	(542)	(536)
Prihodi od kamata	22	(8,574)	(4,142)
Rashodi od kamata	22	2,668	1,493
		2,919	2,840
Promene u trezorskim zapisima i vladinim obveznicama		(32,633)	(44,478)
Promene na plasmanima na tržištu novca		(74,984)	49,999
Promene aktive povezane sa MMF-om		12,507	(45,956)
Promene u ostaloj aktivi		(520)	(283)
Promene pasive prema komercijalnim bankama		5,182	22,673
Promene pasive prema računima povezanim sa MMF-om		(11,439)	47,002
Promene u pasivi prema vladinim institucijama		(22,578)	99,916
Promene u pasivi prema javnim i komercijalnim institucijama		53,745	(61,269)
Promene ostale pasive		85	(23)
		(67,716)	70,421
Primljena kamata		6,250	4,758
Plaćena kamata		(1,612)	(1,592)
Neto novac ostvaren iz/(korišćen u) operativnim aktivnostima		(63,078)	73,587
Novčani tok od investicionih aktivnosti			
Kupovina opreme	12	(147)	(320)
Kupovina nematerijalne imovine	13	(22)	(43)
Neto iskorišćeni novac u investicionim aktivnostima		(169)	(363)
Novčani tokovi od aktivnosti finansiranja			
(Otplate) za zaduživanje	19	(230)	(110)
Prihodi od grantova	20	8	28
Neto gotovina korišćena u finansijskim aktivnostim		(222)	(82)
Neto povećanje/(smanjenje) gotovine i gotovinskih ekvivalenata		(63,469)	73,142
Uticaj na fluktuaciju kursa (na gotovinu i gotovinski ekvivalent)		304	457
Novac i novčani ekvivalenti na dan 1. januara		703,789	630,190
Novac i novčani ekvivalenti na dan 31. decembra	30	640,624	703,789

Priložene napomene 1 do 33 sastavni su deo ovih finansijskih izveštaja

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja je završila 31. decembra 2022. godine
(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)

---

1. Subjekt koji izveštava

Centralna banka Republike Kosovo (u daljem tekstu „CBK“ ili „Centralna banka“), naslednik Centralne bankarske vlasti Kosova, je nezavisno pravno lice sa punim ovlašćenjima kao pravno lice prema zakonu koji se primenjuje u Republici Kosovo. CBK je zasebno javno telo koje ima ovlašćenje da izdaje dozvole, nadgleda i reguliše finansijske institucije u Republici Kosovo. Banka posluje u skladu sa Zakonom br. 03/L-209 o Centralnoj banci Republike Kosovo (u daljem tekstu: Zakon o CBK-u). Prema ovom zakonu, glavni ciljevi CBK-a su:

- podsticati i održavati stabilan finansijski sistem, uključujući siguran, zdrav i efikasan sistem plaćanja.
- doprineti postizanju i održavanju stabilnosti domaćih cena.
- podržati opštu ekonomsku politiku Vlade.

Kao što je opisano u zakonu, CBK mora da deluje u skladu sa načelima otvorenog tržišta sa slobodnom konkurencijom, favorizujući efikasnu alokaciju resursa.

CBK posluje iz svojih kancelarija lociranih u Prištini. Registrovana adresa kancelarije CBK je sledeća:

Ul. Garibaldi, br. 33

Priština, Kosovo.

Odbor Centralne banke, Izvršni odbor i Guverner

Organi CBK-a koji donose odluke su Odbor Centralne banke, Izvršni odbor i Guverner. U skladu sa članom 34. stav 2., kao i privremenom odredbom člana 79. stav 2. Zakona o CBK, Odbor Centralne banke sastoji se od četiri² neizvršna člana i guvernera i zadužen je za nadzor nad sprovođenjem politika i nadzor administracije i poslovanja CBK-a. Na dan 31. decembra 2022. godine postoji nepopunjeno radno mesto neizvršnog člana.

Na dan 31. decembra 2022. godine Odbor Centralne banke sastojao se od sledećih članova:

- Flamur Mrasori³ – Predsednik Odbora (neizvršni član)
- Fehmi Mehmeti⁴ – Guverner
- Nora Latifi Jashari – Član (neizvršni)
- Bashkim Nurboja⁵ – Član (neizvršni)
- Nexhat Kryeziu – Član (neizvršni)

Dok se Odbor Centralne banke na dan 31. decembra 2021.. godine sastojao od sledećih članova:

- Flamur Mrasori – Predsednik Odbora (neizvršni)
- Fehmi Mehmeti – Guverner
- Nora Latifi Jashari – Član (neizvršni)
- Bashkim Nurboja – Član (neizvršni)

Od 5. februara 2023. godine za predsednika Odbora izabran je g. Bashkim Nurboja, nakon isteka mandata g. Mrasori. Odbor CBK-a je 29. marta 2023. godine, na osnovu člana 46. Zakona o CBK-u, dobio ovlašćenja Izvršnog odbora u skladu sa definicijama ovog člana.

---

² Na dan 31. decembra 2021. godine, mesto jednog neizvršnog člana bilo je upražnjeno

³ Dana 4. februara 2023. godine završio je mandat g. Flamur Mrasori, odnosno predsednika Odbora.

⁴ Dana 28. marta 2023. godine završio je mandat g. Fehmi Mehmeti – odnosno kao Guvernera.

⁵ G. Nurboja je predsednik Odbora CBK-a od 5. februara 2023. godine, dok od 29. marta 2023. godine obavlja i funkciju Guvernera u skladu sa članom 46. Zakona o CBK-u.

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja je završila 31. decembra 2022. godine
(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)

---

1. Subjekat koji izveštava (nastavak)

Definicije člana 46. Zakona o CBK-u:

„Član 46. - Polutrajno odsustvo ili nesposobnost delovanja Izvršnog odbora

1. U slučaju nepredviđenih okolnosti i ukoliko Guverner ili zamenici Guvernera nisu prisutni ili nisu sposobni da deluju u tom periodu, kancelarija Guvernera će biti preuzeta privremeno od Predsedavajućeg Odbora Centralne Banke. Dva (2) najstarija i dostupna ne-izvršna člana Odbora Centralne Banke će privremeno preuzeti kancelarije zamenika guvernera.

2. U slučaju da odsutnost ili nemogućnost rada svih članova Izvršnog odbora nastavi da traje za period od (3) meseca, slobodna mesta će se objaviti i procedure za imenovanje sprovoditi prema članu 38 ovog zakona."

Izvršni odbor je odgovoran za sprovođenje politika CBK-a i njegove operacije. Izvršni odbor 31. decembra 2022. godine čine guverner, koji je predsedavajući, i jedan v.d. zamenika guvernera, dok su 31. decembra 2021. godine Izvršni odbor činili guverner i jedan zamenik guvernera. Tokom 2022. godine jedan od zamenika guvernera podneo je ostavku, zbog čega su, na osnovu organizacione strukture, 31. decembra 2022. godine upražnjena dva mesta za članove Izvršnog odbora.

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja je završila 31. decembra 2022. godine (u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)

---

2. Osnova pripreme

a) Izjava o usklađenosti

Finansijski izveštaji su pripremljeni u skladu sa Međunarodnim standardima finansijskog izveštavanja ("MSFI").

b) Osnova merenja

Finansijski izveštaji pripremljeni su na osnovu merenja utvrđenih MSFI-jem za svaku aktivu, pasivu, prihod i rashod. Osnove za merenje detaljnije su otkrivene u računovodstvenim politikama u Napomeni 3 u nastavku.

c) Funkcionalna valuta i valuta prezentacije

Ovi finansijski izveštaji su predstavljani u evrima („EUR“), koji su funkcionalna valuta CBK, osim ako nije drugačije navedeno. Ako nije drugačije navedeno, predstavljani finansijski podaci zaokruženi su na najbližu hiljadu.

d) Upotreba procena i rasuđivanja

Priprema finansijskih izveštaja zahteva od uprave da donosi procene i pretpostavke koje utiču na primenu politika i prijavljene iznose aktive, pasive, prihoda i rashoda. Stvarni rezultati mogu se razlikovati od onih koji su procenjeni.

Procene i osnovne pretpostavke pregledavaju se kontinuirano. Izmene računovodstvenih procena priznaju se u periodu u kojem se revidira i u budućim periodima ako na njih utiču. Informacije o važnim oblastima neizvesnosti procene i kritičnim odlukama u primeni računovodstvenih politika sa najznačajnijim uticajem na iznose priznate u finansijskim izveštajima opisane su u Napomeni 5 u nastavku.

Računovodstvene politike navedene u nastavku dosledno su primenjene na sve periode predstavljene u ovim finansijskim izveštajima.

e) Okolnosti obavljanja poslovanja Banke tokom 2022. godine

U 2022. godini inflacija je porasla u gotovo svim velikim ekonomijama širom sveta. Brzi rast inflacije rezultat je nekoliko faktora, uključujući mere fiskalnih stimulacija koje su poduzete kao odgovor na pandemiju COVID-19, posledice rata u Ukrajini, posebno na cene energenata, i jaku potražnju potrošača za robom i uslugama nakon otvaranja granica i ublažavanje ograničenja nametnutih tokom pandemije.

Takođe, nakon stabilnog perioda niskih kamatnih stopa, kamatne stope su porasle u 2022. godini. To može uticati na vrednost imovine, obaveza i neto rashoda kamata i uzrokovati gubitke zbog umanjenja od amortizovane vrednosti finansijske imovine. Međutim, finansijska sredstva CBK-a nisu direktno pogođena povećanjem kamatnih stopa, osim ako se ne modifikuju.

Poseban tretman posvećen je oceni novonastale situacije koja je nastala na globalnom nivou nakon početka rata u Istočnoj Evropi (Ukrajina) i pooštavanju sankcija od strane zapadnih zemalja prema Ruskoj Federaciji (kao što su SAD, Velika Britanija i Evropska unija, inicijativa na koju je Kosovo takođe odgovorilo). Još je prerano govoriti o ekonomskim uticajima koji mogu proizaći iz ove situacije. Ali postoje naznake da to svakako može imati uticaja. CBK ceni i naglašava da je preduzela konkretne inicijative (stvaranje savetodavnog tela za Guvernera i Izvršni odbor) za adresiranje i procenu događaja koji mogu uticati na ekonomiju Kosova i, shodno tome, na aktivnost naše institucije, a oni su veoma budni u tom pogledu, prate događaje i pripremaju se za njih.

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja je završila 31. decembra 2022. godine
(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)

---

3. Značajne računovodstvene politike

a) Transakcije u stranoj valuti

Transakcije u stranoj valuti preračunavaju se u funkcionalnu valutu po kursu važećem na datum transakcija. Monetarna aktiva i pasiva denominirane u stranim valutama na datum izveštavanja preračunavaju se u funkcionalnu valutu po kursu tog datuma. Devizni dobitak ili gubitak na novčanim stavkama je razlika između amortizovanih troškova u funkcionalnoj valuti na početku perioda, usklađenih sa efektivnim kamatama i plaćanjima tokom perioda, i amortizovanih troškova u stranoj valuti preračunatih po kursu na dan završetka perioda. Nenovčana aktiva i pasiva denominirane u stranim valutama koje se mere po fer vrednosti preračunavaju se u funkcionalnu valutu po kursu na dan utvrđivanja fer vrednosti. Devizne razlike nastale preračunavanjem priznaju se kao dobitak ili gubitak.

b) Prihodi i rashodi od kamata

Prihodi i rashodi od kamata priznaju se u bilansu uspeha primenom metode efektivne kamate. Efektivna kamatna stopa je stopa koja tačno diskontuje procenjene buduće gotovinske isplate i primanja tokom očekivanog veka trajanja finansijske aktive ili pasive (ili, gde je to prikladno, na kraći period) na knjigovodstvenu vrednost finansijske aktive ili pasive. Efektivna kamatna stopa utvrđuje se prilikom početnog priznavanja finansijske aktive ili pasive i ne revidira se naknadno.

Obračun efektivne kamatne stope uključuje sve provizije i plaćene iznose ili prihvaćene transakcijske troškove i popuste ili premije koji su sastavni deo efektivne kamatne stope.

Transakcijski troškovi uključuju dodatne troškove koji se direktno terete za kupovinu, izdavanje ili otuđenje imovine ili finansijske obaveze. Prihodi i rashodi od kamata prikazani u bilansu uspeha uključuju kamatu na finansijsku imovinu ili obaveze po amortizovanoj vrednosti na osnovu efektivne kamate.

c) Naknade i provizije

Prihodi i rashodi od naknada i provizija, koji su sastavni deo efektivne kamatne stope za finansijski instrument ili obavezu, uključuju se u merenje efektivne kamatne stope.

Ostali prihodi od provizija i naknada, uključujući transakcione naknade za operativne račune, transfer sredstava i naknade za licenciranje, priznaju se kada su povezane usluge izvršene. Ostali troškovi provizija i naknada uglavnom se odnose na naknade za transakcije i usluge koje se troše u trenutku korišćenja usluga.

d) Beneficije zaposlenih

CBK primenjuje doprinose za obavezno socijalno osiguranje, koji su definisani kao penzijski doprinosi zaposlenih kada odu u penziju. Ovi doprinosi su klasifikovani prema planovima definisanih doprinosa, na osnovu zakonodavstva Kosova. Doprinosi CBK-a se terete kao trošak prihoda u trenutku kada nastanu.

Takođe, CBK distribuirati koristi zaposlenima na jubilarnoj osnovi i u formi unapred određenog iznosa u trenutku penzionisanja. CBK priznaje ove troškove prema nastanku ovih događaja prema planovima za dugoročna davanja.

e) Oporezivanje i raspodela dobiti

CBK je oslobođena poreza na dobit prema Zakonu br. 03/L-209 usvojen 22. jula 2010. godine. Vidi napomenu 4 (f) o tome kako CBK raspoređuje svoju dobit.

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja je završila 31. decembra 2022. godine
(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)

---

3. Značajne računovodstvene politike (nastavak)

f) Finansijska aktiva i pasiva

Finansijska aktiva CBK uključena u ove finansijske izveštaje klasifikovana je kao finansijski instrument po amortizovanom trošku (model zadržavanja za naplatu) u sastavu gotovine i gotovinskih ekvivalenata, hartija od vrednosti, depozitnih računa kod nerezidentnih banaka, aktive povezane sa MMF-om i ostala aktiva.

Finansijska imovina se meri po amortizovanom trošku ako ispunjava oba sledeća uslova i nije označeno kao FVDG (fer vrednost kroz dobitak ili gubitak):

- aktiva se drži u okviru poslovnog modela čija je svrha zadržavanje aktive radi naplate ugovornih novčanih tokova; i

- ugovorni uslovi finansijske aktive na određene datume dovode do novčanih tokova koji su isključivo isplate glavnice i kamata (SPPI) na neizmireni iznos glavnice.

CBK klasifikuje svu svoju finansijsku pasivu mereno po amortizovanom trošku primenom metode efektivne kamatne stope. Prihodi od kamata ili rashodi od kamata od finansijske pasive mereni po amortizovanom trošku priznaju se u računu dobiti i gubitka.

Finansijska pasiva merena po amortizovanom trošku uključuju depozite domaćih banaka, vladinih institucija, javnih i komercijalnih entiteta, zaduživanje kod MMF-a, pozajmice i ostale finansijske pasive.

i. Priznavanje

Pri početnom priznavanju, finansijska aktiva klasifikuje se kao merena po: Amortizovanom trošku („AT“ ili „amortised cost (AC)“), Fer vrednosti kroz drugi sveobuhvatni prihod („FVDSP“ ili „fair value through other comprehensive income (FVOCI)“) ili Fer vrednosti kroz račun dobiti i gubitka („FVDG“ ili „fair value through profit or loss (FVTPL)“).

Finansijska aktiva ili finansijska pasiva inicijalno se mere po fer vrednosti za stavku koja nije po fer vrednosti kroz bilans uspeha, transakcijske troškove koji se mogu direktno pripisati njenoj akviziciji ili emisiji.

Kao što je gore pomenuto, CBK u svojim knjigama ima samo finansijske instrumente po amortizovanom trošku, koji ispunjavaju kriterijume modela zadržavanja za naplatu

ii. Reklasifikacija

Finansijska aktiva banke može se, zavisno od okolnosti, tj. promeni njenog poslovnog modela za upravljanje finansijskom aktivom, reklasifikovati čak i nakon njihovog početnog priznavanja.

Ako banka prekvalifikuje finansijsku pasivu ili grupu finansijske aktive iz kategorije merenja po amortizovanom trošku u kategoriju merenja po fer vrednosti kroz bilans uspeha, njihova fer vrednost će se meriti na datum reklasifikacije. Bilo koja neto dobit ili gubitak koja proizlazi iz razlike između amortizovanog troška i fer vrednosti finansijske aktive priznaje se u računu dobiti i gubitka.

iii. Prestanak priznavanja

CBK prestaje prepoznavati finansijsku aktivu kada joj isteknu ugovorna prava na novčane tokove iz finansijske aktive ili prenosi prava na primanje ugovornih novčanih tokova u transakciji u kojoj se prenose u osnovi svi rizici i koristi od vlasništva nad finansijskom aktivom u kojoj CBK niti prenosi niti zadržava suštinski sve rizike i koristi od vlasništva i ne zadržava kontrolu nad finansijskom aktivom.

Pri prestanku priznavanja finansijske aktive, razlika između knjigovodstvene vrednosti aktive (ili knjigovodstvene vrednosti raspoređene na deo aktive koja se prestala priznavati) i zbira (i) primljene naknade (uključujući bilo koju novu aktivu stečenu umanjenu za bilo koju novu pasivu) i (ii) bilo koji kumulativni dobitak ili gubitak koji je priznat u drugom sveobuhvatnom prihodu („OCI“) priznaje se u dobiti ili gubitku. Bilo koji udeo u prenesenoj finansijskoj aktivu koji ispunjava uslove za prestanak priznavanja koji je stvorila ili održava CBK priznaje se kao posebna aktiva ili pasiva.

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja je završila 31. decembra 2022. godine
(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)

---

3. Značajne računovodstvene politike (nastavak)

f) Finansijska aktiva i pasiva (nastavak)

CBK ulazi u transakcije kojima prenosi aktivu priznatu u njenom izveštaju o finansijskoj poziciji, ali zadržava u osnovi sve rizike i koristi od prenesene aktive ili njihovog dela. U takvim slučajevima prenesena aktiva se ne prestaje priznavati. Primeri takvih transakcija su procene hartija od vrednosti i transakcije prodaje i otkupa.

U transakcijama u kojima CBK niti zadržava niti prenosi suštinski sve rizike i koristi od vlasništva nad finansijskom aktivom, zadržavajući kontrolu nad aktivom, CBK nastavlja da priznaje aktivu do stepena njenog kontinuiranog učešća, određenog stepenom do kojeg je izložena promenama u vrednosti prenesene aktive.

CBK prestaje da priznaje finansijsku pasivu kada su njene ugovorne obaveze ispunjene ili otkazane ili ističu.

iv. *Modifikacije finansijske aktive i pasive*

Ako su uslovi finansijske aktive izmenjeni, CBK procenjuje da li su novčani tokovi modifikovane aktive bitno različiti. Ako su novčani tokovi bitno različiti, tada se smatra da su ugovorna prava na novčane tokove iz izvorne finansijske aktive istekla. U ovom se slučaju prestaje priznavati izvorna finansijska aktiva (videti (iii)), a nova finansijska aktiva priznaje se po fer vrednosti.

Ako se novčani tokovi modifikovane aktive koji se vode po amortizovanom trošku bitno ne razlikuju, tada modifikacija neće rezultirati prestankom priznavanja finansijske aktive. U ovom slučaju, CBK preračunava bruto knjigovodstveni iznos finansijske aktive i priznaje iznos koji proizlazi iz prilagođavanja bruto knjigovodstvene vrednosti kao modifikacioni dobitak ili gubitak u dobiti ili gubitku. Ako se takva modifikacija sprovodi zbog finansijskih poteškoća zajmoprimca, tada se dobitak ili gubitak prikazuje zajedno sa gubicima od umanjenja vrednosti. U ostalim se slučajevima prikazuje kao prihod od kamata.

CBK prestaje priznavati finansijsku pasivu kada su njeni uslovi modifikovani, a novčani tokovi modifikovane pasive su bitno različiti. U ovom slučaju, nova finansijska pasiva zasnovana na modifikovanim uslovima priznaje se po fer vrednosti. Razlika između knjigovodstvene vrednosti ugašene finansijske pasive i nove finansijske pasive sa modifikovanim uslovima priznaje se u računu dobiti i gubitka. Ako se promjena finansijske pasive ne obračunava kao prestanak priznavanja, tada se amortizovani trošak pasive preračunava diskontovanjem modifikovanih novčanih tokova po prvobitnoj efektivnoj kamatnoj stopi, a rezultirajući dobitak ili gubitak priznaju se u računu dobiti i gubitka

v. *Kompenzacija*

Finansijska aktiva i pasiva se kompenzuju, a neto iznos se prikazuje u izveštaju o finansijskoj poziciji kada i samo kada CBK ima zakonsko pravo da izvrši poravnanje tih iznosa i namerava ili da ih namiri na neto osnovi ili da realizuje aktivu i podmiri pasivu istovremeno.

Prihodi i rashodi iskazuju se na neto osnovi samo kada je to dozvoljeno računovodstvenim standardima ili za dobit i gubitak koji proizlaze iz grupe sličnih transakcija.

vi. *Merenje amortizovanog troška*

Amortizovani trošak finansijske finansijske aktive ili pasive je iznos po kojem se finansijska aktiva ili finansijska pasiva meri pri početnom priznavanju, umanjeno za isplate glavnice, plus ili minus kumulativna amortizacija primenom metode efektivne kamate bilo koje razlike između početnog priznatog iznosa i iznosa dospeća, minus bilo koji odbitak za efekat amortizacije.

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja je završila 31. decembra 2022. godine

(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)

---

3. Značajne računovodstvene politike (nastavak)

f) Finansijska aktiva i pasiva (nastavak)

vii. *Merenje fer vrednosti*

Fer vrednost je cena koja bi se prikupila od prodaje aktive ili platila za transfer pasive u urednoj transakciji između učesnika na tržištu na datum merenja.

Kada je dostupno, CBK meri fer vrednost instrumenta koristeći kotirane cene na aktivnom tržištu za taj instrument. Tržište se smatra aktivnim ako su kotirane cene lako i redovno dostupne i predstavljaju stvarne i redovne tržišne transakcije na dohvata ruke.

Ako tržište za finansijski instrument nije aktivno, CBK postavlja fer vrednost koristeći tehniku procene. Tehnike vrednovanja uključuju upotrebu nedavnih transakcija van dohvata ruke između upućenih, voljnih strana (ako su dostupne), pozivanje na trenutnu fer vrednost drugih instrumenata koji su u osnovi isti, analize diskontovanog novčanog toka i modele određivanja cena opcija. Odabrana tehnika vrednovanja maksimalno koristi tržišne ulaze, oslanja se što je manje moguće na procene specifične za CBK, uključuje sve faktore koje bi učesnici na tržištu uzeli u obzir pri određivanju cene i u skladu je sa prihvaćenim ekonomskim metodologijama za određivanje cena finansijskih instrumenata. Ulazi u tehnike vrednovanja razumno predstavljaju tržišna očekivanja i mere faktora povrata rizika svojstvenih finansijskom instrumentu. CBK kalibriše tehnike vrednovanja i testira ih na valjanost koristeći cene iz uočljivih tekućih tržišnih transakcija u istom instrumentu ili na osnovu drugih dostupnih vidljivih tržišnih podataka.

viii. *Naknade za gubitak*

CBK priznaje rezerve za gubitke za očekivane kreditne gubitke (expected credit losses "ECL") za finansijsku aktivu koja se meri po amortizovanom trošku, a ne po FVTPL. CBK procenjuje nadoknade za gubitak u iznosu jednakom ECL ya vreme trajanja instrumenta, osim u sledećim slučajevima za koje se meri kao 12-mesečni ECL:

- hartije od vrednosti za dužničke investicije za koje je utvrđeno da imaju nizak kreditni rizik na datum izveštavanja; i
- ostali finansijski instrumenti za koje se kreditni rizik nije značajno povećao od početnog priznavanja.

Za finansijske instrumente koji se smatraju izloženim niskim ili srednjim rizikom, CBK će proceniti 12-mesečni ECL koji rezultira od unapred određenog događaja u finansijskom instrumentu koji je verovatan u roku od 12 meseci nakon datuma izveštavanja. Finansijski instrumenti za koje se priznaje 12-mesečni ECL biće predstavljeni u „Fazi 1 – Performanse finansijskih instrumenata“.

ECL-i tokom životnog veka finansijskog instrumenta su ECL koji su rezultat svih mogućih događaja tokom očekivanog životnog veka finansijskog instrumenta. Finansijski instrumenti za koje se priznaje doživotni ECL, ali koji nisu pogođeni kreditnim gubitkom, klasifikovani su u "Fazi – Nedovoljna performansa finansijskih instrumenata".

Merenje (ECL)

ECL model umanjenja vrednosti merenje je zasnovano na verovatnoći i uključuje uticaj različitih mogućih ishoda. To operativno može biti teško sprovodljivo, a odabir relevantnih ekonomskih scenarija može biti izazov.

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja je završila 31. decembra 2022. godine

(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)

---

3. Značajne računovodstvene politike (nastavak)

f) Finansijska aktiva i pasiva (nastavak)

Za detaljnu primenu ECL-a koristili smo jednostavnu metodu koja koristi eksplicitni pristup verovatnoće neispunjavanja obaveze koji je:

Očekivani kreditni gubici (ECL) = Izloženost prema neispunjavanju obaveze (EAD - Exposure at default) x Gubitak usled neispunjenja obaveza (LGD - Loss given default) x Verovatnoća neispunjenja obaveza (PD - Probability of default).

EAD - Izloženost prema neispunjavanju obaveza je bruto knjigovodstvena vrednost finansijske aktive koja spada u model.

LGD - Gubitak s obzirom na neispunjavanje obaveza, koristili smo na osnovu naše interne procene i percepcije ove vrednosti, takođe zasnovane na Bazelskim pristupima riziku za neplaćanje zajmoprimaca.

PD - Verovatnoća neispunjavanja obaveza je najosetljivija varijabla i predstavlja verovatnoću neizvršenja obaveza druge strane u posmatranom periodu (12 meseci ili tokom veka trajanja instrumenta).

Model očekivanog kreditnog gubitka (ECL) je verovatnoća ponderisana procena kreditnih gubitaka i meri se na sledeći način:

- finansijska aktiva koja nije umanjena za kredit na datum izveštavanja: kao sadašnja vrednost svih novčanih nedostataka (tj. razlika između novčanog toka koji je dospelo za CBK, u skladu sa ugovorom i novčanih tokova koje CBK očekuje da će dobiti);
- finansijska aktiva koja je na datum izveštavanja umanjena za kredit: kao razlika između njihove bruto vrednosti i očekivanog kreditnog gubitka za isti.

g) Novac i njegovi ekvivalenti

U svrhu izveštaja o novčanom toku, novac i novčani ekvivalenti uključuju gotovinsko stanje na računu, depozite po viđenju kod banaka i visoko likvidnu finansijsku imovinu sa originalnim dospećem kraćim od tri meseca, koja su podložna beznačajnom riziku od promene njihove fer vrednosti i koje CBK koristi u upravljanju svojim kratkoročnim obavezama.

Novac i novčani ekvivalenti iskazuju se po amortizovanom trošku u izveštaju o finansijskoj poziciji.

h) Investicione hartije od vrednosti

Investicione hartije od vrednosti, koje se sastoje od državnih zapisa i obveznica, u početku se mere po fer vrednosti uvećanoj za povećane direktne transakcione troškove i naknadno se obračunavaju kao amortizovani trošak / zadržavanje radi naplate investicija metodom efektivne kamatne stope. Sve kupovine i prodaje investicionih hartija od vrednosti priznaju se na datum poravnanja, tj. na datum kada je sredstvo primljeno ili isporučeno drugoj strani.

Amortizovani trošak / zadržavanje za prikupljanje investicija su nederivativna imovina sa fiksnim ili odredivim plaćanjima i fiksnim dospećem kada CBK ima pozitivne izume i sposobnost zadržavanja do dospeća, a koja nisu određena po fer vrednosti kroz bilans uspeha

i) Depoziti i pozajmice

Depoziti i pozajmice se inicijalno mere po fer vrednosti umanjenoj za inkrementalne direktne troškove transakcije, a zatim se mere po amortizovanom trošku primenom metode efektivne kamate.

j) Imovina i obaveze u vezi sa MMF-om

Finansijska pozicija sa MMF-om se obično u potpunosti prikazuje u bilansu stanja centralne banke članice. Imovina i obaveze u vezi sa MMF-om se inicijalno vrednuju po fer vrednosti, a naknadno po amortizovanoj vrednosti. Dobici i gubici od revalorizacije kursnih razlika nastali po osnovu revalorizacije imovine i obaveza MMF-a priznaju se u izveštaju o sveobuhvatnoj dobiti.

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja je završila 31. decembra 2022. godine
(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)

---

3. Značajne računovodstvene politike (nastavak)

k) Imovina i oprema

i. Priznavanje i merenje

Nekretnine i oprema mere se po trošku nabavke umanjenom za akumuliranu amortizaciju i gubitke od umanjenja vrednosti zbog promene vrednosti.

Trošak uključuje troškove koji se mogu direktno pripisati sticanju aktive. Troškovi aktive koju je sama CBK izgradila uključuju troškove materijala i direktne radne snage, sve ostale troškove koji se mogu direktno pripisati dovođenju aktive u radno stanje za predviđenu upotrebu i troškove rastavljanja i uklanjanja predmeta i obnavljanja lokacija na kojoj su se nalazili.

Kupljeni softver koji je neophodan za rad povezane opreme kapitalizuje se kao deo te opreme.

Kada delovi aktive ili opreme imaju različit vek trajanja, oni se knjiže kao zasebni predmeti (glavni delovi) imovine i opreme

ii. Naknadni troškovi

Troškovi zamene dela predmeta imovine ili opreme priznaju se u knjigovodstvenoj vrednosti predmeta ako je verovatno da će buduće ekonomske koristi sadržane u delu prilivati CBK-u i njegov trošak može biti pouzdano izmeren. Troškovi svakodnevnog servisiranja imovine i opreme (dugotrajna materijalna sredstva) priznaju se u računu dobiti i gubitka po nastanku.

iii. Deprecijacija

Deprecijacija se priznaje u izveštaju o prihodima i rashodima linearnom metodom tokom procenjenog veka upotrebe svakog dela stavke dugoročnih materijalnih sredstava.

Procenjeni vek upotrebe za tekući i uporedni period je kako sledi

	2022.	2021.
Poboljšanja zakupa	20 godina	20 godina
Oprema	5 godina	5 godina
Računari	3 godine	3 godine
Vozila	5 godina	5 godina

Korisni vek ostale opreme procenjuje se od slučaja do slučaja. Metode deprecijacije, vek trajanja i preostale vrednosti ponovno se procenjuju na datum izveštavanja.

I) Nematerijalna imovina

Softver koji je nabavio CBK iskazan je po trošku umanjenom za akumuliranu amortizaciju i akumulirane gubitke od umanjenja ako postoje.

Naknadni izdaci za softver kapitalizuju se samo kada povećaju buduću ekonomsku korist od te imovine. Svi ostali izdaci priznaju se kao nastali.

Amortizacija se priznaje u računu dobiti i gubitka linearnom metodom tokom procenjenog veka upotrebe softvera, od datuma kada je dostupan za upotrebu. Procenjeni vek upotrebe svakog softvera zasniva se na proceni upotrebe tog softvera bez velike potrebe za nadogradnjom, trenutno od 3 do 10 godina.

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja je završila 31. decembra 2022. godine

(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)

---

3. Značajne računovodstvene politike (nastavak)

m) Umanjenje vrednosti nefinansijske imovine

Računovodstvena vrednost nefinansijske imovine CBK preispituju se na svaki datum izveštavanja kako bi se utvrdilo da li postoje indikacije umanjenja vrednosti. Ako postoji bilo kakva takva indikacija, tada se procenjuje nadoknadivi iznos imovine.

Gubitak zbog umanjenja vrednosti priznaje se ako knjigovodstvena vrednost sredstva ili njegove jedinice koja generiše novac premašuje njegovu nadoknadivu vrednost. Jedinica koja generiše novac je najmanja prepoznatljiva grupa imovine koja generiše novčane tokove koji su u velikoj meri nezavisni od druge imovine i grupa. Gubici od umanjenja vrednosti priznaju se u računu dobiti i gubitka. Gubici zbog umanjenja vrednosti jedinica koje generišu novac raspoređuju se kako bi se proporcionalno smanjila knjigovodstvena vrednost ostale imovine jedinice (grupe jedinica). Nadoknadivi iznos imovine ili jedinice koja generiše novac najveća je vrednost u upotrebi i fer vrednost umanjena za troškove prodaje. Prilikom procene vrednosti u upotrebi, procenjeni budući novčani tokovi diskontuju se na njihovu sadašnju vrednost koristeći diskontnu stopu pre oporezivanja koja odražava trenutne tržišne procene vremenske vrednosti novca i rizika specifičnih za sredstvo. Gubici zbog umanjenja vrednosti priznati u prethodnim periodima procenjuju se na svaki datum izveštavanja radi bilo kakvih naznaka da se gubitak smanjio ili više ne postoji.

Gubitak zbog umanjenja vrednosti poništava se ako je došlo do promene procena korišćenih za određivanje nadoknadivog iznosa. Gubitak zbog umanjenja vrednosti ukida se do te mere da knjigovodstvena vrednost sredstva ne prelazi knjigovodstvenu vrednost koja bi bila utvrđena, umanjenu za amortizaciju, da nije priznat gubitak od umanjenja vrednosti.

n) Finansijska pasiva

Izvori finansiranja CBK su depoziti međunarodnih, vladinih, javnih, bankarskih i drugih finansijskih institucija. Finansijske obaveze mere se po trošku amortizacije primenom metode efektivne kamatne stope.

o) Prihodi od grantova

Državni grantovi se inicijalno priznaju kao odloženi prihodi kada postoji razumna sigurnost da će biti primljeni i da će CBK poštovati uslove za dodelu granta. Grantovi koje CBK nadoknađuju nastale troškove priznaju se u dobiti ili gubitku sistematski u istim periodima u kojima se priznaju troškovi. Grantovi koji nadoknađuju CBK trošak aktive priznaju se u dobiti ili gubitku sistematski tokom korisnog veka trajanja aktive.

p) Plate koje finansiraju donatori

Određeni pojedinci angažovani u CBK su međunarodni stručnjaci koje su međunarodne organizacije imenovala i kratkoročno finansiraju. Finansiranje ovih međunarodnih organizacija uključuje, ali nije ograničeno na, isplatu plata tim međunarodnim stručnjacima. Kako međunarodne organizacije ovu pomoć plaćaju direktno imenovanom, obim isplate nije poznat niti je uključen u ove finansijske izveštaje.

q) Rezervisanja

Rezervisanja se priznaju ako, kao rezultat prošlih događaja, CBK ima sadašnju zakonsku ili konstruktivnu obavezu koja se može pouzdano proceniti, a verovatno je da će biti potreban odliv gotovine ili ekonomske koristi za podmirivanje obaveze. Rezervisanja se utvrđuju diskontovanjem očekivanih budućih novčanih tokova po stopi pre oporezivanja koja odražava trenutne tržišne procene vremenske vrednosti novca i, prema potrebi, rizika specifičnog za obaveze.

Rezervisanja za štetne ugovore priznaju se kada su očekivane koristi koje će CBK izvući iz ugovora niže od neizbežnih troškova ispunjavanja obaveze po ugovoru. Rezervisanja se mere po sadašnjoj vrednosti po nižem od očekivanog troška raskida ugovora i očekivanog neto troška nastavka ugovora. Pre nego što se rezervisanja uspostave, CBK priznaje svaki gubitak zbog umanjenja vrednosti imovine povezane sa tim ugovorom.

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja je završila 31. decembra 2022. godine
(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)

---

3. Značajne računovodstvene politike (nastavak)

r) Promene u računovodstvenim politikama i otkrivanjima podataka

(i) Efektivni standardi i tumačenja za tekući period

Sledeće izmene postojećih standarda koje je izdao Odbor za međunarodne računovodstvene standarde i koji su stupili na snagu za izveštajni period:

- **Izmene MSFI 3 "Poslovne kombinacije"** – Pozivajući se na konceptualni okvir (na snazi za godišnje periode koji počinju na ili nakon 1. januara 2022.)
- **Dopune MRS 37 "Rezervisanja, imovina i potencijalne obaveze"** – Veliki ugovori Troškovi ispunjenja ugovora (na snazi za periode koji počinju na ili nakon 1. januara 2022. godine),
- **Izmene MRS 16 "Nekretnine, postrojenja i oprema"** - Prihod prije nameravane upotrebe (na snazi za periode koji počinju na dan ili nakon 1. januara 2022. godine).
- **Godišnji ciklus poboljšanja MSFI 2018-2020** koji predstavlja sažetak izmena MSFI 1, MSFI 9, MRS 41 (na snazi za periode koji počinju na dan ili nakon 1. januara 2022.)

Primena ovih standarda, izmena i tumačenja nije imala značajniji uticaj na finansijske izveštaje CBK u izveštajnom periodu.

(ii) Standardi i tumačenja nemaju datum na snazi u izveštajnom periodu

Na dan odobrenja ovih finansijskih izveštaja, IASB je objavio sledeće standarde, revizije i tumačenja, ali još uvek nisu na snazi za izveštajni period i kao takvi još nisu primenjeni od strane Centralne banke:

- **MSFI 17 „Ugovori o osiguranju“** (na snazi za godišnje periode koji počinju na dan ili nakon 1. januara 2023. godine),
- **Promene u MRS 1 "Prezentacija finansijskih izveštaja" i praktične formulacije MSFI 2 "Procena o značajnosti"** - Obelodanjivanje računovodstvenih politika (na snazi za periode koji počinju na dan ili nakon 1. januara 2023. godine),
- **Izmene MRS 8 "Računovodstvene politike, Promene u računovodstvenim procenama i greške"** - Definicija računovodstvenih procena (na snazi za periode koji počinju na ili nakon 1. januara 2023.),
- **Izmene MRS 12 "Porezi na dobit"** - Odloženi porez na imovinu i obaveze proizašle iz jedne transakcije (na snazi za periode koji počinju na dan ili nakon 1. januara 2023. godine),
- **Promene u MRS 1 "Prezentacija finansijskih izveštaja"** - Klasifikacija obaveza kao kratkoročne obaveze ili dugoročne obaveze (na snazi za periode koji počinju na ili nakon 1. januara 2024. godine),
- **Izmene MSFI 16 "Zakupi"** – Obaveza zakupa u slučaju prodaje i povratnog zakupa (na snazi za periode koji počinju na dan ili nakon 1. januara 2024.),
- **Izmene MRS 1 "Prezentacija finansijskih izveštaja"** - Dugoročne ugovorne obaveze (na snazi za periode koji počinju na dan ili nakon 1. januara 2024. godine),
- **Konsolidovani finansijski izveštaji i MRS 28 „Ulaganja u kompanije i zajednička ulaganja“** – Prodaja ili doprinos imovine između investitora i njegovog pridruženog ili zajedničkog poduhvata (datum stupanja na snagu je odgođen na neodređeno vreme).

Centralna banka je odlučila da neće primenjivati ove standarde, revizije i tumačenja pre njihovog stupanja na snagu. Centralna banka predviđa da primena ovih standarda, revizija i tumačenja neće imati materijalni uticaj na finansijske izveštaje Centralne banke.

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja je završila 31. decembra 2022. godine
(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)

---

4. Upravljanje finansijskim rizikom

a) Uvod i pregled

CBK je izložena sledećim rizicima od razvoja svojih aktivnosti, kao i korišćenja finansijskih instrumenata:

- Kreditni rizik
- Operativni rizik
- Rizik likvidnosti
- Tržišni rizik

Ova napomena predstavlja informacije u vezi sa izloženošću CBK navedenim rizicima, ciljevima, politikama i postupcima CBK za merenje i upravljanje rizikom, kao i upravljanjem kapitalom od strane CBK-a. Ostale kvantitativne i kvalitativne napomene uključene su u sve ove finansijske izveštaje.

Struktura upravljanja rizikom

Uspostavljanje i nadzor upravljanja aktivnostima CBK-a (uključujući i rizik) je odgovornost odbora Centralne banke. Uprava CBK redovno podnosi izveštaje preko Izvršnog odbora CBK Odboru Centralne banke o praksama upravljanja rizicima. Izvršni odbor, Investicioni odbor i Odeljenje za upravljanje rizicima odgovorni su za izradu i praćenje politika upravljanja rizikom CBK-a. Te politike zatim sprovode odgovarajuće organizacione jedinice.

Politike upravljanja rizikom CBK-a su dizajnirane da identifikuju i analiziraju rizike sa kojima se suočava CBK, kao i da uspostave odgovarajuća ograničenja i kontrole rizika, kao i da nadgledaju rizike i poštovanje utvrđenih ograničenja. Politike i sistemi upravljanja rizikom redovno se pregledaju kako bi odrazili promene u tržišnim uslovima, proizvodima i ponuđenim uslugama. CBK, kroz obuku, standarde i procedure upravljanja, ima za cilj da razvije efikasno i disciplinovano kontrolno okruženje, u kojem su svi zaposleni svesni svoje uloge i odgovornosti.

Komisija za reviziju CBK-a je takođe odgovorna je za nadgledanje i pregled usklađenosti sa politikama i procedurama upravljanja rizikom, kao i za pregled adekvatnosti strukture upravljanja rizikom u odnosu na rizike sa kojima se suočava CBK. Revizorskom odboru CBK pomaže u obavljanju svojih dužnosti Odeljenje interne revizije. Interna revizija podrazumeva redovne i ad-hoc revizije kontrola i postupaka upravljanja rizikom, čiji se rezultati putem šefa interne revizije izveštavaju Komisiji za reviziju, onda kod Odbora CBK-a

b) Kreditni rizik

Kreditni rizik je rizik od finansijskog gubitka za CBK ako ugovorna strana finansijskog instrumenta ne ispuni svoje ugovorne obaveze, a može proizaći prvenstveno iz investiranja CBK u hartije od vrednosti i depozite (na tržištima novca ili tekućim računima) u drugim bankama. U svrhu izveštavanja o upravljanju kreditnim rizikom, CBK razmatra i objedinjuje sve elemente izloženosti kreditnom riziku (kao što su rizik neizvršenja obaveza pojedinačnog dužnika, rizik zemlje i sektora).

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja je završila 31. decembra 2022. godine
(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)

4. Upravljanje finansijskim rizikom (nastavak)

Upravljanje kreditnim rizikom

i. Investicije i izloženost kreditnom riziku u CBK-u

CBK ograničava svoju izloženost kreditnom riziku investirajući samo u hartije od vrednosti koje izdaju vlade zemalja EU i imajući depozite kod nerezidentnih banaka, kratkoročne obaveze koje su međunarodno priznate agencije za kreditni rejting procenile u jednu od dve najviše kategorije. S obzirom na visoku kreditnu sposobnost, uprava ne očekuje da bilo koja ugovorna strana ne ispuni svoje obaveze.

Upravljanje rizikom se vrši kroz:

- Ograničavanje opsega i trajanja finansijskih instrumenata,
- Ograničavanje izdavalaca ugovornih strana, prihvatljivim kreditnim rejtingom na višem nivou,
- Ograničavanje maksimalne količine i koncentracije sa strankama.

ii. Izloženost kreditnom riziku

Izloženost kreditnom riziku na dan 31. decembra 2022. i 31. decembra 2021. godine predstavlja knjigovodstvena vrednost tekućih računa kod nerezidentnih banaka, trezorskih zapisa, obveznica i plasmana na tržištu novca (uključujući rezidente i nerezidente). Za detalje u vezi sa izloženošću, pogledajte napomene 8, 9 i 10.

Kreditni rejting za finansijske instrumente kojima je CBK izložena za period završen 31. decembra 2022. godine je od AAA do BBB -/Aaa do Baa3/ AAA do BBB.

Knjigovodstvene vrednosti izloženosti kreditnom riziku podeljene po kreditnom rejtingu i izražene u procentima od ukupnog iznosa.

Distribucija po vrsti i kreditnom rejtingu

Kreditni rejting (S&P/ Moody's / Fitch)	31. decembar 2022.					
	Tekući računi kod nerezidentnih banaka	Plasmani na tržištu novca	Hartije od vrednosti (trezorski zapisi i vladine obveznice)	Računi povezani sa MMF-om (SDR i upotreba sredstava)	Ukupna knjigovodstvena vrednost	% ukupnog pondera
AAA/ Aaa /AAA	205,718	54,956	168,864	-	429,538	36.23%
AA+/Aa1/AA+	-	-	61,222	-	61,222	5.16%
AA/Aa2/AA	-	-	59,988	-	59,988	5.06%
AA-/Aa3/AA-	-	-	51,308	-	51,308	4.33%
A+/A1/A+	138	-	52,379	-	52,517	4.43%
A/A2/A	330	-	15,810	-	16,140	1.36%
A-/A3/A-	214	45,050	218,415	-	263,679	22.24%
BBB-/Baa3/BBB-	-	-	38,973	-	38,973	3.29%
N/A (bez rejtinga- MFI ⁶)	-	-	-	160,327	160,327	13.52%
N/A (bez rejtinga) ⁷	-	-	-	51,745	51,745	4.37%
Ukupno	206,400	100,006	666,959	212,072	1,185,437	100.00%

⁶MFI – Međunarodne finansijske institucije.

⁷Ne postoji kreditni rejting (ni spoljni ni unutrašnji) za imovinu, odnosno finansijske instrumente u pitanju.

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja je završila 31. decembra 2022. godine
(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)

4. Upravljanje finansijskim rizikom (nastavak)

Upravljanje kreditnim rizikom (nastavak)

Distribucija po vrsti i kreditnom rejtingu

31. decembar 2021.						
Kreditni rejting (S&P/ Moody's / Fitch)	Tekući računi kod nerezidentnih banaka	Plasmani na tržištu novca	Hartije od vrednosti (trezorski zapisi i vladine obveznice)	Računi povezani sa MMF-om (SDR i upotreba sredstava)	Ukupna knjigovod stvena vrednost	% ukupnog pondera
AAA/ Aaa /AAA	109,931	4,415	113,844	-	228,190	22.36%
AA+/Aa1/AA+	-	-	134,241	-	134,241	13.15%
AA/Aa2/AA	-	-	10,011	-	10,011	0.98%
AA-/Aa3/AA-	-	-	-	-	-	0.00%
A+/A1/A+	441	-	-	-	441	0.04%
A/A2/A	9,944	-	118,191	-	128,135	12.56%
A-/A3/A-	31,596	9,644	216,576	-	257,816	25.26%
BBB-/Baa3/BBB-	-	-	40,107	-	40,107	3.93%
N/A (bez rejtinga- MFI)	-	-	-	158,218	158,218	15.50%
N/A (bez rejtinga)	-	-	-	63,359	63,359	6.21%
Ukupno	151,912	14,059	632,970	221,577	1,020,518	100.00%

Nijedna izloženost CBK-a nije dospela. CBK ne poseduje nikakva sredstva obezbeđenja ili bilo koja druga kreditna poboljšanja protiv svoje izloženosti kreditnom riziku.

Osnovni kriterijumi za utvrđivanje izloženosti je kreditna sposobnost. Kreditni rejting dobija se od agencija za kreditni rejting. Minimalni kreditni rejting dozvoljen za kratkoročna investiranja je P-2 (Moody's) ili A-2 (Standard & Poor's), dok je dugoročni Baa2 (Moody's) ili BBB (Standard & Poor's).

U izuzetnim slučajevima u nemogućnosti ostvarivanja pozitivnih povraćaja, izloženost investicija je dozvoljena kroz kratkoročni kreditni rejting emitenta P-3 (Moody's) ili A-3 (Standard & Poor's) i dugoročni kreditni rejting emitenta Baa3 (Moody's) ili BBB- (Standard & Poor's).

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja je završila 31. decembra 2022. godine
(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)

4. Upravljanje finansijskim rizikom (nastavak)

Upravljanje kreditnim rizikom (nastavak)

Model umanjenja vrednosti finansijske imovine zasnovan na zajedničkim karakteristikama kreditnog rizika, odnosno promenama kreditnog rizika od početnog priznavanja finansijske imovine, definiše tri faze u modelu procene očekivanih kreditnih gubitaka. Ove faze se mogu sažeti kao u nastavku:

1. Faza 1 (Performing) raspodele izloženosti - finansijska imovina koja se tretira kao izloženost niskog ili srednjeg rizika, sva ona koja su u nju uključena, podeljena je u fazu 1 pri početnom priznavanju. Prema našoj internoj proceduri, ne smemo ulagati u izloženost većem kreditnom riziku. Na osnovu toga svako investiranje pri početnom priznavanju raspoređuje se na fazu 1 izloženosti.
2. Faza 2 (Under Performing) raspodele izloženosti - ako imamo značajan porast kreditnog rizika od početnog priznavanja, finansijsko sredstvo koje se nalazi na nivou 1 prenosi se u fazu 2.
3. Faza 3 (Non-Performing) distribucije izloženosti - prelazak u fazu 3 vrši se samo kada postoje objektivni dokazi da klijent neće ispuniti svoje obaveze.

Procena se vrši na početnom priznavanju i na datum izveštajnog perioda. U fazi 1, Banka će izmeriti rezervu za gubitak tog finansijskog instrumenta ECL u iznosu jednakom očekivanom 12-mesečnom kreditnom gubitku. Ako imamo značajan porast kreditnog rizika od početnog priznavanja, finansijski instrument će se preneti u fazu 2. U fazi 2, Banka će izmeriti rezervu za gubitak tog finansijskog instrumenta ECL u iznosu jednakom očekivanom kreditnom gubitku tokom svog životnog veka. Kriterijumi za utvrđivanje da li imamo značajno povećanje kreditnog rizika su: pogoršanja kreditnog rejtinga obaveza i pogoršanje procene mogućnosti neizvršenja plaćanja (PD).

Kriterijumi za neispunjavanje obaveza, odnosno prelaska u Fazu 3, trebali bi se zasnivati na objektivnim dokazima kako sledi:

- dužnici, imaju značajne finansijske poteškoće,
- kada je u pitanju kršenje ugovornih obaveza, u pogledu glavnice i kamata,
- kada se dogodi bilo kakvo restrukturisanje postojećih uslova servisiranja obaveze iz finansijskog instrumenta,
- jasni dokazi / verovatnoća da dužnik bankrotira i / ili likvidira,
- Znakovi neaktivnosti u trgovanju (na finansijskim tržištima).

Sledeća tabela prikazuje vrednosti izloženosti na nivou faze. Na datum izveštavanja nemamo značajnih promena u kreditnom riziku od početnog priznavanja, stoga su sva finansijska sredstva u fazi 1.

	2022. ⁸			2021.		
	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Faza 1	Faza 2	Faza 3
Tekući računi kod nerezidentnih banaka	206,400	-	-	151,912	-	-
Hartije od vrednosti (trezorski zapisi i vladine obveznice)	666,959	-	-	632,970	-	-
Plasmani na tržištu novca	100,006	-	-	14,059	-	-
Bruto knjigovodstvena vrednost	973,365	-	-	798,941	-	-
Očekivani kreditni gubici (ECL)	(459)	-	-	(406)	-	-
Neto knjigovodstvena vrednost	972,906	-	-	798,535	-	-

⁸U 2022. godini, kao ni u uporednoj godini, nisu uključeni finansijski instrumenti za račune u vezi sa MMF-om, jer je procena/očekivanje da ova grupa nije izloženost koja nosi ispravke vrednosti za očekivane kreditne gubitke (ECL).

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja je završila 31. decembra 2022. godine
(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)

4. Upravljanje finansijskim rizikom (nastavak)

Upravljanje kreditnim rizikom (nastavak)

Kretanja ECL-a u vezi sa finansijskom imovinom kojoj je CBK izložena su kako sledi:

	2022.			
	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Ukupno
ECL na dan 01. januara 2022.	406	-	-	406
Transferi do faze 1	-	-	-	-
Transferi do faze 2	-	-	-	-
Transferi do faze 3	-	-	-	-
ECL (smanjenje) /povećanje	53	-	-	53
Uticaj na ECL na kraju godine izloženosti prebačenih između faza tokom godine	-	-	-	-
Izdavanje odbitka (priznaje se u prihodu od kamata)	-	-	-	-
Promene zbog izmena koje nisu rezultirale prestankom prepoznavanja	-	-	-	-
Promene u modelima i ulazima koji se koriste za ECL proračune	-	-	-	-
Korekcije deviznog kursa	-	-	-	-
Dana 31. decembra 2022.	459	-	-	459
	2021.			
	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Ukupno
ECL na dan 01. januara 2021.	1,339	-	-	1,339
Transferi do faze 1	-	-	-	-
Transferi do faze 2	-	-	-	-
Transferi do faze 3	-	-	-	-
ECL (smanjenje) /povećanje	(933)	-	-	(933)
Uticaj na ECL na kraju godine izloženosti prebačenih između faza tokom godine	-	-	-	-
Izdavanje odbitka (priznaje se u prihodu od kamata)	-	-	-	-
Promene zbog izmena koje nisu rezultirale prestankom prepoznavanja	-	-	-	-
Promene u modelima i ulazima koji se koriste za ECL proračune	-	-	-	-
Korekcije deviznog kursa	-	-	-	-
Dana 31. decembra 2021.	406	-	-	406

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja je završila 31. decembra 2022. godine
(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)

4. Upravljanje finansijskim rizikom (nastavak)

c) Rizik likvidnosti

Rizik likvidnosti je rizik da će CBK imati poteškoća u pravovremenom ispunjavanju svojih finansijskih obaveza.

Upravljanje rizikom likvidnosti

Pristup CBK-a upravljanju likvidnošću je osigurati, koliko je to moguće, da ima dovoljno likvidnosti da pravovremeno podmiri svoje obaveze, kako u normalnim, tako i u nepovoljnim uslovima, bez stvaranja neprihvatljivih gubitaka ili rizika da naruši ugled CBK-a.

Politike za nadgledanje i adresiranje rizika likvidnosti utvrđuje Izvršni odbor CBK. CBK upravlja rizikom likvidnosti investirajući u kratkoročne depozite kod nerezidentnih banaka i držeći odgovarajuće iznose gotovine u svojim trezorima. Politike upravljanja likvidnošću postavljene su tako da osiguraju da čak i pod lošim uslovima CBK može da ispuni svoje obaveze. Nadgleda se dnevna pozicija likvidnosti i sprovodi se redovno testiranje otpornosti na likvidnost u raznim scenarijima koji pokrivaju i normalne i ozbiljnije tržišne uslove. Sve politike i postupci likvidnosti podležu pregledu i odobrenju od strane uprave CBK. Mesečni izveštaji koji pokrivaju likvidnosnu poziciju CBK redovno se dostavljaju članovima Odbora za investicije od strane Odeljenja za upravljanje aktivom.

Izloženost riziku likvidnosti

Preostalo ugovorno dospeće za finansijsku aktivu i pasivu, isključujući buduće isplate kamata:

	Napomena	Prenesena neto vrednost	Manje od 1 meseca	1-3 meseca	3 meseca do 1 godine	1 do 5 godina	preko 5 godina
31. decembar 2022.							
<i>Nederivativna aktiva</i>							
Gotovina		409,426	409,426	-	-	-	-
Tekući računi u stranim bankama	8	206,359	206,359	-	-	-	-
Hartije od vrednosti	9	666,597	-	51,407	140,605	456,480	18,105
Plasmani na tržištu novca	10	99,950	14,799	40,069	45,082	-	-
Račun kod MMF-a	11	229,784	178,039	-	12,936	38,809	-
		1,612,116	808,623	91,476	198,623	495,289	18,105
<i>Nederivativna pasiva</i>							
Prema domaćim bankama	15	(594,281)	(594,281)	-	-	-	-
Prema računima povezanim sa	16	(239,449)	(271)	-	(12,936)	(38,809)	(187,433)
Prema vladinim institucijama	17	(585,784)	(585,784)	-	-	-	-
Prema javnim i komercijalnim	18	(131,137)	(131,137)	-	-	-	-
Od zaduživanja	19	(1,938)	-	-	(228)	(912)	(798)
Ostala domaća pasiva	20	(756)	(756)	-	-	-	-
		(1,553,345)	(1,312,229)	-	(13,164)	(39,721)	(188,231)
		58,771	(503,606)	91,476	185,459	455,568	(170,126)

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izvještaje za godinu koja je završila 31. decembra 2022

(u hiljadama eura, osim ako nije drugačije navedeno)

4. Upravljanje finansijskim rizikom (nastavak)

c. Rizik likvidnosti (nastavak)

31. decembar 2021.	Napomena	Neto knjigovodstvena vrednost	Manje od 1 meseca	1 do 3 meseca	3 meseca do godinu dana	1-5 godina	preko 5 godina
<i>Nederivativna aktiva</i>							
Gotovina		537,818	537,818	-	-	-	-
Tekući računi u stranim bankama	8	151,880	151,880	-	-	-	-
Hartije od vrednosti	9	632,602	-	27,849	346,143	224,592	34,018
Plasmani na tržištu novca	10	14,053	14,053	-	-	-	-
Račun kod MMF-a	11	239,903	176,544	12,251	-	51,108	-
		1,576,256	880,295	40,100	346,143	275,700	34,018
<i>Nederivativna pasiva</i>							
Prema domaćim bankama	15	(589,099)	(589,099)	-	-	-	-
Prema računima povezanim sa	16	(248,584)	(268)	(12,251)	-	(51,108)	(184,957)
Prema vladinim institucijama	17	(608,362)	(608,362)	-	-	-	-
Prema javnim i komercijalnim	18	(77,392)	(77,392)	-	-	-	-
Od zaduživanja	19	(2,139)	-	-	(225)	(901)	(1,013)
Ostala domaća pasiva	20	(756)	(756)	-	-	-	-
		(1,526,332)	(1,275,877)	(12,251)	(225)	(52,009)	(185,970)
		49,924	(395,582)	27,849	345,918	223,691	(151,952)

Da bi upravljala rizikom likvidnosti koji proizlazi iz finansijskih obaveza, CBK drži likvidnu imovinu koja se sastoji od gotovine i gotovinskih ekvivalenata i hartija od vrednosti za koje postoji aktivno i likvidno tržište.

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izvještaje za godinu koja je završila 31. decembra 2022

(u hiljadama eura, osim ako nije drugačije navedeno)

---

4. Upravljanje finansijskim rizikom (nastavak)

c) Tržišni rizik

Tržišni rizik je rizik da će promene tržišnih cena, kao što su kamatne stope, cene deonica, devizni kursevi i kreditne stope (koji se ne odnose na promene u kreditnoj sposobnosti zajmoprimca/izdavaoca) uticati na prihod CBK-a ili vrednost finansijskih instrumenata koju ona drži. Cilj upravljanja tržišnim rizikom je upravljanje i kontrola izloženosti tržišnom riziku u okviru prihvatljivih parametara uz optimizaciju prinosa ulaganja.

Upravljanje tržišnim rizicima

Poslovanje CBK-a je podložno riziku fluktuacije kamatnih stopa u meri u kojoj imovina i obaveze koje nose kamatu dospevaju ili se menjaju u različitim vremenima ili iznosima. Sredstva i obaveze sa promenljivom kamatnom stopom su izloženi osnovnom riziku, koji predstavlja promenu karakteristika promene cena različitih indeksa sa promenljivom kamatnom stopom.

Aktivnosti upravljanja rizikom imaju za cilj da optimizuju neto prihod od kamata na osnovu nivoa tržišnih kamatnih stopa u skladu sa strategijama delatnosti CBK-a. Izloženost CBK-a tržišnom riziku se odnosi samo na portfelje kojima se ne može trgovati.

Izloženost riziku kamatne stope - netržišni portfelji

Glavni rizik kome su izloženi netržišni portfoliji je rizik gubitka usled fluktuacije budućih novčanih tokova ili pravih vrednosti finansijskih instrumenata usled promene tržišnih stopa. Rizikom kamatne stope se prvenstveno upravlja praćenjem razlika između kamatnih stopa i unapred odobrenim limitima za intervale revalorizacije. Odbor za ulaganja je organ koji prati sprovođenje ovih ograničenja.

Sažetak pozicije CBK-a u vezi sa razlikom između kamatnih stopa portfelja kojim se ne može trgovati je predstavljen u sledećoj tabeli.

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izvještaje za godinu koja je završila 31. decembra 2022

(u hiljadama eura, osim ako nije drugačije navedeno)

4. Upravljanje finansijskom rizikom (nastavak)

(d) Tržišni rizici (nastavak)

Izlaganje prema riziku kamatne stope - portfelji kojima se ne može trgovati

31. decembar 2022.	Beleška	Neto knjigovodstvena vrednost					
		Manje od 3 meseca	Od 3 do 6 meseci	Od 6 do 12 meseci	Od 1 do 5 godina	Više od 5 godina	
Tekući računi kod stranih banaka	8	206,359	206,359	-	-	-	-
Hartije od vrednosti (Obveznice i trezorski zapisi)	9	666,597	-	10,109	34,499	567,624	54,365
Plasmani na tržištu novca	10	99,950	24,774	30,094	35,090	9,992	-
Sredstva na računima povezanim sa MMF-om	11	229,784	178,039	-	-	51,745	-
Ukupno		1,202,690	409,172	40,203	69,589	629,361	54,365
Obaveze prema domaćim bankama	15	(594,281)	(594,281)	-	-	-	-
Obaveze prema računima povezanim sa MMF-om	16	(239,449)	(271)	-	-	(51,745)	(187,433)
Obaveze prema vladinim institucijama	17	(585,784)	(585,784)	-	-	-	-
Obaveze prema privrednim i javnim licima	18	(131,137)	(131,137)	-	-	-	-
Od zaduživanja	19	(1,938)	-	-	-	-	(1,938)
Ostale domaće obaveze	20	(756)	(756)	-	-	-	-
Ukupno		(1,553,345)	(1,312,229)	-	-	(51,745)	(189,371)
Promena		(350,655)	(903,057)	40,203	69,589	577,616	(135,006)

31. decembar 2021.	Beleška	Neto knjigovodstvena vrednost					
		Manje od 3 meseca	Od 3 do 6 meseci	Od 6 do 12 meseci	Od 1 do 5 godina	Više od 5 godina	
Tekući računi kod stranih banaka	8	151,880	151,880	-	-	-	-
Hartije od vrednosti (Obveznice i zapisi Trezora)	9	632,602	-	-	6,635	518,894	107,073
Plasmani na tržištu novca	10	14,053	14,053	-	-	-	-
Sredstva na računima povezanim sa MMF-om	11	239,903	176,544	-	-	63,359	-
Ukupno		1,038,438	342,477	-	6,635	582,253	107,073
Obaveze prema domaćim bankama	15	(589,099)	(589,099)	-	-	-	-
Obaveze prema računima povezanim sa MMF-om	16	(248,584)	(268)	-	-	(63,359)	(184,957)
Obaveze prema vladinim institucijama	17	(608,362)	(608,362)	-	-	-	-
Obaveze prema privrednim i javnim licima	18	(77,392)	(77,392)	-	-	-	-
Od zaduživanja	19	(2,139)	-	-	-	-	(2,139)
Ostale domaće obaveze	20	(756)	(756)	-	-	-	-
Ukupno		(1,526,332)	(1,275,877)	-	-	(63,359)	(187,096)
Promena		(487,894)	(933,400)	-	6,635	518,894	(80,023)

Finansijska imovina i obaveze koje ne nose kamatu nisu uključene u gornju tabelu.

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izvještaje za godinu koja je završila 31. decembra 2022

(u hiljadama eura, osim ako nije drugačije navedeno)

4. Upravljanje finansijskom rizikom (nastavak)

(d) Tržišni rizici (nastavak)

Opštim netrgovinskim rizikom kamatnih stopa kojima se ne može trgovati upravlja Odeljenje za upravljanje sredstvima, koje koristi ulaganja u hartije od vrednosti i bankarske depozite za upravljanje opštim rizikom koji proističe iz netrgovinskih aktivnosti CBK-a.

Upravljanje rizikom kamatne stope u odnosu na ograničenje promene kamatne stope se završava praćenjem osetljivosti imovine i obaveza CBK-a na različite standardne i nestandardne scenarije kamatnih stopa. Standardni scenariji koji se periodično procenjuju uključuju paralelni pad ili porast svih kriva povraćaja od 100 osnovnih bodova („ob”). Analiza osetljivosti CBK-a na povećanje ili smanjenje tržišnih kamatnih stopa (pod pretpostavkom da nema asimetričnog kretanja krive povraćaja i nepromenjenog finansijskog stanja) je sledeća :

2022.

	100 ob	100 ob
	Porast	Pad
Procijenjeni efekat na dobiti (gubitku)	(3,507)	3,507

2021

	100 ob	100 ob
	Porast	Pad
Procijenjeni efekat na dobiti (gubitku)	(4,879)	4,879

Izloženost drugim tržišnim/valutnim rizicima portfelja kojima se ne može trgovati

CBK je izložena PPP-u („Posebna prava povlačenja” ili „SDR“ – Special Drawing Rights) u vezi sa svojom imovinom i obavezama u MMF-u, kao i USD-u u vezi sa njenom imovinom u obliku tekućih računa kod nerezidentnih banaka i ulaganja u hartije od vrednosti u dolarima, koje neprekidno prati. Izloženost CBK-a deviznom riziku je sledeća:

2022.

	PPP		USD	
	100 ob	100 ob	100 ob	100 ob
	Porast	Pad	Porast	Pad
Procijenjeni efekat na dobiti (gubitku)	51	(51)	(98)	98

2021.

	100 ob	100 ob	100 ob	100 ob
	Porast	Pad	Porast	Pad
Procijenjeni efekat na dobiti (gubitku)	42	(42)	(92)	92

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izvještaje za godinu koja je završila 31. decembra 2022

(u hiljadama eura, osim ako nije drugačije navedeno)

4. Upravljanje finansijskom rizikom (nastavak)

(d) Tržišni rizici (nastavak)

31. decembar 2022.	Evra	USD (Ekvivalentno u evrima)	PPP (Ekvivalentno u evrima)	Ukupno
Imovina				
Gotovina	409,426	-	-	409,426
Tekući računi kod stranih banaka	206,012	347	-	206,359
Hartije od vrednosti (Obveznice i trezorski zapisi)	661,916	4,681	-	666,597
Plasmani na tržištu novca	95,168	4,782	-	99,950
Sredstva na računima povezanim sa MMF-om	1,158	-	314,405	315,563
Ostala sredstva	2,709	-	-	2,709
Ukupno	1,376,389	9,810	314,405	1,700,604
Obaveze				
Obaveze prema domaćim bankama	594,281	-	-	594,281
Obaveze prema računima povezanim sa MMF-om	1,201	-	317,535	318,736
Obaveze prema vladinim institucijama	585,784	-	-	585,784
Obaveze prema privrednim i javnim licima	131,137	-	-	131,137
Od zaduživanja	-	-	1,938	1,938
Ostale domaće obaveze	2,444	-	-	2,444
Ukupno	1,314,847	-	319,473	1,634,320
Neto pozicija za strane valute	61,542	9,810	(5,068)	66,284
31. decembar 2021.	Evra	USD (Ekvivalentno u evrima)	PPP (Ekvivalentno u evrima)	Ukupno
Imovina				
Gotovina	537,818	-	-	537,818
Tekući računi kod stranih banaka	151,552	328	-	151,880
Hartije od vrednosti (Obveznice i zapisi Trezora)	628,188	4,414	-	632,602
Plasmani na tržištu novca	9,638	4,415	-	14,053
Sredstva na računima povezanim sa MMF-om	144	-	323,649	323,793
Ostala sredstva	2,187	-	-	2,187
Ukupno	1,329,527	9,157	323,649	1,662,333
Obaveze				
Obaveze prema domaćim bankama	589,099	-	-	589,099
Obaveze prema računima povezanim sa MMF-om	145	-	325,708	325,853
Obaveze prema vladinim institucijama	608,362	-	-	608,362
Obaveze prema privrednim i javnim licima	77,392	-	-	77,392
Od zaduživanja	-	-	2,139	2,139
Ostale domaće obaveze	2,418	-	-	2,418
Ukupno	1,277,416	-	327,847	1,605,263
Neto pozicija za strane valute	52,111	9,157	(4,198)	57,070

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izvještaje za godinu koja je završila 31. decembra 2022

(u hiljadama eura, osim ako nije drugačije navedeno)

4. Upravljanje finansijskom rizikom (nastavak)

(d) Tržišni rizici (nastavak)

CBK uglavnom obavlja operacije u evrima, a strane valute sa kojima CBK posluje su uglavnom „Posebna prava povlačenja” („PPP”) i američki dolari (USD). Kursevi korišćeni za prevođenje na dan 31. decembra 2022. i 2021. godine su bili sledeći:

	2022.	2021.
	Evra	Evra
1 PPP	1.25291	1.23748
1 USD	0.93756	0.88292

PPP su dodatna rezervna sredstva, kao podrška u deviznim transakcijama, koje definiše i održava Međunarodni monetarni fond (MMF). Iako PPP sami po sebi nisu valuta, oni predstavljaju potencijalnu potražnju za valutama zemalja članica MMF-a sa kojima se mogu razmenjivati. PPP su nastali 1969. godine, kao rezultat nedostatka sredstava u željenim valutama tog vremena, kao što su američki dolar i zlato, vrednost PPP-a je određena kao prosek korpe pet glavnih valuta, evra, američkog dolara, britanske funte, japanskog jena i kineskog ženminbija.

USD su sredstva tekućeg računa i oročenja preko noći (poput repo) kod Federalnih rezervi Njujorka.

(e) Operativni rizik

Operativni rizik je rizik od direktnih ili indirektnih gubitaka uzrokovanih različitim uzrocima koji se odnose na procese, osoblje, tehnologiju i infrastrukturu CBK-a, kao i druge spoljne faktore pored kreditnog, tržišnog i rizika likvidnosti, kao što su pravni i regulatorni zahtevi, kao i široko prihvaćeni standardi korporativnog ponašanja. Operativni rizik proizilazi iz svih operacija CBK-a i utiče na sve organizacione jedinice.

Cilj CBK-a je da upravlja operativnim rizikom i želi da uravnoteži izbegavanje finansijskih gubitaka i štete po ugled CBK-a efikasnim upravljanjem troškovima.

Osnovna odgovornost za razvoj i sprovođenje kontrola za praćenje operativnog rizika pripada svakoj organizacionoj jedinici preko svog rukovodstva. Ova odgovornost je praćena usklađenošću sa svim standardima CBK-a za upravljanje operativnim rizikom u sledećim oblastima:

- Zahtevi za podelu dužnosti i odgovornosti, uključujući tu i nezavisno ovlašćenje za transakcije;
- Zahtevi za procene i praćenje transakcija;
- Usklađenost sa regulatornim i zakonskim zahtevima;
- Dokumentacija kontrola i postupaka;
- Zahtevi za periodičnu procenu operativnog rizika i podobnosti kontrola i postupaka za upravljanje ovim rizikom;
- Zahtevi za prijavljivanje operativnih gubitaka i predlaganje popravni radnji;
- Razvoj planova za vanredne situacije;
- Obuka i stručno usavršavanje;
- Etički standardi i dobrog ponašanja;
- Smanjenje rizika, uključujući osiguranje, kada je to delotvorno.

Usklađenost sa standardima CBK-a je podržana programom periodičnog izveštavanja koji pregleda Odeljenje za upravljanje rizikom i unutrašnju reviziju. Nalazi ocena i Odeljenja za upravljanje rizicima i za unutrašnju reviziju razmatraju se sa rukovodstvom organizacione jedinice sa kojom je povezano, a isti se dostavljaju i razmatraju u Odboru za reviziju i organima za donošenje odluka CBK-a.

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izvještaje za godinu koja je završila 31. decembra 2022

(u hiljadama eura, osim ako nije drugačije navedeno)

4. Upravljanje finansijskom rizikom (nastavak)

(f) Upravljanje kapitalom

U skladu sa zakonom, CBK stvara i održava opštu rezervu. Opšta rezerva se ne može koristiti, izuzev u svrhu pokrivanja gubitaka koje je pretrpela CBK. Pored toga, CBK će kreirati neostvarene račune revalorizacionih rezervi koje proizilaze iz neostvarenih dobitaka i gubitaka zbog svojih pozicija u stranim valutama, zlatu, finansijskim instrumentima i drugim sredstvima.

U skladu sa Zakonom br. 03/L-209, neto prihod ili neto gubitak CBK-a se obračunava u skladu sa Međunarodnim standardima finansijskog izveštavanja (MSFI).

Zarade dostupne za distribuciju biće određeni:

- odbijanjem od neto prihoda ukupnog iznosa neostvarenih revalorizacionih prihoda, i izdvajanje jednakog iznosa na odgovarajući račun neostvarenih revalorizacionih rezervi; i
- odbijanjem sa odgovarajućeg računa nerealizovanih revalorizacionih rezervi i dodavanje neraspodeljenoj dobiti iznosa bilo koje neostvarene dobiti koja je odbijena od neto dobiti jedne ili više prethodnih godina i ostvarena tokom tekuće finansijske godine.

Neostvoreni revalorizacioni gubici će se prenositi na odgovarajuće neostvarene račune revalorizacionih rezervi do trenutka kada ovi računi revalorizacionih rezervi budu nulti, pošto će se ovi gubici pokriti iz dobiti tekuće godine, zatim iz opštih rezervi, a zatim odobrenjem kapitalnih računa.

U skladu sa članom 56. stav 1.1. Zakona br. 03/L-209 o Centralnoj banci Republike Kosovo, zarade dostupne za distribuciju će se prvo raspodeliti u opštu rezervu, dok ukupan iznos početnog kapitala i opštih rezervi ne bude jednak pet odsto (5%) monetarne obaveze Centralne banke.

Deo od 50% od zarade dostupne za distribuciju koji preostane nakon ispunjavanja kriterijuma od 5% gore navedenog, se treba preneti Ministarstvu finansija. Dok, preostalih 50% mora biti raspodeljeno na račun opštih rezervi CBK-a.

Zarade dostupne za distribuciju

Opis	2022.	2021.
Ukupni sveobuhvatni prihodi za godinu	8,552	6,116
Od kojih su neostvoreni prihodi (dobiti) od revalorizacije (napomena 29)	542	1,529
Od kojih su neostvoreni gubici revalorizacije koji su ostvareni u tekućoj godini	-	-
Prihodi koji se mogu raspodeliti	8,010	4,587

Kapital, račun opšte rezerve i zarade dostupne za distribuciju

	2022.	2021.
Kapital	30,000	30,000
Opšte rezerve	31,444	26,857
Zarade dostupne za distribuciju	8,010	4,587
Ukupan kapital, račun opšte rezerve i zarade dostupne za distribuciju	69,454	61,444

Ukupne monetarne obaveze

	2022.	2021.
Obaveze prema domaćim komercijalnim bankama	594,281	589,099
Obaveze prema vladinim institucijama	585,784	608,362
Obaveze prema računima povezanim sa MMF-om ⁹	187,704	185,225
Obaveze prema javnim i komercijalnim institucijama	131,137	77,392
Obaveze od zaduživanja	1,938	2,139
Ostale monetarne obaveze	756	756
Ukupne monetarne obaveze	1,501,600	1,462,973
Odnos prema članu 56. stav 1.1.	4.63%	4.20%

⁹ Izuzimajući račune hartija od vrednosti i obračunska sredstva.

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izvještaje za godinu koja je završila 31. decembra 2022

(u hiljadama eura, osim ako nije drugačije navedeno)

---

4. Upravljanje finansijskom rizikom (nastavak)

(g) Upravljanje imovinom

U skladu sa Zakonom 03/L-209 i Zakonom 03/L-048, CBK-u je dodeljena odgovornost za pravljenje i upravljanje ovlašćenim ulaganjima u ime Ministarstva finansija.

5. Korišćenje procena i prosuđivanja

Sastavljanje finansijskih izveštaja podrazumeva korišćenje neizvesnih procena i pretpostavki o budućim događajima koji utiču na iznose priznate za sredstva, obaveze, prihode i rashode. Rukovodstvo razgovara sa Odborom Centralne Banke o razvoju, izboru i predstavljanju kritičnih računovodstvenih politika i procena CBK-a, kao i o primeni ovih politika i procena. Procene i prosuđivanja se stalno preispituju i zasnivaju se na istorijskom iskustvu i drugim faktorima, uključujući očekivanja budućih događaja za koje se veruje da su razumni pod određenim okolnostima. Stvarni rezultati se mogu razlikovati od procenjenih. Procene i pretpostavke se revidiraju na stalnoj osnovi. Revizije procene se priznaju prospektivno.

Glavni izvori nesigurnosti u merenju

Rezervisanja za kreditne gubitke

Imovina registrovana sa amortizovanim rashodima se procenjuju na stalnoj osnovi, kako bi se identifikovalo moguće umanjeње vrednosti imovine. Nesigurnosti u proceni koje mogu rezultirati materijalnim prilagođavanjem u izveštajnom periodu su prikazane u slučaju: utvrđivanja podataka za merni model ECL-a, uključujući informacije o budućnosti i glavne pretpostavke koje se koriste u proceni nadoknadivih novčanih tokova. Specifični činioci u ukupnom iznosu provizija za obezvređenje finansijskih sredstava procenjuju se pojedinačno i zasnivaju se na najboljoj proceni upravljanja sadašnjom vrednošću očekivanih novčanih tokova za koje se očekuje da će biti primljeni. Kako bi obračunali ovi tokovi gotovine, rukovodstvo procenjuje finansijsku situaciju strane u transakciji i neto prodajnu vrednost bilo kog stavljenog kolaterala.

Pandemija COVID-19 i drugi globalni događaji

U finansijskim izveštajima za 2021. i 2022. godinu, međunarodne rezerve banke, koje se sastoje od visoko procenjenih hartija od vrednosti i kratkoročnih bankarskih depozita (u evrima), nisu bile materijalno pogođene globalnim ekonomskim usporavanjem ili pogoršanjem tržišnih uslova, kao rezultat pandemije, inflacije i drugih kriza ovih godina na globalnom nivou. Isto tako, ne procenjujemo da će to imati uticaja u narednoj godini nakon izveštajne godine.

Tokom 2021. godine, postojala je novo izdavanje od MMF-a koje je povećalo međunarodne rezerve u vaučerima PPP-a (SDR) za svoje članice, povećanje koje je takođe koristilo Kosovu, povećavajući međunarodne rezerve Kosova pri MMF-u za oko 100 miliona evra [ili oko 79 miliona PPP (SDR)]. Tokom 2022. godine nije bilo značajnije slične promene računovodstvenih politika.

Kritična računovodstvena prosuđivanja u primeni računovodstveni politika CBK-a

Kritična računovodstvena prosuđivanja izvršena tokom primene računovodstvenih politika CBK-a uključuju:

Klasifikacija finansijske imovine i obaveza

Računovodstvene politike CBK-a stvaraju mogućnost da se imovina i obaveze od početka plasiraju u različite računovodstvene kategorije prema određenim okolnostima.

U klasifikaciji finansijskih sredstava kao držanih radi prikupljanja ugovorenih novčanih tokova, CBK je pokazala da ima pozitivnu nameru i sposobnost da drži sredstva do datuma dospeća, kao što se zahteva računovodstvenim politikama.

Takođe, prosuđivanja doneta u primeni računovodstvenih politika koje imaju značajan uticaj na iznose priznate u finansijskim izveštajima su: utvrđivanje kriterijuma za procenu da li je kreditni rizik finansijskog sredstva značajno porastao od početnog priznavanja, određivanje metodologije za uključivanje informacija o budućnosti u merenje očekivanih kreditnih gubitaka (ECL) i izbor i odobravanje modela koji se koriste za merenje ECL-a.

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izvještaje za godinu koja je završila 31. decembra 2022

(u hiljadama eura, osim ako nije drugačije navedeno)

6. Finansijska imovina i obaveze (računovodstvene klasifikacije i pravilne vrednosti)

Tabela ispod predstavlja klasifikaciju za svaku klasu finansijskih sredstava i obaveza CBK-a, kao i njihove pravilne vrednosti. Sva finansijska sredstva i obaveze se mere prema amortizovanoj vrednosti.

31. decembar	Beleška	2022.		2021.	
		Amortizovani rashod	Prava vrednost	Amortizovani rashod	Prava vrednost
Gotovina	7	409,426	409,426	537,818	537,818
Tekući računi u stranim bankama	8	206,359	206,359	151,880	151,880
Hartije od vrednosti	9	666,597	645,095	632,602	631,621
Plasmani na tržištu novca	10	99,950	99,950	14,053	14,053
Imovina u vezi sa MMF-om	11	315,563	315,563	323,793	323,793
Ostala imovina	14	176	176	129	129
		1,698,071	1,676,569	1,660,275	1,659,294
Obaveze prema domaćim bankama	15	594,281	594,281	589,099	589,099
Obaveze prema računima u vezi sa MMF-om	16	318,736	318,736	325,853	325,853
Obaveze prema vladine institucije	17	585,784	585,784	608,362	608,362
Obaveze prema javnim i komercijalnim subjektima	18	131,137	131,137	77,392	77,392
Od zaduživanja	19	1,938	1,938	2,139	2,139
Ostale domaće obaveze	20	756	756	756	756
		1,632,632	1,632,632	1,603,601	1,603,601

7. Gotovina

Gotovina je denominirana u eurima

	2022.	2021.
Gotovina	409,426	537,818
Ukupna vrednost	409,426	537,818

8. Tekući računi u stranim bankama

Ovi računi se drže u sledećim bankama:

	2022	2021
Deutsche Bundesbank	142,288	64,669
Raiffeisen Zentralbank	330	9,944
Deutsche Bank	214	31,596
Banque centrale du Luxembourg	63,102	44,985
Commerzbank AG	138	441
Federal Reserve Bank (FED-NY)	328	277
Ukupna noseća vrednost	206,400	151,912
Očekivani kreditni gubici (ECL)	(41)	(32)
Ukupna neto vrednost	206,359	151,880

CBK je do 27. jula 2022. godine plaćala negativne stope za stanja na nostro tekućim računima u korespondentnim bankama (prema određenim ograničenjima koje su one odredile). Od 27. jula (pozivajući se na odluku ECB da promeni osnovnu kamatnu stopu od 27. jula 2022, 14. septembra, 2. novembra i 21. decembra 2022), CBK prima kamatu od pozitivnih stopa na nostro tekuće račune kod Deutsche Bundesbank i Banque Cetrale du Luxembourg (prema određenim granicama koje su oni odredili). Kamatna stopa za izveštajni period je između 1,85% i 2%.

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izvještaje za godinu koja je završila 31. decembra 2022

(u hiljadama eura, osim ako nije drugačije navedeno)

8. Tekući računi u stranim bankama (nastavak)

Relevantna kretanja odgovarajućih ECL-a za tekuće račune sa nerezidentnim bankama su sledeća:

	2022.			
	1. faza	2. faza	3. faza	Ukupno
ECL 1. januara 2022.	32	-	-	32
Transferi u 1. fazi	-	-	-	-
Transferi u 2. fazi	-	-	-	-
Transferi u 3. fazi	-	-	-	-
ECL (smanjenje) / porast po godini	9	-	-	9
Uticao ECL-a na kraju godine izloženosti transferisanih između faza tokom godine	-	-	-	-
Izdavanje sniženja (poznati kao prihodi od kamate)	-	-	-	-
Promene usled izmena koje ne rezultiraju odjavom	-	-	-	-
Promene u modelima i unosima koji se koriste za obračune ECL-a	-	-	-	-
Uređenja valutnog kursa	-	-	-	-
31. decembra 2022.	41	-	-	41
	2021			
	1. faza	2. faza	3. faza	Ukupno
ECL 1. januara 2021.	363	-	-	363
Transferi u 1. fazi	-	-	-	-
Transferi u 2. fazi	-	-	-	-
Transferi u 3. fazi	-	-	-	-
ECL (smanjenje) / porast po godini	(331)	-	-	(331)
Uticao ECL-a na kraju godine izloženosti transferisanih između faza tokom godine	-	-	-	-
Izdavanje sniženja (poznati kao prihodi od kamate)	-	-	-	-
Promene usled izmena koje ne rezultiraju odjavom	-	-	-	-
Promene u modelima i unosima koji se koriste za obračune ECL-a	-	-	-	-
Uređenja valutnog kursa	-	-	-	-
31. decembra 2021.	32	-	-	32

9. Hartije od vrednosti (trezorski zapisi i obveznice)

Obe kategorije koje su deo grupacije su dužničke papire koje izdaju zemlje Evropske unije, Amerika i Kosovo i koje se mere po amortizovanom trošku. Trezorski zapisi prikazani u nastavku imaju rok dospeća do jedne godine. Dok trezorske obveznice imaju do 7 godina. Efektivna kamatna stopa na hartije od vrednosti kreće se od -0,014% do 3,023% godišnje u 2022. (2021: -0,014% do 3,023% godišnje).

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izvještaje za godinu koja je završila 31. decembra 2022

(u hiljadama eura, osim ako nije drugačije navedeno)

9. Hartije od vrednosti (trezorski zapisi i obveznice) (nastavak)

Analitičko obelodanjivanje hartija od vrednosti prema vrsti i državama koje ih izdaju:

Prema državama:

Država	2022.			2021.		
	Računovodstvena vrednost	Očekivani kreditni gubici	Neto računovodstvena vrednost	Računovodstvena vrednost	Očekivani kreditni gubici	Neto računovodstvena vrednost
Nemačka	95,693	(40)	95,653	65,703	(32)	65,671
Francuska	59,988	(28)	59,960	10,011	(16)	9,995
Holandija	48,956	(18)	48,938	12,122	(4)	12,118
Finska	51,251	(18)	51,233	-	-	-
Slovenija	21,021	(13)	21,008	-	-	-
Luksembur	13,520	(1)	13,519	87,452	(17)	87,435
Belgija	51,308	(22)	51,286	-	-	-
Danska	6,014	(1)	6,013	6,027	(3)	6,024
Austrija	9,971	(2)	9,969	72,366	(21)	72,345
Irska	52,379	(4)	52,375	102,229	(11)	102,218
Amerika	4,681	(1)	4,680	4,414	(1)	4,413
Italija	38,973	(24)	38,949	40,107	(63)	40,044
Poljska	15,810	(35)	15,775	15,962	(35)	15,927
Kosovo	197,394	(156)	197,239	216,577	(165)	216,412
Ukupno	666,959	(362)	666,597	632,970	(368)	632,602

Prema vrsti:

	2022.			2021.		
	Računovodstvena vrednost	Očekivani kreditni gubici	Neto računovodstvena vrednost	Računovodstvena vrednost	Očekivani kreditni gubici	Neto računovodstvena vrednost
Trezorski zapisi	24,642	(6)	24,636	4,414	(1)	4,413
Obveznice	642,317	(356)	641,961	628,556	(367)	628,189
Ukupno	666,959	(362)	666,597	632,970	(368)	632,602

Odgovarajuća kretanja ECL-a za dužničke hartije od vrednosti po amortizovanoj vrednosti su sledeća:

	2022.			
	1. faza	2. faza	3. faza	Ukupno
ECL 1. januara 2022.	368	-	-	368
Transferi u 1. fazi	-	-	-	-
Transferi u 2. fazi	-	-	-	-
Transferi u 3. fazi	-	-	-	-
ECL (smanjenje) / porast po godini	(6)	-	-	(6)
Uticaj ECL-a na kraju godine izloženosti transferisanih između faza tokom godine	-	-	-	-
Izdavanje sniženja (poznati kao prihodi od kamate)	-	-	-	-
Promene usled izmena koje ne rezultiraju odjavom	-	-	-	-
Promene u modelima i unosima koji se koriste za obračune ECL-a	-	-	-	-
Uređenja valutnog kursa	-	-	-	-
31. decembra 2022.	362	-	-	362

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izvještaje za godinu koja je završila 31. decembra 2022

(u hiljadama eura, osim ako nije drugačije navedeno)

9. Hartije od vrednosti (trezorski zapisi i obveznice) (nastavak)

Odgovarajuća kretanja ECL-a za dužničke hartije od vrednosti po amortizovanoj vrednosti su sledeća (nastavak)

	2021.			
	1. faza	2. faza	3. faza	Ukupno
ECL 1. januara 2021.	966	-	-	966
Transferi u 1. fazi	-	-	-	-
Transferi u 2. fazi	-	-	-	-
Transferi u 3. fazi	-	-	-	-
ECL (smanjenje) / porast po godini	(598)	-	-	(598)
Uticaj ECL-a na kraju godine izloženosti transferisanih između faza tokom godine	-	-	-	-
Izdavanje sniženja (poznati kao prihodi od kamate)	-	-	-	-
Promene usled izmena koje ne rezultiraju odjavom	-	-	-	-
Promene u modelima i unosima koji se koriste za obračune ECL-a	-	-	-	-
Uređenja valutnog kursa	-	-	-	-
31. decembra 2021.	368	-	-	368

U sledećoj tabeli je prikazana geografska raspodela ulaganja u hartije od vrednosti, uključujući minimalne, maksimalne i prosečne efektivne kamatne stope. Isto tako i procenat koncentracije i dospeća na državama.

2022						
Država	Minimalni prinos	Maksimalni prinos	Prosečan prinos	Prosečna vrednost	Ukupni postotak težine	Dospeće
Nemačka	0.083606%	1.713005%	0.610513%	95,693	14.35%	2023 - 2025
Francuska	0.856348%	1.350168%	1.110888%	59,988	8.99%	2023 - 2025
Holandija	0.401329%	2.110753%	1.078297%	48,956	7.34%	2024 - 2026
Finska	0.516549%	1.339458%	0.794837%	51,251	7.68%	2023 - 2025
Slovenija	0.472334%	0.472334%	0.472334%	21,021	3.15%	2025
Luksemburg	0.867848%	1.164139%	1.015994%	13,520	2.03%	2023 - 2025
Belgija	0.220161%	1.927772%	0.925997%	51,308	7.69%	2023 - 2027
Danska	0.039471%	0.039471%	0.039471%	6,014	0.90%	2023
Austrija	0.550091%	0.550091%	0.550091%	9,971	1.49%	2023
Irska	0.128851%	0.556740%	0.342796%	52,379	7.85%	2023 - 2024
Amerika	1.017679%	1.017679%	1.017679%	4,681	0.70%	2023
Italija	-0.014030%	0.052825%	0.019397%	38,973	5.84%	2026
Poljska	0.057678%	0.072308%	0.066451%	15,810	2.37%	2027 - 2028
Kosovo	0.702013%	3.022899%	1.676068%	197,394	29.60%	2023 - 2028
Ukupno				666,959	100%	

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izvještaje za godinu koja je završila 31. decembra 2022

(u hiljadama eura, osim ako nije drugačije navedeno)

9. Hartije od vrednosti (trezorski zapisi i obveznice) (nastavak)

2021

Država	Minimalna kuponska kamata	Maksimalna kuponska kamata	Prosečna kuponska kamata	Računovodstvena vrednost	Ukupni postotak težine	Dospeće
Nemačka	0.081030%	0.116846%	0.093827%	65,703	10.38%	2022 - 2023
Francuska	0.054809%	0.074934%	0.064997%	10,011	1.58%	2022
Holandija	0.103064%	0.153385%	0.128224%	12,122	1.92%	2022
Finska	-	-	-	-	-	-
Slovenija	-	-	-	-	-	-
Luksemburg	0.103429%	0.167596%	0.134248%	87,452	13.82%	2022
Belgija	-	-	-	-	-	-
Danska	0.039471%	0.039471%	0.039471%	6,027	0.95%	2023
Austrija	0.018695%	0.020095%	0.019492%	72,366	11.43%	2022
Irska	0.082635%	0.128851%	0.111529%	102,229	16.15%	2022 - 2023
Amerika	0.078061%	0.078061%	0.078061%	4,414	0.70%	2022
Italija	-0.014030%	0.052825%	0.019397%	40,107	6.34%	2026
Poljska	0.057678%	0.072308%	0.066451%	15,962	2.52%	2027 - 2028
Kosovo	0.191021%	3.022899%	1.409325%	216,577	34.22%	2022 - 2028
Ukupno				632,970	100%	

10. Plasmani na tržištu novca

Plasmani na tržištu novca su sastavljeni na sledeći način :

	2022.			2021.		
	Računovodstvena vrednost	Očekivani kreditni gubici	Neto računovodstvena vrednost	Računovodstvena vrednost	Očekivani kreditni gubici	Neto računovodstvena na vrednost
Oročeni depoziti						
Deutsche Bank	45,000	(53)	44,947	-	-	-
Banque Centrale De Luxemburg	50,000	(2)	49,998	-	-	-
Federal Reserve Bank (FED-NY)	4,782	(1)	4,781	4,415	(1)	4,414
Banka Kombëtare Tregtare Kosova	-	-	-	9,644	(5)	9,639
	99,782	(56)	99,726	14,059	(6)	14,053
Obračunata (akrualna) kamata në oročenih depozita						
Deutsche Bank	49	-	49	-	-	-
Banque Centrale De Luxemburg	174	-	174	-	-	-
Federal Reserve Bank (FED-NY)	1	-	1	-	-	-
Banka Kombëtare Tregtare Kosova	-	-	-	-	-	-
	224	-	224	-	-	-
Ukupno	100,006	(56)	99,950	14,059	(6)	14,053

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izvještaje za godinu koja je završila 31. decembra 2022

(u hiljadama eura, osim ako nije drugačije navedeno)

10. Plasmani na tržištu novca (nastavak)

Aktivni plasmani u evrima na datum izveštavanja su iznosili 45 miliona kod Deutsche Bank, 50 miliona kod Centralne banke Luksemburga. Kao i da imamo plasman od 5 miliona USD sa oročenim FED-om na datum izveštavanja.

Kretanja odgovarajućih ECL-a za depozitne račune u nerezidentnim bankama sa amortizovanim rashodima su sledeća:

	2022.			
	1. faza	2. faza	3. faza	Ukupno
ECL 1. januara 2022.	6	-	-	6
Transferi u 1. fazi	-	-	-	-
Transferi u 2. fazi	-	-	-	-
Transferi u 3. fazi	-	-	-	-
ECL (smanjenje) / porast po godini	50	-	-	50
Uticaj ECL-a na kraju godine izloženosti transferisanih između faza tokom godine	-	-	-	-
Izdavanje sniženja (poznati kao prihodi od kamate)	-	-	-	-
Promene usled izmena koje ne rezultiraju objavom	-	-	-	-
Promene u modelima i unosima koji se koriste za obračune ECL-a	-	-	-	-
Uređenja valutnog kursa	-	-	-	-
31. decembra 2022.	56	-	-	56
	2021.			
	1. faza	2. faza	3. faza	Ukupno
ECL 1. januara 2021.	70	-	-	70
Transferi u 1. fazi	-	-	-	-
Transferi u 2. fazi	-	-	-	-
Transferi u 3. fazi	-	-	-	-
ECL (smanjenje) / porast po godini	(64)	-	-	(64)
Uticaj ECL-a na kraju godine izloženosti transferisanih između faza tokom godine	-	-	-	-
Izdavanje sniženja (poznati kao prihodi od kamate)	-	-	-	-
Promene usled izmena koje ne rezultiraju objavom	-	-	-	-
Promene u modelima i unosima koji se koriste za obračune ECL-a	-	-	-	-
Uređenja valutnog kursa	-	-	-	-
31. decembra 2021.	6	-	-	6

Plasmani na tržištu novca su u evrima i dolarima, efektivna kamatna stopa tokom 2022. godine se kreće od 0,05% do 4,30% na godišnjem nivou (2021: -0,60% do 0,25% na godišnjem nivou) i ima početni rok dospeća od 1 do 367 dana (2021: od 1 do 365 dana). Depoziti imaju minimalni kreditnu procenu od AAA/Aaa/AAA do A-/A3/A-, prema proceni za 2022. godinu od strane Standard & Poors / Moody's/ Fitch.

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izvještaje za godinu koja je završila 31. decembra 2022

(u hiljadama eura, osim ako nije drugačije navedeno)

11. Sredstva u vezi sa MMF-om (Međunarodni monetarni fond)

	2022	2021
Kvota MMF-a	103,491	102,216
Hartije od vrednosti PPP-a	159,169	158,074
Obračunata kamata	1,158	144
MMF	263,818	260,434
Vlada		
Zahtev od strane Vlade za korišćenje sredstava MMF-a (SBA i RFI)	51,745	63,359
Ukupno	315,563	323,793

Gore navedena sredstva se odnose na prijem Kosova u MMF-u u junu 2009. U vezi sa članstvom Kosova u MMF-u, CBK deluje kao depozitar i fiskalni agent.

Ovo je u skladu sa Zakonom br. 03/L-209 o Centralnoj banci Republike Kosovo i Zakonom br. 03-L-152 o članstvu Republike Kosovo u Međunarodnom monetarnom fondu i organizacijama Svetske banke.

Kvota MMF-a predstavlja kvotu za upis koja se utvrđuje u trenutku prijema i izražava se u PPP-u. Povećanje predstavlja povećanje kvote sa 59 miliona PPP-a na 82,6 miliona (dok su gore navedeni u napomeni 11 izraženi u evrima), a vrednosti su određene na osnovu pravila i propisa odluka MMF-a.

Hartije od vrednosti PPP-a predstavljaju sredstva odobrena od strane Odbora guvernera MMF-a prema raspodeli PPP-a zemljama članicama MMF-a (odluke donete 28. avgusta 2009. i 9. septembra 2009. godine). Kao i nova alokacija/raspodela za 2021. (kako je definisao MMF) u iznosu od 79.168.385 PPP (SDR) koju je odobrio Odbor guvernera MMF-a 2. avgusta 2021. godine i sa datumom stupanja na snagu 23. avgusta 2021. godine. Kao rezultat stavke hartije od vrednosti PPP-a u MMF-u u ime Republike Kosovo je povećano za dotičnu vrednost od efektivnog datuma transakcije. Hartije od vrednosti PPP-a imaju koristi od godišnjih kamatnih stopa u 2022. koje se kreću od 0,050% do 2,916% godišnje (2021: 0,050% do 0,115% godišnje).

Zahtev Vlade za korišćenje sredstava MMF-a predstavlja obaveze Vlade koje proizilaze iz potpisivanja sporazuma na čekanju između Vlade Kosova i MMF-a u junu 2010, aprilu 2012. i julu 2018. godine, preko kojeg je Vlada Kosova koristila od MMF-a liniju za korišćenje sredstava u skladu sa dotičnim sporazumima, kao i sporazumom za hitnu pomoć u okviru instrumenta brzog finansiranja (RFI) u iznosu od 41,3 miliona PPP-a (SDR) 10. aprila, 2020. Ova pozicija na dan 31. decembra 2022. iznosi 41,3 miliona PPP-a (ili 51,75 miliona eura). Kamatne stope ovih sporazuma su vezane za kamatnu stopu prema tržišnim uslovima osnovne kamatne stope koju je odredio MMF, a koja je sama vezana za kamatnu stopu PPP-a. Kamatna stopa za 2022. se kreće od 1,050% do 3,916% godišnje (u 2021. godini sa 1,050% na 1,115% godišnje).

CBK deluje kao depozitna institucija (banka) za Vladu Kosova. U cilju upravljanja aktivnostima koje proizilaze iz sporazuma sa MMF-om, CBK i Vlada Kosova su potpisale sporazum o razumevanju za svaki sporazum na čekanju o postupcima za traženje, prijem, usluge i ponovnu kupovinu sredstava od MMF-a prema uslovima sporazuma na čekanju (Stand –By Arrangement “SBA”). Zasnvano na ovom sporazumu, CBK povlači PPP od MMF-a u ime Vlade i kreditira ova sredstva na račun Vlade.

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izvještaje za godinu koja je završila 31. decembra 2022

(u hiljadama eura, osim ako nije drugačije navedeno)

12. Imovina i oprema

Imovina i oprema se sastoji od sledećeg:

	Ulaganja u zakupljene objekte	Oprema	Računari	Vozila	Sredstva u izgradnji	Ukupno
Rashodi						
1 januara 2021.	5,795	2,664	2,408	389	5	11,261
Nabavka	313	1	6	-	-	320
Transfer od/u	5	-	-	-	(5)	-
Transfer od/u (ispravka)	-	-	-	-	-	-
Stavljanje van upotrebe	-	(171)	(610)	-	-	(781)
31. decembra 2021.	6,113	2,494	1,804	389	-	10,800
1 januara 2022.						
Nabavka	-	36	107	-	4	147
Transfer od/u	-	-	-	-	-	-
Transfer od/u (ispravka)	-	-	-	-	-	-
Stavljanje van upotrebe	-	(2)	(1)	-	-	(3)
31. decembra 2022.	6,113	2,528	1,910	389	4	10,944
Amortizacija						
1 januara 2021.	1,689	2,240	2,106	338	-	6,373
Godišnja amortizacija	299	158	175	14	-	646
Transfer od/u (ispravka)	-	-	-	-	-	-
Stavljanje van upotrebe	-	(171)	(610)	-	-	(781)
31. decembra 2021.	1,988	2,227	1,671	352	-	6,238
1 januara 2022.						
Godišnja amortizacija	310	117	67	14	-	508
Transfer od/u (ispravka)	-	-	-	-	-	-
Stavljanje van upotrebe	-	-	(1)	-	-	(1)
31. decembra 2022.	2,298	2,344	1,737	366	-	6,745
Noseće vrednosti						
1 januara 2021.	4,106	424	302	51	5	4,888
31. decembra 2021.	4,125	267	133	37	-	4,562
31. decembra 2022.	3,815	184	173	23	4	4,199

Nema blokiranih sredstava kao kolaterala do 31. decembra 2022. (31. decembra 2021: nema). U skladu sa Zakonom o CBK-u, Centralna banka će, za obavljanje službene delatnosti, koristiti i upravljati imovinom i objektima, uključujući pokretnu i nepokretnu imovinu, koja se nalazi u ulici Garibaldi 33, Priština.

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izvještaje za godinu koja je završila 31. decembra 2022

(u hiljadama eura, osim ako nije drugačije navedeno)

13. Nematerijalna imovina

Nematerijalna imovina se sastoji od sledećeg:

	Softver	Softver u razvoju	Ukupno
Rashodi			
Stanje 1. januara 2021.	4,658	31	4,689
Korekcija za prošlu godinu	-	(20)	(20)
Stanje 1. januara 2021. (ponovo predstavljeno)	4,658	11	4,669
Nabavka	43	-	43
Transfer od/u	11	(11)	-
Transfer od/u (ispravka)	-	-	-
Stavljanje van upotrebe	(1,548)	-	(1,548)
Stanje 31. decembra 2021.	3,164	-	3,164
Stanje 1. januara 2022.	3,164	-	3,164
Nabavka	22	-	22
Transfer od/u	-	-	-
Transfer od/u (ispravka)	-	-	-
Stavljanje van upotrebe	-	-	-
Stanje 31. decembra 2022.	3,186	-	3,186
Amortizacija			
Stanje 1. januara 2021.	2,989	-	2,989
Amortizacija za godinu	382	-	382
Stavljanje van upotrebe	(1,548)	-	(1,548)
Stanje 31. decembra 2021.	1,823	-	1,823
Stanje 1. januara 2022.	1,823	-	1,823
Amortizacija za godinu	321	-	321
Stavljanje van upotrebe	-	-	-
Stanje 31. decembra 2022.	2,144	-	2,144
Preneti iznosi			
Stanje 1. januara 2021	1,669	31	1,700
Stanje 31. decembra 2021.	1,341	-	1,341
Stanje 31. decembra 2022.	1,042	-	1,042

Tokom godine koja se završila 31. decembra 2021. godine, CBK je otpisao amortizovanu nematerijalnu imovinu koja nije u upotrebi na osnovu Odluke Izvršnog odbora br. 04/2021.

14. Ostala sredstva

Ostala sredstva se sastoje od sledećeg

	2022	2021
Obračunati (akrualni) prihodi od naknada	2,519	2,047
Potraživanja i pretplate, plaćanja u procesu	190	140
Ukupno	2,709	2,187

Obračunati (akrualni) prihodi od naknada predstavljaju naknade za obnovu licence i druge naknade za lokalne finansijske institucije obračunate za poslednje tromesečje.

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izvještaje za godinu koja je završila 31. decembra 2022

(u hiljadama eura, osim ako nije drugačije navedeno)

15. Obaveze prema komercijalnim bankama u zemlji

Prema Pravilu XVII CBK-a o bankarskom nadzoru, komercijalne banke koje posluju na Kosovu su obavezne da održavaju rezerve likvidnosti u iznosu od 10% kvalifikovanih depozita svojih klijenata. Najmanje polovina ove rezerve mora da se drži na računu CBK-a.

Obaveze prema bankama u zemlji

	2022.	2021.
ProCredit Bank Kosovo	37,351	36,713
Raiffeisen Bank Kosovo	55,952	50,313
NLB Priština	36,177	35,149
Banka Ekonomike	16,076	13,983
Banka për Biznes	16,965	13,555
Banka Kombëtare Tregtare	26,237	21,139
Turska ekonomska banka (TEB)	31,234	27,763
Komercijalna Banka - filijala u Mitrovici	4,937	5,039
Turkiye is Bankasi a.s.	4,188	3,250
T.C. Ziraat Bankasi A.S. - filijala na Kosovu	2,686	2,521
Banka Credins Kosovo	962	440
PriBank d. d.	123	-
Banka Kreditore e Prishtinës	-	-
Ukupna minimalna zahtevana rezerva	232,888	209,865
Dodatni iznos o zahtevanoj rezervi		
ProCredit Bank Kosovo	42,726	32,074
Raiffeisen Bank Kosovo	15,593	31,007
NLB Priština	60,194	51,193
Banka Ekonomike	79,147	64,559
Banka për Biznes	34,924	47,980
Banka Kombëtare Tregtare	46,876	65,527
Turska ekonomska banka (TEB)	35,493	57,410
Komercijalna Banka - filijala u Mitrovici	4,930	5,051
Turkiye is Bankasi a.s.	18,213	17,120
T.C. Ziraat Bankasi A.S. - filijala na Kosovu	7,908	4,613
Banka Credins Kosovo	4,328	2,687
PriBank d. d.	11,030	-
Banka Kreditore e Prishtinës	31	13
Ukupni dodatak na tekućim računima	361,393	379,234
Ukupni iznos na tekućim računima	594,281	589,099

Kamatna stopa primenjena na dan 31. decembra 2022. je 0%, do 8. avgusta 2022. bila je -0,70% (-0,70% za 31. decembar 2021) za depozite iznad ponovno postavljene vrednosti. Zahtevana rezerva se obračunava po pravilu zahtevane rezerve.

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izvještaje za godinu koja je završila 31. decembra 2022

(u hiljadama eura, osim ako nije drugačije navedeno)

16. Obaveze prema računima povezanim sa MMF-om

	2022.	2021.
Račun MMF-a br. 1	265	262
Račun MMF-a br. 2	6	6
Račun MMF-a hartija od vrednosti	129,831	140,483
PPP MMF-a - raspodela	168,563	166,487
Obračunata kamata (akrualna)	1,201	145
Ukupne obaveze prema MMF-u	299,866	307,383

Obaveze prema Vladi

MMF - deo plaćene kvote od strane Vlade	18,870	18,470
Ukupne obaveze prema Vladi	18,870	18,470
Ukupno	318,736	325,853

Gore navedene vrednosti se odnose na prijem Kosova u MMF-u u junu 2009.

Računi br. 1 i br. 2 su računi MMF-a u CBK-u, koji su otvoreni prema zahtevima zasnovanim na pravilima i propisima MMF-a.

Račun hartija od vrednosti MMF-a predstavlja vrstu priznanice o dugu koju Vlada Kosova mora da plati, na zahtev MMF-a. Ovaj iznos predstavlja obavezu CBK-a prema MMF-u i odgovara odgovarajućem zahtevu CBK-a prema Vladi Kosova .

Deo kvote koju Vlada Kosova plaća MMF-u predstavlja iznos koji je Vlada Kosova platila MMF-u na ime kvote MMF-a.

Raspodela (izdavanje) PPP-a predstavlja raspodelu (izdavanje) DVT-a od strane MMF-a državama članicama MMF-a, čije je izdavanje odobrio Odbor guvernera MMF-a 28. avgusta 2009. i 9. septembra 2009. godine. Kao i raspodelu (izdavanje/alokaciju) u 2021. (kako je definisao MMF) u iznosu od 79.168.385 PPP-a (SDR) koju je odobrio Odbor guvernera MMF-a 2. avgusta 2021. godine i sa datom stupanja na snagu 23. avgusta 2021. godine. Kao rezultat, ova stavka je u ime Republike Kosovo povećana za dotičnu vrednost od datuma stupanja na snagu transakcije.

Raspodela PPP-a i plaćenog dela kvote su kamate koje sadrže prosečne godišnje kamatne stope u rasponu od 0,050% do 2,916% za 2022. godinu (2021: 0,050% do 0,115% godišnje).

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izvještaje za godinu koja je završila 31. decembra 2022

(u hiljadama eura, osim ako nije drugačije navedeno)

17. Obaveze prema vladinim institucijama

Obaveze prema vladinim institucijama uključuju sledeće tekuće račune:

Tekući računi	2022.	2021.
Trezor - Ministarstvo finansija	419,665	423,322
Kosovska agencija za privatizaciju	165,854	184,737
Privremene administrativne institucije	265	303
Ukupno	585,784	608,362

Efektivna godišnja kamatna stopa za tekuće račune za godinu završenu 31. decembra 2021. je nula (za godinu završenu 31. decembra 2020: nula).

18. Obaveze prema javnim i komercijalnim institucijama

Tekući računi	2022.	2021.
Osiguravajuća društva	4,762	4,811
Druge javne institucije	126,373	72,579
Licencirani penzijski fondovi	-	-
Ostalo	2	2
Ukupno	131,137	77,392

Efektivna kamatna stopa za tekuće račune na dan 31.12.2022. i 2021. godine je nula.

19. Obaveze od zaduživanja

	2022.	2021.
Stanje 1. januara	2,139	2,154
Izmirenja za zaduživanja (rate)	(230)	(110)
Uređenja valutne razmene	29	95
Stanje 31. decembra	1,938	2,139

Gore navedeni iznosi predstavljaju zaduživanje od Svetske banke. Banka je iskoristila mogućnost zaduživanja uz povoljne uslove (niska kamatna stopa i period neplaćanja glavnice od oko 10 godina). Otplata kamata je počela od početka isplate 2014. godine, ali je otplata glavnice počela od oktobra 2021. Rok dospeća je 15. april 2031. Kredit se uglavnom odnosi na projekat razvoja plaćanja u okviru zemlji, omogućavajući njihovu obradu u realnom vremenu, kao i projekat za centar za kontinuitet rada. Oba ova projekta su već završena. Promene se odnose na kretanja kursa Euro/PPP na datum izveštavanja.

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izvještaje za godinu koja je završila 31. decembra 2022

(u hiljadama eura, osim ako nije drugačije navedeno)

20. Ostale domaće obaveze

	2022.	2021.
Kastodi račun	756	756
Odloženi prihodi od grantova	138	197
Ostali odloženi prihodi	13	15
Rezervisanja / provizije za moguće obaveze	327	261
Razni kreditori	527	574
Dugoročne dobiti zaposlenih	683	615
	2,444	2,418

Na dan 31. decembra 2022. godine u okviru kastodi računa nalazi se iznos od 756 hiljada eura, koji se odnosi na tekući račun Kosovskog osiguravajućeg društva, koje je likvidirano u aprilu 2010. godine. Prema navedenom procesu, ovaj iznos je ostao kao briga o računu i 31. decembra 2022. i 2021. godine, stanje je objavljeno iznad.

Kretanja rezervisanja/provizija za potencijalne obaveze tokom godine su sledeća:

	2022.	2021.
Računovodstvena vrednost 1. januara	261	242
Troškovi rezervisanja za moguće obaveze (napomena 28)	66	20
Smanjenje rezervisanja tokom godine	-	(1)
	327	261

Kretanja u prihodima od grantova su sledeća:

	Ministarstvo finansija	Svetska banka	Evropska centralna banka	Ukupno
Odloženi prihodi od grantova 1. januara 2021.	78	217	-	295
Primljeni grantovi tokom godine	-	-	28	28
Grantovi priznati kao prihodi za godinu (napomena: 25)	(60)	(38)	(28)	(126)
Odloženi prihodi od grantova 31. decembra 2021.	18	179	-	197
Odloženi prihodi od grantova 1. januara 2022.	18	179	-	197
Primljeni grantovi tokom godine	-	-	8	8
Grantovi priznati kao prihodi za godinu (napomena: 25)	(18)	(41)	(8)	(67)
Odloženi prihodi od grantova 31. decembra 2022.	-	138	-	138

Grant Ministarstva finansija je bio njihov projekat za razvoj aplikacije za depozit Vlade Kosova, nakon što je projekat završen, dali su nam aplikaciju kao grant. Svetski grant CBK-a je bio za primenu terenskog nadzora, a grant ECB-a je regionalni projekat za obuku centralnog regionalnog CBK-a, a CBK je takođe bila deo ovog programa.

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja je završila 31. decembra 2022. godine
(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)

21. Ovlašćeni kapital

Ovlašćeni kapital CBK-a, 31. decembra 2021. i 2022. godine je 30,000 evra prema Zakonu br. 03/L-209, usvojenog 22. jula 2010. godine
CBK podnosi izveštaj direktno Skupštini Kosova. Kapital CBK-a ne podleže nikakvim obavezama.

21a. Rezervni fond i rezerva revalorizacije

Rezervni fond i rezerva revalorizacije su regulisani članom 54. Zakona br. 03/L-209 o Centralnoj banci Republike Kosovo. Dobit svake finansijske godine se raspoređuje kako je opisano u Napomeni 4 (f) Upravljanje kapitalom, u skladu sa članom 54, 55 i 56 ovog zakona.

22. Neto prihodi od kamate

Neto prihodi od kamata sastoje se od sledećeg:

	2022.	2021.
Prihodi od kamate		
Prihodi od depozita	393	3
Od trezorskih zapisa	4,628	2,976
Od računa sa MMF-om	2,756	50
Od negativnih stopa na depozite	797	1,113
	8,574	4,142
Rashodi od kamate		
Na računima nebankarskih subjekata (MMF)	2,079	56
Negativne stope prema nostro računima kod korespondentnih banaka	569	1,341
Na oročene depozite	-	80
Od zaduživanja	20	16
	2,668	1,493
Neto prihodi od kamate	5,906	2,649

CBK je do 27. jula 2022. godine platio negativne stope na stanja nostro tekućih računa kod korespondentnih banaka (prema određenim limitima koje su one odredile). Do 8. avgusta 2022. godine CBK je obračunao i opteretio negativnu kamatu od -0,70% za komercijalne banke za depozite iznad obavezne rezerve, kamatna stopa primenjena na dan 31. decembra 2022. godine je 0% (-0,70% za 31. decembar 2021.). Od 27. jula (pozivajući se na odluku ECB-a o promeni bazne kamatne stope od 27. jula 2022. godine, 14. septembra, 2. novembra i 21. decembra 2022. godine), CBK je ostvario prihod od kamata na nostro tekuće račune. Kao rezultat toga, Centralna banka od 1. januara 2023. godine primenjuje pozitivnu stopu na sve deponente Centralne banke, dok se ista stopa primenjuje na poslovne banke do iznosa obavezne rezerve.

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja je završila 31. decembra 2022. godine
(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)

23. Neto prihodi od naknada i provizija

Neto prihode od naknada i provizija čine sledeći:

	2022.	2021.
Prihodi od naknada		
Od depozita novca	1,352	1,190
Od stranih ulaznih transfera	87	87
Od stranih izlaznih transfera	445	366
Od međubankarskog kliring sistema	1,686	1,564
Od sistema kreditnog registra	172	162
Ostale naknade	18	19
	3,760	3,388
Rashodi od naknada		
Za transport novca	873	536
Za transakcije sa korespondentnim bankama	51	41
	924	577
Neto prihodi od naknada i provizija	2,836	2,811

Ova grupa prihoda proizilazi od usluga pružanih prema klijentima banke, za plaćanja, depozite, za platformu kreditnog registra, kao i za održavanje računa i stavki u čuvanju.

24. Prihodi od regulatorne aktivnosti

Prihodi od regulativne aktivnosti, uglavnom obuhvataju naknade uspostavljane prema finansijskim institucijama na Kosovu, kao i deo izdavanja ili obnavljanja licenci, isto tako i ostale primenjive naknade koje se odnose na njihove aktivnosti i za koje aktivnosti CBK-a imaju pravnu nadležnost za regulisanje.

	2022.	2021.
Naknada uspostavljena za komercijalne banke	4,574	4,133
Naknada uspostavljena za osiguravajuća društva	2,028	1,818
Naknada od nebankarskih finansijskih institucija	323	355
Naknada od obnavljanja penzija	29	29
Ukupno	6,954	6,335

25. Prihodi od grantova

Prihodi od grantova čine sledeće:

	2022.	2021.
Trezor – Ministarstvo finansija (Aplikacija za DepoX)	18	60
Svetska Banka	41	38
Evropska centralna banka	8	28
Ukupno	67	126

26. Ostali operativni prihodi

	2022.	2021.
Ostali prihodi	13	22
Ukupno	13	22

Ostali (neredovni) prihoda su prihodi koji kao takvi se ne nadovezuju sa redovnim aktivnostima ili na bilo koju drugu specifičnu stavku prikazanu kao posebnu u okviru ostalih finansijskih stavki.

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja je završila 31. decembra 2022. godine
(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)

27. Troškovi osoblja

Troškove osoblja čini sledeće:

	2022.	2021.
Primanja zaposlenih		
Plate	4,007	3,924
Penzijski doprinosi	628	628
Troškovi zdravstvenog osiguranja	288	282
	4,923	4,834
Troškovi ostalog osoblja		
Obuke osoblja	84	9
Troškovi Odbora Centralne Banke	108	51
Ostalo	12	14
	204	74
Ukupno	5,127	4,908

Prosečan broj zaposlenih koji su aktivno uticali na iskazane troškove za 2022. godinu je 232 (ovaj prosek u 2021. godini je bio 233).

28. Opšti i administrativni troškovi

Opšte i administrativne troškove čini sledeće:

	2022.	2021.
Troškovi osiguranja	582	486
Održavanje softverskih programa	410	361
Troškovi bezbednosti i obezbeđenja	112	112
Održavanje i popravke	110	91
Putovanja i prevoz	101	15
Komunalne usluge	89	83
Troškovi od provizija (Napomena 20)	65	20
Troškovi za kafu	45	44
Ostalo	44	50
Članstva u profesionalnim udruženjima**	37	31
Troškova komuniciranja (telefon, teleks, i internet)	33	32
Troškovi reprezentacije *	31	19
Operativni troškovi vozila	20	17
Troškovi publikacije i literature	20	10
Tehnička- profesionalna pomoć i ostale spoljne usluge	15	12
Potrošni materijal za računare i drugi srodni artikli	15	5
Troškovi revizije i konsultacije	12	10
Potrošni materijal za opremu	7	8
Ostali troškovi reprezentacije*	5	7
Materijal za kancelariju	4	7
Ukupno	1,757	1,420

* Ostali troškovi reprezentacije sastoje se od: konferencija i sličnih aktivnosti, programa finansijskog obrazovanja, poklona za decu na kraju godine, ceremonija i poklona za penzionisano osoblje, poklona za 8. mart i slično.

** Članstva u profesionalnim udruženjima su uglavnom članstva u udruženjima međunarodnog nivoa regulatora nadzora osiguranja, nadgledanja penzija, kreditnog registra za internu reviziju, kao i standarde finansijskog izveštavanja.

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja je završila 31. decembra 2022. godine
(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)

29. Nerealizovani neto dobitak/gubitak od fluktuacije deviznih kurseva i ECL

Neto nerealizovani dobitak od deviznog kursa iznosi 542 hiljade evra za godinu koja je završila 31. decembra 2022. godine (dok je 2021: nerealizovani dobitak od 536 hiljada) i predstavlja nerealizovanu dobit u odnosu na razlike koje proizilaze iz deviznih revalorizacija od konverzije sredstava (imovine) i obaveza USD i SDR-a u evrima, ekvivalentne vrednosti prikazane u knjigama CBK-a.

U okviru valuta koje nisu u evrima, imamo sledeće relevantne pozicije:

Napomena:	30. decembar 2022.		
		Sredstva	Obaveze
10	USD	10,463	-
11,16	(SDR)	250,939	254,984

	31. decembar 2021.		
		Sredstva	Obaveze
10	USD	10,370	-
11,16	(SDR)	261,538	264,931

Efekat varijacije deviznog kursa proizilazi iz:

	31. decembar 2022.	31. decembar 2021.
od USD	574	706
od SDR	(32)	(170)
	542	536

Dobit/gubitak od promene „deviznog kursa“ je privremena ne-operativna pozicija izvedena iz stavki u stranoj valuti (USD i SDR objavljeni gore), koji se na datum izveštavanja moraju prijaviti u evrima u njihovim ekvivalentima prema deviznom kursu datuma izveštavanja. Sa promenom kursa takođe postoji razlika (bilo da je to dobitak ili gubitak), koji kao takav izjednačava finansijske stavke - ekvivalentne vrednosti, ali koje nisu stvarne realizacije.

Ovaj efekat u 2022. godini je bio pozitivan i povećao je „**ukupni sveobuhvatni prihod za godinu**“. Ako izuzmemo ovaj efekat (odnosno sume od 542 hiljade dobiti u 2022. godini i 536 hiljada evra kao nerealizovani dobitak u 2021. godini), kao i neto efekat za korekciju vrednosti finansijskih instrumenata, onda je poslovni finansijski rezultat za 2022. godinu oko **8.063 hiljade evra**, a za 2021. godinu oko **4.587 hiljada evra**.

Aktivne pozicije u USD-u (američkim dolarima) i SDR-u su prikazane u Napomeni 4 (d), dok su pozicija u SDR - Posebna prava povlačenja navedena u napomenama 11 i 16.

Nerealizovani dobitak/gubitak	2022.	2021.
Sa devizne pozicije	542	536
Iz pozicije finansijskih instrumenata (Napomena 4)	(53)	993
Ukupni revalorizacioni dobitak/gubitak	489	1,529

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja je završila 31. decembra 2022. godine
(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)

30. Novac i njegovi ekvivalenti

Novac i njegove ekvivalente čine sledeće:

	Napomena	2022.	2021.
Gotovina	7	409,426	537,818
Tekući računi kod nerezidentnih banaka	8	206,400	151,912
Depoziti kod nerezidentnih banaka sa rokom dospeća do tri meseca	10	24,798	14,059
Ukupno		640,624	703,789

Novac i njegovi ekvivalenti se drže u cilju ispunjavanja obaveza likvidnosti, uglavnom kratkoročnih. Investicija se kvalifikuje kao ekvivalent gotovine kada ima kratak rok dospeća, tri meseca ili manje, od dana nabavke.

31. Ugovorene i potencijalne obaveze

Pravni slučajevi

CBK ima nekoliko otvorenih sudskih procesa protiv nje na dan izveštavanja o ovim finansijskim izveštajima. Mišljenje je rukovodstva da krajnji ishod ovih sudskih sporova neće materijalno uticati na finansijske izveštaje CBK-a na godinu koja se završila 31. decembra 2022. godine. CBK je procenila i prikazala rezervisanje kao stavka kod ostalih obaveza.

Potencijalne (buduće) obaveze

Potencijalne obaveze čine:

	2022.	2021.
Ugovori o uslugama	-	-
Ugovor o renoviranju i popravkama u objektu	213	-
Ugovor o opremi	498	-
Zahtevi u toku	144	-
Ukupno	855	-

U 2009. godini, Kosovo je postalo članica organizacija grupe Svetske banke – Međunarodna banka za obnovu i razvoj (IBRD), Međunarodno udruženje za razvoj (IDA) i Multilateralna agencija za garantovanje investicija (MIGA). U vezi sa ovim članstvom, CBK deluje kao depozitni organ. To je u skladu sa Zakonom br. 03/L-209 o Centralnoj banci Republike Kosovo i Zakonom br. 03-L-152 o učlanjenju Republike Kosovo u Međunarodnom monetarnom fondu i Organizacijama grupe Svetske banke.

U junu 2009. godine, Vlada Kosova je izdala menice za isplate u vezi članstva u gore navedenim agencijama Svetske banke, na njihov zahtev i prema uputstvima za plaćanje. Ukupno stanje na dan 31. decembar 2022. godine bilo je 718 hiljada, a u 2021. godini iznos ovih menica je bio 645 hiljada evra.

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja je završila 31. decembra 2022. godine
(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)

---

32. Transakcije sa povezanim stranama

Povezane strane čine glavno rukovodstvo i Odbor Centralne Banke. Njihove kompenzacije su sledeće:

	2022.	2021.
Kompenzacija za članove Odbora CBK-a	82	46
Kompenzacija za Revizorsku komisiju	10	-
Kompenzacije za više rukovodstvo	153	158
Ukupno	245	204

33. Naknadni događaji

Od 29. marta 2023. godine, Odbor CBK-a, na osnovu člana 46. Zakona o CBK-u, dobija ovlašćenja Izvršnog odbora u skladu sa odredbama ovog člana. Do dana sastavljanja ovih finansijskih izveštaja nije izabran nijedan član Izvršnog odbora.

Što se tiče kamatne stope, ECB nastavlja da menja stopu (povećanje) 8. februara 2023. godine na 2,50%, 22. marta 2023. godine na 3,00% i 10. maja 2023. godine na 3,25%. Kao rezultat toga, prihod od kamata je povećan tokom ovog perioda u 2023. godini.

Osim kao što je gore navedeno, nisu se desili materijalni događaji nakon datuma pripremanja finansijskih izveštaja koji bi zahtevali ispravke finansijskih izveštaja, niti događaji koji bi zahtevali dodatna pojašnjenja u finansijskim izveštajima.

10. Statistički dodatak

Ova stranica je namerno ostavljena prazna

1.1. Finansijska izjava preduzeća - imovina

(U milionima euro: Kraj perioda)

Opis	Spoljna Imovna - Neto								Unutrsnji zahtevi									
	Potraživanja od nerezidenata								Obaveze prema nerezidentima	Zahtevi prema centralnoj vladi				Zahtevi od drugih sektora	Od kojih:			
	Monetarno zlato i DST	Depozit	Vrednosni Papiri Osim akcija	Od kojih:			Zahtevi od centralne vlade	Obaveze prema centralnoj vladi		Kredit	Od kojih:							
				Kvota u MMF	Akcije i drugi kapital	Druge nefinansijske korporacije					Porod. ekon.							
2010	1,935.4	2,365.6	64.0	1,235.7	525.2	68.5	269.3	430.2	788.9	-802.7	22.1	824.8	1,591.6	1,568.3	1,127.7	434.2		
2011	2,047.3	2,425.6	65.1	1,338.9	230.2	70.1	533.1	378.2	998.8	-778.0	20.5	798.4	1,776.8	1,750.8	1,233.1	514.6		
2012	2,224.1	2,660.4	63.3	1,147.7	486.0	68.8	666.5	436.3	1,195.5	-651.7	186.8	838.5	1,847.2	1,819.4	1,271.3	546.3		
2013	2,452.7	2,908.3	59.6	1,037.9	818.7	65.9	651.2	455.6	1,369.1	-515.0	258.9	774.0	1,884.2	1,859.9	1,291.1	567.7		
2014	2,546.6	3,011.6	62.5	1,313.0	315.7	70.4	1,024.4	465.0	1,609.0	-386.7	349.2	735.9	1,995.8	1,971.5	1,345.5	625.3		
2015	2,610.3	3,133.4	65.1	1,271.6	351.3	75.1	1,086.3	523.2	1,864.8	-278.4	481.2	759.6	2,143.2	2,114.8	1,416.3	697.7		
2016	2,705.6	3,249.5	56.0	648.0	712.5	105.3	1,307.4	543.9	2,221.0	-160.1	582.2	742.3	2,381.1	2,354.7	1,552.3	799.1		
2017	2,784.8	3,441.8	66.3	715.9	639.2	98.1	1,483.0	657.0	2,561.2	-123.4	714.7	838.1	2,684.6	2,650.8	1,747.6	900.4		
2018	2,610.2	3,288.1	64.9	602.2	739.8	100.3	1,231.8	677.9	3,049.2	48.5	839.5	791.0	3,000.8	2,970.2	1,965.0	1,000.8		
2019	2,867.1	3,574.0	63.7	723.6	633.4	102.1	1,485.3	706.9	3,511.9	181.0	931.6	750.6	3,330.9	3,296.6	2,187.8	1,104.7		
2020	2,976.9	3,701.5	58.8	831.3	717.8	97.8	1,356.7	724.6	4,051.2	515.6	1,055.8	540.2	3,535.6	3,499.5	2,312.7	1,182.2		
2021	3,511.4	4,296.1	158.2	546.2	789.7	102.2	1,815.1	784.7	4,575.8	485.7	1,127.0	641.3	4,090.2	4,041.7	2,639.8	1,401.2		
2022	3,624.3	4,488.2	160.3	744.8	957.0	103.5	1,695.2	864.0	5,241.8	495.6	1,114.1	618.4	4,746.2	4,695.4	3,061.0	1,634.1		

Napomena: Detaljnije informacije o ovoj tabeli dostupne su na linku: http://www.bqk-kos.org/repository/docs/time_series/01%20Financial%20Corporations%20Survey.xls

1.2. Izjava Finansijska Korporacija - Obaveze

(U milionima euro: Kraj perioda)

Opis	Depoziti								Kredit	Tehničke sigurnosne rezerve				Akcioni kapital i drugi	Druge nule (neto)
	Prenosivi depoziti	Od kojih:			Drugi depoziti	Od kojih:				Neto kapital domaćinstava u penzijskim fondovima.	Plaćanje Premija i rezervi				
		Javne nefinansijske korporacije.	Druge finan. korporacije	Porod. ekon.		Javne nefinansijske korporacije	Javne nefinansijske korporacije	Ekono. familjare							
2010	1,744.2	621.2	83.8	218.6	303.5	1,123.1	42.8	83.4	995.9	...	540.5	493.7	46.8	361.0	74.0
2011	1,933.6	658.4	68.1	208.1	360.9	1,275.1	60.8	79.7	1,129.6	...	647.8	593.3	54.5	389.7	76.5
2012	2,076.6	700.2	13.8	257.5	407.2	1,376.5	61.8	78.2	1,232.9	...	814.9	745.1	69.8	399.2	128.9
2013	2,275.3	848.0	16.4	299.6	506.6	1,427.3	55.7	98.2	1,268.4	...	990.3	919.0	71.3	403.9	152.4
2014	2,353.7	1,133.9	21.1	338.4	743.5	1,219.8	51.6	58.0	1,104.8	...	1,173.8	1,094.1	79.7	452.3	175.8
2015	2,514.6	1,378.4	11.1	413.8	919.0	1,136.3	20.6	68.3	1,046.8	...	1,329.6	1,237.3	92.3	530.5	100.4
2016	2,739.7	1,630.1	24.7	456.0	1,116.0	1,109.6	32.2	70.8	1,006.2	...	1,546.0	1,425.4	120.6	542.4	98.4
2017	2,888.4	1,780.2	59.2	491.6	1,191.8	1,108.2	35.1	89.9	978.7	...	1,766.5	1,652.8	113.8	621.0	70.0
2018	3,118.2	1,962.6	80.5	527.0	1,316.1	1,155.6	30.2	98.4	1,018.2	...	1,807.2	1,689.0	118.2	658.6	75.4
2019	3,490.5	2,261.8	61.5	657.3	1,496.9	1,228.7	29.0	90.3	1,105.0	...	2,107.6	1,976.5	131.1	693.8	87.1
2020	3,999.1	2,683.3	126.9	719.8	1,784.1	1,315.8	44.8	107.7	1,153.3	...	2,138.0	1,999.2	138.8	808.1	82.9
2021	4,580.3	3,216.3	153.1	882.9	2,136.0	1,364.0	26.7	104.3	1,230.1	...	2,516.4	2,363.4	153.0	863.0	127.6
2022	5,154.4	3,508.1	164.3	989.5	2,297.0	1,646.3	105.7	183.8	1,350.1	...	2,593.1	2,420.6	172.5	950.6	168.0

Napomena: Detaljnije informacije o ovoj tabeli dostupne su na linku: http://www.bqk-kos.org/repository/docs/time_series/01%20Financial%20Corporations%20Survey.xls

2.1. Izveštaj depozitnih korporacija – Neto devizna aktiva i unutrašnji zahtevi

(U milionima evra: Kraj perioda)

Opis	Neto strana aktiva							Domaći zahtevi							
	Zahtevi prema nerezidenta						Manje: Obaveze prema nerezidentima.	Neto potraživanja od centralne vlade			Potraživanja prema drugim sektorima				
	Gotovina	Depoziti	Hartije od vrednosti osim akcija	Kvota MMF-a	Potraživanja od centralne vlade	Manje: obaveze prema centralnoj vladi		Zajmovi	Od kojih:						
									Druge nefinansijske korporacije	Domaćinstva					
2010	1,594.1	1,935.0	164.3	1,235.7	372.7	68.5	340.9	654.9	-802.7	22.1	824.8	1,453.3	1,452.9	1,006.6	434.2
2011	1,583.3	1,879.9	124.9	1,338.8	227.0	70.1	296.6	888.2	-777.9	20.5	798.4	1,666.1	1,665.6	1,130.6	514.6
2012	1,616.7	1,989.7	141.4	1,147.6	482.7	68.8	373.1	1,075.9	-665.7	172.9	838.5	1,741.6	1,740.9	1,172.9	546.3
2013	1,859.7	2,252.6	157.9	1,037.8	815.3	65.9	392.9	1,219.0	-568.2	205.8	774.0	1,787.2	1,786.0	1,196.7	567.7
2014	1,579.0	1,982.2	160.4	1,312.9	311.6	70.4	403.2	1,441.6	-441.4	294.5	735.9	1,883.0	1,881.9	1,248.7	625.3
2015	1,581.8	2,042.3	190.6	1,271.5	347.4	75.1	460.5	1,641.4	-378.9	380.7	759.6	2,020.3	2,019.2	1,312.0	697.7
2016	1,493.1	1,936.8	316.7	647.9	709.5	105.3	443.7	1,971.5	-259.4	482.9	742.3	2,230.9	2,229.6	1,419.2	799.1
2017	1,419.6	1,945.7	357.2	707.6	637.6	98.1	526.1	2,254.7	-240.2	597.9	838.1	2,495.0	2,485.1	1,577.1	900.4
2018	1,421.7	1,931.4	483.8	482.2	738.3	100.3	509.7	2,572.8	-184.6	606.4	791.0	2,757.4	2,755.1	1,743.2	1,000.8
2019	1,576.3	2,085.0	509.8	722.9	632.0	102.1	508.7	2,885.8	-146.9	603.7	750.6	3,032.6	3,030.9	1,915.2	1,104.7
2020	1,812.4	2,339.7	540.5	830.5	716.8	97.8	527.3	3,274.2	26.7	567.0	540.2	3,247.5	3,245.6	2,051.0	1,182.2
2021	1,896.9	2,477.3	788.7	545.2	789.1	102.2	580.3	3,709.4	-49.4	591.9	641.3	3,758.8	3,747.0	2,335.1	1,401.2
2022	2,169.7	2,786.4	692.8	741.6	956.5	103.5	616.7	4,244.4	-104.5	513.9	618.4	4,348.9	4,346.5	2,700.8	1,634.1

Napomena: Detaljnije informacije o ovoj tabeli nalaze se na linku: http://www.bqk-kos.org/repository/docs/time_series/02%20Depository%20Corporations%20Survey.xls

2.2. Izveštaj depozitnih korporacija – Obaveze

(U milionima evra: Kraj perioda)

Opis	Depoziti uključeni u novčanu masu											Depozit isključeni iz novčane mase	Akcijski i drugi kapital	Ostale stavke (neto)
	Prenosivi depoziti					Drugi depoziti								
	Druge finansijske korporacije	Javne nefinansijske korporacije	Od kojih:			Druge finansijske korporacije	Javne nefinansijske korporacije	Druge finansijske korporacije	Javne nefinansijske korporacije	Druge nefinansijske korporacije	Domaćinstva			
2010			1,747.9	674.3	53.1							83.8	218.6	305.1
2011	1,902.2	705.3	37.8	77.2	208.1	363.3	1,196.9	91.0	49.2	71.7	979.9	175.8	302.9	90.6
2012	2,036.8	759.5	41.9	31.2	257.5	408.9	1,277.3	100.4	49.8	70.5	1,053.1	206.2	321.1	128.5
2013	2,389.2	1,097.1	226.5	39.1	299.6	509.0	1,292.1	62.2	43.7	92.3	1,088.9	209.7	329.0	151.5
2014	2,287.4	1,194.7	60.8	21.1	338.4	745.2	1,092.7	67.2	39.4	50.2	930.6	208.7	373.8	150.6
2015	2,415.6	1,476.0	97.6	11.1	413.8	919.7	939.6	37.4	7.8	55.0	838.9	252.2	444.4	111.7
2016	2,639.1	1,700.3	70.9	24.7	456.0	1,116.0	938.7	50.5	20.1	56.4	811.3	243.3	474.1	108.3
2017	2,806.9	1,869.2	89.8	59.2	491.6	1,191.8	937.7	68.2	22.9	66.3	775.8	261.6	523.3	82.5
2018	3,030.0	2,047.4	84.9	80.5	527.0	1,316.1	982.6	126.7	17.5	60.8	768.9	329.3	552.2	83.0
2019	3,393.4	2,338.2	76.4	61.5	657.3	1,496.9	1,055.2	201.0	16.0	56.5	777.3	438.9	575.8	54.0
2020	3,913.5	2,835.0	152.0	126.9	719.7	1,783.9	1,078.5	152.9	32.2	74.7	808.5	459.7	675.2	38.0
2021	4,388.3	3,311.3	95.1	153.1	882.9	2,136.0	1,077.0	110.9	12.4	75.2	875.4	457.4	706.3	54.4
2022	4,884.2	3,631.2	123.1	164.3	989.5	2,297.0	1,253.0	181.4	32.0	104.7	927.8	665.4	772.8	89.7

Napomena: Detaljnije informacije o ovoj tabeli nalaze se na linku: http://www.bqk-kos.org/repository/docs/time_series/02%20Depository%20Corporations%20Survey.xls

Tabela 3.1. Izveštaj CBK-a – Neto spoljni aktivni i unutrašnji zahtevi

(U milionima evra:Kraj perioda)

Opis	Neto spoljnih aktivna										Zahtevi prema centralnoj vladi	Zahtevi prema drugim sektorima
	Zahtevi prema nerezidentima							Manje obaveze prema nerezidentima	Od kojih:			
	SPT-i	Gotovina	Depozitai	Hartije od vrednosti osim akcija	Kvota MMF-a	Izdvajanje SPT-a i MMF-a	Korišćenje sredstava MMF-a					
2010	1,085.9	1,224.8	64.0	60.2	832.3	199.2	68.5	138.9	64.2	73.0	-791.0	0.5
2011	1,074.1	1,214.2	65.1	13.5	1,038.8	25.0	70.1	140.1	65.7	73.7	-776.7	0.5
2012	1,125.7	1,356.0	63.3	16.8	921.0	286.0	68.8	230.3	64.6	165.3	-724.8	0.7
2013	1,286.3	1,504.3	59.6	27.4	790.5	560.8	65.9	218.0	61.9	155.8	-667.5	1.2
2014	1,044.7	1,266.4	62.5	29.2	983.5	120.5	70.4	221.6	66.1	155.2	-628.8	1.1
2015	1,046.4	1,302.6	65.1	15.3	1,046.3	100.2	75.1	256.1	70.5	184.8	-599.4	1.1
2016	895.2	1,161.7	56.0	154.8	402.7	438.4	105.3	266.5	70.6	193.7	-493.1	1.4
2017	939.4	1,242.6	66.3	188.5	491.0	394.3	98.1	303.2	65.7	235.0	-473.6	9.7
2018	933.9	1,239.6	64.9	285.4	219.0	565.5	100.3	305.7	67.2	236.1	-431.6	2.1
2019	937.1	1,218.6	63.7	302.2	357.7	392.9	102.1	281.5	69.0	209.9	-421.5	1.7
2020	969.1	1,222.8	58.8	308.1	371.7	386.5	97.8	253.7	65.8	185.7	-213.1	1.9
2021	1,060.9	1,370.7	158.2	537.8	156.3	416.2	102.2	309.8	166.6	140.8	-346.8	11.8
2022	1,146.8	1,448.9	160.3	409.4	306.1	469.4	103.5	302.1	169.8	130.1	-355.4	2.7

Napomena: Detaljnije informacije o ovoj tabeli nalaze se na linku: http://www.bqk-kos.org/repository/docs/time_series/03%20CBK%20Survey.xls

Tabela 3.2. Izveštaj CBK-a - Obaveze

(U milionima evra: Kraj perioda)

Opis	Depoziti uključeni u monetarnu bazu							Depoziti koji su isključeni iz monetarne baze			Kapital i ostalo			Ostale stavke (neto)
	Prenosivi depoziti				Drugi depoziti			Druge nefinansijske korporacije	Lokalna vlast	Kapital	Godišnji profit/gubitak			
	Druge finansijske korporacije	Lokalna vlast	Javne nefinansijske korporacije	Druge finansijske korporacije	Druge finansijske korporacije									
2010	45.6	45.6	43.9	...	0.0	...	...	...	...	48.0	30.0	3.1	-1.8	
2011	39.5	39.5	36.8	...	0.2	...	...	...	...	50.0	30.0	1.5	-1.3	
2012	51.5	51.5	49.8	...	0.0	...	...	...	...	50.4	30.0	0.3	-2.4	
2013	239.0	239.0	236.6	...	0.0	...	...	...	...	50.5	30.0	0.2	-2.7	
2014	53.0	53.0	40.5	...	10.9	...	...	...	...	50.8	30.0	0.4	-2.7	
2015	83.4	83.4	82.3	...	0.3	...	...	...	...	51.6	30.0	0.7	-3.3	
2016	59.6	59.6	51.2	...	7.7	...	...	...	...	53.3	30.0	1.6	-5.8	
2017	96.6	96.6	52.7	...	43.1	...	...	...	...	52.4	30.0	-0.9	-5.3	
2018	111.6	111.6	49.3	...	61.6	...	...	...	...	54.5	30.0	2.2	-5.1	
2019	52.9	52.9	51.0	...	1.1	...	...	...	...	55.7	30.0	2.1	-6.3	
2020	139.4	139.4	110.3	...	28.3	...	...	...	...	57.2	30.0	2.2	-5.1	
2021	78.1	78.1	67.8	...	9.6	...	...	...	...	63.2	30.0	6.1	-4.4	
2022	131.9	131.9	95.0	...	36.1	...	...	...	...	71.7	30.0	8.6	-3.7	

Napomena: Detaljnije informacije o ovoj tabeli nalaze se na linku: http://www.bqk-kos.org/repository/docs/time_series/03%20CBK%20Survey.xls

Tabela 4.1. Izveštaj DDK-a (drugih depozitnih korporacija) – Neto spoljni aktivni i unutrašnji zahtevi

(U milionima evra: Kraj perioda)

Opis	Neto spoljni aktivni								Zahtev prema CBK-u	Neto zahtev prema centralnoj vladi	Zahtevi prema drugim sektorima				
	Nerezidentni zahtevi	Od kojih:			Manje: obaveze prema nerezidentima	Od kojih:					Zajmovi	Javna nefinansijska korporacija	Od kojih:		Domaćinstva
		Gotovina	Depoziti	Hartije od vrednosti osim akcija		Depoziti	Zajmovi	Druge nefinansijske korporacije					Domaćinstva		
2010	507.6	709.8	103.5	403.5	173.4	202.2	85.5	116.7	203.4	-11.6	1,457.5	1,452.7	6.3	1,006.6	434.2
2011	509.2	665.7	111.5	300.0	202.0	156.5	64.8	90.5	220.0	-1.2	1,666.1	1,664.1	1.5	1,130.6	514.6
2012	490.9	633.7	124.6	226.6	196.7	142.8	87.6	50.3	301.1	59.2	1,741.6	1,740.5	1.4	1,172.9	546.3
2013	573.4	748.3	130.6	247.3	254.4	174.9	90.4	82.4	332.8	99.4	1,786.0	1,786.0	0.2	1,196.7	568.6
2014	534.3	715.8	131.2	329.4	191.1	181.5	90.6	87.8	315.9	187.3	1,881.9	1,881.8	0.6	1,248.7	625.3
2015	535.7	740.0	175.5	225.2	247.2	204.3	116.0	85.9	315.7	220.7	2,019.0	2,019.0	0.6	1,324.1	685.6
2016	597.9	775.1	161.9	245.2	271.1	177.2	74.1	95.9	295.4	233.7	2,229.6	2,229.6	2.9	1,419.2	799.5
2017	480.2	703.1	168.7	216.6	243.4	222.9	117.9	102.5	330.7	233.4	2,485.10	2,485.1	2.4	1,577.1	900.8
2018	487.8	691.8	198.5	263.2	172.8	204.0	108.6	91.9	343.3	247.0	2,755.2	2,755.2	4.0	1,743.2	1,001.2
2019	639.2	866.5	207.6	365.1	239.1	227.2	119.4	106.0	414.9	274.7	3,030.9	3,030.9	3.4	1,915.2	1,105.4
2020	845.4	1,116.8	232.2	458.8	330.3	271.4	152.8	116.9	558.4	239.8	3,245.6	3,245.6	3.7	2,051.0	1,183.1
2021	836.0	1,106.5	250.9	388.9	372.9	270.5	138.3	128.9	589.0	297.3	3,747.0	3,747.0	0.0	2,335.1	1,401.9
2022	1,022.8	1,337.5	283.4	435.5	487.2	314.7	178.3	134.6	594.0	250.9	4,346.5	4,346.5	...	2,700.8	1,634.4

Napomena: Detaljnije informacije o ovoj tabeli nalaze se na linku: http://www.bqk-kos.org/repository/docs/time_series/03%20CBK%20Survey.xls

Tabela 4.2. Izveštaj DDK-a-Obaveze

(U milionima evra: Kraj perioda)

Opis	Depoziti uključeni u širem novcu										Depoziti isključeni iz širog novca	Druge nefinansijske korporacije	Domaćinstva	Akciji i drugi kapital	Ostale stavke (neto)	
	Prenosivi depoziti					Drugi depoziti										
	Od kojih:			Domaćinstva	Od kojih:			Domaćinstva								
Druge finansijske korporacije	Javne nefinansijske korporacije	Druge nefinansijske korporacije	Druge finansijske korporacije		Nefinansijske javne korporacije	Druge nefinansijske korporacije										
2010	1,702.7	628.6	9.2	83.8	218.6	303.5	1,074.1	85.2	30.2	73.5	884.2	138.2	9.9	112.2	230.4	85.7
2011	1,863.3	665.9	10.1	67.9	208.1	360.9	1,197.4	91.0	49.2	71.7	980.4	175.8	8.0	149.7	252.8	102.2
2012	1,986.0	708.0	9.6	13.8	257.5	407.2	1,278.0	100.4	49.8	70.5	1,053.8	206.2	7.8	179.8	270.7	129.8
2013	2,149.5	857.3	11.8	16.4	299.6	506.6	1,292.2	62.2	43.7	92.3	1,088.9	209.7	5.9	179.4	277.8	154.4
2014	2,234.4	1,141.7	20.4	10.2	338.4	743.5	1,092.7	67.2	39.4	50.2	930.6	208.7	7.8	174.2	323.0	153.3
2015	2,349.6	1,392.0	14.5	10.9	413.8	919.1	957.5	37.6	12.8	54.3	852.3	232.7	13.9	193.1	393.8	115.0
2016	2,579.4	1,640.7	19.0	17.0	456.0	1,116.0	938.7	50.5	20.1	56.4	811.2	243.3	14.3	195.0	420.8	113.3
2017	2,710.3	1,772.7	36.3	16.0	491.6	1,191.8	937.7	68.2	22.9	66.3	775.8	261.6	23.6	202.9	471.0	86.7
2018	2,918.4	1,935.8	34.8	18.9	527.0	1,316.1	982.6	126.7	17.5	60.8	768.9	329.3	37.6	249.3	497.7	88.0
2019	3,340.5	2,285.3	24.6	60.4	657.3	1,496.9	1,055.2	201.0	16.0	56.5	777.3	438.9	33.8	327.7	520.1	60.2
2020	3,774.1	2,695.6	40.9	98.5	719.7	1,783.9	1,078.5	152.9	32.2	74.7	808.5	459.7	32.9	344.8	610.2	45.1
2021	4,310.1	3,233.1	26.5	143.5	882.9	2,136.0	1,077.0	110.9	12.4	75.2	875.4	457.4	29.1	354.6	643.1	58.8
2022	4,752.3	3,499.3	27.4	128.2	989.5	2,297.0	1,253.0	181.4	32.0	104.7	927.8	665.4	79.2	422.3	701.3	95.3

Napomene: Detaljnije informacije o ovoj tabeli nalaze se u linku: http://www.bqk-kos.org/repository/docs/time_series/04%20Other%20Depository%20Corporations%20Survey.xls

Tabela 5.1. Izveštaj DFK-a – Neto spoljni aktivi i unutrašnji zahtevi

(U milionima evra: Kraj perioda)

Opis	Neto spoljni aktivi						Zahtevi prema depozitnim korporacijama						Neto zahte vi prema centra lnoj vladi	Zahtevi prema drugim sektori ma	Zajmovi	
	Zahtev prema nerezid entnim a	Od kojih:			Manje. Obaveze prema nerezide ntima	Zajmovi	CBK	Druge depozitne korporacije								
		Hartije od vrednosti osim akcija	Akcijski kapital i drugo					Prenosivi depoziti	Drugi depoziti		Prenosivi depoziti	Drugi depoziti				
2010	341.3	430.5	152.5	269.3	89.2	89.2	142.8	43.9	43.9	...	98.8	8.2	90.6	_	139.7	116.9
2011	464.0	545.7	3.2	533.1	81.7	81.7	138.1	27.7	27.7	...	110.4	7.3	103.1	_	128.1	102.5
2012	607.6	670.8	3.3	666.5	63.2	63.2	154.0	32.4	32.4	...	121.6	9.7	111.9	13.9	125.5	98.3
2013	593.0	655.8	3.5	651.2	62.7	62.7	313.0	213.9	213.9	...	99.1	14.6	84.5	53.1	117.5	94.4
2014	967.6	1,029.4	4.0	1,024.4	61.8	61.8	119.5	15.7	15.7	...	103.7	13.6	90.1	54.7	119.9	96.8
2015	1,028.4	1,091.1	3.9	1,086.3	62.7	62.7	162.8	55.4	55.4	...	107.3	21.8	85.6	100.5	131.6	104.2
2016	1,212.5	1,312.7	3.0	1,307.4	100.2	100.2	136.6	20.6	20.6	...	116.0	26.3	89.7	99.3	158.1	133.1
2017	1,365.1	1,496.0	1.5	1,483.0	130.9	130.9	178.4	18.6	18.6	...	159.8	47.7	112.1	116.8	194.5	170.5
2018	1,188.4	1,356.7	1.5	1,231.8	168.3	168.3	235.4	10.8	10.8	...	224.6	73.8	150.8	233.1	250.2	221.9
2019	1,290.8	1,489.0	1.4	1,485.3	198.1	198.1	309.0	7.7	7.7	...	301.3	81.8	219.5	327.9	305.2	272.6
2020	1,164.5	1,361.7	1.0	1,356.7	197.3	197.3	335.4	62.1	62.1	...	273.2	156.0	117.3	488.9	295.9	261.6
2021	1,614.5	1,818.9	0.6	1,815.1	204.4	204.4	192.3	13.6	13.6	...	178.7	58.3	120.4	535.1	341.3	304.7
2022	1,454.6	1,701.9	0.4	1,695.2	247.2	247.2	325.8	34.5	34.5	...	291.3	154.7	133.5	600.1	408.3	360.2

Napomena: Detaljnije informacije o ovoj tabeli nalaze se na internet stranici:

http://www.bqk-kos.org/repository/docs/time_series/05a%20Other%20Financial%20Intermediaries%20Survey.xls

Tabela 5.2. Izveštaj DFK-a – obaveze

(U milionima evra: Kraj perioda)

Opis	Zajmovi	Tehničke rezerve osiguranja				Akcijski kapital i drugo					Druge stavke			
		Neto kapital domaćinstava u rez. Životnog osiguranja	Neto kapital domaćinstava u penzijskim fondovima	Pretplata premija i rezervi prema kumulativnim zahtevima		Fondovi dati od vlasnika	Neraspoređena dobit	Opšte i posebne rezerve	Godišnji profit/gubitak		Druge obaveze	Manje: drugi aktivi	Plus: prilagodavanje konsolidacije	
2010	2.9	540.5	...	493.7	46.8	82.5	59.7	13.6	7.2	2.0	-2.1	20.9	23.1	...
2011	3.3	647.8	...	593.3	54.5	85.4	60.4	13.3	10.8	0.9	-6.3	16.1	22.4	...
2012	7.2	814.9	...	745.1	69.8	78.1	63.5	9.8	10.7	-6.4	0.7	29.0	28.4	...
2013	6.8	990.3	...	919.0	71.3	75.6	64.2	1.3	11.1	-1.0	3.9	29.8	25.9	...
2014	3.2	1,173.8	...	1,094.1	79.7	78.5	64.3	-0.5	14.4	0.3	6.1	30.9	24.8	...
2015	1.0	1,329.5	...	1,237.3	92.1	86.1	76.9	-2.7	17.3	-5.4	6.4	31.2	24.8	...
2016	2.1	1,546.0	...	1,425.4	120.6	68.3	94.9	-9.5	3.8	-20.9	-10.0	21.0	31.0	...
2017	5.8	1,766.5	...	1,652.8	113.8	97.7	107.3	-27.0	3.8	13.6	-15.1	21.8	36.9	...
2018	3.0	1,807.2	...	1,689.0	118.2	106.4	106.0	-16.1	5.0	11.5	-9.5	30.6	40.1	...
2019	10.1	2,107.6	...	1,976.5	131.1	118.1	114.9	-7.2	6.5	3.9	-2.8	49.6	52.3	...
2020	9.4	2,138.0	...	1,999.2	138.8	133.0	124.7	-3.1	7.2	4.2	4.1	56.4	52.3	...
2021	13.1	2,516.4	...	2,363.4	153.0	156.7	127.8	-0.5	7.6	21.9	-2.9	51.5	54.4	...
2022	14.3	2,593.1	...	2,420.6	172.5	177.7	133.6	18.2	7.1	18.8	3.7	58.1	54.4	...

Napomena: Detaljnije informacije o ovoj tabeli nalaze se na ovom linku:

http://www.bqk-kos.org/repository/docs/time_series/05a%20Other%20Financial%20Intermediaries%20Survey.xls

Tabela 6.1. Depoziti klijenata u evro u DDK-u – Prema početnom dospeću, ključni sektori

(Umilionima evra: Kraj perioda)

Opis	Ukupno depozita u evrima														
	Vlada	Finansijske korporacije							Nefinansijske korporacije			Drugi domaći sektori			Nerezidenti
		Druge depozitne korporacije	Drugi finansijski posrednici	Osiguravajuća društva	Penzijski fondovi	Finansijska pomoć	Javne nefinansijske korporacije	Druge nefinansijske korporacije	Domaćinstva	OJSHEF					
2010	1,827.7	11.7	102.0	7.2	7.8	47.6	38.6	0.6	414.9	122.3	292.5	1,220.0	1,206.1	14.0	79.1
2011	1,982.4	2.7	117.5	9.9	6.8	57.2	43.1	0.5	406.6	128.5	278.1	1,395.6	1,373.4	22.1	60.0
2012	2,162.7	0.7	120.0	3.8	6.2	64.3	45.3	0.4	401.7	75.6	326.1	1,558.6	1,535.4	23.2	81.7
2013	2,314.0	1.8	88.1	2.5	7.4	72.3	5.7	0.3	455.6	72.1	383.5	1,685.1	1,658.7	26.4	83.4
2014	2,426.6	8.8	104.4	2.6	5.1	79.3	17.1	0.3	449.7	61.8	388.0	1,781.6	1,751.1	30.6	82.1
2015	2,579.9	5.9	96.7	3.3	5.0	82.5	4.8	1.1	476.4	31.4	445.0	1,895.5	1,862.3	33.2	105.3
2016	2,779.6	5.6	120.4	5.6	6.9	82.8	23.7	1.1	536.4	49.0	487.5	2,053.4	2,021.5	31.9	63.7
2017	2,960.4	11.7	164.6	6.7	10.9	90.7	52.6	3.7	584.1	51.0	533.1	2,087.0	2,047.9	39.0	113.0
2018	3,221.6	15.6	234.0	14.0	8.4	85.0	124.9	1.7	629.4	49.1	580.3	2,236.0	2,193.8	42.1	106.5
2019	3,759.9	14.9	301.2	9.3	21.2	91.9	176.5	2.3	819.1	89.4	729.7	2,511.2	2,463.5	47.7	113.6
2020	4,226.0	14.0	275.3	12.8	36.1	98.6	123.5	4.2	944.8	143.3	801.5	2,843.8	2,781.8	62.0	148.1
2021	4,710.6	14.7	205	8.9	40.3	106.0	46.7	3.1	1,129.0	170.2	958.8	3,236.7	3,190.0	46.7	125.2
2022	5,467.9	14.1	342.9	29.0	43.1	125.9	137.1	7.9	1,371.9	233.4	1,138.5	3,579.0	3,517.4	61.6	160.0

Napomena: Detaljnije informacije o ovoj tabeli nalaze se na linku :

http://www.bqk-kos.org/repository/docs/time_series/08%20Deposits%20at%20ODC%20-%20deposits%20in%20euro.xls

Tabela 6.2. Depoziti klijenata u ne-evro valuti u DDK-u – Prema početnom dospeću, ključni sektori

(U milionima evra: Kraj perioda)

Opis	Depoziti ne u evrima															
	Finansijske korporacije	od kojih:					Nefinansijske korporacije	od kojih:		Drugi domaći sektori					Nerezidenti	
		CBK	Druge depozitne korporacije	Druga finansijska preduzeća	Osiguravajuća društva	Nefinansijske javne korporacije		Druge nefinansijske korporacije	Domaćinstva			NOSD				
									Prenosi vi depoziti	Depoziti štednje	Drugi depoziti					
2010	113.7	3.1	...	2.9	...	...	13.6	4.3	9.3	93.8	93.3	33.1	25.9	34.3	0.5	3.1
2011	131.4	0.3	...	0.3	...	...	9.8	0.1	9.7	117.5	117.0	46.5	31.7	38.9	0.4	3.8
2012	120.9	1.6	...	1.2	0.2	...	9.6	...	9.6	104.9	104.7	45.7	27.0	32.0	0.2	4.8
2013	136.9	0.7	...	...	0.4	...	14.2	...	14.2	116.7	116.2	59.6	29.6	27.0	0.5	5.2
2014	113.0	0.3	...	...	0.3	...	8.5	...	8.5	97.8	97.2	63.2	21.5	12.6	0.6	6.5
2015	124.3	0.2	...	0.2	...	...	13.5	...	13.5	102.8	102.2	76.6	19.3	6.2	0.6	7.8
2016	128.9	0.8	...	...	0.7	...	15.9	0.2	15.7	101.9	100.8	78.3	17.4	5.1	1.1	10.4
2017	148.1	0.6	...	...	0.5	...	17.6	0.1	17.5	122.9	122.6	99.3	17.0	6.2	0.3	7.0
2018	170.9	6.1	...	5.5	0.5	...	15.7	...	15.6	140.8	140.4	116.9	17.1	6.4	0.4	8.3
2019	166.0	6.0	—	5.0	0.6	—	15.0	-	15.0	138.9	138.5	115.2	16.0	7.2	0.5	5.9
2020	191.1	4.3	—	3.4	0.6	—	25.9	-	25.9	156.0	155.4	132.9	16.5	6.0	0.7	4.6
2021	223.7	5.5	...	4.8	0.3	...	28.4	...	28.4	176.6	176.1	153.3	16.7	6.1	0.5	13.1
2022	175.1	4.0	...	4.0	...	...	34.9	...	34.9	116.3	115.1	101.6	11.0	2.6	1.2	18.3

Napomena: Detaljnije informacije o ovoj tabeli nalaze se na linku:

http://www.bqk-kos.org/repository/docs/time_series/09%20Deposits%20at%20ODC%20-%20deposits%20in%20non-euro.xls

Tabela 6.3. Krediti DDK-a – glavni institucionalni sektori

(U milionima evra: Kraj perioda)

Opis	Ukupno kredita																Kreditu ne evro valuti
	Finansijske korporacije				Nefinansijske korporacije			Druge domaće korporacije					Nerezidentni				
	od kojih:				od kojih:			od kojih:									
	Drugo finansijsko posredovanje	Osiguravajuća društva	Javne nefinansijske korporacije	Druge finansijske korporacije	Do 1 godine	Preko 1 godine i do 5 godine	Preko 5 godine	Domaćinstva									
Do 1 godine								Preko 1 godine i do 5 godina	Preko 5 godina								
2010	1,458.6	9.9	6.8	3.0	1,010.3	6.2	1,004.1	255.2	493.8	255.1	434.3	434.2	26.5	232.5	175.1	1.6	2.5
2011	1,698.1	16.4	14.7	1.7	1,129.7	1.5	1,128.2	298.8	563.7	265.7	512.4	510.9	44.0	256.7	210.2	32.3	7.3
2012	1,763.4	19.8	16.3	3.5	1,171.2	1.4	1,169.8	313.4	586.5	269.9	542.9	542.6	52.2	256.2	234.2	22.5	6.9
2013	1,805.8	20.4	17.3	3.1	1,194.7	0.2	1,194.5	378.0	569.0	247.5	564.7	563.9	65.4	253.6	244.9	19.8	6.1
2014	1,882.2	7.1	5.8	1.3	1,247.0	0.6	1,246.4	380.7	590.5	275.2	621.8	621.6	55.9	285.0	280.7	0.4	6.0
2015	2,019.3	8.7	7.4	1.1	1,322.2	0.6	1,321.6	306.9	671.5	343.2	682.2	682.0	58.2	280.7	343.1	0.3	5.9
2016	2,230.0	7.9	7.5	0.3	1,420.8	2.9	1,417.9	405.9	638.2	373.8	796.5	796.2	56.1	307.2	432.8	0.4	4.2
2017	2,485.5	4.9	4.5	0.1	1,577.2	2.4	1,574.8	339.8	724.4	510.6	897.8	897.4	48.9	319.3	529.1	0.4	5.3
2018	2,755.5	6.9	5.4	0.1	1,745.7	4.0	1,741.7	311.1	817.8	612.8	998.5	998.2	50.2	326.9	621.1	0.3	4.1
2019	3,031.9	7.0	6.8	0.1	1,916.9	3.4	1,913.5	294.5	921.7	697.3	1,102.8	1,102.0	49.8	331.9	720.3	1.0	4.3
2020	3,246.6	7.7	7.5	0.1	2,054.8	3.7	2,051.0	334.7	941.9	774.5	1,180.8	1,179.9	40.1	306.1	833.7	1.0	2.3
2021	3,748.6	10.0	9.9	0.1	2,324.4	0.0	2,324.4	374.6	1,043.1	906.8	1,399.7	1,399.1	44.3	324.9	1,029.9	1.6	12.8
2022	4,347.9	10.8	10.1	0.3	2,688.7	...	2,688.7	418.2	1,163.5	1,106.9	1,632.7	1,632.3	48.6	312.1	1,271.6	2.4	13.3

Napomena: Detaljnije informacije o ovoj tabeli nalaze se na linku: http://www.bqk-kos.org/repository/docs/time_series/12%20ODC%20loans%20-%20by%20economic%20sectors.xls

Tabela 6.4. Krediti preduzeća od DDK-a- glavni privredni sektori

(U milionima evra: Kraj perioda)

Opis	Ukupno	Poljoprivreda			Industrija, energija i građevinarstvo			Usluge		
		Do 1 godine	Preko 1 godine	Do 1 godine	Preko 1 godine	Do 1 godine	Preko 1 godine			
								Do 1 godine	Preko 1 godine	
2010	1,022.8	38.2	1.7	36.5	269.3	76.21	193.12	715.3	192.8	522.4
2011	1,149.5	40.5	0.8	39.7	284.7	75.07	209.61	824.4	235.7	588.6
2012	1,194.2	43.6	3.0	40.6	290.4	66.56	223.80	860.2	262.4	597.8
2013	1,217.4	45.8	3.3	42.5	291.4	85.15	206.21	880.2	321.2	559.0
2014	1,256.4	49.8	4.1	45.7	300.0	88.81	211.18	906.6	319.1	587.5
2015	1,333.4	59.9	4.6	55.3	300.6	75.97	224.67	972.9	285.6	687.2
2016	1,410.1	59.7	9.1	50.6	324.8	75.50	249.33	1,025.5	322.2	703.4
2017	1,563.7	67.7	10.7	57.1	371.5	82.94	288.61	1,124.4	296.7	827.7
2018	1,734.3	67.7	18.4	49.3	428.5	88.06	357.08	1,238.1	298.6	939.4
2019	1,904.1	70.6	10.6	60.0	493.0	77.21	415.76	1,340.6	266.0	1,074.6
2020	2,040.6	55.0	4.7	50.3	633.6	100.59	533.05	1,352.0	311.6	1,040.5
2021	2,344.8	51.2	5.4	45.9	760.9	126.8	634.1	1,532.7	250.6	1,282.1
2022	2,713.6	56.3	4.6	51.7	968.3	157.3	811.0.0	1,688.9	259.3	1,429.6

Napomena: Detaljnije informacije o ovoj tabeli nalaze se na linku: http://www.bqk-kos.org/repository/docs/time_series/12%20ODC%20loans%20-%20by%20economic%20sectors.xls

Tabela 6.5. Efektivne kamatne stope u depozitima DDK-a

(Godišnji prosek, u procentima)

Opis	Novi depoziti							Prenosivi depoziti	Štedni depoziti
	Do 1 meseca	Preko 1 meseca do 3 meseci	Preko 3 meseci do 6 meseci	Preko 6 meseci do 1 godine	Preko 1 godine do 2 godine	Preko 2 godine			
NEFINANSIJSKE KORPORACIJE I DOMAĆINSTVA									
2010	3.8	2.8	3.0	3.6	4.5	4.7	5.3	0.5	2.3
2011	3.5	2.5	3.1	3.1	4.2	4.6	5.1	0.7	2.1
2012	3.6	2.3	3.2	3.0	4.3	4.5	5.2	0.7	2.0
2013	3.4	2.0	2.7	2.7	3.7	4.4	4.8	0.6	1.7
2014	1.1	0.5	0.6	0.5	1.2	1.4	1.9	0.1	0.7
2015	0.9	0.4	0.8	0.4	0.7	1.0	1.9	0.0	0.3
2016	1.0	0.5	0.5	0.4	0.9	1.0	2.0	0.0	0.3
2017	1.0	0.8	0.4	0.4	1.0	1.1	1.6	0.0	0.3
2018	1.3	0.6	0.5	0.4	1.2	1.4	1.9	0.0	0.3
2019	1.5	0.5	0.6	0.6	1.3	1.5	1.8	0.0	0.4
2020	1.5	0.2	0.2	0.8	1.4	1.5	2.0	0.0	0.3
2021	1.3	0.4	0.1	0.5	1.2	1.4	1.5	0.0	0.3
2022	1.7	1.1	0.6	0.4	1.5	1.6	2.0	0.0	0.1
Nefinansijske korporacije									
2010	3.9	2.9	3.2	4.3	5.2	4.6	5.2	0.9	2.4
2011	3.5	2.4	3.7	3.8	5.0	5.0	5.3	1.0	2.2
2012	3.5	2.1	3.8	3.7	5.0	4.9	5.3	0.9	2.1
2013	3.5	1.5	2.8	2.7	3.7	4.6	4.8	0.7	2.0
2014	1.3	0.6	0.8	0.5	1.4	1.2	1.9	0.2	0.8
2015	1.1	0.7	1.0	0.3	1.0	1.0	1.9	0.1	0.1
2016	1.4	0.6	0.5	0.4	1.4	1.4	1.8	0.0	0.1
2017	1.4	0.9	0.9	0.8	1.3	1.5	1.9	0.0	0.3
2018	1.6	1.0	1.1	1.2	1.6	1.7	2.4	0.0	0.5
2019	1.8	1.0	1.8	0.9	1.6	1.8	1.8	0.0	0.5
2020	1.7	0.5	..	0.8	1.5	1.7	1.8	0.0	0.2
2021	1.8	0.6	..	1.1	1.6	1.8	1.9	0.0	0.2
2022	1.8	1.5	1.2	0.9	1.9	1.8	1.7	0.0	0.1
Domaćinstva									
2010	3.7	2.8	2.8	3.4	4.4	4.6	5.3	0.3	2.3
2011	3.6	2.5	2.6	2.9	4.2	4.5	5.1	0.4	2.1
2012	3.6	2.4	2.5	2.8	4.2	4.5	5.2	0.5	2.0
2013	3.5	2.1	2.3	2.6	3.7	4.3	4.8	0.6	1.6
2014	1.1	0.5	0.6	0.4	1.0	1.3	1.9	0.1	0.7
2015	0.9	0.4	0.6	0.4	0.7	0.9	1.9	0.0	0.3
2016	0.9	0.5	0.5	0.4	0.7	1.0	2.0	0.0	0.3
2017	0.9	0.7	0.4	0.4	0.8	1.1	1.6	0.0	0.3
2018	1.2	0.3	0.4	0.4	1.1	1.2	1.8	0.0	0.3
2019	1.4	0.2	0.3	0.6	1.2	1.3	1.8	0.0	0.4
2020	1.4	0.2	0.2	0.8	1.3	1.4	2.0	0.0	0.4
2021	1.2	0.1	0.1	0.4	1.1	1.3	1.4	0.0	0.3
2022	1.5	0.8	0.5	0.4	1.3	1.5	2.0	0.0	0.1

Napomena: Detaljnije informacije o ovoj tabeli nalaze se na linku:

http://www.bqk-kos.org/repository/docs/time_series/13a%20ODC%20effective%20interest%20rates%20on%20deposits.xls

Tabela 6.6. Efektivne kamatne stope kredita DDK-a

(Godišnji prosek, u procentima)

Opis	Novi krediti									Prekoračenja	Kreditne linije
	Potrošački krediti	Hčpotekarni krediti	Krediti sa povoljnim uslovima	Drugi krediti	Drugi krediti						
					Poljoprivredni	Industrijski	Uslužni	Drugi sektori			
NEFINANSIJSKE KORPORACIJE I DOMAĆINSTVA											
2010	14.4	13.9	11.8	6.6	16.5	25.7	15.2	15.5	15.3	12.9	13.5
2011	13.8	13.9	11.5	7.9	14.5	23.7	13.9	13.9	16.1	12.1	13.2
2012	12.7	12.4	10.6	7.4	13.2	20.7	12.5	13.2	16.0	10.7	11.6
2013	11.8	11.6	10.1	7.6	12.3	17.4	12.3	11.9	13.7	9.3	11.4
2014	10.6	10.9	9.1	4.6	10.6	13.2	10.4	10.7	10.9	9.5	11.3
2015	8.3	9.0	7.4	4.7	8.2	9.8	8.0	8.1	8.9	8.2	9.6
2016	7.5	8.3	6.5	3.7	7.0	8.3	7.0	7.1	6.8	7.1	8.6
2017	6.8	7.8	5.9	3.6	6.5	7.7	6.4	6.5	6.6	6.7	7.9
2018	6.7	7.5	6.0	2.9	6.4	9.2	6.2	6.4	6.3	6.7	6.8
2019	6.5	7.0	5.7	2.9	6.4	9.1	6.4	6.3	6.3	7.1	6.8
2020	6.2	6.8	5.7	2.8	6.1	9.3	6.0	6.0	6.3	7.4	5.9
2021	6.0	6.4	5.0	2.8	5.9	8.0	5.9	5.9	6.3	7.6	5.9
2022	6.0	6.3	4.9	2.8	6.1	8.1	6.0	6.0	6.5	6.9	5.7
Nefinansijske korporacije											
2010	16.5	.	.	6.9	16.5	25.7	15.2	15.5	15.3	12.5	13.50
2011	14.4	.	.	7.6	14.4	24.2	13.9	13.9	16.1	11.8	13.2
2012	13.2	.	.	7.5	13.2	21.1	12.5	13.2	16.0	10.5	11.6
2013	12.3	.	.	7.0	12.3	17.6	12.3	11.9	13.7	9.1	11.4
2014	10.6	.	.	5.5	10.6	13.2	10.4	10.7	10.9	9.3	11.3
2015	8.1	.	.	2.9	8.1	9.3	8.0	8.1	8.9	7.9	9.6
2016	7.0	.	.	3.0	7.0	7.7	7.0	7.1	6.8	6.8	8.6
2017	6.4	.	.	3.6	6.4	7.2	6.4	6.5	6.6	6.5	7.9
2018	6.3	.	.	2.9	6.3	7.7	6.2	6.4	6.3	6.5	6.8
2019	6.3	.	.	2.9	6.3	7.2	6.4	6.3	6.3	6.7	6.8
2020	6.0	.	.	2.7	6.0	7.1	6.0	6.0	6.3	7.0	5.9
2021	5.9	.	.	2.9	5.9	6.9	5.9	5.9	6.3	7.0	5.9
2022	6.1	.	.	2.8	6.1	8.1	6.0	6.0	6.6	6.9	5.7
Domaćinstva											
2010	13.5	13.9	11.8	6.4	25.0	25.0	.	.	.	22.3	.
2011	13.4	13.9	11.5	8.2	22.4	22.4	.	.	.	18.9	.
2012	12.2	12.4	10.6	7.0	19.8	19.8	.	.	.	15.2	.
2013	11.3	11.6	10.1	6.8	16.4	16.4	.	.	.	14.7	.
2014	10.6	10.9	9.1	3.9	15.4	15.4	.	.	.	13.6	.
2015	8.7	9.0	7.4	5.1	13.3	13.3	.	.	.	13.1	.
2016	8.0	8.3	6.5	3.9	12.0	12.0	.	.	.	12.8	.
2017	7.4	7.8	5.9	2.9	12.5	12.5	.	.	.	13.7	.
2018	7.2	7.5	6.0	2.9	11.0	11.0	.	.	9.2	16.4	.
2019	6.8	7.0	5.7	2.9	10.6	10.6	.	.	5.7	16.4	.
2020	6.5	6.8	5.7	2.9	10.7	10.7	.	.	.	16.1	.
2021	6.1	6.4	5.0	2.6	9.0	9.9	.	.	5.9	16.1	.
2022	5.9	6.3	4.9	2.6	8.1	9.6	.	.	5.7	.	.

Napomena: Detaljnije informacije o ovoj tabeli nalaze se na linku:

http://www.bqk-kos.org/repository/docs/time_series/13%20ODC%20effective%20interest%20rates%20on%20loans.xls

Tabela 7.1 Platni bilans Kosova – Ključne komponente

(U milionima evra)

Opis	Bilans tekućeg računa i računa kapitala							Bilans finansijskog računa					Greške i propusti
	Tekući račun						Kapitalni račun	Direktna ulaganja	Portfelji ulaganja	Druga ulaganja	Rezervna aktiva		
		Roba	Usluge	Primarni prihodi	Sekundarni prihodi								
2010	-494.8	-516.1	-1,741.6	176.0	67.0	982.5	21.3	-297.2	-331.1	48.6	-57.4	42.7	197.6
2011	-569.4	-611.4	-2,047.1	395.7	111.2	928.8	42.0	-377.5	-378.9	57.8	4.8	-61.2	191.8
2012	-280.2	-293.1	-2,050.1	499.6	153.6	1,103.7	13.0	-232.4	-213.3	185.7	-420.5	215.8	47.8
2013	-144.3	-179.0	-1,995.6	520.0	121.5	1,175.0	34.7	-132.2	-250.2	139.3	14.4	-35.7	12.1
2014	-363.4	-384.6	-2,058.6	459.9	113.8	1,100.3	21.2	-145.0	-123.8	13.3	22.6	-57.0	218.4
2015	-471.4	-497.3	-2,109.3	457.1	92.6	1,062.4	25.8	-312.3	-271.8	18.6	-132.8	73.6	159.1
2016	-467.2	-481.4	-2,290.8	638.8	74.5	1,096.1	14.2	-199.1	-177.2	343.6	-264.0	-101.5	268.1
2017	-360.4	-348.6	-2,464.2	827.3	127.4	1,161.0	-11.8	-276.2	-212.0	14.7	-148.8	69.8	84.2
2018	-519.9	-508.8	-2,737.7	855.8	113.1	1,260.0	-11.1	-335.5	-225.8	-199.9	3.4	86.8	184.4
2019	-408.3	-399.5	-2,840.2	926.0	160.6	1,354.1	-8.9	-163.0	-188.4	59.0	-128.8	95.2	245.3
2020	-454.7	-472.2	-2,573.2	391.6	164.0	1,545.4	17.5	-560.9	-286.6	-81.7	-238.9	46.3	-106.1
2021	-632.5	-694.7	-3,567.0	1,034.8	151.4	1,686.1	62.2	-362.6	-320.4	283.6	-488.3	168.9	269.9
2022	-871.9	-910.4	-4,275.1	1,388.4	94.6	1,881.6	38.5	-661.3	-596.8	135.6	-267.7	67.6	210.6

Napomena: Detaljnije informacije o ovoj tabeli nalaze se na linku: [26 Balance of payments - main components.xls \(live.com\)](#)

7.2. Tekući račun

(U milionima evra)

Opis	Bilans					Kredit					Zaduženja				
		Robe	Usluge	Primarni prihodi	Sekundarni prihodi		Robe	Usluge	Primarni prihodi	Sekundarni prihodi		Robe	Usluge	Primarni prihodi	Sekundarni prihodi
2010	-515.7	-1,741.6	176.0	67.4	982.5	2,147.2	299.2	574.3	186.7	1,087.4	2,663.3	2,040.8	398.3	119.2	105.0
2011	-611.4	-2,047.1	395.7	111.2	928.8	2,417.0	316.5	820.3	239.0	1,041.3	3,028.4	2,363.7	424.5	127.8	112.5
2012	-293.1	-2,050.1	499.6	153.6	1,103.7	2,614.1	281.9	894.5	230.0	1,207.7	2,907.2	2,332.0	394.8	76.4	104.0
2013	-179.0	-1,995.6	520.0	121.5	1,175.0	2,678.4	291.5	875.1	227.5	1,284.3	2,857.4	2,287.0	355.1	106.0	109.3
2014	-384.6	-2,058.6	459.9	113.8	1,100.3	2,667.3	324.3	928.6	215.8	1,198.7	3,052.0	2,382.9	468.7	102.0	98.4
2015	-497.3	-2,109.3	457.1	92.6	1,062.4	2,628.2	322.5	951.5	221.7	1,132.5	3,125.5	2,431.8	494.4	129.1	70.2
2016	-481.4	-2,290.8	638.8	74.5	1,096.1	2,822.9	307.9	1,130.6	212.8	1,171.6	3,304.3	2,598.7	491.8	138.3	75.4
2017	-348.6	-2,464.2	827.3	127.4	1,161.0	3,195.3	378.4	1,358.8	230.0	1,228.2	3,543.9	2,842.6	531.5	102.6	67.2
2018	-508.8	-2,737.7	855.8	113.1	1,260.0	3,531.3	376.7	1,561.6	264.2	1,328.8	4,040.1	3,114.5	705.8	151.1	68.8
2019	-399.5	-2,840.2	926.0	160.6	1,354.1	3,753.2	393.2	1,675.1	277.7	1,407.2	4,152.7	3,233.5	749.1	117.1	53.1
2020	-472.2	-2,573.2	391.6	164.0	1,545.4	3,363.3	475.1	994.9	290.2	1,603.1	3,835.5	3,048.3	603.3	126.2	57.8
2021	-694.7	-3,567.0	1,034.8	151.4	1,686.1	4,712.8	752.7	1,906.0	295.6	1,758.5	5,407.5	4,319.7	871.1	144.2	72.4
2022	-910.4	-4,275.1	1,388.4	94.6	1,881.6	5,768.7	930.9	2,518.9	353.2	1,965.8	6,679.1	5,206.0	1,130.5	258.5	84.1

Napomena: Detaljnije informacije o ovoj tabeli nalaze se na linku: [26a Current account.xls \(live.com\)](#)

7.3.1 Primarni prihodi

(U milionima evra)

Opis	Bilans			Kredit				Zaduženja				
	Kompenzacija radnika	Prihodi od ulaganja	Drugi primarni prihodi	Kompenzacija radnika	Prihodi od ulaganja	Drugi primarni prihodi	Kompenzacija radnika	Prihodi od ulaganja	Drugi primarni prihodi			
2010	67.0	171.6	-104.6	-	186.3	176.1	10.1	0.0	119.2	4.5	114.7	-
2011	111.3	208.2	-96.9	0.0	239.1	221.3	17.8	0.0	127.8	13.1	114.7	0.0
2012	153.6	214.3	-60.6	0.0	230.0	219.9	10.1	0.0	76.4	5.6	70.8	0.0
2013	121.5	218.9	-97.4	0.0	227.5	223.2	4.3	0.0	106.0	4.3	101.6	0.0
2014	113.8	200.4	-85.9	-0.7	215.8	206.5	8.0	1.3	102.0	6.1	93.9	2.0
2015	92.6	205.7	-112.0	-1.0	221.7	210.3	9.6	1.8	129.1	4.6	121.6	2.8
2016	74.5	194.2	-116.7	-3.0	212.8	199.9	11.3	1.6	138.3	5.7	128.0	4.6
2017	127.4	217.3	-86.0	-3.9	230.0	222.6	5.7	1.7	102.6	5.3	91.7	5.6
2018	113.1	237.0	-121.4	-2.5	264.2	247.6	14.1	2.5	151.1	10.6	135.5	5.0
2019	160.6	257.1	-92.4	-4.1	277.7	264.5	10.3	2.9	117.1	7.3	102.8	7.0
2020	164.0	262.4	-94.6	-3.8	290.2	274.1	13.7	2.5	126.2	11.7	108.3	6.2
2021	151.4	263.4	-110.4	-1.7	295.6	279.9	12.6	3.1	144.2	16.5	123.0	4.7
2022	94.6	286.5	-192.3	0.3	353.2	314.9	35.6	2.7	258.6	28.4	227.8	2.3

Napomena: Detaljnije informacije o ovoj tabeli nalaze se na linku: [28 Primary Income.xls \(live.com\)](#)

7.3.2 Sekundarni prihodi

(U milionima evra)

Opis	Sekundarni prihodi			Kredit			Zaduženja		
	Vlada	Finansijske korporacije, nefinansijske korporacije, domaćinstva, i NOSD -i		Vlada	Finansijske korporacije, nefinansijske korporacije, domaćinstva, i NOSD -i		Vlada	Finansijske korporacije, nefinansijske korporacije, domaćinstva, i NOSD -i	
2010	982.5	319.5	662.9	1,087.4	319.5	767.9	105.0	-	105.0
2011	928.8	322.2	606.6	1,041.3	322.2	719.1	112.5	-	112.5
2012	1,103.7	401.6	702.2	1,207.7	401.6	806.1	103.9	-	103.9
2013	1,175.0	369.7	805.3	1,284.3	369.7	914.6	109.3	-	109.3
2014	1,100.3	291.9	808.4	1,198.7	291.9	906.8	98.4	-	98.4
2015	1,062.4	202.9	859.5	1,132.5	202.9	929.6	70.2	-	70.2
2016	1,096.1	207.2	888.9	1,171.6	207.2	964.3	75.4	-	75.4
2017	1,161.0	199.7	961.3	1,228.2	199.7	1,028.5	67.2	-	67.2
2018	1,260.0	226.1	1,033.9	1,328.8	226.1	1,102.7	68.8	-	68.8
2019	1,354.2	236.6	1,117.6	1,407.2	236.6	1,170.6	53.1	-	53.1
2020	1,545.4	276.6	1,268.7	1,603.1	276.6	1,326.5	57.8	-	57.8
2021	1,686.1	233.6	1,452.5	1,758.5	233.6	1,524.9	72.4	-	72.4
2022	1,881.6	295.8	1,585.8	1,965.8	295.8	1,670.0	84.1	-	84.1

Napomena: Detaljnije informacije o ovoj tabeli nalaze se na linku: [29 Secondary Income.xls \(live.com\)](#)

7.4 Doznake migranata – prema državama

(U procentima)

Opis	Nemačka	Švajcarska	Italia	Austrija	Belgija	SAD	Švedska	Francuska	Norveška	Kanada	Engleska	Danska	Finska	Holandija	Sovenija	Druge zemlje
2014 K1	36.7	21.4	5.9	3.8	2.3	6	3.1	4.1	2.3	1.5	3.1	0.4	0.6	1.1	0.8	7
K2	36.6	23.7	5.4	4.5	2.1	6.4	2.7	3.2	2.4	1.3	3.3	0.4	0.6	0.6	1.5	5.5
K3	35.5	23.9	4.6	3.6	2.1	6.5	3.4	3.5	2.6	1.9	3	0.5	0.7	0.7	1.1	6.5
K4	36.8	21.1	3.8	3.1	4	6.1	2.4	2.4	5.5	0.7	3.1	1	0.3	0.1	2.2	7.3
2015 K1	35.2	21.8	5	3.9	3.3	8.1	2.9	3.6	3.1	1.6	1.6	0.4	0.7	0.9	0.8	7.2
K2	36.9	21.6	3.6	3.5	2.3	8.2	2.5	1.6	4	3.5	3.7	0.2	0.6	0.7	0.5	6.6
K3	35.9	23.8	5.6	3.4	2.1	7.4	3.2	3.7	2.1	1.5	3.3	0.3	0.6	0.6	0.7	5.8
K4	38.8	22.2	5.1	3.3	2.2	8.4	2.9	3.3	1.8	1.5	3	0.4	0.6	0.7	1.3	4.4
2016 K1	37.8	21.3	5.9	3.8	2.4	7.6	3.2	3.7	1.7	1.5	3.3	0.4	0.7	0.8	0.7	5.2
K2	37.6	21.8	5.2	3.7	2.2	6.4	3	3.5	1.8	1.4	3.1	0.5	0.6	0.8	1.7	6.5
K3	35.1	24	5.6	3.3	2.2	6.6	4.2	3.9	2.5	1.8	2.5	0.3	0.7	0.5	1.5	5.2
K4	38.0	23.5	4.3	3.6	2.4	6.9	3.1	4.0	2.1	1.5	2.8	0.3	0.7	0.7	0.5	5.9
2017 K1	38.5	22.8	4.5	3.9	2.5	7.7	3.3	3.9	1.9	1.5	3.0	0.4	0.9	0.6	0.5	4.3
K2	39.9	22.5	4.2	3.8	2.8	6.9	3.3	3.8	1.9	1.5	3.1	0.4	0.7	0.6	0.4	4.2
K3	39.3	22.8	4.5	3.8	2.7	6.1	3.6	4.3	2.0	1.7	2.4	0.4	0.7	0.5	0.5	4.7
K4	39.4	21.8	4.5	3.7	2.6	7.1	3.5	4.3	1.7	1.6	2.5	0.4	0.9	0.6	0.6	4.9
2018 K1	39.8	21.5	5.0	4.0	2.6	6.4	3.2	4.4	1.6	1.5	2.6	0.3	0.8	0.6	0.4	5.2
K2	41.1	20.5	4.6	4.1	2.5	6.5	3.5	4.2	2.1	1.4	2.4	0.3	0.6	0.5	0.5	5.0
K3	38.8	21.9	5.0	4.0	2.3	6.7	3.5	4.3	2.1	1.2	2.1	0.4	0.8	0.5	0.5	5.9
K4	42.1	22.8	4.9	4.2	2.5	7.4	3.3	4.4	1.8	1.4	2.2	0.3	0.8	0.6	0.6	0.7
2019 K1	40.7	20.4	5.3	4.1	2.4	7.1	3.0	4.2	1.6	1.3	2.2	0.3	1.0	0.5	0.5	5.3
K2	41.8	19.3	4.9	3.9	2.6	7.1	3.1	4.3	1.7	1.4	2.1	0.4	0.8	0.5	0.5	5.6
K3	39.2	20.8	4.8	4.1	2.2	6.8	3.1	4.4	1.9	1.5	2.0	0.4	0.9	0.5	0.6	6.9
K4	41.2	20.4	4.7	3.9	2.4	7.3	2.6	4.3	1.5	1.3	2.2	0.3	0.8	0.6	0.6	5.9
2020 K1	42.4	20.8	4.4	4.1	2.2	7.3	2.7	3.9	1.3	1.0	2.0	0.3	0.9	0.4	0.6	5.7
K2	43.1	24.3	3.5	4.8	2.1	5.4	2.5	3.5	1.1	1.1	1.5	0.3	0.8	0.5	0.9	4.8
K3	40.8	24.4	4.0	4.8	1.9	6.2	2.3	3.7	1.4	1.2	1.8	0.3	0.9	0.5	0.6	5.0
K4	42.9	20.0	4.3	4.7	2.2	6.7	2.6	4.2	1.4	1.3	2.2	0.3	0.9	0.5	0.6	5.2
2021 K1	41.3	18.9	4.1	4.5	2.5	6.9	2.8	3.9	1.5	1.3	2.2	0.3	0.9	0.5	0.6	7.7
K2	39.5	17.3	4.0	4.2	2.4	7.0	2.7	3.9	1.7	1.3	2.2	0.3	0.9	0.5	0.5	11.5
K3	39.2	19.7	4.3	4.5	2.2	7.9	3.1	4.2	2.0	1.5	2.3	0.3	1.0	0.6	0.7	6.4
K4	36.9	19.7	4.4	4.6	2.8	7.1	2.6	3.7	1.9	1.4	1.7	0.3	1.0	0.5	0.8	10.8
2022 K1	40.0	18.5	4.7	5.1	2.9	8.0	2.5	3.7	1.8	1.4	2.1	0.3	1.1	0.6	0.8	6.6
K2	38.9	17.9	4.5	5.4	3.0	8.4	2.4	3.8	2.1	1.6	2.1	0.3	1.0	0.6	0.8	7.2
K3	41.2	20.2	5.0	5.6	2.7	9.1	2.6	4.0	2.2	1.7	2.0	0.3	1.2	0.7	1.1	0.4
K4	41.5	20.7	4.9	5.3	3.5	8.3	2.0	4.2	1.8	1.5	2.2	0.3	1.1	0.9	1.0	0.6

Napomena: Detaljnije informacije o ovoj tabeli nalaze se na linku: [32 Remittances-by country.xls \(live.com\)](https://live.com/32-Remittances-by-country.xls)

8.1. Direktna ulaganja – prema geografskom kriterijumu

(U milionima evra: Stanje od 31. Decembra 2022)

Država	Ukupno direktnih ulaznih ulaganja			Ukupno direktnih izlaznih ulaganja		
		Ekuiteti	Druge kapitalne transakcije		Ekuiteti	Druge kapitalne transakcije
Evropska unija	2,095.9	1,757.6	338.3	210.8	191.8	19.0
AT Austrija	329.3	303.4	25.9	13.3	12.1	1.2
BE Belgija	70.8	62.8	8.0	6.7	6.5	0.2
BG Bugarska	38.7	8.3	30.4	0.9	0.9	0.0
CY Kipar	15.6	4.1	11.5	19.7	19.7	0.1
FR Francuska	56.1	52.2	3.9	9.2	9.1	0.0
DE Nemačka	897.6	824.8	72.8	85.2	79.8	5.4
GR Grčka	6.8	5.5	1.4	3.4	3.4	0.0
HR Hrvatska	12.5	13.5	-1.0	18.2	14.6	3.7
IT Italija	74.1	61.7	12.4	11.9	11.8	0.1
NL Holandija	88.5	46.7	41.8	12.8	4.8	8.0
RO Rumunija	0.3	1.9	-1.6	0.6	0.6	0.0
SI Slovenija	238.9	182.8	56.1	14.3	14.1	0.2
SE Švedska	99.5	99.1	0.5	4.5	4.5	0.0
Ostale države EU-a	167.1	91.0	76.1	10.1	9.9	0.2
Ostale evropske države	1,872.9	1,539.2	333.7	488.5	452.0	36.5
AL Albanija	339.5	212.5	127.0	268.9	246.1	22.8
MK Severna Makedonija	25.5	17.9	7.6	38.5	33.0	5.5
ME Crna Gora	19.0	11.0	8.0	53.2	49.0	4.2
NO Norveska	53.5	52.3	1.3	3.6	3.6	0.0
RS Srbija	21.6	19.3	2.3	14.5	14.5	0.0
GB Velika Britanija	134.4	123.5	10.9	16.0	15.9	0.1
CH Švajcarska	800.5	714.6	85.9	37.1	36.4	0.6
TR Turska	453.8	367.8	86.0	29.2	26.1	3.1
Ostale evropske države	25.0	20.3	4.7	27.4	27.3	0.0
Ostale države	505.7	428.7	77.0	53.4	51.7	2.1
US Sjedinjene Američke Države	383.6	321.7	61.9	41.4	39.3	2.0
AE Ujedinjeni Arapski Emirati	20.1	20.0	0.1	2.8	2.8	0.0
Ostale države	101.9	86.9	15.0	9.2	9.6	0.1
Ostale države (ne izdvojene)	933.3	931.1	2.2	0.0	0.0	0.0
ZZ Nespecifickovane	933.3	931.1	2.2	...	0.0	.
Ukupno	5,407.8	4,656.6	751.2	752.7	695.5	57.6

Napomena: Detaljnije informacije o ovoj tabeli nalaze se na linku:

http://www.bak-kos.org/repository/docs/time_series/34a%20Direct%20investment%20in%20Kosovo%20by%20geographical%20breakdown.xls

9.1. Aktivi u obliku ulaganja, portfelja prema državama

(U milionima evra: Stanje 31-decembra 2022)

Opis	Kapital i investicioni fond u akcijama	Total Instrumenti duga	Instrumenti duga		Ukupno
			Kratkoročno Instrumenti duga	Dugoročno Instrumenti duga	
AE Arapski Emirati	-	-	-	-	-
AL Albanija	-	16.1	16.1	-	16.1
AT Austrija	-	61.7	48.2	13.5	61.7
BE Belgija	-	26.4	9.9	16.5	26.4
BR Brazil	-	-	-	-	-
CH Švajcarska	-	6.4	5.4	1.0	6.4
CI Obala Slonovače	-	1.5	1.5	-	1.5
DE Nemačka	0.1	97.1	82.1	15.0	97.2
DK Danska	-	-	-	-	-
EG Egipat	-	6.8	6.8	-	6.8
FR Francuska	382.3	63.8	58.3	5.5	446.1
GB Velika Britanija	30.1	1.2	1.2	-	31.3
GR Grčka	-	2.5	2.5	-	2.5
JP Japan	-	1.7	1.7	-	1.7
IE Irska	333.4	8.5	8.5	-	341.9
LU Luksemburg	506.2	14.7	14.7	-	520.9
ME Crna Gora	-	5.7	5.7	-	5.7
MX Meksiko	-	2.2	2.2	-	2.2
NG Nigerija	-	-	-	-	-
NL Nizozemska	-	8.4	8.4	-	8.4
PL Poljska	-	5.9	5.9	-	5.9
RO Rumunija	-	6.5	6.5	-	6.5
SE Švedska	-	-	-	-	-
SI Slovenija	-	3.5	3.5	-	3.5
SK Slovakia	-	4.7	4.7	-	4.7
SN Senegal	-	3.3	3.3	-	3.3
TG Togo	-	1.4	1.4	-	1.4
TN Tunisija	-	1.0	1.0	-	1.0
TR Turska	-	50.4	50.4	-	50.4
US Sjedinjene Američke Države	442.5	44.4	37.1	7.3	486.9
UA Ukraine	-	8.4	8.4	-	8.4
UZ Uzbekistan	-	8.3	8.3	-	8.3
ZA Južna Afrika	-	9.4	9.4	-	9.4
ZZ Ostalo	-	93.1	76.1	17.0	93.1
Ukupna vrednost investicija	1,694.7	564.8	489.1	75.8	2,259.5

Napomena: Detaljnije informacije o ovoj tabeli nalaze se na linku: http://www.bqkkos.org/repository/docs/time_series/34f%20Portfolio%20Investments%20Position.xls

10.1. Pozicija međunarodnih ulaganja – glavne komponente

(U milionima evra: Kraj perioda)

Opis	Neto	Aktivi				Obaveze				
		Direktna ulaganja	Portfelj ulaganja	Druga ulaganja	Rezervne aktive	Direktna ulaganja	Portfelj ulaganja	Druga ulaganja		
2010	406.8	3,234.8	96.6	693.8	1,832.0	612.5	2,828.0	1,971.0	0.0	857.0
2011	113.6	3,304.8	102.0	740.2	1,908.2	554.4	3,191.2	2,326.1	0.0	865.1
2012	135.8	3,592.0	117.8	986.6	1,760.6	726.9	3,456.3	2,524.3	0.0	931.9
2013	258.6	3,997.4	147.5	1,192.6	1,963.2	694.1	3,738.8	2,816.4	0.0	922.4
2014	196.5	4,175.8	174.6	1,274.7	2,081.5	645.0	3,979.3	2,961.4	0.0	1,017.9
2015	-43.0	4,366.0	211.5	1,383.3	2,063.5	707.8	4,409.0	3,254.4	0.0	1,154.6
2016	-81.0	4,547.7	261.2	1,789.3	1,892.2	605.1	4,628.7	3,405.4	0.0	1,223.3
2017	-94.6	4,837.9	304.5	1,904.8	1,945.2	683.4	4,932.6	3,518.9	0.0	1,413.6
2018	-395.5	4,766.2	348.4	1,613.3	2,035.2	769.3	5,161.7	3,691.5	0.0	1,470.1
2019	-394.2	5,163.3	415.2	1,829.3	2,055.1	863.7	5,557.5	3,968.8	0.0	1,588.7
2020	-814.9	5,315.6	477.2	1,779.2	2,158.4	900.8	6,130.5	4,229.4	0.0	1,901.1
2021	-912.5	6,082.2	579.1	2,260.8	2,142.3	1,100.1	6,995.0	4,655.7	6.4	2,340.2
2022	-1,612.8	6,470.4	753.2	2,259.5	2,281.8	1,175.8	8,083.1	5,407.8	6.4	2,669.0

Napomena: Detaljnij einformacije o ovoj tabeli nalaze se na linku: [Y:103. Statistics\05. Time Series\34b International Investments Position.xls](#)

10.2. Pozicija međunarodnih ulaganja – Prema sektorima

(U milionima evra:Kraj perioda)

Opis	Pozicija međunarodnih ulaganja NETO												
	Ukupno	Centralna banka Republike Kosovo			Banke			Vlada			Ostali sektori		
		Aktivi	Obaveze		Aktivi	Obaveze		Aktivi	Obaveze		Aktivi	Obaveze	
2010	406.8	1,106.9	1,172.8	65.9	488.0	709.8	221.8	-260.0	0.0	260.0	-928.1	1,352.2	2,280.3
2011	113.6	1,094.5	1,161.0	66.4	479.1	675.5	196.4	-253.6	0.0	253.6	-1,206.4	1,468.4	2,674.8
2012	135.8	1,238.8	1,303.7	65.0	458.0	633.6	175.6	-336.5	0.0	336.5	-1,224.5	1,654.7	2,879.3
2013	258.6	1,392.1	1,454.2	62.1	540.2	748.3	208.1	-321.8	0.0	321.8	-1,351.9	1,794.9	3,146.9
2014	196.5	1,146.5	1,212.9	66.3	481.6	715.8	234.2	-326.4	0.0	326.4	-1,105.2	2,247.1	3,352.3
2015	-43.0	1,174.9	1,245.5	70.6	480.9	740.0	259.1	-371.2	0.0	371.2	-1,327.6	2,380.5	3,708.1
2016	-81.0	1,011.1	1,082.0	70.9	539.2	775.1	235.9	-373.8	0.0	373.8	-1,257.6	2,690.6	3,948.2
2017	-94.6	1,102.5	1,168.4	65.9	429.7	710.1	280.3	-422.2	0.0	422.2	-1,204.7	2,959.5	4,164.2
2018	-395.5	1,096.3	1,163.7	67.4	426.2	691.9	265.6	-416.4	0.0	416.4	-1,501.6	2,910.6	4,412.2
2019	-394.2	1,072.5	1,141.8	69.3	568.1	866.5	298.4	-409.1	0.0	409.1	-1,625.7	3,155.0	4,780.7
2020	-814.9	1,083.6	1,149.5	65.9	765.8	1,116.8	350.9	-525.8	0.0	525.8	-2,138.5	3,049.4	5,187.9
2021	-912.5	1,126.2	1,293.1	166.9	735.3	1,106.6	371.3	-576.4	0.0	576.4	-2,191.4	3,682.5	5,874.0
2022	-1,612.8	1,200.5	1,370.6	170.0	901.2	1,337.6	436.4	-647.6	0.0	647.6	-3,066.9	3,762.2	6,829.1

10.3.1 Pozicija međunarodnih ulaganja - aktivi

(U milionima evra: Kraj perioda)

	PIN Neto	Međunarodni aktivi Kosova								
		Ekuitet				Dug				
		Ulaganja van zemlje	Hartije od vrednosti kapitala	Ulaganja van zemlje	Hartije od vrednosti duga	Druga ulaganja	Rezervna sredstva			
2010	406.8	3,234.8	280.6	86.4	194.2	2,954.3	10.2	499.6	1,832.0	612.5
2011	113.6	3,304.8	398.0	102.0	296.0	2,906.8	0.0	444.3	1,908.2	554.4
2012	135.8	3,592.0	784.2	117.8	666.3	2,807.9	0.0	320.3	1,760.6	726.9
2013	258.6	3,997.4	786.2	135.4	650.8	3,211.2	12.1	541.7	1,963.2	694.1
2014	196.5	4,175.8	1,186.3	161.9	1,024.4	2,989.5	12.6	250.3	2,081.5	645.0
2015	-43.0	4,366.0	1,284.9	198.6	1,086.3	3,081.1	13.0	296.9	2,063.5	707.8
2016	-81.0	4,547.7	1,550.4	243.1	1,307.4	2,997.3	18.1	481.9	1,892.2	605.1
2017	-94.6	4,837.9	1,762.3	279.3	1,483.0	3,075.6	25.2	421.8	1,945.2	683.4
2018	-395.5	4,766.2	1,546.6	314.8	1,231.8	3,219.5	33.6	381.5	2,035.2	769.3
2019	-394.2	5,163.3	1,864.5	379.2	1,485.3	3,298.8	35.9	344.0	2,055.1	863.7
2020	-814.9	5,315.6	1,787.0	429.3	1,357.7	3,528.7	47.9	421.5	2,158.4	900.8
2021	-912.5	6,082.2	2,346.0	531.1	1,815.0	3,736.2	48.0	445.8	2,142.3	1,100.1
2022	-1,612.8	6,470.4	2,390.3	695.5	1,694.8	4,080.0	57.6	564.7	2,281.8	1,175.8

Napomena: Detaljnije informacije o ovoj tabeli nalaze se na linku: http://www.bqk-kos.org/repository/docs/time_series/34e%20IIP%20Assets%20and%20Liabilities.xls

10.3.2 Pozicija međunarodnih ulaganja – obaveze

(U milionima evra: Kraj perioda)

Opis	PIN Neto	Obaveze							
		Međunarodni kapital			Međunarodni dug				
		Direktna ulaganja	Kapital i akcije sredstava ulaganja	Direktna ulaganja	Instrumenti duga	Druga ulaganja			
2010	406.8	2,828.0	1,455.3	1,455.3	0.0	1,372.8	515.8	0.0	857.0
2011	113.6	3,191.2	1,760.7	1,760.7	0.0	1,430.5	565.4	0.0	865.1
2012	135.8	3,456.3	1,938.4	1,938.4	0.0	1,517.8	585.9	0.0	931.9
2013	258.6	3,738.8	2,129.9	2,129.9	0.0	1,608.9	686.5	0.0	922.4
2014	196.5	3,979.3	2,241.4	2,241.4	0.0	1,737.9	720.0	0.0	1,017.9
2015	-43.0	4,409.0	2,476.3	2,476.3	0.0	1,932.7	778.2	0.0	1,154.6
2016	-81.0	4,628.7	2,612.7	2,612.7	0.0	2,016.0	792.7	0.0	1,223.3
2017	-94.6	4,932.6	2,848.2	2,848.2	0.0	2,084.4	670.7	0.0	1,413.6
2018	-395.5	5,161.7	3,138.4	3,138.4	0.0	2,023.2	553.1	0.0	1,470.1
2019	-394.2	5,557.5	3,371.0	3,371.0	0.0	2,186.5	597.8	0.0	1,588.7
2020	-814.9	6,130.5	3,626.0	3,626.0	...	2,504.5	603.4	...	1,901.1
2021	-912.5	6,995.0	4,038.2	4,038.2	...	2,964.0	617.5	6.4	2,340.2
2022	-1,612.8	8,083.1	4,656.6	4,656.6	0.0	3,426.5	751.2	6.4	2,669.0

Napomena: Detaljnije informacije o ovoj tabeli nalaze se na linku: http://www.bqk-kos.org/repository/docs/time_series/34e%20IIP%20Assets%20and%20Liabilities.xls

11.1. Spoljni dug – bruto pozicija

(U milionima evra: Kraj perioda)

Opis	Ukupan javni dug bruto																			Direktna ulaganja: kreditiranje između kompanija				
	Javni dug i garantovani javni dug											Dug negarantovanog privatnog sektora												
	Vlada				Centralna banka Republike Kosovo				Korporatni finansiari			Publike			Jo-		Depozitna izuzev Centralne Banke		korporacija, Banke			Ostali sektori		
	Kratko-ročni	Dugo-ročni	Kratko-ročni	Dugo-ročni	Kratko-ročni	Dugo-ročni	Kratko-ročni	Dugo-ročni	Kratko-ročni	Dugo-ročni	Kratko-ročni	Dugo-ročni	Kratko-ročni	Dugo-ročni	Kratko-ročni	Dugo-ročni	Kratko-ročni	Dugo-ročni	Kratko-ročni		Dugo-ročni			
2010	1,371.5	325.9	260	-	260	65.9	1.7	64.2	-	-	-	1,045.6	221.8	221.8	-	308	232.7	75.4	515.8					
2011	1,428.4	320	253.6	-	253.6	66.4	0.7	65.7	-	-	-	1,108.4	196.4	196.4	-	346.6	259.8	86.8	565.4					
2012	1,517.3	401.4	336.5	-	336.5	65	0.4	64.6	-	-	-	1,115.9	175.6	175.6	-	354.4	321	33.5	585.9					
2013	1,608.2	383.9	321.8	-	321.8	62.1	0.3	61.9	-	-	-	1,224.3	208.1	208.1	-	329.7	281.1	48.5	686.5					
2014	1,737.1	392.8	326.4	-	326.4	66.3	0.3	66.1	-	-	-	1,344.3	234.2	234.2	-	390.1	294.8	95.3	720					
2015	1,931.8	441.8	371.2	-	371.2	70.6	0.1	70.5	-	-	-	1,490.0	259.1	259.1	-	452.8	313.8	139	778.2					
2016	2,015.1	444.6	373.8	-	373.8	70.9	0.1	70.8	-	-	-	1,570.5	235.9	235.9	-	541.9	353.1	188.8	792.7					
2017	2,083.2	494.0	422.2	-	422.2	65.9	0.1	65.8	6.0	-	6.0	1,589.2	280.3	280.3	-	638.1	416.6	221.5	670.7					
2018	2,021.9	493.9	416.4	-	416.4	67.4	0.1	67.2	10.0	-	10.0	1,537.3	265.6	217.5	48.1	709.3	480.8	228.4	553.1					
2019	2,184.8	488.4	409.1	-	409.1	69.3	0.4	69.0	10.0	-	10.0	1,701.7	298.4	206.8	91.6	800.2	536.3	263.9	597.8					
2020	2,502.4	601.1	525.8	0.0	525.8	65.9	0.1	65.8	9.4	0.0	9.4	1,901.3	350.9	258.1	92.8	946.9	525.5	421.4	603.4					
2021	2,955.8	756.4	582.8	0.0	582.8	166.9	0.3	166.6	6.6	0.0	6.6	2,206.3	371.3	289.9	81.4	1,217.4	684.0	533.5	617.5					
2022	3,423.6	823.2	647.6	0.0	647.6	170.0	0.3	169.8	5.6	0.0	5.6	2,600.4	436.4	391.2	45.2	1,412.8	786.2	626.6	751.2					

Napomena: Detaljnije informacije o ovoj tabeli nalaze se na linku: http://www.bqk-kos.org/repository/docs/time_series/34i%20Gross%20External%20Debt%20Position.xls

11.2. Plan vraćanja spoljnog javnog duga

(U milionima evra: Stanje 31. decembra 2022)

Opis	Godinu dana ili manje (nekoliko meseci)					Preko 1 do 2 godine				Treća godina	Četvrta godina	Peta godina	Preko 5 do 10 godina	Preko 10 godina do 15 godina	znad 15 godina
	Neposredan	0 - 3	4-6	7 - 9	10 - 12	13 - 18	19 - 24								
Spoljni dug javnog sektora	58.0	-	10.1	14.6	17.9	15.5	69.5	34.2	35.3	54.2	47.1	39.0	160.5	171.8	243.8
Glavnica	52.5	-	7.74	14.1	15.6	15.1	65.2	31.9	33.3	51.2	44.6	37.04	156.8	171.8	243.8
Kamata	5.6	-	2.4	0.5	2.3	0.4	4.3	2.3	1.9	2.9	2.4	1.9	3.75	-	-
Spoljni dug javnog sektora zagarantovan od strane Vlade	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Glavnica	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kamata	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ukupno	58.0	-	10.1	14.6	17.9	15.5	69.5	34.2	35.3	54.2	47.1	39.0	160.5	171.8	243.8
Glavnica	52.5	-	7.74	14.1	15.6	15.1	65.2	31.9	33.3	51.2	44.6	37.04	156.8	171.8	243.8
Kamata	5.6	-	2.4	0.5	2.3	0.4	4.3	2.3	1.9	2.9	2.4	1.9	3.75	-	-

Napomena: Detaljnije informacije o ovoj tabeli nalaze se u linku: http://www.bqk-kos.org/repository/docs/time_series/34i%20Public%20Sector%20Debt%20Service%20Payment.xls

11.3. Bruto spoljni dug- Prema kreditorima

(U milionima evra: Stanje 31.decembra 2022)

Opis	Ukupno bruto spoljnog duga						
	Bruto spoljni dug izuzimajući direktna ulaganja						Direktna ulaganja: Kreditiranje između kompanija
		Vlada	Centralna banka Republike Kosovo	Depozitna korporacija, osim Centralne banke	Drugi sektori		
Međunarodni Monetarni Fond	221.2	221.2	51.4	169.8	-	-	-
Svetska Banka	320.2	320.2	320.2	-	-	-	-
IBRD	101.6	101.6	101.6	-	-	-	-
IDA	218.5	218.5	218.5	-	-	-	-
EU	100.0	100.0	100.0	-	-	-	-
KFW	23.4	23.4	23.4	-	-	-	-
CEB	45.8	45.8	45.8	-	-	-	-
Ostali kreditori	2,713.0	1,961.8	106.8	0.3	436.4	1,418.4	751.2
Ukupan dug	3,423.6	2,672.4	647.6	170.0	436.4	1,418.4	751.2

Napomena: Detaljnije informacije o ovoj tabeli nalaze se na linku :

http://www.bqk-kos.org/repository/docs/time_series/34h%20Gross%20External%20Debt%20Statistics%20-%20by%20creditors.xls

11.4. Neto pozicija spoljnog duga

(U milionima evra: Stanje 31. Decembra 2022)

Opis	Bruto spoljni dug (1)	Spoljne aktive u dužničkim instrumentima (2)	Neto spoljni dug (3)=(1)-(2)
Vlada	647.6	0.0	647.6
Kratkoročno	-	-	-
Dugoročno	647.6	0.0	647.6
Izdvajanja specijalnog prava tiraža (DST-i)	-	-	-
Valuta i depoziti	-	-	-
Hartije od vrednosti duga	6.4	0.0	6.4
Kreditii	641.2	0.0	641.2
Komerrijalni krediti i avansi	-	-	-
Ostali dužnički instrumenti	-	-	-
Centralna Banka	170.0	1,370.6	-1,200.5
Kratkoročno	0.3	720.4	-720.1
Valuta i depoziti	0.3	715.7	-715.5
Hartije od vrednosti duga	-	4.7	-4.7
Kreditii	-	-	-
Komerrijalni krediti i avansi	-	-	-
Ostali dužnički instrumenti	-	-	-
Dugoročno	169.8	650.1	-480.4
Izdvajanja prava tiraža (DST-i)	169.8	185.5	-15.7
Valuta i depoziti	-	-	-
Hartije od vrednosti duga	-	464.7	-464.7
Kreditii	-	-	-
Komerrijalni krediti i avansi	-	-	-
Ostali dužnički instrumenti	-	-	-
Depozitna korporacija, izuzev Centralne Banke	436.4	1,337.6	-901.2
Kratkoročno	391.2	934.9	-543.7
Valuta i depoziti	300.1	718.9	-418.8
Hartije od vrednosti duga	-	84.5	-84.5
Kreditii	89.4	117.7	-28.2
Komerrijalni krediti i avansi	-	-	-
Ostali dužnički instrumenti	1.7	13.9	-12.2
Dugoročno	45.2	402.7	-357.5
Drugi sektori	1,418.4	1,314.2	104.2
Kratkoročno	786.2	1,280.6	-494.5
Valuta i depoziti	-	1,250.5	-1,250.5
Hartije od vrednosti duga	-	-	-
Kreditii	343.4	13.5	329.9
Komerrijalni krediti i avansi	442.7	13.3	429.4
Ostali dužnički instrumenti	-	3.3	-3.3
Dugoročni od kojih su:	632.2	33.6	598.6
Valuta i depoziti	-	-	-
Hartije od vrednosti duga	-	0.4	-04
Kreditii	632.2	33.1	599.1
Direktna ulaganja: Kreditiranje između kompanija	751.2	57.6	693.5
Dužničke obaveze preduzeća direktnih ulaganja prema direktnim ulagačima	0.1	16.4	-16.3
Dužničke obaveze ulagača prema preduzećima direktnih ulaganja	735.8	40.1	695.7
Dužničke obaveze prema srdonim preduzećima	15.3	1.1	14.2
NETO Spoljni dug (3)	3,423.6	4,080.0	-656.4

Napomena: Detaljnije informacije o ovoj tabeli nalaze se na linku: http://www.bqk-kos.org/repository/docs/time_series/34q%20Net%20External%20Debt%20Position.xls.

Katalogimi në botim – (CIP)**Biblioteka Kombëtare e Kosovës “Pjetër Bogdani”**

336(496.51)(047)“2022”

Godišnji Izveštaj : 2022 / Banka Qendrore e Republikës së Kosovës. - Prishtinë :
Banka Qendrore e Republikës së Kosovës, 2023. - 180 f. : ilustr. ; 28 cm

ISBN 978-9951-821-19-3

ISBN 978-9951-821-19-3

Ulica Garibaldi, Br.33, Priština, Republika Kosovo
Tel: +383 38 222 055; Fax: +383 38 243 763
web: www.bqk-kos.org